

Влада Републике Србије

**Програм економских
реформи за период од 2017.
до 2019. године**

Садржај:

I	ОКВИР И ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ И СМЕРНИЦЕ ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ.....	3
II	СРЕДЊОРОЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР	5
	1. Међународно економско окружење.....	5
	2. Текућа економска кретања и изгледи за 2016. годину.....	8
	3. Средњорочни макроекономски сценарио.....	14
	4. Алтернативни сценарио и ризици	27
III	ФИСКАЛНИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2019. ГОДИНЕ	30
	1. Средњорочни циљеви фискалне политике.....	30
	2. Фискална кретања у 2016. години.....	30
	3. Фискалне пројекције у периоду од 2017. до 2019. године.....	39
	4. Циклично прилагођени фискални баланс	52
	5. Управљање јавним дугом	56
	6. Анализа осетљивости и поређење са претходним програмом	60
	7. Институционални оквир	73
IV	ПРИОРИТЕТНЕ СТРУКТУРНЕ РЕФОРМЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2019. ГОДИНЕ	76
	1. Идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст	76
	2. Резиме приоритетних реформи	79
	3. Анализа по областима и приоритетне структурне реформе.....	82
	3.1 Област УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА.....	82
	3.2 Област ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, САОБРАЋАЈА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА	86
	3.3 Област СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ.....	106
	3.4 Област ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И БОРБА ПРОТИВ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ	114
	3.5 Област ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ.....	128
	3.6 Област СПОЉНА ТРГОВИНА И ИНВЕСТИЦИОНИ ПОДСТИЦАЈИ	132
	3.7 Област ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ	136
	3.8 Област ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА.....	140
	3.9 Област СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА, ПРОМОВИСАЊЕ ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ.....	145
V	БУЏЕТСКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ СТРУКТУРНИХ РЕФОРМИ	150
VI	ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПИТАЊА И УКЉУЧИВАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА	151

I ОКВИР И ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ И СМЕРНИЦЕ ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ

Стратешка посвећеност Владе ка постизању пуноправног чланства у Европској унији, као и напредак у остварењу овог циља, верификован је отварањем четири нова поглавља током 2016. године. Србија за сада има отворених шест поглавља од којих је једно привремено затворено. Редован политички и економски дијалог о отвореним питањима из Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране, усвајање Програма економских реформи за период 2016–2018. године, Програма реформи политике запошљавања и социјалне политике, затим ревидираног Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније, усвајање Фискалне стратегије за 2017. годину са пројекцијама за 2018. и 2019. годину као и усвајање осталих опшних и секторских развојних стратегија, спровођење Програма реформе управљања јавним финансијама за период 2016–2020. године и усклађивање домаћег законодавства, имају за циљ да Србија у што краћем року испуни економске предуслове чланства зацртане у *acquis communautaire*.

Процес евроинтеграција поред успостављања институционалног оквира и јачања административних капацитета, који треба да обезбеде и гарантују демократију и владавину права, подразумева и креирање стабилног макроекономског окружења, развој тржишне економије и јачање њене способности да одговори изазовима конкуренције у ЕУ. Влада је у претходном периоду иницирала, усвојила и спровела кључне мере за успостављање стабилности јавних финансија и целокупног привредног амбијента. Одбор за стабилизацију и придруживање је у априлу 2016. године поздравио јачање српске привреде и посебно истакао значај смањења фискалног дефицита. Успех у остваривању циљева постављених програмом фискалне консолидације добио је званичну потврду кроз шест успешних ревизија Аранжмана из предострожности са Међународним монетарним фондом (у даљем тексту: ММФ), уз оцену да су постигнути резултати значајно изнад очекиваних.

Економија Републике Србије је током 2016. године остварила побољшање свих макроекономских индикатора. Пројекција привредног раста је кроз три ревизије повећана са почетних 1,8% на актуелних 2,7%, уз побољшање изгледа у наредном средњорочном периоду. Постизање привредног раста у условима спровођења чврсте фискалне консолидације потврда је адекватног избора мера креатора економске политике. Постављени трогодишњи циљеви програма фискалне консолидације, који се односе на ниво структурног прилагођавања фискалног дефицита и удео јавног дуга у бруто домаћем производу, достигнути су годину дана раније. Фокус економске и фискалне политике у наредном средњорочном периоду усмерен је на остварење следећих циљева:

- одржавање макроекономске стабилности уз даље смањење јавног дуга и његово враћање у одрживе оквире;
- наставак примене структурних реформи, посебно у домену јавних предузећа, као и подизање ефикасности јавног сектора.

Влада ће активним мерама у наредном трогодишњем периоду наставити унапређење пословног амбијента. Постигнута фискална стабилност обезбеђује побољшање свих макроекономских перформанси. Успостављен је модел раста који се

заснива на повећању инвестиција и извоза. Дугорочну одрживост раста треба додатно да подрже комплексни и свеобухватни реформски процеси, које ће Влада наставити да спроводи, како би се отклониле постојеће баријере и ризици. Тиме се стимулише приватна иницијатива, буди предузетништво и иновативност и афирмише развој заснован на знању и технолошком напретку, што ће у крајњој линији допринети отварању нових радних места и смањењу незапослености.

Захваљујући мерама фискалне консолидације створен је простор за повећање пензија и плата у једном делу јавног сектора, чиме се обезбеђује раст расположивог дохотка и животног стандарда становништва, али тако да се не угрозе планирани буџетски дефицит и успостављени тренд смањења јавног дуга. Приоритет фискалне политике остаје успостављање пореског система који стимулативно делује на привредну активност и запошљавање, обезбеђује већу ефикасност наплате пореза и смањење сиве економије.

Доследно спровођење фискалне консолидације и структурних реформи пресудно је утицало на јачање отпорности домаће привреде на потресе, а добро одмерене мере фискалне и монетарне политике уз њихову пуну координацију, определили су да инфлација током протекле три године буде на ниском и стабилном нивоу, чиме су створени услови да Народна банка Србије (у даљем тексту: НБС), у сарадњи са Владом, снизи циљану стопу инфлације. Овим ће се у наредном средњорочном периоду додатно умањити неизвесност у пословању целокупне економије, што ће дати импулс даљем унапређењу инвестиционог амбијента и снижавању трошкова дугорочног финансирања потреба привреде, државе и становништва.

Програмом економских реформи обезбеђује се континуитет процеса реструктурирања српске привреде. Подршку фискалној консолидацији у наредном периоду даће наставак спровођења структурних реформи са посебним фокусом на организационо и финансијско реструктурирање јавних предузећа у циљу њиховог оспособљавања за функционисање по тржишним принципима.

У циљу обезбеђивања што ширег консензуса приликом избора приоритетних реформских мера, обављене су интензивне интерресорне консултације преко ЕРП координатора у ресорним министарствима, као и консултације са Европском комисијом и ОЕЦД за припрему Прелиминарне листе приоритетних структурних реформи за ЕРП 2017-2019. Одабране приоритетне структурне реформе су у складу са приоритетима дефинисаним у националним документима, националним и регионалним стратегијама, кључним документима у процесу приступања Републике Србије Европској унији и препорукама Савета за економска и финансијска питања ЕУ. Прелиминарна листа приоритетних структурних реформи која обухвата 15 структурних реформи, била је предмет јавне расправе у периоду од 18. октобра до 1. новембра 2016. године. Препоруке, које су добијене том приликом, узете су у обзир приликом израде Поглавља 4 Приоритетне структурне реформе за ЕРП 2017-2019.

У циљу ширих екстерних консултација са цивилним сектором, предлог Поглавља 4 *Приоритетне структурне реформе за ЕРП 2017-2019* у својој интегралној верзији доступно је јавности од 9. јануара до 23. јануара 2017. године.

II СРЕДЊОРОЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР

1. Међународно економско окружење

Глобални економски опоравак одвија се у условима нестабилности на финансијским и робним тржиштима, успореног привредног раста развијених земаља и благог побољшања макроекономских изгледа земаља у успону, дивергентних монетарних политика водећих централних банака и растућих геополитичких тензија.

ММФ је у Светском економском прегледу из октобра задржао јулску процену глобалног економског раста од 3,1% за 2016. и 3,4% за 2017. годину. Прогноза узима у обзир ефекте успоравања кинеске економије што се негативно одражава на инвестициону активност и трговинске токове, ниске цене енергената које смањују приливе земаља извозника, успоравање раста у САД и неизвесности у погледу преговора о изласку УК из ЕУ. Као последица нових околности, раст развијених земаља је ревидиран наниже, док су изгледи земаља у успону побољшани. У средњем року очекује се благо успоравање раста у већини привреда евро зоне као и САД, излазак Русије из рецесије и солидно убрзање раста у земљама у успону, што ће заједно резултирати убрзањем глобалног економског раста у 2017. и 2018. години од 3,4% и 3,6%, респективно. Погоршање економских кретања у међународном окружењу и контракција енергетског сектора условили су ревизију раста САД на 1,6% у 2016. и 2,2% у 2017. години, што је за 0,6 п.п. и 0,3 п.п. респективно ниже у односу на претходну пројекцију. Раст запослености и последично приватне потрошње, али и приватних инвестиција, остају главни покретачи раста и у наредном периоду, док ће допринос нето извоза бити негативан услед апрецијације америчког долара и слабљења међународне трговине. Након пада руске привреде од 3,7% у 2015. години, ММФ очекује наставак рецесије услед продуженог деловања ефеката пада цена нафте, санкција ЕУ и постојећих структурних неравнотежа у привреди. Услед непромењених фактора у окружењу очекује се умерен опоравак руске привреде у 2017. и 2018. години. Инфлација ће према овим проценама бити ниска током 2016. године док се у средњорочном периоду очекује њено убрзање. Предвиђа се убрзање раста цена у развијенијим економијама, са 0,8% у 2016. на 1,9% у 2018. години и смањење инфлације у земљама у успону, са 4,5% на 4,2%, у истом периоду.

Табела 1. Међународно окружење – основне техничке претпоставке

	2016	2017	2018
Реални раст бруто домаћег производа ¹ , %	3,2	3,6	3,7
Раст светске трговине ² , %	1,1	2,9	3,2
Тромесечни ЕУРИБОР	-0,3	-0,3	-0,2
Приноси на десетогодишње државне обвезнице чланица евро зоне	0,8	1,2	1,5
Цена нафте (\$/барел)	43,1	49,3	52,6
Цене неенергетских сировина у доларима	-4,0	6,6	3,8
Девизни курс, евро/долар, крај периода	1,1	1,1	1,1
Цене житарица, у доларима, годишње промене ³	-8,5	6,2	6,3
Цене метала, у доларима, годишње промене ⁴	-7,5	1,7	-1,0
Цена руде гвожђа, у доларима ⁵	53,9	48,4	42,8

¹ Светски БДП без Евро зоне

² Раст светске трговине без ЕУ

³ Цена житарица добијена као пондерисани просек цена пшенице, кукуруза, соје, пиринча и јечма

⁴ Цена метала добијена као пондерисани просек цена бакра, алуминијума, руде гвожђа, калаја, никла, цинка, олова и уранијума

⁵ Цена руде гвожђа (садржај гвожђа од 62%) за увоз у Кини, лука Тиан Јан, у доларима по метричкој тони

Извор: ММФ, World Economic Outlook, октобар 2016; Јесење пројекције Европске комисије, новембар 2016; Макроекономске пројекције стручњака ЕЦБ, децембар 2016.

Европска комисија (у даљем тексту: ЕК) је у новембру задржала мајску процену раста привредне активности ЕУ за 2016. годину од 1,8% услед пролонгираног дејства полуа раста из 2015. године, док је за 2017. годину пројекција ревидирана наниже на 1,6% услед повећања неизвесности. У наредном периоду очекује се да домаћа тражња и даље буде покретач раста БДП. Повољнија кретања на тржишту рада, у виду раста запослености и зарада, повећаће расположиви доходак домаћинстава и одредити позитиван допринос приватне потрошње укупном расту. Повећање инвестиција биће подстакнуто бољим условима пословања, јефтинијим кредитирањем привреде, повећаним јавним издацима и спровођењем активности Инвестиционог плана за Европу ЕК. Предвиђа се благо убрзање раста извоза које ипак неће достићи раст увоза, али ће негативан допринос нето извоза постепено слабити и постати благо позитиван у 2018. години.

У средњем року очекују се да раст привредне активности буде праћен растом запослености. Спроведене реформе тржишта рада у неким чланицама евро зоне, али и мере фискалне политике повољно ће утицати на отварање нових радних места. И поред тога што ће стопа незапослености остати неуједначена међу државама чланицама, очекује се смањење укупне незапослености у ЕУ у 2016. години на 8,6%, што је за 0,8 п.п. ниже у односу на 2015. годину. Тренд пада незапослености ће се наставити, тако да се на крају пројектованог периода очекује стопа незапослености испод 8%.

Очекује се да ће просечна инфлација у 2016. години износити 0,3%, што представља благо повећање у односу на 2015. годину. Прву половину 2016. године обележила је ниска инфлација услед пада цена енергије, док у трећем кварталу долази до убрзања под утицајем базног ефекта нивоа цена из прошле године. Такође, позитиван допринос расту инфлације даће и спољни ценовни притисци, уз позитиван предзнак за инфлацију увозних цена у 2017. години, након што је у четворогодишњем раздобљу он био негативан, те се за 2017. и 2018. годину прогнозира инфлација од 1,6%, односно 1,7% респективно.

Економије евро зоне биле су отпорне на успоравање глобалних трговинских токова у претходном периоду, услед позитивних ефеката депрецијације евра на конкурентност. И поред смањења јединичних трошкова рада, успоравање глобалног економског раста и апрецијација евра на почетку 2016. године, одредиће тек благо убрзање извоза ЕУ у наредном периоду са 3,0% у 2016. години на 3,5% у 2017. години. Услед раста домаће тражње, раст увоза ће бити нешто брже од извоза и износиће 3,6% у 2016. и 3,9% у 2017. години. У наредном периоду очекује се умерено побољшање текућег рачуна платног биланса и благи раст суфицита са 2,1% БДП у 2017. на 2,2% БДП у 2018. години.

Фискални изгледи су побољшани. Смањење дефицита опште државе највећим делом резултат је раста економске активности и пада каматних стопа. Очекује се фискални дефицит опште државе у 2016. години од 2%, што је смањење за 0,4 п.п. у односу на претходну годину. Раст запослености одредиће смањење социјалних

издвајања за незапослене, што ће, уз скроман раст плата у јавном сектору и стабилан удео капиталних издатака, довести до смањења учешћа јавних расхода у БДП. Опадање учешћа јавних прихода у БДП и даље је присутно, највећим делом као резултат смањења пореског оптерећења рада, али у мањој мери него опадање учешћа расхода у БДП. Мања издвајања за камате ће и даље имати позитиван утицај на ниво структурног фискалног резултата, иако нешто споријим темпом услед исцрпљивања базног ефекта. Уз даље побољшање цикличне компоненте, као и примарног фискалног баланса у 2017. и 2018. години, то ће резултирати смањењем дефицита на 1,7% и 1,6%, респективно. Удео јавног дуга у БДП за 2016. годину процењује се на 86%, док се у наредне две године пројектује његов постепени пад на 85,1% у 2017. и 83,9% у 2018. години. Ово смањење највећим делом подупиру повољна привредна кретања и пројектовани примарни суфицит.

Европска централна банка је у децембру 2016. године задржала процену привредног раста евро зоне за 2016. годину на 1,7%, док је прогноза за 2017. годину благо побољшана, са 1,6% на 1,7%. Инфлација у 2016. години ће износити 0,2% као што је раније прогнозирано. За 2018. и 2019. годину ЕЦБ предвиђа раст евро зоне од по 1,6% уз инфлацију од 1,5% и 1,7%, респективно. Такође, донета је одлука о наставку програма откупа обвезница до краја 2017. године уз смањење обима са 80 млрд евра на 60 млрд евра почев од априла 2017. године. Референтна каматна стопа је задржана на нивоу од 0,00% а потврђена је и негативна стопа на банкарске депозите од 0,4% са циљем охрабривања зајмодаваца на веће кредитирање компанија и домаћинстава. С друге стране, раст економске активности у САД у 2016. години, услед повећања расположивог дохотка становништва, цена некретнина и раста инвестиција, утицало је на одлуку Савезних резерви САД (у даљем тексту: ФЕД) да у децембру подигне референтну каматну стопу (са 0,25% на 0,50%) и на тај начин смањи експанзивност монетарне политике, што може имати импликације на општи ниво јавног дуга појединих земаља услед јачања курса долара у наредном периоду.

За најзначајније трговинске партнере Србије, Немачку и Италију, прогнозира се умерено убрзање раста - са 1,9% и 0,7% у 2016. години, респективно, на 1,7% и 1,0% у 2018. години. Очекује се да раст запослености и последично приватне потрошње обезбеди раст немачке привреде, уз благо успоравање раста у 2017. години. Отпорност извоза на успоравање глобалних трговинских токова, као и јачање грађевинске активности, додатно ће подржати раст у средњорочном периоду. И поред очекиваног благог пада, суфицит текућег рачуна остаје висок, док ће смањење трошкова задуживања, уз раст државних прихода, обезбедити буџетски суфицит. Истовремено, за привреду Италије је предвиђен наставак опоравка. Опоравак ће бити умереног интензитета услед тога што ће привреда бити оптерећена високим новом ненаплативих кредита и последично са проблемом инсолвентности банкарског сектора. Такође, предвиђено је успоравање раста запослености али и убрзање инфлације услед раста цена енергената. Суфицит текућег рачуна платног биланса ће се сужавати у наредном периоду као и буџетски дефицит, захваљујући већем примарном суфициту и нижим трошковима камата.

Опоравак привреда земаља ЕУ прате повећани унутрашњи и спољни ризици. Раст земаља ЕУ неће бити уједначен и довољан да се убрза конвергенција међу земљама чланицама. Ризици се односе на могућност да се ефекти успоравања привреда земаља у успону, посебно у Кини, прелију на евро зону преко трговинских и инвестиционих токова, али и на неизвесност у погледу будућих кретања цена сировина и енергената на међународном тржишту. Са друге стране, бржи глобални раст од пројектованог

резултирао би растом тражње за нафтом, док би смањена улагања у капацитете нафтног сектора услед неповољних ценовних кретања, могла имати за последицу смањење понуде овог енергента, што би здружено условило раст цена нафте већи од претпостављеног. Политички фактори ће такође утицати на раст земаља ЕУ у 2017. години, с обзиром на преговоре о изласку УК, што може успорити слободан проток робе, капитала и радника унутар ЕУ, али и геополитичке тензије које повећавају аверзију инвеститора према ризику, тј. утичу на смањење инвестиција.

2. Текућа економска кретања у 2016. години

Упркос повећаној неизвесности на међународном плану и успореном опоравку главних спољнотрговинских партнера, а уз снажно фискално прилагођавање, српска привреда је у 2015. години остварила раст од 0,8%. Јака суша у летњим месецима имала је за последицу смањење бруто додате вредности сектора пољопривреде од 7,7%, што је значајно умањило стопу укупног привредног раста у овој години. Раст БДП је постигнут на економски здрав начин, кроз јачање инвестиционе и извозне активности, што је неопходан услов за његову одрживост у средњем року.

Позитивна привредна кретања започета у 2015. години, настављена су и током 2016. године. Након међугодишњег раста од 3,8% у првом кварталу, односно 1,9% у другом, према подацима РЗС у трећем тромесечју остварен је раст БДП од 2,6%, што резултира растом БДП у првих девет месеци од 2,7%. По неутралисању утицаја сезоне подаци показују да је привредна активност у трећем кварталу порасла за 0,3% и ово је шести узастопни квартал са позитивним кретањима.

Посматрано по агрегатима употребе, нето извоз и инвестиције дали су најзначајнији допринос међугодишњем расту БДП у првом тромесечју (2,8 п.п. и 1,1 п.п, респективно). У другом кварталу инвестициона активност је и даље значајан генератор раста уз јачање улоге приватне потрошње која даје допринос од 0,8 п.п. Раст у трећем кварталу највећим делом је детерминисан позитивним кретањима нето извоза и инвестиција чији је допринос 1,6 п.п. и 1,1 п.п, респективно. Повољан амбијент за интензивирање привредне активности креиран је успешном фискалном консолидацијом, реформом радног законодавства и ефикаснијом државном администрацијом. Раст запослености и зарада, смањење трошкова финансирања и већи обим новоодобрених кредита, посебно готовинских, као и повољна кретања цена, дају стимуланс потрошњи, што је определило раст финалне потрошње у првих девет месеци од 1,1%. Истовремено, нижи трошкови задуживања и ниске цене нафте позитивно утичу на портфолија предузећа интензивирајући инвестициону активност приватног сектора, што је уз обимније инфраструктурне радове обезбедило раст укупних инвестиција од 5,7%. Већа извозна тражња, нове тржишне нише, побољшање конкурентске позиције уз повољне односе размене резултирали су рапидним растом извоза од 11,2%. Диверсификација инвестиција у велики број делатности које производе разменљива добра обезбедила је широку дисперзивност извоза, чиме је смањен ризик његовог успоравања у средњем року. Увозна активност је детерминисана потребама привреде за инвестиционим добрима и сировинама, што има за последицу раст увоза, али по нижој стопи од раста извоза, па је допринос нето извоза позитиван.

На страни понуде позитиван допринос расту дају сви производни сектори. У првом кварталу раст БДП вођен је растом индустрије и услуга који дају допринос од по 1,3 п.п,

док у другом тромесечју услуге преузимају улогу водећег извора раста (1,0 п.п), а индустрија бележи негативна кретања услед смањеног обима производње електроенергетског сектора. Овај пад делом је последица спровођења капиталног ремонта производних капацитета, а делом му се може приписати и обрачунски карактер имајући у виду рекордну производњу овог сектора у истом периоду прошле године са циљем да се надоместе губици изазвани поплавама, чиме је база са којом се поређење врши изузетно висока. У трећем кварталу задржана је структура раста из прве половине године, али уз значајнији допринос пољопривреде, што је резултат остварених рекордних приноса појединих биљних култура.

Раст БДВ потврђен је и кретањима високо фреквентних индикатора у свим производним делатностима. Физички обим укупне индустријске производње у периоду јануар-октобар 2016. године повећан је за 5,2% у односу на исти период претходне године, при чему су генератори раста широко дисперзовани, што потврђује чињеница да позитиван допринос даје 20 од укупно 29 делатности. Остварен је раст рударства од 5,3% мг, док је производња електричне енергије већа за 4,5% мг. Раст прерађивачке индустрије од 5,3% мг, вођен је извозно оријентисаним гранама (прехранбена, хемијска и дуванска индустрија, производња производа од гуме и пластике, производња електричне опреме). Посматрано по наменским групама највећи раст производње у односу на исти период претходне године остварен је код трајних индустријских производа (10,2% мг), што је резултат повећаног обима производње електричних апарата и намештаја. Значајно повећање забележено је и у сегменту интермедијарних производа (9,5% мг), вођено растом хемијске и индустрије гуме и пластике, чиме је ова група производа дала највећи допринос расту укупне индустријске производње од 2,6 п.п. Нетрајних индустријских производа произведено је више за 4,1% мг, уз најзначајнији раст дуванске и прехранбене индустрије, док је производња капиталних добара на приближно истом нивоу као у периоду јануар-октобар 2015. године, уз наставак негативних трендова у производњи моторних возила. Промена легислативног оквира и поједностављење административних процедура подржали су инвестициони циклус у грађевинарству што је резултирало растом вредности изведених радова у прва три квартала од 9,3% мг, док је број издатих грађевинских дозвола у периоду јануар-октобар већи за 18,7% у односу на исти временски период 2015. године. Интензивирање грађевинске активности остварено је како у сегменту високоградње тако и у сегменту инфраструктурних улагања. Раст зарада и повољна ценовна кретања обезбедила су већи расположиви доходак домаћинстава, што је определило раст услужног сектора упркос песимистичним очекивањима услед мера фискалне консолидације. У првих десет месеци реални промет у трговини на мало је повећан за 7,9% мг, уз најзначајнији раст промета непрехрамбеним производима за 9,3% мг, затим промета хране, пића и дувана који је износио 7,9% мг, док се моторним горивима трговало у обиму већем за 6,1% мг. Стратешка оријентација Владе ка јачању туристичких услуга резултирала је растом броја туриста којих је у овом периоду било око 2,4 милион, што је повећање од 12,3% у односу на исти период претходне године уз око 6,6 милиона остварених ноћења. Према тренутним проценама, приноси најважнијих пољопривредних култура су знатно изнад вишегодишњег просека. Род кукуруза, као најзначајније пољопривредне културе већи је за 36,6% у односу на прошлогодишњи, а пшенице за 18,8%. Поред житарица већа је и производња индустријског биља и то сунцокрета за 43,6%, соје за 29,2% и шећерне репе за 17,3%.

Значајна побољшања свих макроекономских индикатора почетком године, као и природа одрживости започетих позитивних кретања поправили су изгледе за наредни период и определила ревидирање стопе раста БДП навише са првобитних 1,8% на 2,7% (за 0,9 п.п) за 2016. годину. Очекује се да побољшана конкурентност домаће привреде, уз већу искоришћеност и ширење производних капацитета резултира високим реалним растом извоза роба и услуга у 2016. години (9,2% мг). Истовремено, повољнији инвестициони амбијент и планирана инфраструктурна улагања обезбедиће високу стопу раста инвестиција (6,4% мг), које ће уз нето извоз дати најзначајније доприносе привредном расту у 2016. години од 1,2 п.п. и 0,6 п.п, респективно. Краткорочни негативан утицај фискалне консолидације на приватну потрошњу неутрализован је растом запослености и зарада у приватном сектору, као и растом расположивог дохотка домаћинстава услед повољних ценовних кретања и нижих трошкова задуживања. Сходно томе, очекује се даљи опоравак приватне потрошње што ће дати допринос расту БДП од 0,5 п.п. Процењује се наставак растућих трендова и на страни понуде, где ће позитиван допринос убрзању привредне активности дати сваки сектор, уз нешто значајнију улогу услужних и индустријских делатности. Јачање трговине, туризма, угоститељства и информатичких услуга с једне стране и проширење производних капацитета услед раста екстерне тражње, нових тржишних ниша и опоравка домаће потрошње, с друге стране, детерминисаће позитивне доприносе укупном расту услужног и индустријског сектора од 0,9 п.п. и 0,7 п.п, респективно. Значајан позитиван допринос расту БДП даће и сектор пољопривреде, који ће услед ниског нивоа производње у 2015. години и повољних временских прилика током 2016. године, остварити међугодишњи раст од 8,4%. Побољшаним институционалним оквиром, нижим трошковима финансирања и ефикаснијом процедуром издавања грађевинских дозвола створени су услови за динамичан раст грађевинске активности, који се процењује на 8,9% мг. и од кога се, будући да је грађевинарство повезано са великим бројем привредних делатности, очекује мултипликативни ефекат на укупни економски раст. Такође, узимајући у обзир стратешку оријентацију креатора економске политике ка јачању малих и средњих предузећа, у наредном периоду могу се очекивати позитивни импулси од стране предузетничког сектора свим сегментима привредне активности.

Екстерни сектор. Смањење екстерне неравнотеже настављено је и у 2016. години. У периоду јануар-октобар 2016. текући дефицит износио је око 1,1 млрд евра и у односу на исти период претходне године био је нижи за 14,9%. На нивоу године процењује се да ће износити око 1,4 млрд евра, односно 4,1% БДП, што је за 0,6 п.п. ниже у односу на 2015. Побољшање екстерне позиције Србије током десет месеци 2016. резултат је смањења трговинског дефицита, као и раста суфицита у размени услугама.

Пуна реализација инвестиција из претходног периода, економски опоравак наших главних спољнотрговинских партнера (земаља зоне евра и ЦЕФТА), повољнији односи размене, унапређење пословног амбијента и наставак спровођења фискалне консолидације, повољно су се одражавали на обим спољнотрговинске размене и наставак смањења спољнотрговинског дефицита. Дефицит робне размене у еврима смањен је 12,5% мг, уз раст извоза од 10,4% мг. и увоза од 4,6% мг, док је суфицит у размени услуга са иностранством повећан за више од 30% мг. Побољшању односа размене у периоду јануар-

септембар 2016.¹ допринело је пре свега знатно смањење цена сирове нафте и гаса, чији је Србија нето увозник.

Раст конкурентности домаће индустрије позитивно се одразио на извоз прерађивачке индустрије, која је у десет месеци 2016. остварила м.г. раст од 10,5%. Највећи позитиван допринос потицао је од извоза електричне опреме, аутомобилске индустрије, хемијских производа, дувана, гуме и пластике, као и прехранбених производа. С друге стране, пад цена примарних производа одразио се на нижу вредност извоза нафтне индустрије и основних метала. Ефекти одличне пољопривредне сезоне, пре свега код житарица, само су се делом рефлектовали на овогодишњи извоз пољопривредних производа, док се већи ефекат очекује у наредној календарској години. Раст вредности увоза од 4,6% м.г. се по нашој процени у највећој мери дугује расту увоза опреме, имајући у виду виши ниво инвестиција, а делом и увозу потрошних добара услед постепеног опоравка финалне потрошње, док је увоз енергената смањен, пре свега због нижих цена нафте и гаса.

Дефицит на рачуну примарног дохотка био је виши за 19,4% м.г, пре свега као последица већих расхода по основу директних инвестиција. Очекивано, суфицит на рачуну секундарног дохотка нижи је 5,0% м.г. услед нешто мањег нето прилива дознака, као и званичних донација, што је највећим делом последица високе базе, тј. прошлогодишњих ванредних прилива дознака и донација за помоћ поплављеним подручјима. На рачуну капиталних и финансијских трансакција у периоду јануар–октобар 2016. године забележен је нето прилив по основу СДИ у износу од 1,5 млрд евра (раст од 4,2% м.г.), што је било више него довољно за покриће дефицита текућег рачуна (141,4%). СДИ су остале пројектно диверсификоване, а највише су биле усмерене у прерађивачку индустрију, финансијски сектор, грађевинарство, трговину и пословање некретнинама. Посматрано по земљама, највећи део директних инвестиција потицао је из земаља Европске уније, али су повећане и инвестиције из Хонг Конга, Русије и Уједињених Арапских Емирата.² Очекује се да ће нето прилив СДИ у 2016. године бити на нивоу претходне године и да ће износити око 1,8 млрд евра, као и да ће задржати релативно високо учешће у БДП од око 5%, што ће обезбедити пуну покривеност дефицита текућег рачуна. По основу портфолио инвестиција у периоду јануар–октобар забележен је нето одлив од 724,3 мил евра услед мањих потреба државе за задуживањем у условима даљег смањења фискалне неравнотеже и остваривања примарног суфицита буџета, што је омогућило и делимичну превремену отплату дуга према Лондонском клубу поверилаца, као и због повлачења инвеститора са тржишта у успону у очекивању наставка нормализације монетарне политике ФЕД. По основу финансијских кредита резиденти су се раздужили према иностранству за 469,5 мил евра, а готов новац и депозити у иностранству повећани су за 414,5 мил евра. Девизне резерве Народне банке Србије су и даље на адекватном нивоу који обезбеђује заштиту од екстерних потреса – и поред смањења од 704,8 мил евра у десет месеци 2016. године, оне покривају око шест месеци увоза роба и услуга и 259,1% краткорочног дуга³ који доспева у наредној години дана.

Раст привредне активности, уз промену радног законодавства, праћен адекватним програмима преквалификација и подстицајима за самозапошљавање, резултирао је

¹ Пад увозних евро цена од 15,2% м.г. и извозних од 3,5% м.г.

² У периоду јануар–октобар 2016. структура прилива СДИ је била следећа: ЕУ 73,9%, Хонг Конг 7,2%, Русија 4,9% и УАЕ 2,8%.

³ Септембар 2016.

повољнијим кретањима свих индикатора тржишта рада. Према подацима Анкете о радној снази (у даљем тексту: АРС) забележен је раст укупног броја запослених у прва три квартала 2016. године. Истовремено стопа незапослености је смањена за 2,8 п.п. и износила је рекордно ниских 13,8%. Смањење незапослености у овом периоду највећим делом је резултат повећања запослености на пословима сезонског и повременог карактера. Повећање броја запослених регистровано је у свим производним секторима, при чему је најзначајнији допринос сектора услуга, а у мањој мери индустрије и пољопривреде. Раст броја запослених регистрован је и у сегменту формалне и у сегменту неформалне запослености. Формална запосленост, као квалитетнији део укупне запослености, повећана је за 3,8%, чему је поред оствареног привредног раста додатно допринело ефикасније ангажовање инспекцијских служби у циљу сузбијања сиве економије. Снажан раст неформалне запослености у трећем кварталу, највећим делом је резултат већег ангажовања сезонских радника у пољопривредној производњи услед добре пољопривредне године. Раст запослености али и подстицање неактивних лица, унапређењем и проширењем обухвата активних мера запошљавања, уз додатну мотивисаност растом реалних зарада, допринело је међугодишњем повећању стопе активности у трећем кварталу за 2,3 п.п. Позитивна кретања на тржишту рада потврђују и подаци из Централног регистра обавезног социјалног осигурања, према којима је просечан број формално запослених у периоду јануар-октобар 2016. године повећан за 1,2% м.г. што је у потпуности резултат раста броја запослених у приватном сектору (2,7%), док је у јавном сектору смањена за 1,7%. Истовремено, раст запослености забележен је у прерађивачкој индустрији, рударству, трговини и др, што је у складу са повољним економским кретањима у овим секторима.

Као резултат бржег раста зарада у приватном сектору, значајно су смањене разлике у платама јавног и приватног сектора. Реални и номинални пад зарада у јавном сектору током 2015. године, утицао је на смањивање разлике у просечној заради јавног сектора и ван њега са око 15% у новембру 2014. године на 5,4% у периоду јануар-октобар 2016. године. Реална просечна нето зарада у периоду јануар-октобар 2016. године повећана је за 2,7%, м.г. што је највећим делом било опредељено растом зарада у приватном сектору (3,8%). Посматрано према делатностима, расту зарада највише су допринеле прерађивачка индустрија и трговина. Истовремено, реална просечна нето зарада у јавном сектору је повећана за 0,9%, м.г. што је у одређеној мери резултат престанка деловања базног ефекта смањења зарада у јавном сектору током 2015. године, и номиналног повећања зарада у појединим сегментима јавног сектора почетком 2016. године. Узимајући у обзир очекивани наставак раста БДП и инвестиција, као и досадашња кретања на тржишту рада, до краја 2016. године очекује се благи раст запослености, док ће зараде пратити динамику продуктивности рада, уз бржи раст зарада у приватном у односу на јавни сектор.

Инфлација. Као и у претходне две године, и 2016. годину су обележили ниски инфлаторни притисци. Инфлација је била ниска и стабилна и у новембру је на међугодишњем нивоу износила 1,5%. Највећи позитиван допринос међугодишњој инфлацији потекао је од цена цигарета, електричне енергије и туристичких пакет аранжмана и прерађене хране. Задржавање ниских инфлаторних притисака било је резултат деловања већег броја домаћих фактора, а пре свега рестриктивне фискалне политике, обезбеђене релативне стабилности девизног курса и ниских и усидрених инфлационих очекивања економских субјеката. О ниским инфлаторним притисцима

сведочи и базна инфлација⁴ која је у новембру износила 1,4% мг. Поред тога, ниски су били и трошковни притисци из међународног окружења, услед и даље ниских светских цена примарних производа и ниске инфлације у зони евра, која је најзначајнији спољнотрговински партнер Србије.

Кредитна активност и монетарна кретања. Досадашње ублажавање монетарне политике Народне банке Србије, ниске каматне стопе у зони евра, пад премије ризика и појачана конкуренција међу банкама, као и убрзање економске активности доприносе даљем расту кредитне активности. Међугодишњи раст домаћих кредита (по искључењу ефекта промене девизног курса⁵) је са 1,8% на крају 2015. године убрзан на 3,8% у октобру 2016. године. Опоравку кредитне активности у већој мери доприноси раст кредита становништву (9,6% мг. у октобру), али од маја позитиван допринос потиче и од кредита привреди, упркос активностима банака усмерених на решавање проблематичних потраживања кроз продају дела проблематичних потраживања лицима ван банкарског сектора, односно кроз отпис. Изузетак је октобар, када је један велики домаћи кредит рефинансиран прекограничним аранжманом, што је за последицу имало благ пад кредита привреди посматрано на мг. нивоу. Притом, износ нових кредита привреди за десет месеци 2016. године био је за око 16% виши него у истом периоду претходне године, а у структури тих кредита задржано је релативно високо учешће инвестиционих кредита. Имајући у виду убрзање економске активности и знатно снижене каматне стопе на кредите, очекујемо да ће се раст кредитне активности наставити и у наредном периоду. Слична очекивања – раст тражње за кредитима и ублажавање кредитних стандарда по основу нижих трошкова извора за кредите – исказују и банке већ дуже време у анкетама о кредитној активности, коју спроводе, како Народна банка Србије за банке које послују на територији Србије, тако и Европска инвестициона банка за банке чији супсидијари послују у Србији.

У финансирању кредитне активности банке су се и даље највише ослањале на домаће изворе, пре свега на динарске и девизне депозите привреде и становништва. При томе, реални раст динарских агрегата у десет месеци ове године, и то М1 за 7,3% и М2 за 1,3%, резултат је пре свега израженијег раста динарских депозита по виђењу које је присутно већ дуже време и може се повезати са опоравком економске активности, а у одређеној мери и са смањењем сиве економије. Динарска штедња грађана наставила је раст у 2016. године и у октобру је достигла до сада највиши ниво од 49,1 милијарду динара, чему су допринели ниска и стабилна инфлација, релативна стабилност девизног курса, као и више каматне стопе и повољнији порески третман динарске у односу на девизну штедњу. Раст девизних депозита привреде, који је резултат повећаног извоза, као и раст девизне штедње грађана, допринели су да најшири монетарни агрегат М3 током десет месеци 2016. године буде реално повећан за 4,4%.

Девизни курс. Динар је у току 2016. године номинално ослабио према еврџу за 1,5%⁶. Релативна стабилност курса динара одржана је у условима повећане неизвесности у међународном окружењу захваљујући побољшању макроекономских фундамената, а пре свега смањењу интерне и екстерне неравнотеже, као и правовременим интервенцијама

⁴ Инфлација по искључењу цена хране, енергије, алкохола и цигарета.

⁵ Обрачунато по курсу динара према еврџу, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с ММФ) узимајући у обзир валутну структуру потраживања по основу кредита.

⁶ Закључно са 26. децембром 2016.

Народне банке Србије на девизном тржишту које су биле усмерене на ублажавање прекомерних краткорочних осцилација курса динара у оба смера.

Прву половину године карактерисали су депрецијацијски притисци због повећане неизвесности на међународном финансијском тржишту услед присутних турбуленција на кинеском тржишту и очекивања наставка процеса нормализације монетарне политике ФЕД у наредним месецима, као и због релативно високе тражње домаћих предузећа за девизама ради плаћања увоза енергената, опреме и репроматеријала, као и сервисирања кредитних обавеза према иностранству. Средином године, након објављивања резултата референдума Велике Британије о изласку из ЕУ, турбуленције са светских финансијских тржишта осетиле су се и на домаћем девизном тржишту, али је благовременом реакцијом Народне банке Србије девизно тржиште брзо смирено и његова стабилност очувана. Након тога јавили су се апрецијацијски притисци, чему је допринело повећано интересовање страних инвеститора за улагање у дугорочне динарске ХоВ Републике Србије у условима повољнијих макроекономских изгледа земље, позитивних оцена ММФ у погледу спровођења аранжмана, повећања кредитног рејтинга од стране агенције Fitch и пада премије ризика земље, као и очекивање да ће монетарне политике водећих централних банака бити експанзивније него што се претходно очекивало. Такође, тражња домаћих предузећа за девизама у појединим месецима била је мања од уобичајене. Крајем године поново су се јавили депрецијацијски притисци, пре свега услед повлачења страних инвеститора из земаља у успону пред очекивано повећање референтне каматне стопе ФЕД у децембру.

Ради ублажавања прекомерних краткорочних осцилација курса динара, Народна банка Србије је током 2016. године интервенисала на међубанкарском девизном тржишту у оба смера – куповином 730 мил евра и продајом 980 мил евра⁷.

3. Средњорочни макроекономски сценарио

На основу актуелних економских показатеља и изгледа у Србији и међународном окружењу, имајући у виду започете и планиране економске политике и склопљен Аранжман из предострожности са ММФ, пројектовани су основни макроекономски агрегати и индикатори за Републику Србију у периоду 2017–2019. године.

Постигнута макроекономска стабилност, уз реформске законе и структурне реформе, стимулативно делује на инвестициону активност, док раст конкурентности домаће привреде на међународном тржишту, уз побољшане услове трговине, подржава раст извоза. Раст приватне потрошње биће подржан позитивним помацама на тржишту рада и растом кредитне активности. Влада ће водити одговорну и предвидиву фискалну политику чији је циљ стабилизација јавних финансија, путем смањења дефицита консолидованог буџета државе и враћањем јавног дуга у одрживе оквире.

Пројектована кумулативна стопа раста БДП за период од 2017. до 2019. године од 10,3% указује на путању убрзаног развоја и заснива се на расту домаће тражње кроз интензивирање инвестиционе активности и опоравак приватне потрошње. Економска кретања и изгледи Србије у великој мери ће зависити од кретања у међународном економском окружењу, као и од успешности даљег спровођења реформи реалног и јавног сектора. Реформски закони и повећање ефикасности администрације допринели су креирању повољног пословног амбијента, који ће обезбедити наставак започетог

⁷ Закључно са 23. децембром 2016.

инвестиционог циклуса као водећег развојног фактора. Раст страних директних инвестиција обезбедиће трансфер технологије и know-how и допринети расту конкурентности укупне привреде. Са друге стране, у фокусу креатора економске политике је сектор малих и средњих предузећа и предузетника, од кога се у средњем року очекује значајан допринос расту домаћих инвестиција, односно расту запослености и животног стандарда. Здрав и одржив раст, уз равномеран регионални развој обезбеђен кроз успостављање индустријских зона, ће омогућити даље смањивање унутрашњих и спољних неравнотежа.

Табела 2. Пројекција основних макроекономских показатеља Републике Србије

	Процена	Пројекција		
	2016	2017	2018	2019
БДП у текућим ценама , млрд динара	4.203,5	4.396,7	4.678,1	4.987,5
Реални раст БДП	2,7	3,0	3,5	3,5
Дефлатор БДП	1,3	1,6	2,8	3,0
Реални раст појединих компоненти БДП, %				
Лична потрошња	0,6	1,4	2,2	2,9
Државна потрошња	3,9	1,6	2,6	2,3
Инвестиције	6,4	5,7	5,7	4,9
Извоз робе и услуга	9,2	7,7	7,7	7,6
Увоз робе и услуга	6,2	5,3	5,8	6,3
Салдо робе и услуга, у еврима, % БДП	-7,9	-7,7	-7,0	-6,4
Салдо текућег рачуна, у % БДП	-4,2	-3,9	-3,9	-3,9
Инфлација просек периода, у %	1,1	2,4	3,0	3,0

Извор: МФИН

Реални сектор. Средњорочни изгледи за реални сектор омогућавају анализу цикличне позиције привреде и сагледавање очекиваних извора реалног раста БДП у смислу промена фактора производње и агрегатне тражње.

Актуелна кретања указују на даља побољшања перформанси макроекономског амбијента и интензивирање привредне активности. Стопа раста БДП у 2016. години ревидирана је кроз неколико итерација за 0,9 п.п. навише, са почетних 1,8%, колико је пројектовано прошлогодишњим Програмом економских реформи, на тренутних 2,7%. Ниске цене нафтних деривата на светском тржишту су позитивно деловале на расположиви доходак домаћинстава и добрим делом детерминисале ниску и стабилну инфлацију, што је уз раст запослености и зарада у приватном сектору неутралисало негативне ефекте фискалне консолидације на личну потрошњу. Посматрано на страни понуде, оваква кретања одразила су се позитивно на услужни сектор, који у 2016. години бележи раст уместо прошлогодишњим Програмом пројектовану контракцију. Раст личне потрошње у периоду фискалног прилагођавања уједно је и потврда да су мере креатора макроекономске политике биле адекватне и добро одмерене. Са друге стране процес рационализације броја запослених одвијао се динамиком која је била спорија од планиране те је државна потрошња у 2016. години имала ниво изнад пројектованог. Побољшани односи размене, ојачана међународна конкурентност и нове тржишне нише резултирали су растом извоза већим од очекиваног и истовремено бржим од раста увоза што је резултирало већим позитивним доприносом нето извоза.

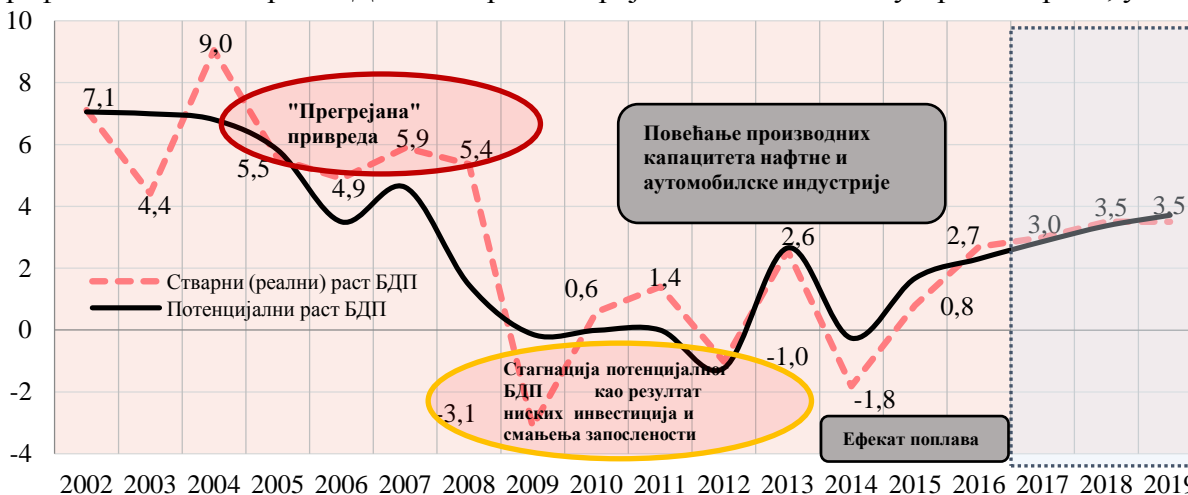
Коригована је навише пројекција раста БДП у 2017. години за 0,8 п.п. (са 2,2% на 3,0%). Остварени системски напредак у стварању афирмативног привредног окружења омогућиће раст страних и домаћих инвестиција, док ће убрзање реструктурирања привреде створити услове за ново запошљавање и повећање продуктивности и конкурентске позиције земље. Резултати до сада спроведених реформи обезбедиће раст инвестиционе активности од 5,7%, која ће бити најзначајнији генератор привредног раста у 2017. години са доприносом од 1,2 п.п. Након благог опоравка приватне потрошње у претходној години, у 2017. години очекује се њено убрзање, што ће бити подстакнуто

повећањем пензија и дела плата у јавном сектору као и већом минималном ценом рада. Тиме ће бити обезбеђен раст животног стандарда становништва уз допринос приватне потрошње расту БДП од 1 п.п. Висок раст извоза биће праћен растом увоза услед веће тражње за инвестиционим добрима и репроматеријалом, што ће одредити позитиван допринос нето извоза од око 0,6 п.п. Посматрано са производне стране очекује се да ће раст стандарда становништва резултирати значајним доприносом услужног сектора, а ефектуирање инвестиција из претходног периода утицаће на раст индустријске производње. Позитиван допринос расту БДП даће и грађевинарство услед наставка започетог инвестиционог циклуса, док би допринос пољопривреде, под претпоставком просечне пољопривредне сезоне, требао да буде благо негативан. Економска кретања и изгледи Србије у 2017. години у великој мери ће зависити од кретања у међународном економском окружењу, као и од даљег спровођења процеса структурних реформи пре свега у сегменту јавних предузећа.

Процена производног јаза, као и односа између стварног и потенцијалног БДП значајна је са становишта креирања економских политика. Ефикасност економске политике огледа се у мерама којима се утиче на смањивање јаза између потенцијала привреде и стварног раста БДП. Тако, у условима недовољно искоришћених производних капацитета, мере монетарне и фискалне политике имају директне ефекте на стварни раст БДП. У случају када је стварни БДП на нивоу дугорочно одрживог, мерама економске политике није могуће директно увећати стварни БДП без нарушавања макроекономске стабилности, већ је неопходно реално повећање расположивих фактора производње (инвестиција у физички капитал и људске ресурсе и трансфер нових технологија).

Графикон 1. Реални раст БДП: остварена и пројектована стопа и дугорочни тренд, у %

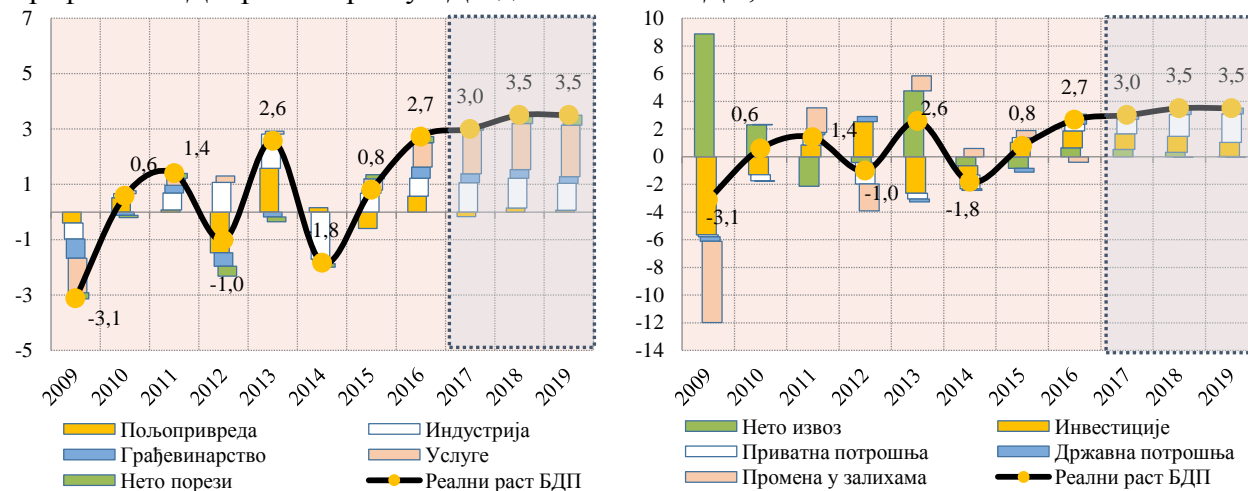

Раст потенцијалног БДП знатно је успорен у протеклом шестогодишњем периоду. Наиме, просечан годишњи раст потенцијалног БДП био је преко 5% у преткризном периоду, док је у периоду након избијања светске економске кризе његов просечан раст износио око 0,6%. Снажан допринос расту потенцијалног БДП који је пре кризе долазио од фактора капитала и био вођен растом инвестиционе активности, знатно је смањен почетком кризе. Дошло је и до смањења позитивног доприноса вишефакторске

продуктивности, која је у кризном периоду бележила скромне вредности. Негативне доприносе расту потенцијалног БДП у периоду кризе бележи и фактор рада, као последица смањења запослености, те у мањој мери због повећања тренда стопе незапослености.

У средњорочном периоду очекује се убрзање раста потенцијалног БДП. У 2016. години очекује се раст потенцијалног БДП од око 2%. Највећи допринос његовом расту даће фактор капитала услед поновног интензивирања инвестиција, а у мањој мери фактор рада на који ће деловати повећање стопе партиципације радне снаге, док ће допринос вишефакторске продуктивности бити неутралан. Очекивано повећање незапослености услед рационализације у јавном сектору и завршетка процеса реструктурирања предузећа под контролом државе ублажено је порастом нето запослености у приватном сектору. Процена потенцијалног раста у средњорочном периоду заснована је на убрзаном привредном опоравку, при чему се очекује да производни јаз буде затворен крајем 2017. године. Прогнозира се да ће на раст потенцијалног БДП у наредним годинама позитивно утицати јачање инвестиционе активности и повољна кретања на тржишту рада. Повољнији услови финансирања и јача инвестициона активност у секторима саобраћаја, енергетике и пољопривреде повећаће потенцијал привреде. Наставак спровођења реформи у правцу креирања подстицајног амбијента за инвестиције и запошљавање, омогућиће и ефикасније коришћење постојећих недовољно искоришћених производних капацитета.

Графикон 2. Доприноси расту БДВ делатности и БДП, п.п.

Средњорочном макроекономском пројекцијом предвиђен је просечан реални раст БДП од 3,3%. Очекује се динамичан раст инвестиција по просечној годишњој стопи од 5,4%, као и извоза и увоза робе и услуга од 7,7% и 5,8%, респективно. Приватна и државна потрошња ће такође расти, али знатно спорије од раста БДП. Оваква структура привредног раста је пожељна са аспекта његове одрживости. Усвојеним плановима структурног прилагођавања привреде наставља се смањивање нерационалне потрошње, бирократије и непотребних трошкова јавног сектора уз истовремено повећање квалитета организационе, функционалне и техничке повезаности свих његових делова. Истовремено, обезбедиће се адекватни програми преквалификације и samozapoшљавања за део радно активног становништва који је погођен процесом рационализације, као и заштита социјално најугроженијих слојева становништва.

Посматрано са производне стране, у периоду 2017 - 2019. године највећи допринос расту БДП очекује се од услужног сектора и индустријске производње. Раст инвестиционе активности приватног сектора, као и интензивирање реализације инфраструктурних пројеката резултираће позитивним доприносом грађевинарства, док би допринос пољопривреде требао да буде благо позитиван.

Предвиђени сценарио развоја указује на стратешку оријентацију Владе ка структурном прилагођавању привреде како би се очувала одржива путања раста, заснована, пре свега, на повећању укупне инвестиционе активности кроз подстицање инвестиција приватног сектора и извоза као кључних фактора за унапређење макроекономских перформанси. Удео инвестиција у БДП на крају 2019. године ће бити за око 2 п.п. већи у односу на 2014. годину, учешће државне потрошње у истом периоду ће опасти са 17,7% на 15,8%, док ће извоз робе и услуга у БДП достићи удео од око 55%. Неопходан је нето прилив страних директних инвестиција од око 1,7 млрд евра просечно годишње, уз јачу дисперзију ка сектору разменљивих добара. Финансирање платног биланса подразумева истовремено смањивање удела дефицита робе и услуга и дефицита текућих трансакција у БДП на 6,4% и 3,9%, респективно, на крају 2019. године, како би се обезбедила одрживост спољног дуга, екстерна ликвидност и солвентност.

Запосленост и зараде. Средњорочна пројекција кретања запослености и зарада заснива се на пројектованом расту БДП и повећању инвестиција. Очекује се да ће укупна запосленост наставити раст у 2017. години, вођена растом запослености у приватном сектору. Захваљујући унапређеној регулативи о радним односима отклоњене су структурне препреке запошљавању, повећана је флексибилност на тржишту рада и створене основе за смањење рада у сивој зони, што ће утицати на наставак позитивних трендова, упркос рационализацији у јавном сектору. Од посебног значаја за продуктивно запошљавање у наредном периоду јесте усаглашавање политика запошљавања, образовања и научно-технолошког развоја ради прилагођавања нивоа знања и вештина и запошљавања према потребама тржишта рада. С тим у вези у наредном средњорочном периоду очекују се реформе у области тржишта рада и образовног система, посебно увођење система дуалног образовања, којим ће се обезбедити повезаност квалификоване радне снаге са стварним потребама тржишта рада. У наредном периоду очекује се да ће раст реалних нето зарада у приватном сектору пратити раст продуктивности у привреди. Спорији раст реалних нето зарада од раста реалног БДП, као и раст зарада у складу са растом продуктивности утицаће на смањивање јединичних трошкова рада и на побољшање конкурентске позиције земље. Реалном расту зарада допринеће и повећање минималне цене рада од 1. јануара 2017. године са 121 на 130 динара по радном часу, што ће се позитивно одразити на агрегатну тражњу, а имаће и позитиван фискални ефекат.

Монетарна политика и политика девизног курса. Народна банка Србије се од 2009. године налази у режиму циљања инфлације. Захваљујући знатном поправљању макроекономских фундамената и изгледа Србије за наредни период, а пре свега одрживом смањењу спољне и унутрашње неравнотеже, као и чињеници да је инфлација три године ниска и стабилна и да су инфлациона очекивања финансијског сектора и привреде снижена на око 2–3%, циљана стопа инфлације за 2017. и 2018. годину снижена за 1 п.п. и износи $3\% \pm 1,5$ п.п. Тиме се додатно потврђује одлучност Народне банке Србије и Владе Републике Србије да инфлација у средњем року остане ниска, стабилна и предвидива. Такође, нижи циљ за инфлацију доприноси даљем унапређењу пословне и инвестиционе климе, паду дугорочних каматних стопа, смањењу трошкова и валутног ризика привреде,

становништва и државе, што доприноси и процесу динаризиације која је наш стратешки циљ. Основни инструмент за постизање инфлационог циља јесте каматна стопа која се примењује у једнонедељним реверзним репо операцијама, док остали инструменти монетарне политике (операције на отвореном тржишту, кредитне и депозитне олакшице, обавезна резерва и интервенције на девизном тржишту) имају помоћну улогу. Привремено одступање инфлације од циља дозвољава се уколико се процени да би захтевана промена у монетарној политици могла да проузрокује макроекономску нестабилност.

Циклус ублажавања монетарне политике Народне банке Србије започет је средином 2013. године са нивоа референтне каматне стопе од 11,75%. Захваљујући ниским инфлаторним притисцима, конзистентној имплементацији фискалне консолидације и успешном спровођењу аранжмана са ММФ, уз знатно премашивање постављених таргета, снижавање референтне каматне стопе било је најбрже у 2015. години (за 350 б.п. на 4,5%), а настављено је и током 2016. опрезном динамиком, пре свега имајући у виду ефекте претходног ублажавања монетарне политике и присутну неизвесност на међународном финансијском и робном тржишту. Референтна каматна стопа је снижена у фебруару и јулу за по 25 б.п, тако да крајем 2016. износи 4,0%, што је њен најнижи ниво у режиму инфлаторног таргетирања. Уз то, истовремено снижен је и коридор каматних стопа Народне банке Србије у односу на референтну каматну стопу за по 25 б.п, тако да од јула износи $\pm 1,5$ п.п. Монетарна политика и у наредном периоду наставиће да подстиче раст кредитне и економске активности, у мери у којој јој то дозволе фактори инфлације.

У складу са изабраном монетарном стратегијом, Народна банка Србије наставиће да спроводи режим руковођено-пливајућег девизног курса. То подразумева интервенције на девизном тржишту у три случаја: ради смањења прекомерних краткорочних осцилација девизног курса, очувања стабилности финансијског система и одржавања адекватног нивоа девизних резерви. У кратком року одређени притисци на курс могући су због различитог карактера монетарних политика водећих централних банака, што би могло да се одрази на ликвидност на међународном финансијском тржишту и кретање капитала према земљама у успону, укључујући и Србију. Међутим, постигнуто смањење интерне и екстерне неравнотеже доприноси повећању отпорности домаће економије на екстерне шокове и стабилности курса динара у средњем року.

Политика обавезних резерви формулисана је тако да се диференцијацијом стопе обавезне резерве у зависности од рочности и валуте обавеза стимулишу дугорочнији и динарски извори финансирања банака. У 2016. години је настављен процес постепеног смањења стопа обавезне резерве на девизне обавезе, започет у септембру 2015, који је предвиђао њихово смањење за по 1,0 п.п. у наредних шест месеци. Као резултат, од фебруара 2016. године те стопе износе 20,0% за обавезе са уговореном рочношћу до две године и 13,0% за обавезе са уговореном рочношћу преко две године.

Средњорочна пројекција инфлације. Процењује се да ће инфлација остати ниска и стабилна и у наредном периоду, као и да ће се од почетка 2017. године наћи у границама циља ($3,0\% \pm 1,5$ п.п.), а затим наставити кретање унутар тих граница до краја периода пројекције, тј. до краја 2019. године. Инфлација ће се у границама циља наћи захваљујући ефектима претходног ублажавања монетарне политике, расту домаће тражње, као и постепеном опоравку светске цене нафте и инфлације у међународном окружењу, пре свега у зони евра. С друге стране, релативно ниски трошкови у производњи хране, као

результат добре овогодишње пољопривредне сезоне и даљег појефтињења примарних пољопривредних производа, још неко време ће деловати дезинфлаторно.

Неизвесност у погледу остварења пројекције инфлације односи се пре свега на даља кретања на светским робним и финансијским тржиштима, тј. на кретање светских цена примарних производа (нафте и примарних пољопривредних производа) и одлука о монетарној политици водећих централних банака. Поред тога, пројекција претпоставља одређено убрзање раста регулисаних цена у 2017. години (на 4%), али би тај раст могао бити нижи због опредељења Владе да нерационалности у пословању јавних предузећа првенствено решава реструктурирањем тих предузећа, а не поскупљењем њихових производа и услуга.

Екстерни сектор и његова средњорочна одрживост. Напредак у процесу европских интеграција, наставак економског опоравка Европске уније, успешно спровођење аранжмана са ММФ и стимулативније пословно окружење захваљујући спровођењу структурних реформи, требало би да се позитивно одразе на наставак раста прилива СДИ у средњем року. Структура извоза поправљена је у претходном периоду захваљујући приливу СДИ у извозно-оријентисане секторе, што би на средњи рок требало да допринесе даљем расту извоза. После успешно завршеног инвестирања у производњу аутомобила, делова и прибора за моторна возила, учешће ових производа у укупном извозу Србије у 2013. достигло је 20,5%. У наредним годинама извоз аутомобила се смањивао, али је он постепено надокнађиван растом извоза делова и прибора за моторна возила, да би у десет месеци 2016. био остварен раст извоза аутомобилске индустрије од око 9% м.г. Учешће ауто кластера у укупном извозу задржано је на нивоу из 2015. године, при чему је учешће извоза аутомобила смањено за 1 п.п, на 8,7%, а учешће осталих производа повећано на 9,9% укупног извоза. Највећи део укупног извоза Србије у десет месеци 2016. године чинили су производи средње фазе прераде (32,5%), којима припадају и производи из ауто кластера. На другом месту налазе се производи базирани на ресурсима (прехрамбени, дувански, производи од гуме) са учешћем од 23,6%, а следе производи ниже фазе прераде (одећа, обућа, намештај) са учешћем од 20,3%. У истом периоду, примарни производи су чинили 13,4%. Док су претходне групе производа смањиле своје учешће у укупном извозу у поређењу с 2015, производи високе технологије (углавном електричне машине) су повећали учешће за 1,5 п.п. на 6,9% укупног извоза⁸.

Географски посматрано, роба из Србије пласира се највећим делом на тржиште ЕУ. Учешће извоза у ову групу земаља повећано је са 60% у 2010. на 66% у периоду јануар-октобар 2016. Најзначајније дестинације су Италија⁹ и Немачка, у које је у 2016. пласирано скоро 45% извоза у ЕУ, односно 28% укупног извоза Србије. Учешће извоза у земље ЦЕФТА смањено је са преко 25% у 2010. на око 18% у 2016, док је извоз у Русију најпре повећан (2010-2013) на преко 7% укупног извоза, да би затим опао и у периоду јануар-октобар 2016. године чини 5% укупног извоза Србије.

Ценовна конкурентност Србије, мерена реалним ефективним курсом¹⁰ је и у 2016. години наставила да се побољшава. У периоду јануар-новембар 2016. номинални ефективни девизни курс динара је у просеку депрецирао 2,0% м.г, док је у истом периоду раст домаћих цена надмашио раст страних за 0,7%, тако да је реални ефективни девизни курс у просеку био слабији за 1,3%. Након побољшања у 2015. години, трошковна

⁸ Остали (неразврстани) производи учествују са 3,3% укупног извоза.

⁹ Највећи део извоза аутомобила се региструје као извоз у Италију, без бзира која је крајња дестинација.

¹⁰ Корпу валута и корпу цена чине евро и амерички долар, односно индекси потрошачких цена у зони евра и САД, у односу 80:20.

конкурентност Србије, мерена реалним девизним курсом рачунатим на основу јединичних трошкова рада¹¹, смањена је за 1,2% у периоду јануар–септембар 2016. године. Јединични трошкови рада укупне економије повећани су за 2,1% услед бржег раста бруто зарада од продуктивности, док су у истом периоду јединични трошкови рада у зони евра смањени (1,0%). Раст домаћих јединичних трошкова рада делом је компензован депрецијацијом номиналног курса динара према еврџу (у просеку 1,9% за три тромесечја 2016. године).

Поред ценовне, у 2016. је настављено побољшање и структурне конкурентности Србије, захваљујући одржању постигнуте макроекономске и финансијске стабилности и наставку спровођења структурних реформи усмерених на унапређење инвестиционог и пословног амбијента, на шта указује и напредак Србије на међународним листама конкурентности. Тако се на најновијој листи Светске банке о условима пословања Србија нашла међу 10 земаља које су највише побољшале услове пословања, при чему је забележила напредак са 54. на 47. место. Томе је, у највећој мери, допринело увођење електронских грађевинских дозвола чиме је Србија остварила знатан напредак у овој области, а напредак је остварен и у областима покретања пословања (скраћено време за регистрацију фирме) и регистрације и преноса власништва (увођење временског ограничења за окончање поступка).

Приближавањем Републике Србије Европској унији баријере у размени робом су смањиване и тренутно је размена робе са Европском унијом скоро у потпуности слободна. Поред отварања према земљама Европске уније, Србија је потписница неколико регионалних и билатералних споразума о слободној трговини робом. Истовремено, радило се и на пољу либерализације трговине услугама, а сагласно Споразуму о стабилизацији и придруживању утврђена је динамика потпуне либерализације са Европском унијом, а тренутно се ради и на либерализацији трговине услугама са земљама у региону. Смањене трговинске баријере потврђује и раст степена отворености економије¹² који је са 79,8% у 2010.¹³ порастао на 103,1% у 2015, а очекује се да ће у 2019. износити око 117,4%. Даљем повећању отворености српске економије допринеће и стране директне инвестиције. Треба истаћи да, осим за улагања у наменску индустрију и куповину земљишта, не постоје законске баријере за страна директна улагања, као и да не постоје разлике у третману страних и домаћих инвеститора по питању права и обавеза.

Дефицит текућег рачуна платног биланса би у наредним годинама требало да остане на нивоу од око 4% БДП, при чему би очекивано смањење дефицита робе и услуга и стабилан прилив по основу трансфера требало да компензује очекивани раст дефицита примарног дохотка. Побољшању спољнотрговинског биланса допринеће пре свега започете структурне реформе и реализација инвестиција које су већ повећале конкурентност наших производа и услуга на иностраним тржиштима, као и опоравак екстерне тражње из земаља Европске уније. Процењује се да ће реалан раст извоза роба и услуга у наредне три године износити у просеку око 7,7% годишње, чиме би његово учешће у БДП порасло на 54,2% у 2019. години (са 32,9% у 2010. и 48,3% у 2015). Удео извоза роба и услуга у светском извозу је, након наглог раста у 2013, наставио да се повећава и процена је да ће у 2016. години достићи 0,09%. Очекивани бржи раст извоза од

¹¹ Рачунат као производ номиналног девизног курса динара према еврџу и односа јединичних трошкова рада укупне економије Србије и зоне евра.

¹² Мерена као учешће извоза и увоза робе и услуга у БДП.

¹³ Србија је 2009. почела једнострану да примењује трговински део Споразума о стабилизацији и придруживању, а Европска унија 2010. када је Споразум и званично ступио на снагу.

увоза роба и услуга омогућиће номинално смањивање дефицита роба и услуга са око 9,8% у 2015. на око 6,4% БДП до 2019.

Очекивано повећање стања директних инвестиција нерезидената утицаће на то да добит по основу њиховог власништва и убудуће буде значајна расходна ставка на рачуну примарног дохотка, што ће делимично бити компензовано мањим одливом по основу камата на кредите и хартије од вредности, због раздуживања приватног сектора и задуживања јавног сектора по повољнијим условима. На рачуну секундарног дохотка у наредном периоду очекујемо стабилан прилив дознака од око 9-10% БДП. У структури прилива капитала доминираће стране директне инвестиције (око 4,5% БДП просечно годишње) које ће у потпуности покривати дефицит текућег рачуна. Такође, у наредном периоду очекују се да ће приватни сектор наставити да се раздужује, али у мањој мери, док ће се, имајући у виду добре фискалне резултате који не захтевају додатно задуживање, јавни сектор задуживати само како би отплатио дугове који доспевају.

Посматрано са становишта међународне инвестиционе позиције (МИП), Србија је нето дужник. Негативна МИП је на крају септембра 2016. износила 35,0 млрд евра (103,2% БДП), што је готово непромењено учешће у односу на крај 2015. године (раст за 0,1 п.п.). У посматраном периоду, држава и банкарски сектор смањили су своју негативну инвестициону позицију према иностранству за 870,4 мил евра и 740,2 мил евра, респективно, на шта је највећи утицај имало смањење спољног дуга ових сектора, али и повећање стања депозита банака у иностранству. Због већег прилива СДИ, негативна позиција осталих сектора је повећана за око 1,2 млрд евра. С друге стране, позитивна позиција Народне банке Србије је смањена за око 0,8 млрд евра, као последица смањења девизних резерви. Дужнички инструменти, укључујући и дуг према повезаним лицима (који чини 21,8% укупног дуга) представљају око 56,8% пасиве МИП. Половину спољног дуга чини дуг јавног сектора (53,2%), који је у потпуности дугорочног карактера. У јавном спољном дугу доминирају три валуте – долар, евро и динари, чије учешће износи 46,7%, 38,7% и 9,6%, респективно. Истовремено, учешће евра и долара у девизним резервама износи 56,2% и 31,9%, респективно, тако да је валутна структура девизних резерви добро усклађена са валутном структуром спољног дуга. Преко две трећине јавног дуга уговорено је по фиксној каматној стопи, тако да је каматни ризик знатно мањи од девизног. У структури дуга приватног сектора највећи део (81,1%) односи се на дуг предузећа. Иако је преко 90% дуга предузећа деноминовано у еврима, чињеница да се и највећи део наплате извоза извршава у еврима доприноси смањењу валутног ризика по основу спољног дуга предузећа. Посматрано према преосталој рочности, око 84,0% дуга предузећа је дугорочног карактера. Спољни дуг пословних банака чини 18,9% дуга приватног сектора, при чему је око 83,9% дуга банака уговорено по варијабилној каматној стопи, док је преко 90% деноминовано у еврима. Посматрано према преосталој рочности, око 62,3% спољног дуга банкарског сектора (уз изузеће депозита) је дугорочног карактера.

Као резултат прилива капитала који би требало да обезбеди потпуно покриће дефицита текућег рачуна, у наредним годинама се очекује задржавање девизних резерви на адекватном нивоу. Истовремено, очекује се да ће доћи и до раста негативне међународне инвестиционе позиције, посебно у делу директних инвестиција, али да ће међународна инвестициона позиција као проценат од БДП остати на нивоу од око 100%. Већи прилив инвестиција одразиће се на раст увоза (пре свега средстава за рад), али уз одржавање покривености просечног месечног увоза девизним резервама на нивоу од око 6 месеци, тј. девизне резерве ће и даље обезбеђивати адекватну заштиту домаће економије

од екстерних шокова. Истовремено, процењује се да ће се покривеност краткорочног дуга (посматрано по преосталој рочности) девизним резервама повећати са 259,1% на крају септембра 2016. на око 300% у 2019.

Финансијски сектор. У структури финансијског система Србије током 2016. године, није дошло до значајнијих измена, тј. банкарски сектор и даље представља доминантан облик финансијске интермедијације (са учешћем преко 90% у укупној активи финансијског сектора). Закључно са 31.10.2016. године у банкарском сектору Србије пословало је 30 банака, од којих су 22 у већинском страном власништву (чланице банкарских група из 13 држава), у шест банака Република Србија има (непосредно и/или посредно) власништво и две банке су у већинском власништву домаћих правних лица. Доминантно тржишно учешће имају банке у већинском страном власништву, и на њих се односи 76,2% укупне билансне активе, 81,6% укупних бруто кредита и 74,0% укупних депозита банкарског сектора Србије. Посматрајући појединачно учешће банака, банкарски сектор Србије је фрагментисан у свим релевантним тржишним категоријама, односно указује на висок степен конкуренције банака.

Билансна сума и капитал банака на крају октобра 2016. године износили су 3.186 млрд (25,9 млрд евра) и 652 млрд динара (5,3 млрд евра), респективно. Показатељ адекватности капитала је на крају септембра 2016. године износио 21,2%, што је знатно изнад регулаторног минимума у Србији (12%), као и изнад Базелског минимума (8%). Стопа раста сопствених извора финансирања је била довољна да омогући одржање његовог учешћа у укупној пасиви на нивоу од 20,5% на крају октобра 2016. године.

Банке у Србији послују са високим нивоом ликвидности што потврђују и кретања основних показатеља ликвидности и рочна структура активе који су на веома задовољавајућим нивоима. Просечни месечни показатељ ликвидности банкарског сектора био је изнад 2 и током 2016. године, а у октобру је износио 2,06 (регулаторни минимум је 1,0). Ужи показатељ ликвидности је у октобру 2016. износио 1,69 (регулаторни минимум је 0,7). Ликвидна средства су на дан 31. октобар 2016. године чинила 36,0% укупне билансне активе и 53,3% укупних краткорочних обавеза.

Профитабилност банкарског сектора је у десет месеци 2016. за 27% већа у поређењу са истим периодом 2015. године и остварен је укупан нето добитак пре опорезивања у износу од 36,1 млрд динара (293,1 мил евра). На крају октобра 2016. године показатељи ROA и ROE били су на нивоу од 1,39% и 6,81%, респективно.

Кредити банкарског сектора према нефинансијском сектору крајем септембра чине око 49,1% БДП¹⁴, што указује да привреда и становништво нису презадужени. Уколико на то додамо и прекогранично задуживање, ово учешће достиже 72,4% БДП. У наредном периоду, са убрзањем економске активности, очекује се благ раст учешћа домаћих кредита на око 51,1% БДП, односно задржавање учешћа укупне задужености на тренутном нивоу, а имајући у виду веће ослањање на домаће изворе финансирања. Када је реч о валутној структури дуга нефинансијског сектора очекујемо да ће спровођење стратегије динаризације наставити да даје резултате у виду повећања учешћа динарског кредитирања у укупном, како по основу очувања макроекономске стабилности тако и због чињенице да су међународне финансијске институције, управо подстакнуте макроекономском стабилношћу, започеле издавање динарских хартија од вредности ради прикупљања

¹⁴ Учешће кредита приватном сектору (привредна друштва, становништво и непрофитне организације) у септембру 2016. износи 43,1% БДП.

средстава за потребе динарског кредитирања. Као одраз поверења да ће се постигнута стабилност одржати на дуг рок, банке су у кредитну понуду уврстиле и динарске стамбене кредите на рок до 30 година и по каматној стопи испод 5%. Очекујемо да ће се наставити раст учешћа динарских кредита банака са тренутног нивоа од око 32%, како код становништва тако и код привреде. Истовремено, због бржег раста домаћих у односу на прекограничне кредите очекујемо и раст учешћа динарског кредитирања у укупном задуживању нефинансијског сектора, са 21,5% колико износи у септембру 2016.

Кључни ризик банкарског сектора Србије представља ниво проблематичних кредита (NPL), који су закључно са октобром 2016. године на нивоу од 389,3 млрд динара (3,2 млрд евра), што чини 19,2% укупних кредита. У циљу решавања проблема NPL, Влада је у сарадњи са Народном банком Србије 13. августа 2015. године, донела Стратегију за решавање питања проблематичних кредита у Републици Србији. Остварење кључних циљева Стратегије започето је у 2015. години и одвија се кроз испуњење јасно дефинисаних активности и временске динамике у оквиру два акциона плана: Акционог плана Владе и Акционог плана Народне банке Србије, ради уважавања институционалне независности централне банке.

Кључни напори Народне банке Србије у оквиру Акционог плана усмерени су ка 1) јачању капацитета банака за решавање проблема високог нивоа проблематичних кредита, као и 2) давању доприноса развоју тржишта проблематичних кредита у Србији. Народна банка Србије је у претходном периоду спровела све активности предвиђене њеним Акционим планом, које су, пре свега усмерене на јачање капацитета банака за решавање проблематичних кредита:

- Објављене су Смернице за примену MPC 39,
- Унапређен је систем извештавања банака о NPL,
- Спроведена је анализа у вези са препрекама и ограничењима тржишта NPL,
- Успостављена је база података о непокретностима које банке узимају као колатерал,
- Уведени су додатни захтеви за банке у контексту праћења квалитета инструмената обезбеђења и рада лица која врше процену тих инструмената,
- Унапређен је регулаторни оквир за третман реструктурираних потраживања ради подстицања одрживих пракси реструктурирања и спречавања праксе неодрживог рефинансирања (evergreening),
- Унапређено је управљање лошом активом у банкама увођењем додатних захтева за банке у контексту стратешког планирања и самог процеса управљања лошом активом и
- Објављене су Смернице за објављивање података и информација банке који се односе на квалитет активе.

Народна банка Србије ће у наредном периоду, у оквиру својих редовних супервизорских активности, пратити усклађеност пословања банака са прописима који су претходно донети у складу са Акционим планом, посебно очекујући од банака ефикасније и циљано решавање проблематичних кредита. Додатно, како је Стратегија међу-институционалног карактера, а узроци проблема комплексни, ефикасна реализација циља постављеног свеобухватном Стратегијом подразумева координирано деловање свих релевантних надлежних институција од којих се у наредном периоду очекује даља реализација активности у складу са Акционим планом Владе Републике Србије.

Остале активности предвиђене Стратегијом су у оквирима надлежности министарстава (финансија, привреде, правде и грађевинарства), као и Агенције за осигурање депозита. Подаци показују да системски међу-институционални и координирани приступ који је предвиђен Стратегијом, позитивно утиче на релевантне актере у погледу решавања проблематичних кредита.

Током 2016. године забележен је пад, како нивоа бруто проблематичних кредита за 8,3%, тако и њиховог учешћа у укупним кредитима за 2,4 п.п. и они се тренутно налазе на најнижем нивоу у последње готово четири године. Имајући то у виду, може се рећи да имплементација Стратегије за решавање питања NPL даје видљиве резултате. Највећи ниво проблематичних кредита (42,8% укупних NPL) и даље потиче из сектора привредних друштава, са учешћем у укупним кредитима привреди од 19,3%. У оквиру привредних друштава, највиши NPL показатељ (30,8%) забележен је у грађевинском сектору, који чини 14,8% укупних NPL привредних друштава. Учешће нефинансијских лица у стечају у укупним NPL расте и на крају октобра 2016. године је износило 29,2%. NPL становништва чине 18,4% укупних NPL, а њихово учешће у укупним кредитима становништву током 2016. бележи пад и у октобру износи 9,7%, што је ниже од просека за све секторе. Наставак смањења учешћа проблематичних пласмана очекујемо и у наредном периоду, посебно имајући у виду поправљање финансијске позиције привреде и даљи очекивани раст кредитне активности, а по основу убрзања економског раста.

Такође, захваљујући високој покривености, како исправкама вредности тих кредита у складу с међународним рачуноводственим стандардима (на крају октобра 2016. године 66,5% NPL је покривено овим исправкама вредности), тако и регулаторним резервисањима (116,6% на крају октобра), NPL на постојећем нивоу не угрожавају пословање банкарског сектора, а тиме ни финансијску стабилност. Да је, и поред бројних изазова, финансијски сектор у Србији стабилан и отпоран на поремећаје из домаћег и међународног окружења потврђују и стрес-тестови које Народна банка Србије спроводи редовно (тримесечном динамиком). Висока капитална адекватност банкарског сектора у Србији и отпорност на шокове потврђена је и посебним дијагностичким испитивањима квалитета активе банкарског сектора у Србији, која су спроведена крајем 2015. године у сарадњи с међународним финансијским институцијама. Укупно посматрано, након свих спроведених корекција, поступком посебних дијагностичких испитивања није утврђен недостатак капитала ни за једну од 14 банака обухваћених испитивањима и са укупним учешћем у активи банкарског сектора од 88%.

У оквиру настојања Народне банке Србије, као регулатора банкарског система Србије, да максимално усагласи регулаторни оквир са правним текovinaма ЕУ и најбољом међународном праксом и стандардима, током 2016. године интензиван је рад на успостављању регулаторног оквира у складу са Базел III стандардима – односно у складу са одредбама релевантних ЕУ прописа за кредитне институције (CRR и CRDIV). Након извршене припремне фазе која је обухватала анализу разлика у регулаторном оквиру („gap analysis“) и спроведене квантитативне студије утицаја о ефектима на капитал и ликвидност, у току 2016. године припремљени су нацрти релевантних прописа и спроведена је јавна расправа. Извршни одбор Народне банке Србије је 15. децембра 2016. године усвојио сет прописа којима се имплементирају стандарди Базел III у Србији: Одлуку о адекватности капитала банке, Одлуку о управљању ризиком ликвидности банке, Одлуку о изменама и допунама Одлуке о управљању ризицима банке, Одлуку о

извештавању о адекватности капитала банке, Одлуку о изменама и допунама Одлуке извештавању банака и Одлуку о објављивању података и информација банке.

Поред усклађивања са релевантним правним актима ЕУ у области банкарства, основни циљеви усвајања ових прописа су: повећање отпорности банкарског сектора кроз повећање квалитета капитала и увођење заштитних слојева капитала, боље праћење и контрола изложености банке ризику ликвидности, даље јачање тржишне дисциплине и транспарентности пословања банака у Републици Србији објављивањем свих релевантних информација о пословању банке, као и прилагођавање извештајног система новим регулаторним решењима.

Пажљива израда и усвајање ових прописа још једна су потврда стратешког опредељења Народне банке Србије да, уз уважавање специфичности домаћих прописа и тржишта, континуирано унапређује правни оквир у складу с међународним стандардима и прописима Европске уније, и то на начин који обезбеђује очување и јачање стабилности банкарског и финансијског система у целини.

У наредном периоду Народна банка Србије ће наставити да прати измене прописа којима се регулише пословање кредитних институција у Европској унији и домаћи регулаторни оквир ће прилагођавати и даље усклађивати одговарајућом динамиком.

Почев од 01.10.2015. године (са почетком примене Закона о платним услугама) па до краја 2016, Народна банка Србије донела је решења којима се даје осам дозвола за пружање платних услуга заинтересованим привредним друштвима која су поднела захтев и испунила прописане услове. Поред тога, једно привредно друштво добило је дозволу за издавање електронског новца као институција електронског новца. Овим је започет процес развоја пружања платних услуга и издавања електронског новца у Србији, посебно са становишта нових учесника на тржишту који су сада у могућности да пружају ове услуге грађанима и привреди.

4. Алтернативни сценарио и ризици

Екстерни ризици детерминисани су динамиком привредног раста водећих економија, обимом глобалне трговине, волатилношћу на међународним финансијским и робним тржиштима, али и политичким ризицима који се пре свега односе на геополитичке тензије као и брзину и исход преговора између ЕУ и УК. Опоравак привреде Републике Србије у великој мери зависиће од брзине опоравка евро зоне и економија региона и по том основу повећања иностране тражње и прилива страног капитала, кретања иностраних каматних стопа, кретања увозних цена, цена хране, нафтних деривата и руде гвожђа на међународном тржишту. Један од ризика за привредни раст евро зоне, која је наш највећи спољнотрговински партнер, односи се на успоравање раста земаља у успону, пре свега Кине. Додатно смањење тражње из Кине, погодиће њене највеће спољнотрговинске partnере и може угрозити даљи опоравак привреде ЕУ, смањивањем тражње за њеним извозом. Такође, ребалансирање кинеске економије може у мери већој од очекиване утицати на наставак тренда успоравања раста глобалне трговине, преко смањења глобалне тражње и тиме наставак тренда ниских цена примарних производа на глобалном тржишту. Економски раст развијених земаља може бити додатно погоршан неповољним демографским трендовима и успоравањем раста инвестиција.

У таквим условима постоји опасност од смањења приватне потрошње, чиме се пролонгира тренд успореног раста и ниске инфлације. Повећању ризика у погледу

опоравка глобалне и европске привреде у великој мери доприноси неизвесност на међународном тржишту капитала везана за одлуке водећих централних банака. Нормализација монетарне политике ФЕД и повећање референтне каматне стопе могло би да доведе до смањеног прилива капитала у земље у успону, што би у случају Србије појачало депрецијацијске притиске на динар. Додатну неизвесност уносе непознанице око даљег проширења програма квантитативне релаксације ЕЦБ као и крајњи ефекти ових мера. Одступање цене нафте од пројектоване вредности могуће је у оба смера, те би раст већи од очекиваног имао за последицу смањење потрошње и погоршање финансијске позиције привреде (петрохемијски комплекс, итд) што може успорити економску активност. Поред тога, кретања цена примарних пољопривредних производа и основних метала, који имају значајно учешће у српском извозу, представљају симетричан ризик за остваривање макроекономских пројекција.

С обзиром на низак ниво спољнотрговинске размене и међусобне повезаности економија Србије и УК, очекује се да ће директан утицај Бреگزита на српску привреду бити релативно мали. Међутим, ризик представљају ефекти овог процеса (очекује се да ће транзиција бити завршена 2019. године) на привреде наших главних спољнотрговинских партнера међу земљама евро зоне и могућност њиховог индиректног преливања. Промене у трговинском режиму услед изласка земље из ЕУ ће успорити трговинске токове. Процес преговарања ће додатно допринети неизвесности на глобалним финансијским тржиштима у наредном периоду, како у погледу ценовних паритета и односа девизних курсева, тако и преко смањења кредитног рејтинга развијених земаља, а посредно и земаља у успону. Ток преговора ће утицати на повећање институционалне, економске и политичке неизвесности у ЕУ која би се могла прелити на глобалне трговинске и финансијске токове. У случају остварења неповољних ризика, наставиће се бег капитала из земаља у успону, а кредитни рејтинг већине земаља ће бити погоршан.

Поред екстерних ризика, остварење макроекономског сценарија изложено је и деловању интерних ризика. Треба истаћи да је њихов утицај мањи услед доследно спроведене фискалне консолидације, повољнијих изгледа привредног раста од очекиваног, смањене спољне неравнотеже и доследног спровођења аранжмана са ММФ.

Основни сценарио развоја у наредне три године заснован је на повећању инвестиција, извоза роба и услуга, као и смањењу удела јавних расхода и дефицита у БДП. Кључна претпоставка за остваривање предвиђеног средњорочног сценарија је интензивирање структурних реформи уз очување фискалне стабилности. Темпо спровођења структурних реформи определиће динамику раста економске активности у средњем року.

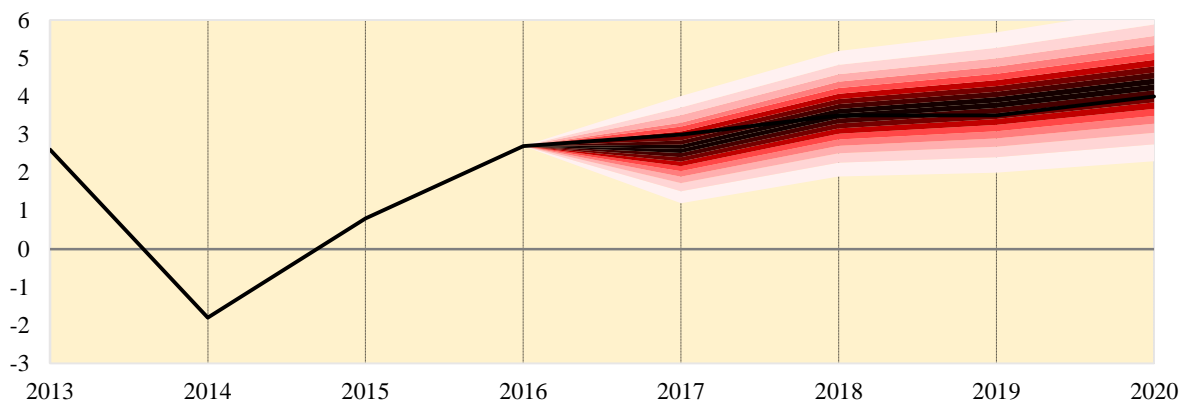
Одступање од наведених претпоставки представља ризик за остваривање средњорочне макроекономске пројекције. Евантуално успоравање спровођења структурних мера, којима се обезбеђује стимулативан привредни амбијент утицао би на погоршање макроекономске позиције земље. Таква кретања би увећала спољне и унутрашње макроекономске неравнотеже. Поред тога, дошло би до успоравања и заустављања неопходног прилива страног капитала.

Узимајући у обзир могућност активације наведених ризика и њихов појединачни утицај на остварење макроекономске пројекције за период од 2017-2019. године урађен је алтернативни сценарио са умеренијим привредним растом у односу на приказани основни сценарио за наредни средњорочни период. Ризици остварења основног сценарија, представљеног овим Програмом, су симетрични.

У алтернативни сценарио је уграђена осетљива екстерна позиција која је дефинисана спорим опоравком ЕУ и сложеним геополитичким односима. Негативни ефекти услед активирања и интензивирања ових ризика могу се посредно или директно прелити каналима спољнотрговинског и финансијског сектора што би у крајњој линији детерминисало нижу извозну и инвестициону активност од пројектоване.

Ризик успоренијег раста домаће тражње, пре свега инвестиционе потрошње као кључног покретача привредне активности, као и личне потрошње домаћинстава, представља најзначајнији интерни ризик. Томе треба додати и унутрашњи ризик везан за спорије спровођење структурних реформи планираних за наредни средњорочни период услед чега би изостали значајни ефекти спровођења реформи на стабилизацију јавних финансија и убрзање привредног раста.

Графикон 3. Сценарији раста БДП

III ФИСКАЛНИ ОКВИР ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2019. ГОДИНЕ

1. Средњорочни циљеви фискалне политике

Средњорочни циљ фискалне политике је дефицит у висини од 1% БДП, што ће бити остварено у 2019. години. Тиме се јавне финансије у потпуности враћају на одрживу путању, а јавни дуг се смањује на 67% БДП. Задржавањем фискалног дефицита у распону од 0,5% до 1% БДП у наредном периоду обезбеђује се да учешће јавног дуга падне испод 60% након 2021. године.

Висок ниво јавног дуга, његов убрзан даљи раст, као и високи издаци за камате у 2014. години били су јасан сигнал да је неопходно ући у озбиљан програм фискалне консолидације. Ниво дуга износио је 71,8% БДП, издаци за камате на годишњем нивоу 3% БДП, док је дефицит опште државе био 6,6% БДП. Припремљен је озбиљан програм фискалне консолидације, подржан од стране ММФ, који је формализован склапањем аранжмана из предострожности почетком 2015. године. Оцењено је да је за заустављање раста јавног дуга, односно смањење учешћа дуга у БДП неопходно структурно прилагођавање од око 4% БДП у периоду 2015–2017. године.

Структурно (трајно) смањење дефицита спроведено у прве две године програма фискалне консолидације превазишло је почетна очекивања. Структурно смањење дефицита у 2015. години износило је 2,6% БДП, док се у 2016. години очекује прилагођавање од око 1,3% БДП. Кључни допринос структурном прилагођавању дало је смањење расхода (плата и пензија), док је повољно макроекономско окружење, уз јачање пореске и финансијске дисциплине, омогућило снажан раст прихода. Циљ програма фискалне консолидације било је структурно прилагођавање од 4% БДП, уз преокрет тренда јавног дуга. Доследно спровођење мера фискалне консолидације уз очекивани макроекономски опоравак резултирао је смањењем нивоа јавног дуга већ у 2016. години. Очекује се, такође, завршетак процеса рационализације и реструктурирања што ће довести до одрживог нивоа расходне стране буџета, док ће повољно макроекономско окружење и борба против сиве економије утицати на бржи раст прихода. Комбиновано, ова два процеса ће омогућити стварање фискалног простора који креаторима економске политике обезбеђује већи број опција при доношењу одлука. Након завршетка структурног прилагођавања наступиће други талас смањења фискалног дефицита услед аутоматског пада расхода за камате, који су у претходном периоду у одређеној мери неутралисали ефекте спроведених мера.

Враћање фискалног дефицита и нивоа јавног дуга на одрживу путању олакшаће приступ међународном финансијском тржишту. Снижавање каматних стопа и враћање поверења код кредитора обезбедиће јефтине кредите који би даљим трансакцијама заменили најскупље и тиме додатно поправили фискалну позицију. Повољне кредитне линије су неопходне држави с обзиром на неопходност даљег улагања у инфраструктуру, али и приватном сектору како би привреда увећала инвестициона улагања што би заједно обезбедило наставак путање стабилног и одрживог раста.

2. Фискална кретања у 2016. години

У 2016. години успешно је настављено спровођење програма фискалне консолидације у оквиру реализације аранжмана са ММФ. Процењено структурно прилагођавање у 2016. години износило је 1,3% БДП, након веома успешне 2015. године,

када је остварено структурно фискално прилагођавање од 2,6% БДП. Укупно структурно прилагођавање од 3,9% БДП током две године спровођења програма фискалне консолидације, омогућава остваривање циља предвиђеног аранжманом са ММФ који износи 4,1% БДП прилагођавања у трогодишњем периоду. Почетком 2016. године благо је релаксирана политика зарада и пензија, док су на приходној страни спроведене компензаторне мере подизањем акциза на нафтне деривате. Усвојене су мере којима се на категорији субвенција остварују значајне уштеде. Структурно прилагођавање у 2016. години настављено је и путем рационализације броја запослених у јавном сектору, при чему су након дубљих анализа крајњи циљеви у некој мери редуковани. Приметно је успоравање раста броја пензионера делом и због спроведене параметарске реформе пензионог система. На приходној страни буџета настављен је тренд побољшања ефикасности наплате пореских прихода.

Табела 3. Процењени елементи структурног прилагођавања у 2016. години, % БДП

Акцизе на деривате нафте - повећање стопа и раст потрошње	0,28
Акцизе на дуван	0,10
Акциза на електричну енергију - додатни ефекти у односу на 2015. год.	0,27
Дивиденде "Телеком Србија" а.д.	0,21
Пољопривредне субвенције - уштеде по основу нове регулативе	0,24
Рационализација из 2015. год. - пренети ефекат (апроксимација)	0,12
Успоравање раста броја пензионера (апроксимација)	0,15
Повећање зарада и пензија - нето ефекти	-0,29
Остало (ефикасност наплате, смањење сиве економије)	0,24
Укупно структурно прилагођавање	1,32

Извор: МФИН

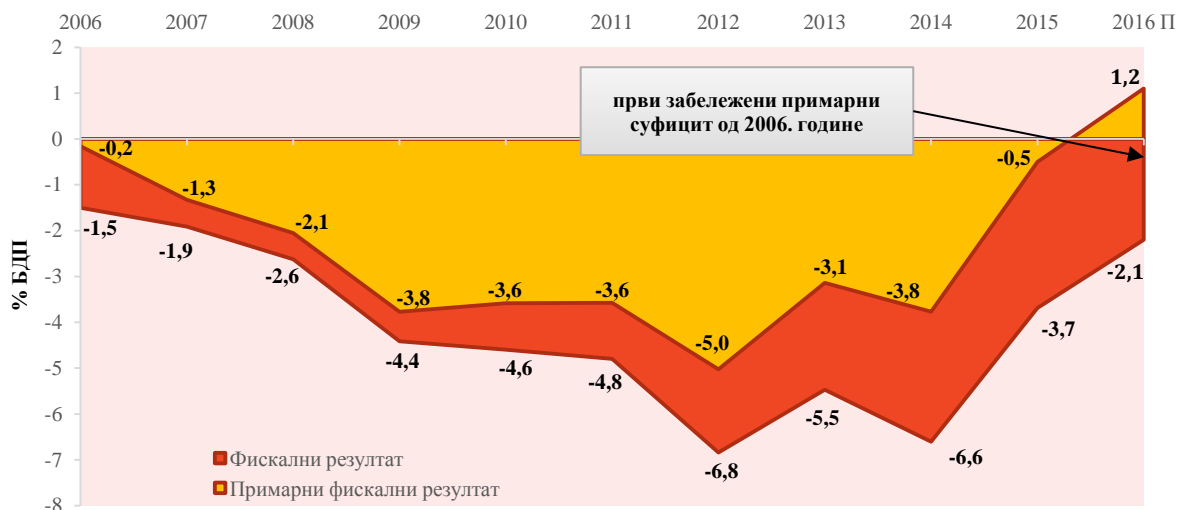
Фискални дефицит опште државе у 2016. години, према најновијим проценама, биће за 1,8% БДП нижи од планираног, с тим да постоји значајна вероватноћа да у одређеној мери буде још нижи. Током шесте ревизије аранжмана са ММФ усаглашен је нови макроекономски и фискални оквир представљен и у овом документу. Утврђена је нова процена прихода, расхода и дефицита опште државе, при чему је предвиђени фискални дефицит нижи за 74,3 млрд динара од планираног. У обзир су узета најновија макроекономска кретања и процене, фискална кретања од почетка 2016. године, као и очекивана реализација одређених једнократних категорија расхода који нису били обухваћени планом. Услед могућег нижег извршења на одређеним категоријама расхода од максимално утврђених, постоји могућност да фискални резултат у 2016. години буде повољнији од планираног овим оквиром.

Први пут након 2005. године биће забележен примарни фискални суфицит, уједно и показатељ нивоа и успешности фискалне консолидације, и предуслов за смањење учешћа нивоа јавног дуга у БДП. Процењује се да ће у 2016. години бити достигнут примарни фискални суфицит од минимум 1,2% БДП. Овај резултат показује да су мере фискалне консолидације постигле жељене ефекте и да је јавна потрошња у довољној мери редукована. С друге стране, у наредном периоду повољна фискална кретања и побољшање каматне структуре дуга обезбедиће стабилизацију апсолутног нивоа издатака за камате и

смањење њиховог учешћа у БДП. Тиме се отвара простор за одређени обим фискалне релаксације, који не би угрозио основне циљеве програма.

Заустављање раста учешћа јавног дуга у БДП је примарни циљ програма фискалне консолидације и остварен је годину дана раније него што је било предвиђено. Путања учешћа јавног дуга у БДП биће преокренута у 2016. години, након вишегодишњег тренда раста. Предвиђено је да учешће нивоа јавног дуга достигне 74,6% БДП у 2016. години наспрам 76% БДП на крају 2015. године. Смањивање фискалног дефицита и остварен примарни суфицит у 2016. години, су најзначајнији фактори који су утицали на опадајућу путању учешћа дуга у БДП. Убрзање привредног раста и достизање више стопе реалног раста и номиналног износа БДП од предвиђених, такође је утицало позитивно на кретања учешћа јавног дуга. Ови фактори би требало да имају структурни утицај на висину учешћа јавног дуга, док су се током 2016. године материјализовали и фактори чији је утицај на кретање учешћа јавног дуга био привременог карактера. Повољна кретања на међународном девизном тржишту (посебно курс америчког долара), утицала су на нижу вредност динарски израженог износа јавног дуга у првој половини 2016. године. Такође, задовољавајући ниво ликвидности допринео је да се не приступи емисији одређених краткорочних хартија од вредности. Иако постоје ризици да у наредном периоду кретања на међународном девизном тржишту неповољно делују на кретање јавног дуга, планирана путања фискалног резултата обезбедиће наставак позитивног тренда започетог у 2016. години. С друге стране, интензивирани су повлачења средстава по основу финансирања пројектних зајмова, што се сматра позитивним јер тај део средстава јавног дуга свакако поседује развојну компоненту.

Графикон 4. Примарни и укупни фискални резултат, % БДП

Бољој фискалној позицији тј. нижем дефициту у 2016. години, допринело је боље извршење јавних прихода у односу на план. Пројекција прихода ревидирана је навише за 108,2 млрд динара, при чему су подједнак допринос бољој реализацији дали и порески и непорески приходи. Пројекција расхода ревидирана је такође навише у нешто нижем износу, али са значајнијим изменама у структури. Промене у структури расхода настале су

услед измена појединачних категорија расхода, због промењеног обухвата расхода појединих нивоа власти и њихове динамике извршења и предвиђеног извршења одређених једнократних расхода који нису иницијално планирани.

Фискална кретања током 2016. године у великој мери одражавају позитивна макроекономска кретања и убрзање привредног раста, али и друге факторе који су допринели бољем извршењу јавних прихода. Неопходно је разграничити ефекте (трајни и привремени) који су утицали на ревизију дефицита наниже. Јавни приходи су у значајној мери под утицајем макроекономских кретања, те је њихова динамика углавном стабилна, осим у случају промене пореске политике. Разлози за одступање могу да се јаве у динамици уплате ванредних непореских прихода као и у њиховој висини, одређеним методолошким променама обухвата јавних прихода, побољшаној пореској дисциплини (ефикасност наплате) итд. Са друге стране, у случају јавних расхода може доћи до промена у динамици извршења (дискрециона компонента), ефектуирању и спровођењу усвојених мера, реализацији расхода који имају једнократни карактер итд. При новој процени очекиване реализације до краја 2016. године, узет је у обзир базни ефекат, тј. разлика између остварених и планских вредности на крају претходне године.

Табела 4. Приходи, расходи и резултат сектора државе у 2016. години – буџет и процена заснована на шестој ревизији аранжмана са ММФ, у млрд динара

	Буџет 2016	Нова процена 2016	Разлика	Промена, %	Нова процена, % БДП
ЈАВНИ ПРИХОДИ	1.711,5	1.819,7	108,2	6,3	43,3
Текући приходи	1.697,2	1.809,3	112,1	6,6	43,0
Порески приходи	1.513,0	1.572,8	59,8	3,9	37,4
Порез на доходак грађана	149,5	155,1	5,6	3,7	3,7
Порез на добит правних лица	64,5	78,5	14,0	21,7	1,9
Порез на додату вредност	427,0	447,6	20,6	4,8	10,6
Акцизе	254,3	265,2	10,9	4,3	6,3
Царине	34,8	36,3	1,5	4,3	0,9
Остали порески приходи	65,5	64,2	-1,3	-2,0	1,5
Доприноси	517,4	525,9	8,5	1,6	12,5
Непорески приходи	184,2	236,6	52,4	28,4	5,6
Донације	14,3	10,4	-3,9	-27,3	0,2
ЈАВНИ РАСХОДИ	1.875,0	1.908,9	33,9	1,8	45,4
Текући расходи	1.719,9	1.736,2	16,2	0,9	41,3
Расходи за запослене	432,0	422,60	-9,4	-2,2	10,1
Куповина робе и услуга	271,3	286,86	15,5	5,7	6,8
Отплата камата	144,9	138,60	-6,3	-4,4	3,3
Субвенције	111,6	120,40	8,8	7,9	2,9
Социјална помоћ и трансфери	715,7	716,30	0,6	0,1	17,0
<i>од чега пензије</i>	507,9	496,30	-11,6	-2,3	11,8
Остали текући расходи	44,3	51,40	7,1	15,9	1,2

Капитални расходи	120,8	130,20	9,4	7,7	3,1
Нето буџетске позајмице	2,2	3,50	1,3	59,1	0,1
Отплата по основу гаранција	32,0	39,00	7,0	21,9	0,9
Резултат	-163,5	-89,1	74,3		-2,1
Резултат у % БДП	-3,9	-2,1	1,8		

Извор: МФИН

Процена фискалног оквира урађена је у договору и током последње ревизије аранжмана са ММФ у октобру 2016. године, при чему се обострано пошло од принципа опрезности. Констатовано је да постоје „позитивни ризици” и простор да крајњи резултат у виду остварења фискалног дефицита буде повољнији. Фискална кретања из новембра и очекивања за децембар указују да ће дефицит опште државе бити нижи од буџетираног и да ће износити 1,3% - 1,4% БДП.

Макроекономска кретања у 2016. години, ефектуирани у расту просечних зарада, запослености и расту потрошње, снажно се манифестују на фискална кретања кроз утицај на наплату пореза на доходак и ПДВ. Раст просечне зараде у складу је са оствареним растом прихода од социјалних доприноса и пореза на зараде. На раст прихода од пореза на зараде и доприноса утицала су кретања зарада, првенствено у приватном сектору. Кретање ових пореских облика може да послужи као значајан рани индикатор укупних привредних кретања.

У домену контроле и побољшања ефикасности наплате ПДВ постигнути су одлични резултати, посебно у 2015. години, а сличан тренд је настављен и у 2016. години. Главне детерминанте боље наплате ПДВ су укупна висина потрошње (С), ефективна пореска стопа и ефикасност наплате (С-efficiency). ПДВ је по величини други порески облик у укупним јавним приходима, а на његово кретање утичу и фактори као што су кредитна активност, кретање осталих извора дохотка, ефикасност наплате и обим сиве економије, структура потрошње и спољнотрговинска кретања. За потребе пројектовања и краткорочних анализа овог пореског облика, неопходно је одвојено посматрати кретање бруто наплате и ПДВ повраћаја.

Бруто наплата ПДВ бележи снажан раст од 7%, што превазилази раст просечних зарада, али и укупног расположивог дохотка. Разлози овог одступања леже у томе што зараде нису једини извор расположивог дохотка (остали извори могу бити пензије, кредити, дознаке, штедња, социјална давања итд.). Раст потрошње акцизних производа такође је обезбедио додатни раст прихода по основу ПДВ. Последњу групу фактора која делује на бруто наплату чини структура потрошње (ефективна пореска стопа) и побољшана ефикасност наплате (С-efficiency). Уочава се нешто бржи раст домаће бруто наплате у односу на увозни ПДВ. То се поред појачаних активности на сузбијању сиве економије, објашњава и изменом у систему опорезивања природног гаса и електричне енергије (укидање ПДВ при увозу ових добара). Нето наплаћени ПДВ током 2016. године расте знатно брже од бруто наплате, пре свега због успоренијег раста нивоа ПДВ повраћаја у односу на претходну годину. У првој половини године није било раста обима повраћаја, да би на крају године тај раст износио 5%.

Приходи од акциза бележе већи раст услед раста потрошње појединих акцизних производа и једним делом услед смањења обима сивог тржишта. При процени прихода од

акциза на нафтне деривате претпостављен је ниво потрошње из 2015. године уз примену нових виших специфичних износа акциза. На макро нивоу, међутим, тешко је поуздано разграничити ефекте стварног раста потрошње (ценовна еластичност и ефекат привредног раста) од оних који су последица промена у обиму сиве економије. Реална је претпоставка да је до стварног повећања обима потрошње дошло и услед повољног кретања цена на тржишту нафтних деривата. Уплата акциза на дуванске производе је у последњих неколико година, услед политике залиха, била концентрисана на период пре планираних измена акцизних стопа. Све то уноси дозу неизвесности при пројекцији овог пореског облика чији је пројектован износ повећан у односу на износ планиран буџетом. Повећање прихода од овог пореског облика може се у највећој мери приписати бољој наплати на крају 2015. године што сугерише на већи опоравак потрошње, а делом и мерама за сузбијање сивог тржишта.

Пројекција пореза на добит правних лица је значајније повећана у односу на план, па ће наплата овог пореског облика бити већа за око 14 млрд динара. Порез на добит је најволатилнија ставка јавних прихода и привредни раст није увек најпоузданији индикатор наплате овог пореског облика. Пошто коначни подаци о профитабилности нису познати током израде пројекција за наредну годину, пракса је да се у те сврхе претпостави да је она непромењена, и да се прихвати одређена доза ризика у остварењу овог приходног облика. Према подацима Агенције за привредне регистре укупна бруто добит остварена у 2015. години износи 467 млрд динара и већа је у односу на 2014. годину за 14,6%.

Непорески приходи су категорија прихода чији је план у највећој мери ревидиран навише, како у апсолутном, тако и у процентуалном износу. Разлози за ревизију су највећим делом методолошке природе, али се и због опрезности одустало од укључивања појединих потенцијалних прихода у буџетски план. Са представницима ММФ договорено је да се у план прихода укључи само претпостављени структурни тј. трајни део непореских прихода који се односи на дивиденде буџета, добит јавних предузећа и остале сличне видове једнократних прихода. Тај износ је одређен у нивоу од 9,6 млрд динара, при чему сваки вишак изнад тог износа не би био третиран као део структурног прилагођавања. У буџетски план није био укључен приход од 12,8 млрд динара по основу лиценце за мобилну 4Г мрежу иако је било познато да ће бити уплаћен почетком 2016. године. Пошто се у том тренутку „Телеком Србије” А.Д. налазио у процесу приватизације који је накнадно обустављен, износ који би припао републичком буџету по основу дивиденди од ове компаније није укључен у план (реализовано је 8,9 млрд динара). Преостали износ представљају уплате од стране Јавног предузећа „Електропривреда Србије” (у даљем тексту: ЈП ЕПС), Агенције за осигурање депозита, уплате по основу премија за реотварање емисије обвезница итд. Пројекција редовних непореских прихода није значајно мењана. Од укупног годишњег износа непореских прихода опште државе од 236,6 млрд динара, на структурни тј. трајни део се односи 216,6 млрд динара. Разлика од 20 млрд динара састоји се од прихода од 4Г лиценце у износу од 12,8 млрд динара, 4 млрд динара прихода по основу продаје земљишта на локалном нивоу и мањег дела осталих уплата.

Непорески приходи на локалном нивоу биће већи у односу на план за 21 млрд динара, међутим раст ових прихода је највећим делом резултат методолошких промена. Један део повећања се односи на приходе по основу дивиденди јавних локалних предузећа. Други део повећања је последица промена у методологији извештавања на локалном нивоу. Наиме, крајем 2015. године и током 2016. године, саставни део извештаја

о извршењу буџета града Београда постали су подаци о укупним приходима и расходима предшколских установа и система наплате карата у градском превозу. Стога је обухват локалних буџета постао шири¹⁵ и методолошки исправнији, а ова измена утицала је на укупан ниво прихода и расхода. Ова измена је у највећој мери неутрална по висину дефицита на локалном нивоу јер се приближно исти износи приказују и на расходној страни.

Према новој процени јавних расхода, укупан ниво би требало буде већи за 33,9 млрд динара или 1,8%, при чему се знатније мења структура у односу на буџетски план за 2016. годину. И за 2016. годину предвиђена је реализација одређених једнократних расхода - преузимања у јавни дуг неплаћеног износа за испоручени природни гас предузећа ХИП Петрохемија (12,9 млрд) и исплата једнократне помоћи пензионерима (8,6 млрд), али у укупно мањем износу него претходне године. По основу једнократних (неструктурних) расхода у 2015. години извршено је 43,5 млрд динара тј. 1,1% БДП, а у 2016. години предвиђено је укупно 31 млрд динара тј. 0,64% БДП. У овај износ укључена су и средства за отпремнине и поједини расходи локалног нивоа власти, који имају једнократни карактер. За разлику од текућих расхода, према новој процени издаци за капиталне расходе забележиће снажнији раст у односу на 2015. годину. Постоји простор да јавни расходи у укупном износу буду нижи од предвиђеног износа. Може се претпоставити да до потпуне реализације текућих расхода неће доћи (робе и услуге, камате и субвенције), што би могло да утиче на остварење повољнијег фискалног резултата од предвиђеног овим оквиром.

Процена расхода за запослене снижена је за 2,2% у односу на буџет за 2016. годину, првенствено због нижег износа средстава неопходних за исплату отпремнина. Повећање зарада које се примењује од почетка 2016. године у начелу је требало да буде неутралисано планираним смањењем броја запослених, док би ниво отпремнина определио укупан обим средстава за зараде. Дошло је, међутим, до знатних измена у процесу рационализације које ће имати трајне ефекте на кретање ове категорије расхода. Нижи обим средстава за отпремнине делимично ће смањити укупан износ расхода за запослене, док ће измене у динамици рационализације за последицу имати нешто веће издатке за зараде (посматрано без средстава отпремнина) од првобитног плана. Планом рационализације у јавном сектору било је предвиђено смањење броја запослених за 75.000 до краја 2017. године. Након анализа броја и структуре запослених од стране надлежних домаћих и међународних институција, план рационализације је ревидиран на 25.000–30.000 људи. По последњим расположивим подацима, до четвртог квартала 2016. године број запослених је смањен за око 22.000 у односу на крај 2014. године. На обим и исплату средстава за отпремнине утицао је и већи природни одлив запослених, тј. пензионисање. Уштеде по овом основу остварене су и услед спорије динамике замене запослених на тим радним местима. До краја 2016. године, учешће расхода за запослене опашће на 10,1% БДП што је у оквиру просека земаља ЕУ и доприноси достизању циљева постављеним тренутним фискалним правилима (7% БДП). У наредном периоду, међутим, потребно је испитати оправданост постојећих решења у овој области и евентуално ревидирати циљано учешће расхода за запослене у БДП на социјално, економски и друштвено прихватљивији ниво.

---

¹⁵ Ови приходи и расходи имали су карактер сопствених прихода, били су обухваћени планом, али не и редовним месечним извештавањем у оквиру трезора града Београда.

Расходи за куповину роба и услуга, бележе највећу промену у односу на буџетски план за 2016. годину. Нова процена расхода за робе и услуга већа је за 15,5 млрд динара или 5,7% у односу на првобитни план, а тренутни раст износи 16,5%. Највећи раст ових расхода бележи се на локалном нивоу, при чему је у суштини само досадашње извршење довело до промена у планираном износу. Основни разлог већег извршења на локалном нивоу власти је методолошке природе и односи се на проширење обухвата извештаја о извршењу локалних буџета. Наиме, шири обухват непореских прихода локалног нивоа власти је, у највећој мери, резултирао већим исказаним трошењем на овој расходној категорији.

Расходи за камате су категорија код које се очекују значајне уштеде у односу на буџетом планиран износ. Кретање укупног фискалног резултата посредно делује и на кретање издатака за камате. Поред висине дефицита, на износ камата утичу и каматни и ризик девизног курса за обавезе изражене у страниј валути. Приликом планирања издатака за камате сви наведени ризици узети су у обзир. Током 2016. године скоро сви наведени фактори имали су повољно дејство. Знатно нижи фискални дефицит утицао је на општи ниво новог задуживања. Задовољавајућа ликвидност буџета пружила је могућност да не дође до реализације емисија одређених краткорочних хартија од вредности. Са друге стране, повољно кретање курса америчког долара и стабилан курс евра неутралисали су девизни ризик, што је уз ниже каматне стопе на међународном тржишту, смањило издатке за камате.

Кретање издатака за пензије током 2016. године, ревидирани циљеви рационализације броја запослених у сектору опште државе и мањи раст броја пензионера од предвиђеног утицали су на ревизију наниже планираних расхода за пензије. При пројекцији ове категорије расхода крајем 2015. године, остављена је одређена резерва с обзиром да се очекивао убрзанији прилив нових пензионера по основу процеса рационализације у јавном сектору (укључујући и јавна предузећа) и завршетка реструктурирања преосталих предузећа у процесу приватизације. Други фактори који су утицали на процену укупних издатака за пензије су линеарно повећање номиналног износа пензија, као и повећање износа који примају војни пензионери у складу са одлуком Уставног суда. Планом за 2016. годину био је предвиђен раст броја корисника пензије изнад 1%, што је било у складу са динамиком из ранијег периода.

Тренд пада броја пензионера започет у 2015. години настављен је и током 2016. године. Након десетогодишњег периода раста броја пензионера, у 2015. години се први пут смањило укупан број пензионера и то за 0,2% или 3.200 лица. Осим тога промењена је и структура прималаца, те је смањен број корисника инвалидских пензија и у нешто мањој мери број корисника породичних пензија. Томе су допринеле мере на спречавању злоупотреба у овој области. Број старосних пензија и даље расте, али по приметно нижој стопи. Оваква кретања резултат су и параметарских мера, (подизање старосне границе), али и увођења пенала приликом превременог одласка у пензију. У складу са овим кретањима ревидирана је процена укупних расхода за пензије наниже за 2,3% у односу на планиран износ уз напомену да једнократна исплата пензионерима није приказана као део укупних расхода за пензије, већ се третира као облик осталих трансфера становништву.

Расходи за социјална давања и остале трансфере становништву биће увећани у односу на планиран износ, пре свега због исплате једнократне помоћи пензионерима. Сваком појединачном примаоцу пензија исплаћено је по 5.000 динара без обзира на висину пензије коју прима. Укупан ефекат једнократне исплате по овом основу је 8,6 млрд

динара. Са друге стране, социјална давања на локалном ниво су повећана због већ поменутог ширег обухвата одређених средстава. Расте и износ исплата дуга војним пензионерима по основу судских одлука. Наиме, одређени број корисника није ушао у процес споразумног поравнања дуга, већ средства која потражују по овом основу намирују путем принудне наплате, у складу са појединачним судским одлукама.

Расходи за субвенције су због планираних једнократних расхода категорија код које је новим оквиром предвиђено веће извршење у односу на буџетиран износ. У 2016. години је било предвиђено значајно смањење укупног износа субвенција. Укинута је субвенционисање земљишта површине веће од 20 хектара, као и државног земљишта које је издато у закуп. Субвенције намењене јавним медијским сервисима су смањене са 8 на 4 млрд динара. На крају године извршење ће бити више од планираног због преузимања дуга Петрохемије у износу од 12,9 млрд динара, што се класификује као субвенција. У односу на 2015. годину смањене су субвенције на локалном нивоу, али то је резултат већ поменуте методолошке промене обухвата корисника и самим тим класификације на расходној страни.

Отплата по основу гаранција као и субвенције значајније ће одступити у односу на износе планиране буџетом за 2016. годину. Узрок оваквог кретања је позитивне природе, а односи се на превремену отплату гарантованог износа дуга (дугови предузећа „Галеника” а.д. и ЈП „Србијагас”) чиме се остварују значајније уштеде на страни расхода за камате у наредном периоду. Планом је било предвиђено да ЈП „Србијагас” самостално отплаћује део дуга према својим повериоцима, што се није у потпуности остварило. Поред побољшања ликвидносне позиције овог предузећа оно још није у могућности да потпуно самостално извршава своје обавезе.

Остали текући расходи су повећани у односу на буџетски план. Један део повећања последица је одржавања парламентарних и локалних избора и преноса средстава политичким партијама. Раст ових расхода на републичком нивоу узрокован је и кретањем издатака за плаћање казни по одлукама судова и по основу принудне наплате, а ово су облици расхода који се не могу унапред предвидети.

Реализација јавних инвестиција је у значајној мери боља у односу на упоредиве периоде претходних година. Највећи раст капиталних расхода остварен је по основу повлачења пројектних зајмова који се користе за изградњу путне и железничке инфраструктуре, а бележи се и интензивирање реализације пројеката на локалном нивоу. Ово су несумњиво позитивни резултати остварени при реализацији јавних инвестиција, јер се ради о изградњи Коридора 10 и 11, као и ревитализацији железничке инфраструктуре. Ова несумњиво позитивна тенденција омогућиће благо подизање учешћа јавних инвестиција у БДП, које су у претходном периоду биле на изузетно ниском нивоу.

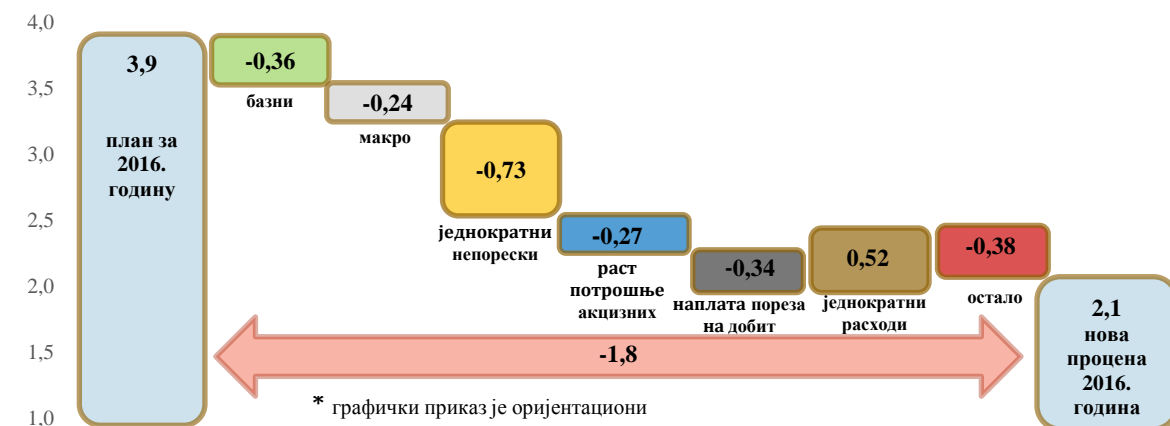
Фактори који су допринели ревидирању процене фискалног дефицита у 2016. години наниже, сврстани су у следеће групе: утицај базне вредности (остварење у 2015. години), ефекти ревидираног макроекономског оквира, процена уплате једнократних непореских прихода, кретање потрошње акцизних производа, знатно боља наплата пореза на добит итд. Идентификација ових фактора и њиховог дејства извршена је превасходно у аналитичке сврхе. Укупно дејство свих идентификованих фактора на процену дефицита у 2016. години износи 1,8%.

Укупно наплаћени приходи у 2015. години били су за 19 млрд динара већи од процене која је послужила као основа за израду плана за 2016. годину. Од тога 4 млрд

динара нема трајни утицај на дефицит, те је као базни ефекат, који је умањио дефицит, идентификовано 15 млрд тј. 0,36% БДП.

Ефекат ревидираног макроекономског оквира на нижи фискални дефицит је процењен на 0,24% БДП. Оцена укупног ефекта добијена у овој анализи је заснована на концепту осетљивости јавних прихода у односу на стопу реалног раста БДП. Снажнији раст привредне активности одражава се пре свега на раст социјалних доприноса и пореза на доходак, али и на остале облике прихода. Неки облици непореских прихода такође су под утицајем нивоа економске активности. Макро ефекти на кретање ПДВ су нешто мањи услед утицаја ниже инфлације на номинални ниво потрошње, али и других фактора као што су раст кредитне активности, кретање осталих облика расположивог дохотка грађана и ефикасност наплате. Додатно, један мањи део ефекта бољег макроекономског оквира на ниже учешће фискалног дефицита у БДП, може се приписати већем номиналном износу БДП у односу на планиран. Остали фактори који су утицали на бољу фискалну позицију земље су и наставак раста укупне ефикасности наплате пореских прихода, кретање висине и динамике ПДВ повраћаја у односу на првобитно планиране, знатно боља наплата пореза на добит, уплата ванредних непореских прихода и подбачај извршења на појединим категоријама расхода. Фактор који ће негативно деловати на ниво дефицита у 2016. години је преузимање дуга ХИП Петрохемија у јавни дуг. Фискални дефицит ће повећати и исплата једнократне помоћи пензионерима.

Графикон 5. Допринос појединачних фактора корекцији дефицита у односу на план за 2016. годину, % БДП

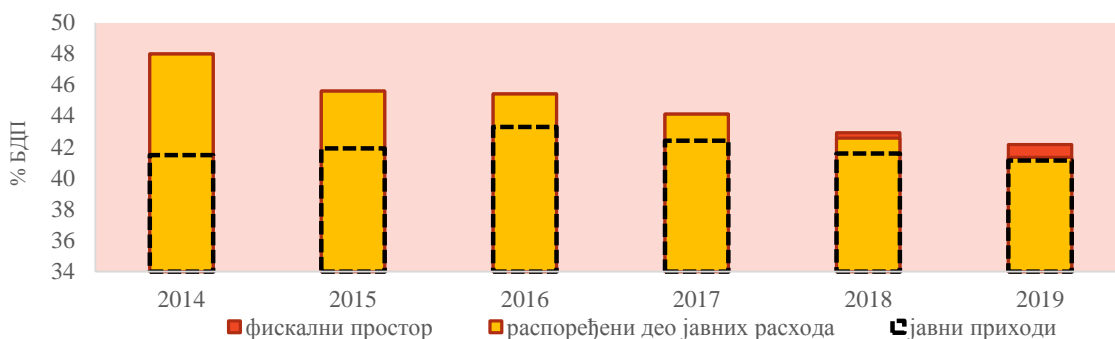
3. Фискалне пројекције у периоду од 2017. до 2019. године

У наредном средњорочном периоду циљеви фискалне политике су усмерени на даље смањење фискалног дефицита и јавног дуга. Средњорочни фискални оквир предвиђа смањење дефицита опште државе на 1% БДП до 2019. године, и учешћа јавног дуга на испод 70% БДП. Ово подразумева структурно фискално прилагођавање од 4,1% БДП, од чега је већ у 2015. години остварено прилагођавање од 2,6%, а у 2016. од око 1,3% БДП. Структурни дефицит је ниво дефицита који не зависи од привредног циклуса и из ког су искључени једнократни приходи и расходи. Примарни резултат, као разлика фискалног резултата и нето отплата камата, има растући тренд и већ 2016. године се очекује

остваривање примарног суфицита. Пројекције фискалних агрегата у периоду од 2017. до 2019. године заснивају се на пројекцијама макроекономских показатеља за наведени период, планираној пореској политици која подразумева даље усаглашавање са законима и директивама ЕУ и одговарајућим мерама на приходној и расходној страни, укључујући и реформе великих јавних предузећа.

Захваљујући мерама фискалне консолидације створен је фискални простор за нове политике. Фискални простор представља позитивну разлику између циљаног и очекиваног дефицита, то јест расположива средства која настају као разлика између очекиваних прихода и распоређених расхода. Смањење дефицита превасходно прилагођавањем на расходној страни буџета и повољна макроекономска кретања која су довела до бољих резултата на приходној страни резултирали су бољим резултатом од очекиваног. У наредном периоду, сходно томе, нивои дефицита у случају непромењене политике биће нижи од циљаних дефицита што омогућава усвајање и спровођење нових политика. Креаторима фискалне политике, фискални простор омогућава већу слободу у избору начина расподеле средстава с обзиром да им је на располагању већи број опција. Фискални простор се може искористити како на расходној, тако и на приходној страни, смањењем пореских стопа или укидањем одређених намета. Уколико би се, пак, фискални простор искористио за превремену отплату дуга или повећање депозита додатно би се смањио дефицит. У представљеном средњорочном фискалном оквиру, фискални простор је приказан као нераспоређени део расхода.

Графикон 6. Приходи, расходи и фискални простор

Фискални простор у 2017. години биће искоришћен за повећање пензија и плата у једном делу јавног сектора. Захваљујући одличним фискалним резултатима у 2015. и 2016. години омогућено је делимично повећање плата и благо повећање пензија свим пензионерима. Повећање плата делу јавног сектора у износу од 3–6% и повећање пензија у износу од 1,5% ће повећати дефицит за око 0,4% БДП. Ове мере и њихови износи су дизајнирани тако да не угрозе интензитет фискалне консолидације и темпо смањења јавног дуга, а са друге стране да подигну животни стандард делу становништва и стимулишу приватну потрошњу.

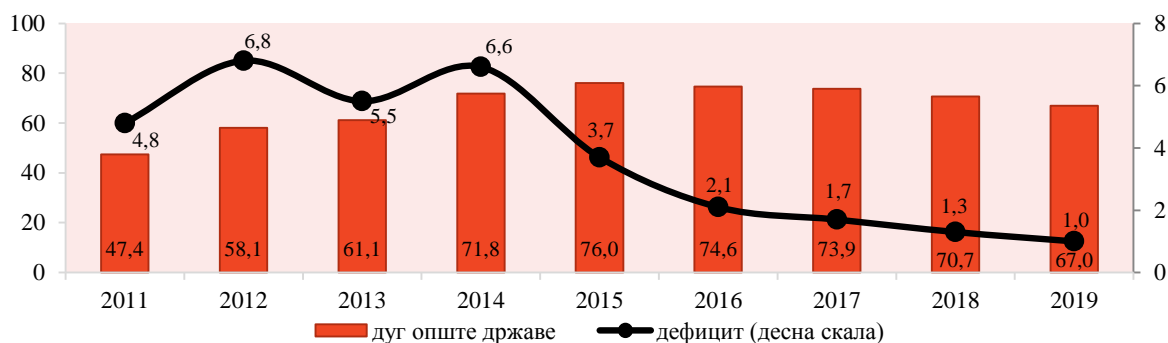
Табела 5. Фискални агрегати у периоду 2015–2019. године, % БДП

опис	извршење	процена	пројекција		
			2015	2016	2017
Јавни приходи	41,9	43,3	42,4	41,6	41,1
Јавни расходи	45,6	45,4	44,1	42,9	42,1
<i>од чега фискални простор</i>				0,3	0,8
Консолидовани фискални резултат	-3,7	-2,1	-1,7	-1,3	-1,0
Примарни консолидовани резултат	-0,5	1,2	1,4	1,6	1,7
Дуг опште државе	76,0	74,6	73,9	70,7	67,0
Реална стопа раста БДП	0,8%	2,7%	3,0%	3,5%	3,5%

Извор: МФИН

Пућања јавног дуга је преокренута и већ од 2016. године, учешће јавног дуга у БДП је почело да се смањује. У последње две године, захваљујући фискалним и структурним мерама раст дуга је прво успорен, а 2016. године је први пут дошло до пада учешћа јавног дуга у БДП. Смањење дуга је уско везано за снижавање дефицита као главног фактора задуживања, тако да динамика спуштања дефицита опредељује и промену кретања дуга. Процењује се да је за снижавање дуга у дугорочном периоду оптимално да фискални дефицит износи око 1% БДП, с тим да што је дугорочни ниво дефицита нижи брже је и смањивање нивоа јавног дуга. Финансијске трансакције, као што је замена скупог дуга јефтинијим, као и боља позиција државе на међународном финансијском тржишту, такође ће допринети даљем снижавању дуга.

Графикон 7. Дуг и дефицит, % БДП

У 2017. години наставиће се консолидација јавних финансија. У процесу рационализације броја запослених у оквиру опште државе предвиђено је смањење за око пет хиљада људи. Наставиће се и процес реструктурирања јавних и некадашњих друштвених предузећа како би се смањило оптерећење јавних финансија и целе привреде које ова предузећа тренутно представљају. Законом о финансирању локалних самоуправа прерасподељен је приход по основу пореза на зараде у корист буџета Републике у износу од око 5 млрд динара. Осим смањења дефицита опште државе, циљ ове мере је да се подстакну локалне самоуправе да унапреде прикупљање прихода у својој надлежности, пре свега пореза на имовину, и побољшају стање својих финансија.

Снажнији раст привредне активности утицаће на опоравак приходне стране буџета. Посматрано према учешћу у БДП, укупни приходи сектора државе, без индиректних корисника, имају опадајући тренд, с обзиром да је номинални раст БДП бржи од раста прихода. Наиме, порески приходи у највећој мери зависе од кретања приватне потрошње чији је темпо раста спорији од пројектоване стопе расте номиналног БДП. Више стопе раста БДП у периоду од 2017. до 2019. године допринеће динамичнијем расту пореских прихода у односу на претходни период. Опоравак на тржишту рада, као и раст расположивог дохотка становништва и приватне потрошње, уз наставак борбе против сиве економије и пореске евазије биће фактори који ће одредити снажнији раст прихода.

Табела 6. Укупни приходи и донације у периоду 2015–2019. године, % БДП

опис	извршење	процена	пројекција		
	2015	2016	2017	2018	2019
ЈАВНИ ПРИХОДИ	41,9	43,3	42,4	41,6	41,1
Текући приходи	41,7	43,0	42,1	41,3	40,9
Порески приходи	36,2	37,4	37,3	36,7	36,5
Порез на доходак грађана	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7
Порез на добит	1,6	1,9	1,8	1,8	1,8
Порез на додату вредност	10,3	10,6	10,6	10,4	10,3
Акцизе	5,8	6,3	6,2	6,0	5,7
Царине	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
Остали порески приходи	1,6	1,5	1,5	1,4	1,3
Доприноси	12,5	12,5	12,6	12,6	12,7
Непорески приходи	5,5	5,6	4,8	4,6	4,4
Донације	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2

Извор: МФИН

Пројекција прихода у периоду од 2017. до 2019. године израђена је на основу:

- важеће пореске политике;
- пројекције кретања најважнијих макроекономских показатеља: БДП и његових компоненти, инфлације, девизног курса, кретања спољнотрговинске размене, процене кретања запослености и зарада;
- процењених ефеката преосталих мера фискалне консолидације, конкретно рационализације броја запослених у јавном сектору и реструктурирања јавних и бивших друштвених предузећа.

Нису предвиђене значајне промене пореске политике и висина постојећих пореских стопа. То омогућава већу поузданост у процени прихода, јер је увек потребно одређено време да нове стопе почну да делују пуним интензитетом и да субјекти пореског система прилагоде своје понашање. Пројекција прихода, такође, подразумева одржавање постојећег степена наплате свих структурних облика укупних прихода.

Порез на доходак одсликава кретање зарада и запослености у привреди. Порез на доходак пројектован је на нивоу од 3,7% БДП током целог средњорочног периода. Пројектовани износи су у складу са политиком зарада у јавном сектору, предвиђеним нивоом рационализације броја запослених код корисника јавних средстава и позитивним предвиђеним кретањима запослености и просечних зарада у приватном сектору, у складу са опоравком привредне активности. Преовлађујући облик пореза на доходак је порез на зараде, тако да су кретање масе зарада и запослености главни фактори који утичу на кретање овог пореског облика. Други део укупних пореза на доходак чине порез на дивиденде, порез на приходе од камата, годишњи порез на доходак итд. Један од разлога

пада ове категорије су нижи приходи од пореза на камате узроковани општим смањењем каматних стопа и последичним падом прихода по основу штедње. Приходи од дивиденди и осталих облика пореза на доходак прате кретање опште економске активности и зарада. Одређени ниво ризика у наплати пореза на зараде постоји уколико изостане номинални раст зарада у приватном сектору или ако тај раст буде нижи од предвиђеног. Код ове пореске категорије кључна је борба против сиве економије с обзиром на велики број непријављених радника и исплате зарада „на руке”. Током 2015. и 2016. године интензивирани су контроле и појачане санкције што је дало значајне резултате у сузбијању сиве економије у области рада и запошљавања, али је врло битно да се на овом пољу настави са оваквим ангажманом и у наредном периоду.

Пројектовано је стабилно учешће доприноса за обавезно социјално осигурање у БДП за наредни средњорочни период. Кретање учешћа овог јавног прихода у БДП има сличну путању као и кретање учешћа пореза на зараде, с обзиром да су за њихову пројекцију коришћене исте претпоставке о кретању зарада и запослености у наредном средњорочном периоду. Једину разлику представљају доприноси који се наплаћују по основу осигурања пољопривредника и предузетника. Доприноси су пореска категорија код које је најизраженија пореска недисциплина и регистрован највећи дуг пореских обвезника. Иако је у протеклом периоду било измена стопа по којима се обрачунавају и наплаћују социјални доприноси (током 2013. године повећана је стопа за ПИО доприносе са 22% на 24%, уз смањење стопе пореза на зараде са 12% на 10%, док је у 2014. години стопа ПИО доприноса повећана са 24% на 26%, и истовремено смањена стопа доприноса за здравствено осигурање са 12,3% на 10,3%), у наредном периоду нису предвиђене даље измене у висини стопа.

Пројектовани су стабилни приходи од пореза на добит у периоду 2017–2019. године (1,8% БДП). Реализација прихода од пореза на добит у предстојећем трогодишњем периоду зависиће од очекиваног привредног опоравка, стабилности курса динара и опште профитабилности привреде. Процену прихода по овом основу карактерише висока неизвесност приликом пројектовања како због економских фактора тако и због могућности коришћења пореског кредита или повраћаја. Средњорочном пројекцијом нису предвиђене веће измене законских прописа и начело опрезности је утицало да пројекција будуће наплате овог пореског облика буде врло конзервативна. Томе иде у прилог и чињеница да ефекти укидања пореских олакшица из 2013. године, услед постојања прелазног периода од неколико година, нису укључени у пројекцију те постоји могућност већег остварења овог пореског прихода.

Кретање прихода од пореза на додату вредност карактерише благи пад учешћа у БДП, с обзиром да је пројектован спорији раст приватне потрошње у односу на номинални раст БДП. Главна детерминанта кретања ПДВ је домаћа тражња вођена расположивим доходком становништва. Расположиви доходак као детерминанта потрошње зависи од кретања зарада у јавном сектору, пензија, социјалне помоћи, кретања масе зарада у приватном сектору и осталих облика доходака, укључујући и дознаке, као и динамику кредитне активности банака према становништву. Релаксација мера фискалне консолидације у домену зарада у јавном сектору и пензија допринеће расту расположивог доходака становништва, али са друге стране паралелно се спроводи завршетак процеса реструктурирања и рационализација у јавном сектору, који умањују ове ефекте. Номинални раст зарада и запослености у приватном сектору, услед предвиђеног убрзања привредне активности, кретање дознака и кредитне активности за крајњи резултат ће

имати бржи номинални раст приватне потрошње у наредном периоду. Ипак, услед ребалансирања привреде предвиђено је постепено смањење учешћа прихода од ПДВ у укупном БДП са 10,6% БДП у 2016. години, на 10,3% колико се очекује у 2019. години. Такође, пројектовани раст извоза у наредном периоду утицаће и на раст повраћаја ПДВ, а самим тим и на ниво наплаћеног ПДВ. Ризици за остварење пројекције ПДВ у наредном периоду су слични као и код пореза на доходак и односе се на кретање зарада у приватном сектору, раст привредне активности, као и на степен сиве економије, односно ефикасности у њеном смањењу. Додатни приходи по основу мера за сузбијање сиве економије нису укључени у пројекцију, чиме је остављена могућност да садашња процена прихода буде премашена.

Резултати ефикасније наплате и контроле пореских обвезника су евидентни и очекује се да ће тај тренд бити настављен у наредном периоду, с тим што ефекти борбе против сиве економије нису експлицитно укључени у средњорочну пројекцију јавних прихода. Повећање степена ПДВ наплате, у смислу спровођења независних антиевизионих мера у области пореза на додату вредност, у протеклом периоду дало је одређене резултате. У овом сегменту постоји простор за унапређење. Наставиће се даље јачање пореске администрације доследним спровођењем Програма трансформације Пореске управе у циљу побољшања наплате прихода. Прогнозира се да би побољшање ефикасности наплате, у наредном четворогодишњем периоду, омогућило повећања прихода од ПДВ за 1,8% БДП.

Пројекција прихода од акциза сачињена је на основу важеће акцизне политике и пројектоване потрошње акцизних производа (нафтни деривати, дуванске прерађевине, алкохол, кафа и електрична енергија). У оквиру акцизне политике код дуванских производа, у наредном средњорочном периоду очекује се даље постепено усклађивање са директивама ЕУ. То подразумева доношење средњорочног плана поступног повећавања акцизног оптерећења. Код цигарета оно ће бити усмерено кроз постепено повећање акциза, како би се у прихватљивом временском року достигао ЕУ минимум од 1,8 евра по паклици. Неопходно је да ове промене буду пажљиво дизајниране, како би се избегле промене у структури и обиму потрошње које би угрозиле буџетске приходе, али и како не би биле супротне циљевима јавне здравствене политике. У наредном периоду је за потребе пројекције прихода од акциза, услед опрезности, предвиђен даљи пад легалног тржишта дуванских производа у просеку од око 3% годишње. Уколико дође до наставак побољшања услова на тржишту дуванских производа и смањења сиве економије постоји одређени „позитивни ризик” у погледу наплате овог облика прихода.

За разлику од дуванских производа ситуација на тржишту нафтних деривата је знатно мање волатилна. Боља контрола и ефекти маркирања нафтних деривата и приближавање цена деривата ценама у региону сузбили су могућност и исплативост нелегалних активности. У наредним годинама, услед опрезности, није претпостављен наставак раста потрошње нафтних деривата, међутим, може се очекивати да ће раст приватне потрошње и убрзање економске активности допринети расту потрошње, што већ потврђују подаци о наплати акциза у 2016. години. И у овом случају постоји одређени „позитивни ризик” по питању наплате прихода уколико се настави тренд раста тржишта нафтних деривата.

Приходи од акциза на алкохолна пића, кафу и електричну енергију су пројектовани у складу са постојећом структуром потрошње. Тренутни номинални износи акциза на алкохолна пића и кафу усклађени су са очекиваним износима стопе инфлације у

средњорочном периоду. Током 2015. године уведена је *ad valorem* акциза од 7,5% на вредносно изражену потрошњу електричне енергије. За период 2017–2019. године приход од ове акцизе на годишњем нивоу планиран је у износу од око 15 млрд динара узимајући у обзир тренутну годишњу потрошњу и важеће цене.

Главне детерминанте за пројекцију прихода од царина су кретање увоза и девизног курса. Приходи од царина у 2016. години чине 0,9% БДП и може се очекивати да се у будућности задрже на овом нивоу. Имајући у виду очекивано кретање потрошње, девизног курса, као и завршетак процеса усклађивања царинских тарифа услед примене Споразума о стабилизацији и придруживању планирано је постепено номинално повећање ових прихода, док се не предвиђа промена учешћа прихода од царина у БДП у предстојећем периоду.

Најзначајнији порески облик међу осталим пореским приходима чини порез на имовину, чије учешће износи 70% у овој групи пореских прихода. Ови приходи, које чине и порези на употребу, држање и ношење добара, други облици пореза на локалном нивоу итд. пројектовани су у складу са кретањем инфлације, будући да је инфлаторна компонента уграђена у значајан део ових пореских облика. Ниво ових прихода је релативно стабилан и реакције на пад економске активности нису у већој мери изражене. У наредном средњорочном периоду учешће осталих пореских прихода се стабилизује.

Непорески приходи су врло хетерогена категорија са различитим кретањима по појединим облицима. Непорески приходи смањују учешће у БДП током средњорочног периода, након скока у 2015. и 2016. години. Овај скок је резултат уплате средстава по основу смањења зарада у јавном сектору (јавна предузећа и локалне самоуправе), већих прихода од дивиденди и добити од јавних предузећа, као и увођење накнаде за обавезне резерве нафте. Предвиђено је смањење учешћа непореских прихода у БДП, са 5,6% БДП колико се очекује у 2016. години на 4,4% колико се очекује да ће износити у 2019. години. Разлози за пад пројектованог учешћа у наредном периоду су искључење из базне 2016. године свих оних прихода који се не сматрају структурним тј. трајним, што се највише односи на ванредне категорије непореских прихода. Поједини непорески приходи индексирају се са оствареном инфлацијом у претходној години, остали прате промену у вредности основе на које се примењују и услед тога се коригују пројектованом инфлацијом, док део чине једнократне уплате у буџет (ванредни непорески приходи). Редовни непорески приходи обухватају различите таксе, накнаде, казне, приходе органа и организација и све остале приходе који се остварују устаљеном динамиком током године, у приближно сличним износима на месечном нивоу уз одређене сезонске варијације. Ванредни непорески приходи су углавном једнократни, у одређеној мери неизвесни, како по питању износа, тако и по питању тренутка уплате. Највећи део ових прихода представљају уплате добити јавних предузећа и агенција, дивиденде буџета, приходи по основу наплаћених потраживања Агенције за осигурање депозита, емисионе премије, итд.

Процесом приближавања државе чланству у ЕУ повећавају се средства из ИПА фондова која могу да се користе, тако да ова средства чине преовлађујући део прихода од донација. У пројектоване износе по основу донација укључена су и средства по основу секторске буџетске подршке ЕУ.

Рестриктивна фискална политика у комбинацији са добрим макроекономским перформансама довела је до стварања фискалног простора у периоду од 2017. до 2019. године који се, између осталог, може искористити за нове политике на расходној страни. Главни елемент фискалне консолидације била је корекција расходне стране. Највећи део

прилагођавања односио се на расходе за запослене и пензије с обзиром да ове две ставке чине више од 50% укупних расхода. Добри резултати консолидације огледају се и у смањењу расхода за камате с обзиром на мање потребе за задуживањем. Осим тога, смањењу расхода допринеће завршетак процеса реструктурирања друштвених предузећа, решавање питања неефикасних јавних предузећа и стабилизација финансијског сектора. Свакако би било значајно да се један део расположивих средстава искористи за повећање капиталних инвестиција као битне компоненте развоја привреде.

Фискална кретања у протекле две године и изгледи у наредном периоду дозвољавају промену структуре расхода у корист развојне компоненте буџета, пре свега повећање капиталних издатака. Структура расхода је тренутно неповољна с обзиром да значајан део чине обавезе проистекле из неефикасног пословања сегмената јавног сектора, као што су субвенције и отплате по основу гаранција, затим високе камате, а недовољна је реализација капиталних инвестиција. Социјална компонента буџета се може побољшати бољим таргетирањем програма социјалне помоћи и већим издвајањем за функције здравства и просвете. До 2019. године плате и пензије ће се стабилизovati у смислу учешћа у БДП што ће бити још један од фактора који ће омогућити праведнију прераспodelу дохотка уз смањење притиска на јавне финансије.

Табела 7. Укупни расходи у периоду 2015–2019. године, % БДП

опис	извршење	процена	пројекција		
			2015	2016	2017
ЈАВНИ РАСХОДИ	45,6	45,4	44,1	42,9	42,1
Текући расходи	41,9	41,3	40,0	38,5	37,4
Расходи за запослене	10,4	10,1	9,9	9,3	9,2
Куповина робе и услуга	6,4	6,8	6,8	6,8	6,8
Отплата камата	3,2	3,3	3,1	3,0	2,7
Субвенције	3,3	2,9	2,4	2,3	2,2
Социјална помоћ и трансфери	17,6	17,0	16,5	15,8	15,4
<i>од чега пензије</i>	<i>12,2</i>	<i>11,8</i>	<i>11,6</i>	<i>11,1</i>	<i>10,8</i>
Остали текући расходи	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Капитални расходи	2,8	3,1	3,3	3,5	3,6
Нето буџетске позајмице	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Отплата по основу гаранција	0,7	0,9	0,8	0,5	0,3
Фискални простор	0,0	0,0	0,0	0,3	0,8

Извор: МФИН

Смањење зарада, забрана запошљавања и рационализација броја запослених у јавном сектору су мере које су највише допринеле смањењу расхода и успеху фискалне консолидације. Примена ових мера деловала је на снижавања учешћа зарада у БДП са око 12% у 2014. години на 10% у 2016. години, а у наредном периоду и на скоро 9% БДП. Законом о буџетском систему предвиђено је снижавање нивоа зарада до 7% БДП, међутим чини се да је тако таргетиран ниво зарада постављен доста ниско. Просечан ниво зарада опште државе у ЕУ је око 10% БДП, а најнижи 8%, те је за Србију адекватно учешће зарада од 9–9,5% БДП, што би било достигнуто већ 2018. године.

Вишак и неповољна структура запослених проблеми су који су дуго узроковали неефикасност јавног сектора и представљали терет за читаву привреду. Почетни план рационализације запослених у јавном сектору предвиђао је смањење броја запослених за 75.000 закључно са 2017. годином. Након опсежних анализа броја и структуре запослених у свакој од области јавног сектора план је ревидиран на смањење броја запослених за 25.000–30.000. Последњи податак је да је број запослених смањен за око 22.000 у односу на крај 2014. године, а за 2017. годину предвиђено је смањење броја запослених за још око 5.000. У 2018. години није предвиђено додатно смањење броја запослених, али ће постојати пренети ефекти рационализације из 2017. године. Током 2016. године започета је свеобухватна реформа система зарада која за циљ има обезбеђење правичности и смањење разлика између запослених у јавном сектору, али не би значајно требало да утиче на укупну масу зарада. Очекује се да се до краја 2017. године усвоје пратећи прописи који уређују ову област. Плате делу запослених у јавном сектору биће повећане за 3–6% у 2017. години. Ради се о запосленима у здравству, просвети, војсци, полицији, култури и делу запослених у правосудју. Ефекат ове мере је око 0,2% БДП на дефицит опште државе.

Учешће расхода за робе и услуге већ годинама се креће у распону између 6,3% и 6,8% БДП. У 2016. години је висок ниво ових издатака резултат методолошких промена на нивоу локалних самоуправа којима је проширен обухват за део прихода и припадајућих расхода. За ову категорију расхода предвиђена је стабилизација учешћа на 6,8% БДП до 2019. године. Достижање овог циља олакшаће и нови Закон о финансирању локалне самоуправе којим би се највише обезбедиле уштеде управо на овој расходној ставци, почевши од 2017. године.

Смањење расхода за камате један је од најбољих показатеља успеха фискалне консолидације. Изузетно висок ниво јавног дуга и високи фискални дефицити довели су до тога да камате постану једна од најзначајнијих расходних ставки, а свакако ставка са најбржим растом. Очекује се да ће ниво камата достићи врхунац ове године и након тога ће почети постепено смањивање њиховог учешће у БДП. У 2019. години ниво расхода за камате ће пасти испод 3% БДП. Добри резултати у 2015. и 2016. години, у смислу нижих дефицита, омогућили су мање потребе за задуживањем. Дошло је до преокретања тренда кретања камата тако да се већ у 2017. години може очекивати и номинално снижење расхода за камате. Побољшање позиције Србије на међународном финансијском тржишту довешће до даљег смањивања износа камата.

Социјална помоћ и трансфери становништву представљају највећу расходну категорију буџета опште државе. Смањење износа пензија и реформа пензионог система дали су значајан допринос смањењу учешћа расхода за пензије у БДП. Њихово учешће у БДП пашће са 13% у 2014. години на 10,8% у 2019. години. Осим номиналног смањења пензија оваквој путањи допринео је и изостанак индексације, као и измене пензионог система које су усвојене током 2014. године. У 2016. години пензије су повећане за 1,25%, а у 2017. години биће веће за 1,5%. Ефекат повећања пензија у 2017. години износи око 0,2% БДП. Од 2018. године пензије ће бити индексирани у складу са Законом о буџетском систему. Према овом закону пензије би требало да буду на нивоу од 11% БДП што потврђује и овај фискални оквир. Остали облици социјалних давања и трансфера становништву у наредном периоду усклађиваће се применом прописане индексације, текућих и планираних измена политика у овој области и са пројектованим бројем корисника. Током 2015. и 2016. године повећано је трошење средстава за одређене видове социјалне помоћи с обзиром на спровођење мера фискалне консолидације. Ово

подразумева средства за отпремнине, веће накнаде за незапосленост и могуће веће издвајање за пензије. И у 2017. години предвиђен је део средстава за ове намене. Учешће расхода за социјална давања опада са 17,6% БДП, колико је износило у 2015. години на 15,4% у 2019. години.

Фискално прилагођавање у посматраном периоду добрим делом ће се спровести смањењем средстава за субвенције. У 2016. години укинута је субвенционисање земљишта површине веће од 20 хектара, као и државног земљишта које је издато у закуп. У наредном трогодишњем периоду предвиђено је и смањење субвенција за „Железнице Србије” а.д, односно „Инфраструктура железнице Србије” а.д. и „Србија Воз” а.д. по основу реструктурирања ових предузећа и рационализације броја запослених. У 2017. години очекује се затварање једног броја рудника који послују у саставу ЈП ПЕУ „Ресавица”, те последично и смањење броја запослених у овом предузећу. Ово предузеће ће 2017. године добити субвенције у износу од 5,1 млрд динара, од чега се 0,6 млрд динара односи на трошкове затварања рудника. Након тога ће доћи до смањења износа субвенција, а у случају проналаска адекватног решења за ово предузеће, и до потпуног укидања његовог субвенционисања. С обзиром на процес реструктурирања јавних предузећа и некадашњих друштвених предузећа смањења субвенција ће бити и по овом основу. Смањење субвенција које служе као помоћ неефикасним сегментима јавног сектора омогућило би повећање оног дела субвенција које представљају праве подстицаје привреди и које би довеле до убрзања привредних активности.

Категорије осталих текућих расхода чине различити издаци, као што су дотације невладиним организацијама, политичким партијама, верским и спортским организацијама, казне, накнада штете итд. У протеклом периоду ниво ове категорије је био око 1% БДП, једино је у 2014. години учешће ових расхода у БДП повећано на 1,4% због накнаде штете узроковане катастрофалним поплавама. Ефекти Закона о финансирању локалне самоуправе би требало да се одразе у већој мери и на ову расходну категорију. До 2019. године ови расходи ће бити на нивоу од 1,2% БДП.

Капиталне инвестиције су расходна категорија која има највећи утицај на привредну активност и представљају приоритетну област. Ниво учешћа капиталних инвестиција у БДП који је у претходном периоду био око 3% се сматра недовољним и пожељно је повећање на бар 4%. Смањењем текуће потрошње сектора државе створио се фискални простор који би се морао делом искористити за повећање инвестиција. Код капиталних издатака присутно је неефикасно и недовољно коришћење средстава из потписаних међународних кредита који се не повлаче у довољној мери. Најзначајнији инфраструктурни радови су на Коридорима 10 и 11 који се углавном финансирају из међународних кредита. Искоришћењем дела фискалног простора за капиталне инвестиције њихов ниво би могао бити и већи од 3,6% БДП колико је тренутно предвиђено у 2019. години.

Буџетске позајмице представљају средства која се, у највећој мери, дају за обезбеђење ликвидности и докапитализацију државних предузећа и банака. Ови расходи су значајно повећани у периоду од 2012. до 2014. године због решавања проблема државних банака. Овоме треба додати и преузимање дуга авио компаније ЈАТ и обезбеђење ликвидности ЈП „Србијагас”. Новина у 2017. години су издаци за текућу ликвидност РТБ Бор у износу од 2 млрд динара. С обзиром да се не очекују нови проблеми у банкарском сектору и да је један од приоритета у наредном периоду реформа јавних предузећа, очекује се стабилизација ових расхода на нивоу од 0,05% БДП.

Отплата по основу издатих гаранција и плаћање гаранција по комерцијалним трансакцијама представљају обавезе по основу дуга јавних предузећа које је републички буџет преузео на себе, с обзиром да те компаније нису могле да их извршавају. Ови расходи представљају велики терет за буџет с обзиром на дугогодишње неефикасно пословање великог броја државних предузећа и привредних друштава. Највећи издаци по овом основу односе се на ЈП „Србијагас”, „Железнице Србије” а.д, Железару Смедерево а.д, ЈАТ и Галенику а.д. Треба напоменути да се значајна средства по овом основу плаћају и за ЈП „Путеви Србије”, али да се ови издаци класификују као класична отплата дуга с обзиром да је ово предузеће део опште државе. Слично као и код буџетских позајмица и овде ће доћи до снижавања значаја ових расхода уколико се на прави начин реше проблеми неефикасности јавних предузећа. Планом отплате предвиђено је значајно смањење већ у 2017. години, док ће у 2019. години ови расходи износити само око 0,3% БДП.

Реформе у циљу смањења различитих облика буџетске подршке

Смањење буџетске подршке јавним и државним предузећима подразумева: а) ограничење директних и индиректних субвенција, б) стриктно ограничење у издавању гаранција за нове кредите и в) јачање одговорности и транспарентности у пословању ових предузећа.

Са почетком процеса фискалне консолидације започете су и реформе које се односе на три велике групе јавних и државних предузећа. У прву групу предузећа спадају предузећа у портфолију бивше Агенције за приватизацију, чији статус ће се решити или стечајем или приватизацијом. На овај начин пронађено је решење за 330 предузећа до краја 2016. године. Отпремнине је добило 24.474 запослених. За 172 компаније које запошљавају око 45.000 радника, међу којима има и стратешких компанија као што су ПКБ, РТБ Бор, ЈП ПЕУ „Ресавица”, Петрохемија и др. решење се тек очекује, било кроз унапред припремљене планове реструктурирања (УППР), било кроз редовне поступке стечаја, у складу са законом.

У другу групу предузећа би се могла сврстати она предузећа за која се планира проналажење стратешких партнера и за која би се даље пословање наставило кроз различите видове концесија. За Комерцијалну банку, другу банку по величини у Србији, изабран је приватизациони саветник, како би се приватизација спровела до 2019. године. Приватизација Железаре Смедерево је завршена у јуну 2016. године, чиме је обезбеђено пословање без подршке буџета у будућности и спречено даље акумулирање дуговања. Истовремено, ангажоване су консултантске куће како би се размотриле опције давања концесије за Аеродром „Никола Тесла” и даље изградње Коридора 11.

У трећу групу предузећа спадају јавна и државна предузећа у области енергетике, железничког саобраћаја и путне инфраструктуре:

- 1) У сарадњи са Светском банком, а у складу са обавезама Републике Србије преузетим према ММФ-у Влада је у јуну 2015. године усвојила План финансијске консолидације *ЈП ЕПС* којим су дефинисане смернице и мере за решавање проблема, како би се унапредила профитабилност предузећа, које ће рационализацијом пословања, новим инвестицијама и решавањем финансијских проблема моћи да одговори тржишним изазовима како квалитетом, тако и ценом.

Наведеним планом дефинисане су активности усмерене ка повећању прихода и то: постизање тржишне цене електричне енергије за гарантовано снабдевање и побољшање наплате, затим активности усмерене ка смањењу трошкова и то рационализација броја запослених, смањење губитака електричне енергије, оптимизација коришћења производних капацитета ЈП ЕПС-а и побољшање оперативне и организационе ефикасности.

Кад је у питању постизање тржишне цене електричне енергије за гарантовано снабдевање на основу одобреног Првог програмског зајма за развојне политике у области јавних расхода и јавних предузећа од стране Међународне банке за обнову и развој, у оквиру овог зајма, у области електроенергетике Зајмопримац се обавезао да ће постепено приближити цену електричне енергије тржишној цени. Програмом који прати овај зајам није дефинисан проценат повећања, већ је дефинисано да до повећања цене електричне енергије долази на основу додатних анализа базираних на оствареном прогресу других мера које се примењују, као и на основу регионалних цена електричне енергије. Такође, програмом је дефинисано и да ће до овог повећања доћи уколико за тим постоји потреба, тј. на основу првог извештаја о потреби даљег регулисања цене електричне енергије за гарантовано снабдевање који треба да сачини Агенција за енергетику Републике Србије, до 1. маја 2017. године.

Кад је у питању рационализација броја запослених ЈП ЕПС је на основу Одлуке о стимулативној накнади за споразумни престанак радног односа, број 12.01.345129/4-16, од 01.09.2016. године и Одлуке о изменама и допунама Одлуке о стимулативној накнади за споразумни престанак радног односа, број 12.01.393407/3-16, од 30. септембра 2016. године спровео поступак добровољног престанка радног односа уз исплату стимулативних накнада.

По основу наведених одлука, запослени заинтересовани за споразумни престанак радног односа могли су да изврше пријаву до 30.09.2016. године, односно до 14.10.2016. године. Закључно са даном 30.12.2016. године, раскид радног односа уз исплату стимулативне накнаде је потписало 1.517 запослених.

По основу стимулативних накнада на нивоу ЕПС Групе, исплаћено је више од 3 милијарди динара, а по основу редовних отпремнина по основу Колективног уговора, исплаћено је 655 милиона динара. Укупни трошкови поступка добровољног раскида радног односа у оквиру су планираних средстава предвиђених ГПП за 2016. годину и износе нешто више од 3,7 милијарди динара.

Смањење броја запослених за период 2017.-2019. година реализоваће се у складу са Планом финансијске консолидације и Планом оптимизације броја запослених ЈП ЕПС.

Планирано је да се ЈП ЕПС до краја прве половине 2017. године трансформише у акционарско друштво, као и да се сагледају остале могућности за даљи развој компаније у циљу побољшања перформанси компаније и обезбеђења професионалног менаџмента.

- 2) *ЈП „Србијасас“*. Од августа 2015. године измењена је организациона структура компаније којом су основани посебни делови који се баве транспортом и дистрибуцијом гаса. Спроводи се план којим је предвиђена продаја имовине која се не користи за обављање основне делатности, док се настављају напори на

решавању проблема потраживања од највећих дужника, укључујући предузећа: ХИП Азотара, ХИП Петрохемија и МСК Кикинда. Након усвајања плана финансијског реструктурирања у марту 2016. године, а који је припремљен уз подршку Светске банке, дошло је до побољшања у наплати потраживања. Током 2016. године, припремљен је план реструктурирања дуга како би се смањиле обавезе по основу камата и ниво дуга. Имплементирани су мере како би се у будућности избегле конверзије потраживања у капитал, повећала дисциплина у наплати потраживања, извршила оцена постојећих и будућих инвестиционих планова у сарадњи са Светском банком. Циљ ових мера је заустављање даљег погоршања финансијског положаја ЈП „Србијагас” и елиминисање потребе за додатном државном помоћи у складу са фискалним оквиром, али и правна обавеза преузета Уговором о оснивању Енергетске заједнице и обавеза од значаја за остваривање потпуне усклађености са Трећим енергетским пакетом у контексту вођења преговора о приступању Републике Србије ЕУ.

- 3) *„Железнице Србије” а.д.* Из јединственог предузећа „Железнице Србије” а.д. од августа 2015. године издвојене су, у складу са искуствима из земаља ЕУ, три нове компаније - „Србија воз” а.д, „Инфраструктура железнице Србије” а.д. и „Србија Карго” а.д. Сектор теретног саобраћаја, („Србија Карго” а.д.) од августа 2015. године не добија субвенције из буџета и послује по тржишним принципима. У јануару 2016. године уведена је накнада за коришћење железничке инфраструктуре, у склопу отварања тржишта за железнички транспорт, а први приватни железнички оператер добио је одобрење за коришћење трасе јавне железничке инфраструктуре у јуну 2016. године. Биће, такође, настављена реорганизација и унапређење пословних планова компанија „Србија воз” а.д, „Инфраструктура железнице Србије” а.д. и „Железнице Србије” а.д. са циљем стриктног ограничавања државне помоћи у средњем року. Планови који дефинишу рационализацију броја запослених до 2020. године усвојени су од стране железничких компанија у септембру 2016. године, који подразумевају смањење од око 3.000 запослених у 2016. години укључујући и природни одлив. У октобру 2016. године донета је одлука о обустави саобраћаја на пругама које су ван експлоатације или су означене као нерентабилне, што ће битно утицати на финансијске перформансе компаније. Новоформирана предузећа су преузела пуну одговорност за плаћање својих обавеза према ЈП ЕПС, што подразумева и да не повећавају доцње у плаћањима према ЈП ЕПС. Наведена статусна промена представља обавезу у циљу усклађивања домаћих прописа са прописима ЕУ у контексту вођења преговора о приступању Републике Србије ЕУ.
- 4) *ЈП „Путеви Србије”*. Са циљем обезбеђења адекватног одржавања инфраструктуре, од 7. јануара 2017. године повећана је цена путарине за десет процената. Даља повећања путарине ће се одвијати фазно, а процена адекватних стопа биће припремљена у сарадњи са Светском банком. Усвојен је план побољшања уговора о одржавању путева и уклањању административних препрека. Циљ је остварити уштеде и повећати ефикасност система и на тај начин смањити потребе за субвенцијама из буџета. Разматраће се опције за изградњу и одржавање путева путем концесија. Планови корпоративног и финансијског реструктурирања ће се развијати такође у сарадњи са Светском банком.

Имајући у виду висину и утицај на дефицит плаћања по основу активираних гаранција, од почетка 2015. године држава је ограничила издавање нових гаранција државним предузећима. Обустављено је у потпуности издавање гаранција за кредите за ликвидност. Могућност издавања гаранција остављена је само у случају капиталних пројектних зајмова, уз поштовање границе која је одређена циљем одрживости јавног дуга.

4. Циклично прилагођени фискални баланс

Циклично прилагођени фискални баланс је фискални баланс из кога је искључен изоловани утицај привредног циклуса, а идентитет од кога се полази је следећи¹⁶:

$$B = CB + CAB$$

Део фискалног биланса (B) који се аутоматски прилагођава циклчним флукуацијама назива се циклично прилагођени фискални баланс (CAB), а циљ ове процедуре је изоловање циклчне компоненте фискалног биланса (CB) која је резултат дејства производног јаза. Стварни фискални баланс биће једнак циклично прилагођеном у случају да је производни јаз једнак нули, тј. ако је стопа раста реалног БДП једнака потенцијалној.

За оцењивање циклично прилагођеног дефицита коришћен је приступ ОЕЦД и то дезагрегирани приступ, што подразумева оцењивање еластичности појединачних категорија циклично осетљивих прихода и расхода. У анализу је укључена и оцена структурног примарног биланса, добијена корекцијом циклично прилагођеног примарног биланса за приходе и расходе који су оцењени као једнократни и неструктурни¹⁷. Добијени резултати и њихово тумачење у великој мери зависе од дужине коришћене серије у економетријској оцини еластичности, поузданости статистичких података, постојања структурних ломова у серији, промена методологије и обухвата. У пракси се користе разноврсни алати за оцину производног јаза, теоријски методи (Cobb-Douglas производна функција) и различити економетријски филтери (Hodrick-Prescott, Band-Pass, Kalman итд.). Избор одређеног метода зависи од доступности, квалитета и дужине серије података итд. Сваки од наведених метода може да произведе у мањој или већој мери другачије резултате, како у погледу величине, временске динамике тако и самог предзнака производног јаза. У сваком случају производни јаз није величина која се може објективно израчунати, већ само оцинити, при чему је за правилну анализу поред наведених метода, потребно искористити постулате економске теорије и расположиве информације о економским кретањима. Оцина цикличног фискалног резултата је стога под великим утицајем избора метода и начина за оцину производног јаза. И поред тога, циклично прилагођени фискални баланс је незаменљив алат у економској анализи и оцини трајне фискалне позиције земље. За потребе ове анализе коришћен је производни јаз добијен употребом Hodrick-Prescott филтера.

Циклично прилагођени односно структурни фискални резултат је најбоља мера оцине укупне фискалне позиције земље. Утицај циклуса на фискална кретања није у

¹⁶ Детаљнији опис коришћене методологије и резултата могу се пронаћи у Фискалној стратегији за 2013. годину са пројекцијама за 2014. и 2015. годину или путем линка <http://www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=8626>

¹⁷ Овај начин анализе је још увек у зачетку и у сарадњи са релевантним домаћим и међународним институцијама оцина вредности једнократних прихода и расхода ће бити свакако модификована.

потпуности могуће искључити, а као што је речено свака од примењиваних метода за оцену производног јаза даје нешто другачије резултате. Ипак, једино се на овај начин може сагледати како порески систем и политика расхода трајно утичу на фискалну позицију земље. Анализа циклуса пружа могућност објективног сагледавања тренутне фискалне позиције земље, и омогућава носиоцима економске политике правовремену реакцију.

Примарни фискални биланс искључује расходе за камате као облик непродуктивног расхода без дејства на кретања у реалном сектору, а кретање циклично прилагођеног примарног биланса користи се за оцену карактера фискалне политике. Величина расхода за камате у пракси често има контрациклично дејство услед ефекта истискивања приватног сектора са тржишта капитала. Фискални импулс добијен је као разлика између циклично прилагођеног примарног биланса у текућој и претходној години. При томе, позитиван предзнак означава експанзиван, а негативан предзнак рестриктиван карактер фискалне политике. На графикону Карактер и ефекти фискалне политике у периоду 2006–2019. године могу се уочити периоди експанзивне и рестриктивне фискалне политике, као и величина самог импулса. Фискални импулс представља релативну промену биланса, и има за циљ да анализира дејство фискалне политике на кретање производног јаза и оцену фискалних мултипликатора

Табела 8. Фискални биланс и компоненте за обрачун циклично прилагођеног биланса у периоду 2005–2019. године, % БДП*

* За период од 2016 - 2019. године приказане су пројектоване вредности.

	Производни јаз	Фискални биланс	Примарни фискални биланс	Циклична компонентна фискалног биланса	Циклично прилагођени фискални биланс	Циклично прилагођени примарни фискални биланс	Структурни примарни фискални биланс**	Карактер фискалне политике - фискални импулс
200	0.2	1.1	2.0	0.1	1.0	1.9	2.2	
200	-0.1	-1.5	-0.2	0.0	-1.5	-0.1	0.6	2.0
200	1.5	-1.9	-1.3	0.5	-2.5	-1.9	-1.5	1.8
200	3.9	-2.6	-2.1	1.5	-4.1	-3.5	-3.6	1.6
200	-0.9	-4.4	-3.8	-0.3	-4.1	-3.4	-3.5	-0.1
201	-1.0	-4.6	-3.6	-0.4	-4.2	-3.2	-3.3	-0.2
201	0.1	-4.8	-3.6	0.0	-4.8	-3.6	-3.8	0.4
201	-1.0	-6.8	-5.0	-0.4	-6.5	-4.6	-4.6	1.0
201	1.3	-5.5	-3.1	0.5	-6.0	-3.6	-3.4	-1.0
201	-1.1	-6.6	-3.7	-0.4	-6.2	-3.3	-2.3	-0.4
201	-1.4	-3.7	-0.5	-0.5	-3.2	0.0	0.4	-3.3
201	-0.5	-2.1	1.2	-0.2	-1.9	1.4	1.6	-1.4
201	-0.2	-1.7	1.4	-0.1	-1.6	1.5	1.6	-0.1
201	0.2	-1.3	1.7	0.1	-1.4	1.6	1.6	-0.1
201	0.4	-1.0	1.7	0.1	-1.1	1.6	1.6	0.0

** Структурни примарни биланс добијен искључивањем процењених једнократних прихода и расхода. Резултати који приказују промену структурног примарног дефицита не искључују експлицитно ефекте повећања ефикасности наплате прихода, па оцена структурног прилагођавања у 2015. и 2016. години се делимично разликује од претходно приказаних ефеката.

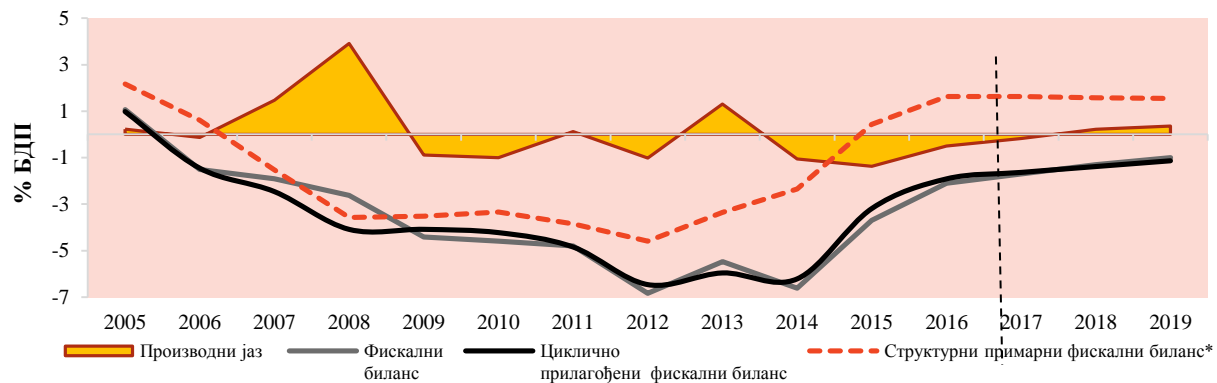
Извор: МФИН

Позитиван ефекат привредног циклуса видљив је у 2007, 2008. и 2013. години, где је присутан позитиван производни јаз. Дејство циклуса је такво да доводи до фискалног

результата који је бољи него што би био да је привреда била на путањи потенцијалног раста¹⁸. Обрнуто, у периоду најизраженије кризе од 2009. до 2012. године утицај циклуса је негативан, производни јаз бележи негативне вредности, а стварни фискални биланс је виши него циклично прилагођени. У 2014. и 2015. години, производни јаз достиже релативно високе негативне вредности који се након тога смањују, а након 2017. године производни јаз се затвара.

Циклично прилагођен примарни дефицит се смањује од 2012. године. У 2015. години фискални биланс достиже најнижу вредност у последњих неколико година и коначно у 2016. години оствариће се примарни суфицит. Структурне промене у пореском и у систему расхода током 2012. и 2013. године су почеле да дају резултате и процес фискалне консолидације је тада ефективно почео. Мере фискалне консолидације донете током 2015. значајно су поправиле фискалну позицију земље. Када се у анализу укључи структурни примарни биланс могу се изоловати, пре свега, једнократни ефекти на страни расхода иако у појединим годинама нису безначајни ни једнократни ефекти на приходној страни. Структурни примарни биланс оцењен на овај начин је ефикасан алат за коначну оцену фискалне позиције, а посебно у периоду од 2014. до 2016. године када је фискална позиција значајно побољшана.

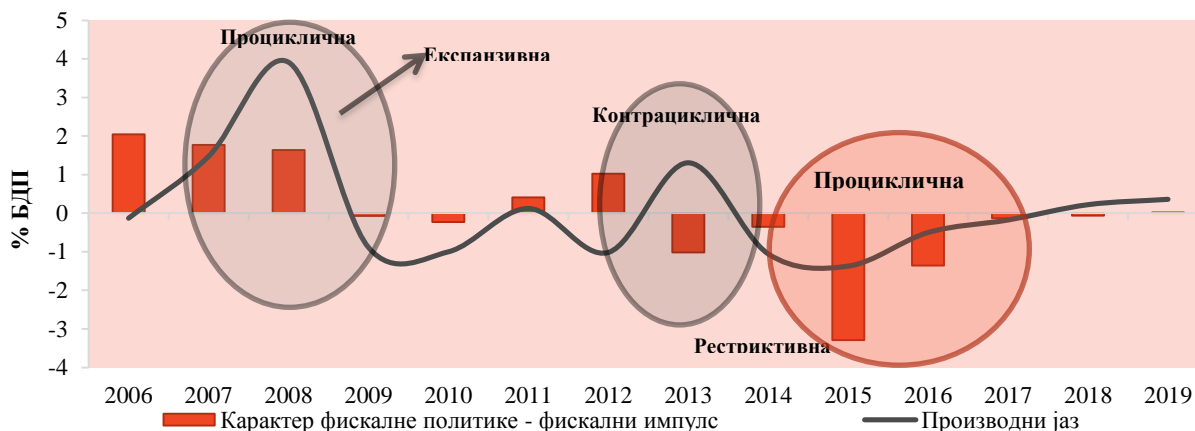
Графикон 8. Производни јаз, стварни, циклично прилагођени, структурни фискални биланс у периоду 2005 – 2019. године, % БДП

* За период од 2017 - 2019. године приказане су пројектоване вредности.

Графикон 9. Карактер и ефекти фискалне политике у периоду 2006 – 2019. године*

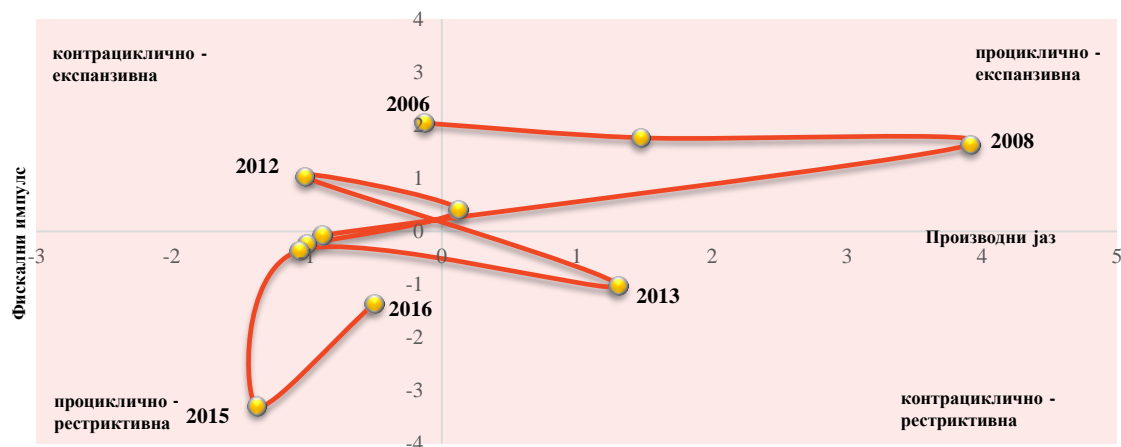
¹⁸ Укључивањем производног јаза може се оценити ефекат фискалне политике у смислу њене процикличности или контрацикличности. Процикличну политику карактерише присуство експанзивне фискалне политике у периодима раста изнад потенцијалног (или рестриктивна политика у условима рецесије), а обрнуто важи за контрацикличну. Као резултат процикличне фискалне политике, промене у јавним расходима прате кретање номиналног БДП. Циклично креирана компонента раста прихода се тада користи или за смањење пореског оптерећења или у највећем броју случајева за повећање расхода, пре него у циљу смањења фискалног дефицита.

* За период од 2017 - 2019. године приказане су пројектоване вредности.

Контрациклична политика је вођена током 2012. године, током трајања кризе, имајући у виду релативно експанзивну фискалну политику у условима високог негативног производног јазу и обрнуто у 2013. години¹⁹. Економска логика на први поглед налаже овакво понашање, иако је оно углавном последица структуре пореског и система јавних расхода, тј. под утицајем дејства аутоматских стабилизатора. Ипак, ако експанзивна политика за резултат нема убрзање раста, и када се само мерама фискалне политике не могу уклонити дубински разлози за постојање негативног производног јазу, продубљују се и стварни и циклично прилагођени биланс, а јавни дуг улази у фазу експанзије. Ово је чест случај у ситуацијама кад су вредности фискалних мултипликатора ниске, какав је случај у Србији.

Графикон 10. Карактер и ефекти фискалне политике у периоду 2006 – 2016. године

Мере које су усвојене у претходном периоду, као и мере фискалне консолидације спроведене током 2015. године, утицале су на структурно унапређење фискалне позиције земље. Негативан фискални импулс у 2016. години делимично је ублажен релаксацијом

¹⁹ У 2013. години остварен је раст изнад потенцијалног, пре свега као последица отварања нових капацитета у аутомобилској и нафтној индустрији. Ту годину карактерише и намера да се, услед подбачаја на приходној страни, веће уштеде остваре на страни расхода, па долази до пада стварног и примарног дефицита.

фискалне политике у виду повећања пензија и дела зарада у јавном сектору. У периоду од 2016. до 2019. године ефекти реформе јавног сектора, завршетак процеса реструктурирања и укидање појединих субвенција имаће за резултат трајне уштеде на расходној страни. Истовремено, отвара се простор за даљу релаксацију фискалне политике прво на расходној, а након тога и на приходној страни.

Негативан производни јаз није онемогућио успешно спровођење фискалне консолидације у периоду од 2014. до 2016. године. Одређени унутрашњи и спољни фактори су ублажили ефекте фискалне консолидације. Као најважнији фактори могу се навести: 1) значајно побољшање ефикасности наплате пореских прихода, 2) наплата једнократних непореских прихода који су у великој мери неутралисали издвајања по основу једнократних расхода, 3) повољно међународно окружење (цена нафте, економски раст спољнотрговинских партнера, политика ЕЦБ), 4) акомодирајућа монетарна политика НБС, 5) релативно ниске вредности фискалних мултипликатора.

У периоду 2017–2019. године, фискални импулс је практично неутралан. Одређени минималан степен рестриктивности потиче од побољшања ефикасности наплате на централном и локалном нивоу. Приближавање остварених стопа раста потенцијалном нивоу у знатној мери смањује потребу за рестриктивном фискалном политиком. У контексту стабилизације нивоа јавног дуга, ефекти мера у посматраном периоду, доводе до његове стагнације и благог пада, али за озбиљније смањење учешћа јавног дуга у БДП неопходно је одржавање постигнутих ефеката фискалне консолидације и након 2018. године. Реални раст БДП изнад потенцијалног у дужем року омогућио би да тај процес буде олакшан.

5. Управљање јавним дугом

У складу са међународном праксом и према Закону о јавном дугу („Сл. Гласник РС“, бр. 61/05, 107/09, 78/11 и 68/15), Министарство финансија Републике Србије - Управа за јавни дуг припрема Стратегију управљања јавним дугом за наредни средњорочни период. Стратегија управљања јавним дугом треба да буде подржана, и конзистентна са, општим Владиним средњорочним макроекономским оквиром и саставни је део Фискалне стратегије.

Стратегија управљања јавним дугом заснива се на принципима који дефинишу потребу за транспарентним и предвидивим процесом задуживања, уз перманентан развој тржишта државних хартија од вредности и прихватљив ниво изложености финансијским ризицима.

На крају новембра 2016. године укупно стање јавног дуга опште државе је износило 3.089,1 млрд. динара, односно 73,5% БДП. Од тога се на директне обавезе односило 2.773,4 млрд. динара, на индиректне обавезе 270,6 млрд, 44,2 млрд. динара на негарантовани дуг јединица локалне власти и 0,9 млрд. динара на негарантовани дуг ЈП Путеви Србије. Домаће директне обавезе су износиле 1.090,9 млрд. динара, а спољне директне обавезе 1.682,5 млрд динара. Код индиректних обавеза, унутрашњи дуг је био 49,8 млрд. динара, а спољни 220,8 млрд динара. Када се укупан јавни дуг централног нивоа власти подели на унутрашњи и спољни јавни дуг, износи су били 1.140,7 млрд. динара и 1.903,3 млрд. динара, респективно.

Према подацима од 30. новембра 2016. године, највећи део јавног дуга Републике Србије је и даље деноминован у валути евро са учешћем од 40,4%. Затим су највише

заступљени амерички долари са учешћем 33,7% и динар са учешћем 21,1%. Остатак дуга је деноминован у специјалним правима вучења 3,7% и осталим валутама 1,1%. Највећи део јавног дуга Републике Србије 79,0% је са фиксном каматном стопом, док се на варијабилну каматну стопу односи 21,0% укупног јавног дуга. Највећи део јавног дуга по варијабилним каматним стопама везан је за Еурибор и Либор на евро, на ову врсту дуга се односи 69,1% од укупног јавног дуга по варијабилним каматним стопама, 5,8% се односи на обавезе везане за референтну каматну стопу Народне банке Србије, 11,8% се односи на обавезе везане за Либор на амерички долар, док се на остале обавезе везане са друге врсте варијабилних каматних стопа односи 13,3% (највећим делом на варијабилну каматну стопу за СДР).

Имајући у виду пројектовани примарни дефицит буџета Републике Србије за период 2016-2019. године, укључујући и обим повлачења кредитних средстава за пројектно финансирање, ефекте промене девизног курса динара према евр и америчком долару у основном макроекономском сценарију стање дуга централне државе требало би да буде на нивоу од 65,9% БДП на крају 2019. године, а на нивоу опште државе 67,0% БДП.

Табела 9. Основна пројекција стања јавног дуга опште државе до 2019. године

	2016п	2017п	2018п	2019п
БДП, млрд динара	4.203,5	4.396,7	4.678,1	4.987,5
Примарни суфицит (централни ниво власти), млрд динара	54,6	64,9	83,1	91,9
Камате (централни ниво власти), млрд динара	129,0	134,0	132,5	127,7
Јавни дуг (централни ниво власти), млрд динара	3.089,2	3.201,8	3.256,4	3.287,2
Дуг централне државе,% БДП	73,5	72,8	69,6	65,9
Негарантовани дуг локалне власти,% БДП	1,1	1,1	1,1	1,1
Дуг опште државе, % БДП	74,6	73,9	70,7	67,0

Извор: МФИН, Управа за јавни дуг

Дуг локалног нивоа власти се у наредном периоду предвиђа да остане на релативном нивоу од око 1,1% БДП. Стање јавног дуга опште државе исказано према Мастрихтским критеријумима требало би да буде на нивоу од 61,2% БДП на крају 2019. године.

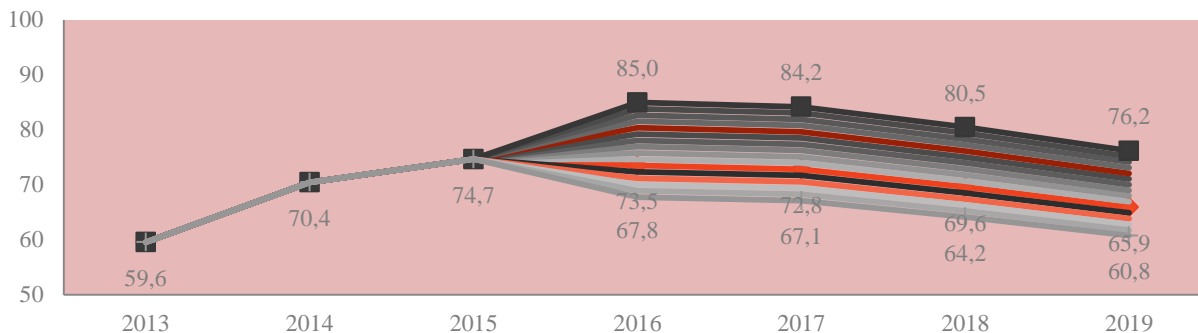
У сарадњи са експертима Светске банке, Управа за јавни дуг је припремила анализу трошкова и ризика алтернативних стратегија задуживања, применом модела Светске банке (Medium Term Debt Strategy Model – MTDS) у циљу оптимизације портфолија и ефикаснијег управљања јавним дугом. Коришћењем MTDS модела анализиран је основни и три алтернативна сценарија (четири анализирани стратегије), а такође су у разматрање узети и шокови на страни каматних стопа и девизних курсева (сензитивна анализа).

Финансијски и фискални ризици могу довести до раста јавног дуга већег него што га предвиђа основни сценарио. Ризици који су присутни и који могу да доведу до раста задужености и трошкова сервисирања јавног дуга су:

- 1) ризик рефинансирања;
- 2) девизни ризик;
- 3) тржишни ризик (ризик каматних стопа, ризик инфлације);

- 4) ризик ликвидности;
- 5) кредитни ризик;
- 6) оперативни ризици;
- 7) ризици везани за дистрибуцију трошкова сервисирања (структуру дуга, концентрација обавеза).

Графикон 11. Утицај промена курса динара према корпи валута из портфолија јавног дуга на промену рацио јавног дуга и БДП – Централни ниво власти

На претходном графикону је представљено кретање рација јавног дуга и БДП за централни ниво власти у зависности од промене курса динара према одређеној корпи валута. Приказана је основна пројекција са алтернативним сценаријима у зависности од апрецијације, односно депрецијације курса динара у распону од 10% апрецијације до 20% депрецијације динара у односу на корпу валута. Применом наведених сценарија може се видети да би се рацио за 2019. годину кретао у распону од 60,8% до 76,2%, док би за основни сценарио био на нивоу од 65,9%.

У циљу смањивања изложености варијабилним каматним стопама, услед очекивања да ће доћи до повећања варијабилне каматне стопе са највећим учешћем у јавном дугу – Еурибора, уговарање нових обавеза се врши по фиксним каматним стопама, тамо где је то могуће, а поготову у домену зајмова намењених за финансирање инвестиционих пројеката код зајмодаваца као што су нпр. Европска инвестициона банка, Немачка развојна банка – KfW и ЕХИМ банка Кина.

Имајући у виду ограничења и могуће ризике везане за финансијско тржиште, стратегија управљања јавним дугом у наредном средњорочном периоду предвиђа финансирање издатака буџета Републике Србије углавном путем емисије државних хартија од вредности на међународном и домаћем финансијском тржишту. Циљ је да се у наредном дугорочном периоду финансирање обавља кроз емитовање углавном динарских хартија од вредности на домаћем финансијском тржишту, међутим тренутна ситуација упућује да упркос чврстој одлучности ка наставку развоја домаћег тржишта државних хартија од вредности, један део финансирања мора бити обезбеђен у наредном средњорочном периоду на међународном финансијском тржишту. Одлука о годишњем задуживању се доноси у оквиру Закона о буџету за одређену фискалну годину и у складу са променом основних фискалних агрегата могућа је промена плана задуживања током фискалне године. У наредном средњорочном периоду очекује се даљи развој секундарног тржишта државних хартија од вредности, а један од подстицаја развоју овог сегмента тржишта даће и емитовање дугорочних државних хартија од вредности у домаћој валути у износима по једној емисији који се могу сматрати *benchmark size issues* са аспекта међународних стандарда.

Један од основних принципа на којем се заснива нови аранжман са Међународним монетарним фондом је да Република Србија у наредном периоду неће више давати гаранције за нове зајмове јавних предузећа, који се користе за финансирање ликвидности,

што је потврђено изменама Закона о јавном дугу усвојеним јула 2015. године. На овај начин се прекинуло са праксом која је била заступљена у периоду 2010-2014. године када је велики обим зајмова за потребе ликвидности гарантован за јавна предузећа и предузећа у којима је држава једини власник - ЈП „Србијагас”, Галеника а.д. и ЈАТ Airways. У наредном средњорочном периоду гаранције ће се давати само за зајмове којима се финансирају инвестициони пројекти и подстиче даљи раст и развој привреде и достизање стандарда Европске уније у домену енергетске ефикасности, коришћењу обновљивих извора енергије и заштити животне средине.

6. **Анализа осетљивости и поређење са претходним програмом**

Фискални ризици. Србија се у претходним годинама суочила са значајним расходима који су резултат реализованих фискалних ризика. Реч је пре свега о отплатама дуга по основу гаранција, исплатама по основу судских одлука, решавању питања државних финансијских институција, преузимању негарантованих дугова јавних предузећа у јавни дуг и сл.

Фискални ризици представљају изложеност јавних финансија одређеним околностима које могу проузроковати краткорочна и средњорочна одступања од пројектованог фискалног оквира. До одступања може доћи у приходима, расходима, фискалном резултату, као и у имовини и обавезама државе, у односу на оно што је планирано и очекивано.

Идентификација највећих фискалних ризика који могу утицати на државне финансије у средњем року полазна је тачка у бољем управљању фискалним ризицима. О одређеним фискалним ризицима постоје детаљни подаци и лако се може идентификовати да ли ће и са коликом вероватноћом утицати на фискалне агрегате у средњем року. За друге пак, не постоје довољно детаљни подаци, али и само њихово идентификовање подиже свест о могућности да у наредном периоду доведу до одступања од планираног фискалног оквира.

Макроекономске претпоставке и осетљивост фискалних агрегата. Одступања макроекономских претпоставки од основног сценарија могу довести до одступања фискалних агрегата од пројектованог нивоа.

Негативни сценарио који у наредном периоду подразумева пад привредне активности или мањи раст, довео би до значајног смањења прилива капитала и смањења спољнотрговинске размене. У том случају дошло би до мањих прихода, и последично већег дефицита, уколико се не би ишло на додатно прилагођавање на расходној страни. У складу са оценама осетљивости фискалног баланса, свака промена реалног раста за 1 п.п. БДП доводи до промене фискалног резултата од око 0,36% БДП. У случају да се у наредном трогодишњем периоду остваре ниже стопе реалног раста БДП (по 1 п.п. мање просечно годишње) од планираних, кумулативно повећање фискалног дефицита би износило преко 40 млрд динара.

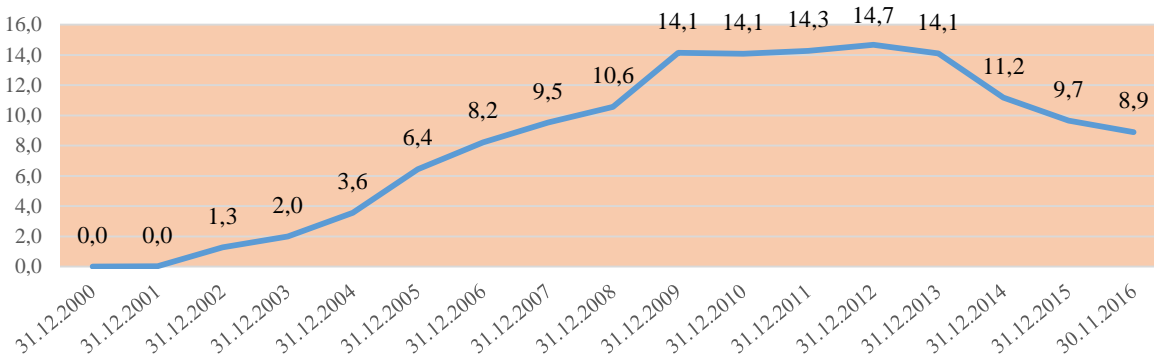
Инфлација је основна детерминанта опште макроекономске стабилности. Услед модификације фискалних правила о индексацији плата и пензија, у наредном периоду инфлација ће у мањој мери опредељивати кретање укупног нивоа расхода, него што је то био случај у ранијем периоду. Што се тиче приходне стране утицај инфлације на индиректне порезе може бити краткорочно повољан, али услед неминовног прилагођавања реалног нивоа потрошње тај ефекат се губи уколико је ниво дохотка

ограничен. Сличан краткорочни ефекат има и девизни курс. Поједине приходне ставке се усклађују годишње са инфлацијом (углавном непорески приходи и висина појединих акцизних стопа), па са те стране постоји одређени ризик, али услед ниских пројектованих вредности инфлације он није висок. Инфлација са друге стране може индиректно да утиче на висину дефицита и јавног дуга. У случају да се креће значајно изнад таргетираних вредности, током процеса усклађивања релевантних каматних стопа, може доћи до повећања каматних стопа на јавни дуг. Са друге стране индекс потрошачких цена великим делом утиче на кретање укупног дефлатора БДП, самим тим и на висину номиналног БДП, као имениоца учешћа дефицита и јавног дуга у бруто домаћем производу.

На издатке за камате, осим висине и структуре јавног дуга утичу и фактори као што су девизни курс и каматне стопе на међународном и домаћем тржишту. С обзиром на непредвидивост кретања појединих варијабли, могуће је повећање потребних средстава за камате у наредном периоду. Каматна политика коју воде одређене међународне институције (ФЕД, ЕЦБ итд.) може утицати на општи ниво каматних стопа на међународном тржишту, што за Републику Србију као малу отворену економију представља додатни фискални ризик.

Државне гаранције. Гаранције издате од стране државе утичу на висину јавног дуга, али и на висину дефицита, уколико отплату по кредиту уместо првобитног дужника преузме држава. Издате гаранције су према дефиницији одређеној Законом о јавном дугу²⁰ део индиректних обавеза и у укупном износу се укључују у јавни дуг²¹. Индиректне обавезе (издате гаранције од стране Републике Србије) су учествовале са 8,9% у укупном јавном дугу, према националној методологији, на крају новембра 2016. године. Највеће учешће ових обавеза у јавном дугу, нешто изнад 14% у просеку забележено је између 2009. и 2013. године.

Графикон 12. Учешће индиректних обавеза у јавном дугу Републике Србије, %

На крају новембра 2016. године стање дуга по основу издатих гаранција износило је 2,2 млрд евра, односно 6,4% БДП. Стање дуга по овом основу смањено је за око 200 милиона евра у односу на крај 2015. године.

²⁰ Закон о јавном дугу "Сл. гласник РС", бр.61/2005, 107/2009, 78/2011 и 68/2015.

²¹ Дефиниција дуга, према критеријумима из Мастрихта, између осталог, различито третира издате гаранције, у односу на дефиницију јавног дуга према домаћем законодавству. У јавни дуг (дуг опште државе) улазе, према критеријумима из Мастрихта, само активирани гаранције. Домаће законодавство, по овом питању има конзервативнији приступ, и све издате гаранције укључује у јавни дуг.

Табела 10. Стање дуга по основу издатих гаранција у мил. евра

Корисник	31.12.2015.	30.11.2016.
ЈП Србијагас	644,8	450,0
ЈП Путеви Србије	456,8	393,3
Железнице Србије а.д.	346,0	301,5
Air Serbia a.d. Beograd	32,7	26,7
Галеника а.д.	57,5	28,1
ЈП ЕМС	45,7	41,6
ЈП ЕПС	172,7	386,6
Грађевинска дирекција Србије	0,0	0,0
РТБ Бор	140,6	127,0
Агенција за контролу летења Србије и Црне Горе	25,9	17,9
ЈП Југоимпорт - СДПР	38,0	33,5
ФИАТ доо	127,3	111,7
Аеродром „Никола Тесла“	7,3	6,8
ЈАТ Техника д.о.о.	4,8	4,8
ЈП Емисиона техника и везе	12,8	17,8
Јединице локалне власти (градови и општине)	243,5	241,8
Фонд за развој	21,3	2,0
АОФИ	19,6	5,4
УКУПНО	2.397,1	2.196,4

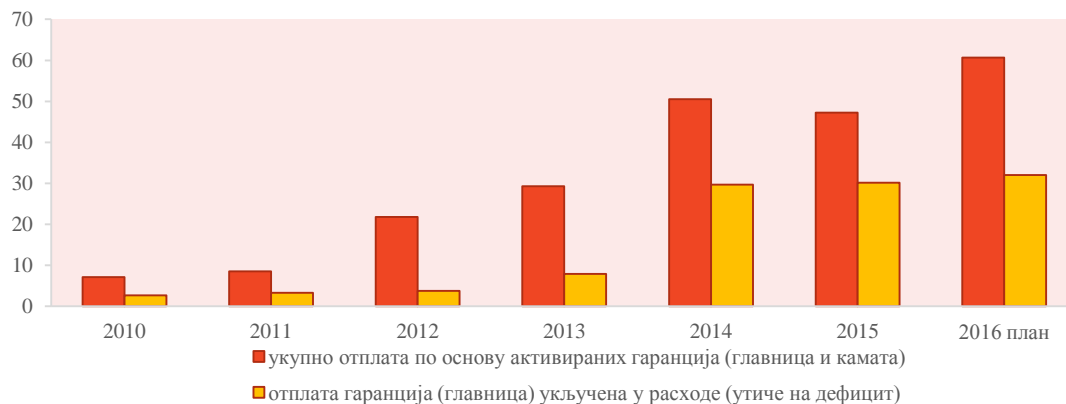
Извор: МФИН, Управа за јавни дуг

Укупна планирана отплата по овом основу у 2016. години износи 61 млрд динара. Рачуноводствена методологија, до 2014. године, није у расходе укључивала отплате по основу гаранција²². Од 2014. године део ових расхода је укључен у расходе буџета²³. Независно од буџетског и рачуноводственог приказа, дуг који уместо главног дужника плаћа држава повећава укупне потребе за задужевањем.

²² Отплата по основу гаранција из републичког буџета је у расходе укључена по готовинској основи. Међународни стандарди, који се заснивају на обрачунској основи, у расходе укључују цео износ преосталог дуга, у моменту активирања гаранције, док се сама отплата дуга по том основу третира као финансијска трансакција.

²³ Део расхода по основу отплате по гаранцијама за ЈП „Путеви Србије“ не укључује се у расходе буџета, јер је ово предузеће део сектора опште државе, те су расходи који су финансирани гарантованим кредитима били део расхода опште државе у моменту трошења средстава, док се сама отплата третира као финансијска трансакција („испод црте“).

Графикон 13. Отплата дуга по основу гаранција, млрд динара

Табела 11. Укупно плаћене обавезе по основу гаранција по корисницима, млрд динара

Корисник	2015			2016 (до 30.9.)		
	Главниц а	Камат а	Укупн о	Главниц а	Камат а	Укупн о
ЈП Србијагас	17,6	3,7	21,3	17,8	2,5	20,3
ЈП Путеви Србије	4,0	1,8	5,8	3,9	1,7	5,6
Железнице Србије а.д.	5,5	0,9	6,4	5,2	0,6	5,8
ЈАТ	1,2	0,2	1,5	0,7	0,1	0,8
Галеника а.д.	2,1	0,5	2,6	1,6	0,3	1,9
Локална самоуправа	0,2	0	0,3	0,2	0,0	0,2
Железара Смедерево	3,3	0	3,3	2,8	0,0	2,8
РТБ Бор	0,4	0,2	0,6	0,0	0,0	0,0
Други корисници	5,4	0	5,4	0,0	0,0	0,0
УКУПНО	39,8	7,4	47,2	32,2	5,3	37,4

Извор: МФИН, Управа за јавни дуг

Растући индиректни дуг, те укључивање дела отплата по основу гаранција у буџетске расходе, и повећање дефицита по том основу, повећали су свест о растућим фискалним ризицима који произилазе из издатих гаранција. С обзиром на то предузете су активности које ограничавају издавање нових гаранција. Изменама Закона о јавном дугу забрањено је издавање нових гаранција за кредите за потребе ликвидности. Изменама Закона о Фонду за развој Републике Србије онемогућено је даље давање контрагаранција за гаранције издате од стране Фонда за развој Републике Србије.

Поред ограничења у издавању државних гаранција кључни корак у смањењу и отклањању фискалних ризика по овом основу је у реформи државних и јавних предузећа, корисника гаранција, како би били способни да отплаћују своје кредите. Већи број предузећа, која су и највећи корисници гаранција, налазе се у процесу реструктурирања, односно спровођења планова реструктурирања урађених у сарадњи са међународним финансијским институцијама. Нове гаранције у 2015. издаване су ограничено, само за кредите који су у функцији јавних инвестиција. Гаранције су издате предузећу ЈП „Србијагас” за изградњу гасовода Александрац–Тутин у износу од 20 мил. евра и ЈП

ЕПС за финансијско реструктурирање у износу од 200 мил. евра²⁴. Годишњим буџетом за 2016. годину планирано је издавање гаранција највише до 140 мил. евра, и то за кредите за инфраструктурне пројекте²⁵. Планом издавања гаранција за 2016. годину обухваћени су ЈП Електропривреда Србије (Измена система за транспорт пепела и шљаке – ТЕНТ А, програм за обновљиву енергију – Ветропарк Костолац) и ЈП Електромрежа Србије а.д. (Енергетска ефикасност у преносним системима - Фаза I- Трансбалкански коридор).

План отплате по основу гаранција (укупно главница и камата) у 2016. години износи 61 млрд динара, од чега се у расходе који утичу на дефицит укључује 32 млрд динара за отплату главнице по гаранцијама. Структура издатака за отплату главнице по основу гаранција који се укључују у расходе буџета приказана је у следећој табели.

Табела 12. План отплате по основу гаранција у 2016. години (део укључен у расходе буџета) у млрд динара

Корисник	износ
Фонд за развој РС (Железара Смедерево)	3,9
ЈАТ	1,2
Галеника а.д.	2,1
Железнице Србије а.д.	7,0
ЈП Србијагас	17,8
Други корисници	0,4
УКУПНО	32,3

Извор: МФИН, Управа за јавни дуг, Закон о буџету за 2016. годину

Отплата по основу гаранција ће одступити у односу на износ планиране буџетом за 2016. годину. Извршење буџета по овом основу у септембру је достигло планирани износ. Узрок оваквог кретања је позитивне природе, а односи се на превремену отплату гарантованог износа дуга (дугови предузећа „Галеника” а.д. и ЈП „Србијагас”) чиме се остварују значајније уштеде на страни расхода за камате у наредном периоду. У последњем кварталу 2016. године превремено је отплаћен део постојећег гарантованог износа дуга „Галеника” а.д. (16,6 мил. евра) и ЈП „Србијагас” (3,1 мил. евра) чиме се осим на смањење стања гарантованог дуга утицало и на уштеде на страни расхода за камате у наредном периоду. Такође, план је да се почетком јануара 2017. године превремено отплати још један део гарантованог дуга ЈП „Србијагас” у износу од 64 милиона евра. Планом за 2016. годину је предвиђено да ЈП „Србијагас” самостално отплаћује део дуга према својим повериоцима, што се није у потпуности остварило. Поред побољшања ликвидносне позиције овог предузећа оно још није у могућности да потпуно самостално извршава своје обавезе.

Стање и структура јавног дуга по основу индиректних обавеза, те растући буџетски трошкови по основу гаранција указују да постоје значајни фискални ризици који се могу

²⁴ Нове индиректне обавезе Републике Србије по основу датих гаранција у 2015. години регулисане су следећим законима: 1) Закон о потврђивању Уговора о гаранцији (Пројекат реструктурирања ЈП ЕПС) између Републике Србије и Европске банке за обнову и развој, у износу до 200.000.000,00 евра, објављен је у „Службеном гласнику РС – Међународни уговори”, број 23/2015. године 2) Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Societe Generale Banka Srbija a.d. Beograd, за измиривање обавеза Јавног предузећа „Србијагас” Нови Сад по основу уговора о дугорочном кредиту за изградњу разводног гасовода Александровац – Брус – Копаноник – Рашка – Нови Пазар – Тутин, у износу до 20.000.000,00 евра, објављен је у „Службеном гласнику РС”, број 112/2015.

²⁵ Укупан износ гаранција планиран Законом о буџету износи 360 мил. ЕУР укључује и 220 мил. ЕУР за издавање гаранција за ЈП ЕПС и ЈП „Србијагас“ које су издате у 2015. години.

материјализовати у наредних неколико година. У наредним годинама такође је планирана отплата по основу гаранција, али са опадајућим трендом тако да њихово учешће у БДП опада са 0,9% БДП у 2016. години на 0,3% БДП у 2019. години. Захваљујући предузетим мерама у претходном периоду, као и преговорима са домаћим пословним банкама у којима су снижене каматне стопе по основу гарантованих обавеза ЈП „Србијагас” и „Галеника” а.д, смањена је изложеност српских јавних финансија према овом ризику²⁶.

Структурне реформе јавних и државних предузећа, њихово оспособљавање за тржишну утакмицу и финансијску одрживост, с једне стране, и ограничено и циљано издавање нових гаранција, с друге стране, допринеће умањењу фискалних ризика по овом основу и одржавању расхода у планираним, тј. пројектованим оквирима у наредном средњорочном периоду.

Преузимање обавеза у јавни дуг Републике Србије. Значајан извор ризика за јавне финансије представља преузимање обавеза државних и јавних предузећа што директно утиче на раст јавног дуга и дефицита државе. У претходном периоду у више наврата долазило је до преузимања обавеза јавних и државних предузећа. Преузимање обавеза, директно повећава јавни дуг у износу у коме су преузете обавезе дужника. Истовремено, тај износ постаје расход буџета и тако утиче на повећање дефицита опште државе.

Поред преузимања обавеза јавних и државних предузећа, на повећање јавног дуга и дефицита по овом основу утицале су и судске одлуке, али и неадекватно планирање одређених расхода (субвенција). У претходној години на повећање дуга и дефицита утицале су и одлука Уставног суда о повећању пензија војним пензионерима, те неадекватно планирање субвенција пољопривредницима, што је проузроковало да се дуг по овом основу укључи у јавни дуг и у ратама исплати пољопривредницима, такође преузет је и дуг ЈП Србијагас. Укупан износ преузетих обавеза по овом основу је у 2015. години износио 43,5 млрд динара.

Крајем 2016. године, у склопу финансијског реструктурирања ХИП „Петрохемије”, преузета је обавеза ове компаније у јавни дуг у износу од 105 мил. евра, у складу са програмом са ММФ. Преузимањем дуга уз финансијско реструктурирање компаније, елиминишу се могући фискални ризици и будући буџетски трошкови за подршку овом предузећу.

Јавна предузећа. Пословање јавних предузећа представља значајан извор фискалних ризика, како на страни буџетских прихода, тако и на страни расхода. Јавна предузећа се у пословању суочавају са бројним проблемима, од наплате потраживања, до редовног измиривање обавеза према повериоцима, држави и запосленима и сл. Држава као оснивач и њихов једини власник је одговорна за пословање и њихово је последње уточиште у случају неликвидности. Постоји неколико канала кроз које се могу материјализовати фискални ризици везани за пословање јавних предузећа. Највећи, али не и једини ризик, су државне гаранције дате за кредите јавних предузећа. Одрживост, ефикасност и профитабилност јавних предузећа утичу на приходе буџета, односно на износ добити коју уплаћују у буџет. Квалитет производа и услуга које обезбеђују јавна

---

²⁶ Евро деноминирани кредити резидуалне рочности испод две године од 18.11.2016. године имају каматну стопу 1,75%+тримесечни Еурибор; Евро деноминирани кредити резидуалне рочности изнад две године од 18.11.2016. године имају каматну стопу 2,75%+тримесечни Еурибор; кредити деноминавани у америчким доларима од 18.11.2016. године имају каматну стопу 3,00%+тримесечни УСД Либор

предузећа утичу на ефикасност и профитабилност приватног сектора и у крајњој инстанци на ниво пореза које уплаћују у буџет.

Јавна предузећа представљају значајан сегмент српске привреде, који запошљава близу 79 хиљада људи. Јавна предузећа се оснивају као друштва за обављање делатности од општег интереса. Њихов рад уређен је новим Законом о јавним предузећима, усвојеним у фебруару 2016. године, као и подсекторским законима који дефинишу специфична подручја која нису обухваћена Законом о јавним предузећима (Закон о енергетици, Закон о привредним друштвима и др).

У циљу умањења фискалних ризика повезаних са пословањем јавних предузећа покренути су процеси реструктурирања највећих јавних предузећа („Железнице Србије” а.д, ЈП ЕПС и ЈП „Србијагас”). Целокупан процес се спроводи у сарадњи за водећим светским финансијским институцијама – ММФ, Светском банком и Европском банком за обнову и развој, како би се ова предузећа поставила на здраве основе и почела да функционишу по тржишном принципу, те умањили потенцијални фискални трошкови који могу проистећи из њиховог пословања.

Кључни финансијски показатељи пословања јавних предузећа

Укупан капитал републичких јавних предузећа²⁷ на крају 2015. године износио је 1.530 млрд динара, док је нето губитак у 2015. години реализован у износу од 3,6 млрд динара.

Табела 13. Главни финансијски показатељи пословања јавних предузећа*, млрд динара

опис	2014	2015
Укупна имовина	2.400,0	2.487,1
Сопствени капитал	1.557,0	1.530,2
Укупни приходи	465,9	498,8
Нето добит (губитак)	-65,3	-3,6
Субвенције	26,4	23,6
Субвенције, без ЈП „Путеви Србије”	19,0	16,7
Принос на сопствени капитал (ROE), у %	-4,2%	-0,2%
Принос на укупна средства (ROA), у %	-2,7%	-0,1%
Субвенције, као % укупних прихода	5,7%	4,7%

Извор: Званични финансијски извештаји објављени на сајту АПР

*збирни подаци се односе на предузећа наведена у табели 16.

Пословање републичких јавних предузећа је значајно унапређено у 2015. години. Иако је реализован нето губитак у износу од 3,6 млрд динара, он је знатно нижи у односу на претходну годину, када је износио 65,3 млрд динара.

Број предузећа која примају субвенције смањен је са 21 на 20. Примљене субвенције смањиле су учешће у структури прихода јавних предузећа и у 2015. години чине 4,7% укупних прихода. Одређене субвенције имају капитални карактер као што су

²⁷ Финансијски показатељи приказани у табелама су добијени на бази података из кварталних извештаја које јавна предузећа достављају Министарству привреде

субвенције за „Путеве Србије”, у износу од 6,9 млрд динара, које су намењене реконструкцији путне инфраструктуре.

Табела 14. Преглед појединих позиција финансијских извештаја за 2015. годину

Јавно предузеће	Нето резултат, хиљаде динара	Укупна имовина, хиљаде динара	Капитал, хиљаде динара	RoA, %	RoE, %
ЈП ЕПС (група)	6.986.344	1.091.126.511	781.376.116	0,7	0,9
ЈП Србијагас	2.963.854	128.958.465	-68.559.132	2,4	-
Србија Карго а.д.	63.223	26.570.817	18.882.612	0,2	0,3
Србија Воз а.д.	-876.158	32.575.413	27.518.264	-2,7	-3,2
Инфраструктура ЖС а.д.	-1.975.962	241.383.339	216.471.307	-0,8	-0,9
Железнице Србије а.д.*	-8.483.272	24.673.946	-55.672.075	-5,1	-
ЈП Путеви Србије	-9.597.720	528.624.223	404.150.235	-1,8	-2,3
Коридори Србије д.о.о.	0	90.943.731	500	0,0	0,0
ЈП Електромрежа Србије а.д.	2.846.912	92.927.409	58.912.336	3,1	4,8
ЈП ПЕУ Ресавица	-1.435.652	8.368.833	-5.353.310	-17,8	-
ЈП Пошта Србије	3.128.267	34.115.664	25.825.335	9,1	12,2
ЈП Југоимпорт СДПР	2.008.291	32.447.664	7.986.711	6,8	27,1
ЈП Транснафта	125.528	4.714.235	4.483.276	2,7	2,8
ЈП Србијашуме	384.596	64.618.535	60.595.448	0,6	0,6
ЈП Србијаводе	14.368	18.703.079	5.229.832	0,1	0,3
ЈП Скијалишта Србије	54.329	10.281.839	2.578.563	0,5	2,1
Државна лутрија Србије д.о.о.	40.116	2.130.965	1.106.092	1,9	3,6
ДИПОС д.о.о.	168.427	895.315	721.352	20,2	24,6
ЈП Службени гласник	11.623	3.043.958	2.507.104	0,4	0,5
ЈП Завод за удебенике	2.533	3.221.962	3.021.313	0,1	0,1
ЈП Емисиона техника и везе	2.222	5.169.717	1.867.336	0,1	0,1
ЈАТ Техника д.о.о.	18.411	2.507.750	937.483	0,7	2,0
ЈП за склоништа	-180.452	14.505.322	13.390.228	-1,2	-1,3
ЈП Стара планина	26.989	4.587.861	3.195.548	0,6	0,8
ЈП Нуклеарни објекти Србије	274	374.862	201.202	0,1	0,1
ЈП НП Тара	14.854	8.158.041	8.031.044	0,2	0,2
ЈП НП Фрушка Гора	3.159	2.381.181	2.190.497	0,1	0,1
ЈП НП Ђердап	6.444	4.784.235	4.691.254	0,1	0,1
ЈП НП Копаник	7.955	3.655.518	3.615.207	0,2	0,2
Парк природе Мокра гора д.о.о.	288	191.879	9.962	0,2	5,8
Резерват Увац д.о.о.	278	41.871	12.404	0,7	2,3
Просветни преглед д.о.о.	19.050	61.693	52.135	35,9	43,1
ЈП Мрежа мост	8.344	29.959	13.334	29,0	78,8
Парк Палић д.о.о.	2.110	152.516	2.781	1,4	104,9
НИЈП Панорама Приштина	42	1.248	60	1,2	1,9
Тврђава Голубачки град д.о.о.	-1	4.648	550	-0,0	-0,2
Метохија д.о.о	1.491	14.486	5.486	16,1	31,5
ЈП Танјуг	34.119	179.975	158.252	19,1	25,9
Укупно	-3.604.648	2.487.128.665	1.530.156.632	-0,1	-0,2

* Нето резултат „Железнице Србије” а.д. садржи у себи нето резултат заједничког предузећа до 10. августа 2015. и нето резултат издвојеног четвртог предузећа „Железнице Србије” а.д. од 10. августа 2015. до 31. децембра 2015. године
Извор: Званични финансијски извештаји објављени на сајту АПР

У 2016. години је настављен позитиван тренд пословања републичких јавних предузећа, збирно посматрано. У следећој табели су приказани прелиминарни резултати пословања за првих 9 месеци 2016. године.

Табела 15. Прелиминарни резултати пословања јавних предузећа* за првих девет месеци 2016. године, млрд динара

Показатељи пословања	30.09.2016 реализација
Пословни приходи	317,9
Оперативни трошкови	229,3
ЕБИТДА	88,6
Амортизација	40,8
Пословни резултат (ЕБИТ)	47,8
Резултат пре пореза	31,1
Нето резултат	22,5
Примљене субвенције	18,7

*збирни подаци се односе на предузећа наведена у табели 16.

Реализовани резултати пословања су значајно бољи, како у односу на план, тако и у односу на исти период претходне године. Нето резултат утврђен за првих девет месеци је добит у износу од 22,5 млрд динара. Највећи утицај на све посматране величине има ЈП „Електропривреда Србије”, као највеће јавно предузеће по свим параметрима. Ово предузеће је за првих девет месеци остварило добит у висини од 15,3 млрд динара.

Уплата добити у буџет Републике. Уплата добити од стране јавних предузећа и дивиденде друштва капитала у којима држава има власништво представљају значајан део непореских прихода. Од успешности пословања ових предузећа зависи и висина прихода буџета по овом основу. Уплата редовне добити и дивиденди је редован буџетски непорески приход, док се уплате из нераспоређене добити третирају као приход са једнократним карактером и не представљају трајни извор прихода.

Приходи буџета по основу уплате добити јавних предузећа, како редовне, тако и из нераспоређене добити претходних година, у 2015. години износили су 10,6 млрд динара што је 1,1% укупних буџетских прихода^[1]. Буџетом за 2015. годину, одређено је да су републичка јавна предузећа дужна да уплате у буџет 50% од остварене добити у претходној години. Иста обавеза постоји и за друштва капитала за припадајући део добити држави као једном од власника. Поред редовне добити Влада је захтевала исплату нераспоређене добити која потиче из периода пре 2013. године, до износа који не би угрозио редовно пословање јавних предузећа. По овом основу (добит јавних предузећа) у буџет је у 2015. години уплаћено око 6,5 млрд динара. У 2014. години уплата текуће добити износила је 4,9 млрд динара, а није било уплате нераспоређене добити. Учешће прихода по основу уплате добити јавних предузећа у БДП износило је 0,1% БДП у 2014. години, а 0,3% БДП у 2015. години.

Обавеза за јавна предузећа да уплате најмање 50% добити остварене у претходној години прописана је и Законом о буџету Републике Србије за 2016. годину. Само по овом основу планирана је уплата у буџет у 2016. години у износу од око 5 млрд динара, а уплаћено је око 6 млрд динара.

[1] Укупно уплаћена добит јавних предузећа, јавних агенција и дивиденде друштва капитала, у којим држава има власништво, у 2015. години, износила је 24,8 млрд динара. Овде се задржавамо на добити јавних предузећа са становишта сагледавања фискалних ризика.

Ублажавање потенцијалних ризика, који настају као последица пословања јавних предузећа, обухвата низ мера везаних за одговорност, профитабилност и транспарентност у пословању ових предузећа. Наиме, почетком 2016. године је усвојен нови Закон о јавним предузећима који ће ојачати структуру управљања и одговорности јавних предузећа. Процеси реструктурирања покренути су у ЈП ЕПС, ЈП „Србијагас” и „Железнице Србије” а.д, при чему ће од успешности самог процеса реструктурирања и брзине спровођења усвојених мера зависити ефикасност пословања у будућности.

Банкарски систем и осигурање депозита. Осигурање депозита је механизам очувања финансијске стабилности и заштите депонената. Систем осигурања депозита обезбеђује да се сваком заштићеном депоненту²⁸ исплати целокупан износ улога у свакој банци до осигураног износа од 50.000 евра у случају стечаја или ликвидације банке. Осигурање депозита регулисано је Законом о осигурању депозита.

У систему осигурања депозита Република Србија је ултимативни гарант исплате осигураних депозита. У сврху обезбеђивања средстава за осигурање депозита Агенција наплаћује премију осигурања депозита од банака за рачун Фонда за осигурање депозита, управља имовином фонда и исплаћује депозите до осигуране суме у случају стечаја или ликвидације банке. У случају недостајућих средстава у фонду за осигурање депозита, Република Србија обезбеђује исплату било средствима из буџета, било давањем гаранције за задуживање Агенције за осигурање депозита.

Гаранција исплате осигураних депозита од стране државе, било директно средствима из буџета, или индиректно издавањем гаранција за задуживање Агенције за осигурање депозита, извор је фискалних ризика и могућих фискалних трошкова. У 2014. години управо је дошло до остварења оваквог фискалног ризика када је држава обезбедила недостајућа средства за исплату осигураних депозита Универзал банке.

Умањење фискалних ризика по овом основу зависи од стабилности и одрживости банкарског система. Надзор над банкарским системом, обазривост у пласирању средстава и унапређење квалитета имовине банака су основни стубови стабилног банкарског система.

Реформа прописа који уређују српски финансијски систем²⁹, спроведена је фебруара 2015. године. Једна од карактеристика те реформе јесте и пренос надлежности праћења резултата пословања и рада органа управљања у банкама, друштвима за осигурање и другим финансијским институцијама чији је акционар Република Србија, као и организовање и спровођење поступка продаје акција у њима, са Агенције за осигурање депозита на Министарство финансија, почев од 1. априла 2015. године. Такође, реформом прописа је у домаћу регулативу транспонована и Директива о реструктурирању банака (Bank Recovery and Resolution Directive – BRRD) и функција реструктурирања банака поверена је НБС.

Остварени резултати банкарског сектора Србије на крају четвртог тромесечја 2015. године указују на тренд умереног опоравка профитабилности банака. На крају 2015. године на нивоу банкарског сектора Србије је остварен позитиван нето финансијски

²⁸ Заштићени депоненти су: физичка лица (резиденти и нерезиденти), предузетници (резиденти), микро, мала и средња правна лица (резиденти).

²⁹ Народна скупштина усвојила је измене и допуне Закона о Народној банци Србије и Закона о банкама, као и нови Закон о Агенцији за осигурање депозита, Закон о осигурању депозита, Закон о стечају и ликвидацији банака и друштва за осигурање. Са изменом сета финансијских закона, наметнуло се и усвајање допуне Закона о министарствима.

результат пре опорезивања у износу од 9,7 млрд динара, што је за 6,2 млрд динара више од износа нето добитка пре опорезивања оствареног у претходној години³⁰.

Банкарски сектор у Србији је адекватно капитализован, како са становишта оствареног нивоа показатеља адекватности капитала, тако и са становништва структуре регулаторног капитала. На крају четвртог тромесечја 2015. године показатељ адекватности капитала за банкарски сектор Србије износи 20,89%, што је далеко изнад регулаторног минимума (12%), као и минимума по Базелским стандардима (8%)³¹.

Остварени резултати банкарског сектора Србије на крају другог тромесечја 2016. године указују на наставак тренда побољшања профитабилности банака. На дан 30. јун 2016. године на нивоу банкарског сектора Србије је остварен позитиван нето финансијски резултат пре опорезивања у износу од 20,4 млрд динара, што је за 3,5 млрд динара више од износа нето добитка пре опорезивања оствареног у истом периоду претходне године³².

Један од ограничавајућих фактора раста кредитне активности представља и релативно висок ниво проблематичних кредита. У августу 2015. године усвојена је Стратегија за решавање проблематичних кредита која се спроводи имплементацијом два акциона плана један припремљен од стране Владе и један припремљен од стране НБС, у циљу спуштања нивоа проблематичних кредита. Кључне области имплементације подразумевају јачање капацитета банака за решавање проблематичних кредита, унапређење регулативе за процену вредности средстава обезбеђења, развој тржишта проблематичних кредита и др.

Имплементација мера за решавање питања проблематичних кредита даје резултате. Укупни бруто проблематични кредити банкарског сектора су током другог тромесечја 2016. године смањени за 2,2 млрд динара и на крају јуна износе 404,3 млрд динара. Смањење бруто по основу наплате износило је 19,0 млрд динара а по основу уступања 5,1 млрд динара³³. Имплементација мера из Стратегије за решавање проблематичних кредита значајно је утицала на измену профила трансакција уступања проблематичних кредита. Релативно је повећан обим уступања проблематичних кредита и приметно је промењена структура лица којима се ти кредити уступају (измештање из банкарског сектора).

Смањење ризика и фискалних трошкова повезаних са шемом осигурања депозита подразумева потпуно усаглашавање са европским стандардима у овој области.

Остали фискални ризици. Поред наведених фискалних ризика постоје и друге околности које уколико се реализују могу довести до фискалних трошкова. За поједине ризике не постоје систематизовани подаци, али имајући у виду да су се поједини остварили у ближој прошлости може се сагледати величина њиховог утицаја на јавне финансије. Само њихово идентификовање помаже сагледавању могућих утицаја на фискалну позицију земље у наредном периоду.

Постоје значајни фискални ризици по основу судских одлука, домаћих и међународних судова, казни, накнади штете од стране државних органа. Република Србија је по основу судских одлука у периоду 2009–2015. године из буџета платила 47 млрд динара³⁴. Дуг војним пензионерима који је преузет у 2015. години у износу од 10 млрд динара, иако по судској одлуци није евидентиран на овим рачунима, рачуноводствено је

³⁰ Банкарски сектор у Србији – Извештај за IV тромесечје 2015. године, НБС

³¹ Банкарски сектор у Србији – Извештај за IV тромесечје 2015. године, НБС

³² Банкарски сектор у Србији – Извештај за II тромесечје 2016. године, НБС

³³ Банкарски сектор у Србији – Извештај за II тромесечје 2016. године, НБС

³⁴ Обухваћени су расходи на контима: новчане казне и пенали по решењу судова и судских тела и накнада штете за повреде или штету нанету од стране државних органа.

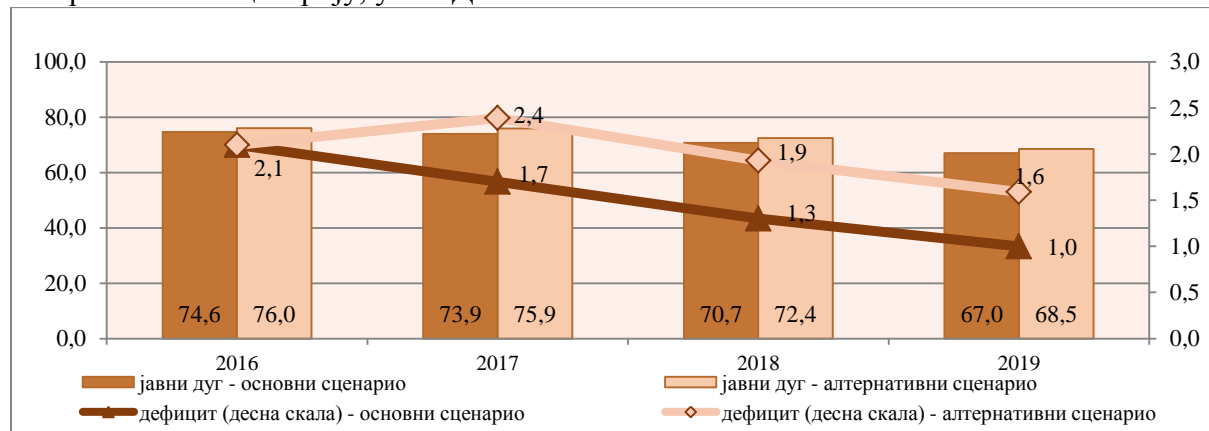
третиран као отплата дуга, док је у извештајима о фискалним агрегатима опште државе распоређен као расход за социјалну заштиту (пензије). Независно од начина евидентирања овај расход представља реализован фискални ризик по основу судских пресуда. Потенцијалне обавезе могу проистећи и из пресуда међународног суда у Стразбуру по основу тужби радника некадашњих друштвених предузећа (за неисплаћене плате и доприносе), за исплату старе девизне штедње грађанима Босне и Херцеговине и др.

Стално присутан ризик од елементарних непогода и природних катастрофа обавезује улагање у програме превенције како би се умањили потенцијални фискални трошкови за отклањање штете настале по том основу. Србија се у 2014. години суочила са катастрофалним последицама поплава. Укупна штета (са губицима) процењена је на више од 1,7 млрд евра³⁵. У складу са Законом о отклањању последица поплава у Републици Србији средства за обнову обезбеђивала су се из буџетских извора, на свим нивоима власти, донација, прилога и поклона, задуживањем, финансијском помоћи ЕУ и др. За обнову су обезбеђена бесповратна средства у износу од 220,7 мил. евра и око 300 мил. америчких долара средстава из кредита Светске банке. Имајући у виду стално присутне ризике од елементарних непогода, смањење фискалних ризика који могу настати по овом основу подразумева улагање у превентивне програме. Влада је у децембру 2014. године усвојила Национални програм за управљање ризицима од елементарних непогода, који ће бити реализован у сарадњи са Светском банком, УН и ЕУ. За реализацију програма превенције обезбеђено је, до сада, 70 мил. евра.

Алтернативни сценарио фискалних кретања у периоду 2016- 2019. године

На следећем графикаону приказано је кретање учешћа дефицита и јавног дуга у БДП у складу са алтернативним макроекономским сценаријом, а који подразумева стопе раста од 1,2%, 1,9% и 2,0% у наредном трогодишњем периоду.

Графикон 14. Поређење учешћа јавног дуга и фискалног дефицита у основном и алтернативном сценарију, у % БДП

Спорији раст БДП утицао би, преко својих компоненти, и на остварење фискалних агрегата, преваходно на приходну страну, и то највише на приходе по основу рада и порезе на потрошњу. Оваква динамика БДП довела би до споријег пада фискалног

³⁵ <http://www.obnova.gov.rs/uploads/useruploads/Documents/Kancelarija-za-pomoc-poplavljenih-podrucja-infograf-15-04-2016-srb.pdf>

дефицита и вишег нивоа јавног дуга. У 2017. години би дошло до раста дефицита у односу на 2016. годину, а јавни дуг би остао на истом нивоу. У случају оваквог или сличног сценарија, или реализације осталих негативних ризика за остварење планираног фискалног резултата, биће предузете додатне мере у оквиру фискалне консолидације на приходној и расходној страни.

Поређење са претходним програмом

Поређење укупних прихода, расхода и дефицита консолидованог сектора државе у односу на претходни Програм економских реформи (2016-2018) показује одређене разлике, како на приходној, тако и на расходној страни буџета опште државе. Разлози одступања у пројекцијама у односу на претходни Програм односе се, између осталог, на: различит ниво номиналног БДП, промену претпоставки реалног раста БДП, промене у политикама које се одражавају на приходну и расходну страну, односно другачије, од првобитно предвиђене, динамике спровођења појединих мера фискалне консолидације и структурних реформи.

Табела 16. Поређење фискалних показатеља два програма, у % БДП

	2015	2016	2017	2018	2019
ЕРП 2016 - 2018					
Приходи	41,9	41,1	40,1	39,0	-
Расходи	46,0	45,0	42,7	40,8	-
Дефицит	4,1	3,9	2,6	1,8	-
ЕРП 2017 - 2019					
Приходи	41,9	43,3	42,4	41,6	41,1
Расходи	45,6	45,4	44,1	42,9	42,1
Дефицит	3,7	2,1	1,7	1,3	1,0
Разлика					
Приходи	0,0	2,1	2,3	2,6	-
Расходи	-0,4	0,4	1,4	2,1	-
Дефицит	-0,4	-1,8	-0,9	-0,5	-

Извор: МФИН

Програм економских реформи (2016-2018) предвиђао је раст БДП у 2016. години од 1,75%, те скроман раст у 2017. години од 2,2%, имајући у виду наставак фискалне консолидације и тек у 2018. години значајан реални раст од 3,5%.. Повољне макроекономске околности резултовале су растом БДП у 2016. години од 2,7%, те пројектованим реалним растом од 3,0% у 2017. и 3,5% у 2018. години.

Повећање пројекције раста БДП резултирало је променом пројекције прихода навише у читавом посматраном периоду. Осим тога, побољшање пословних резултата јавних предузећа довело је до очекивања већих прихода буџета по основу добити и дивиденди.

На расходној страни, током 2016. године, извршење расхода је било ниже у односу на план што је створило простор за одређене једнократне расходе као што су преузимање

дуга Петрохемије и исплата бонуса пензионерима. Као последица тога дошло је до измене која се више одразила на структуру расхода него на њихову висину.

Пројектовани раст прихода омогућио је и релаксацију расходне стране у наредном периоду. Највећи део повећања расхода односи се на плате и пензије. У очекивању брже и ефикасније реализације инфраструктурних пројеката финансираних кредитним средствима већи су капитални издаци. Повећана су и средства намењена куповини роба и услуга, а нижи су расходи за камате, у складу са смањењем јавног дуга.

Захваљујући бржем расту прихода од расхода у целом периоду је смањен ниво дефицита у односу на претходни програм, с тим да би тај ниво могао бити још нижи у случају правилног искоришћења фискалног простора.

7. Институционални оквир

Реформске активности у оквиру различитих подсистема управљања јавним финансијама (УЈФ) обухваћене су Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016–2020. година (Програм РУЈФ). Циљ Програма РУЈФ је да пружи свеобухватни и интегрисани оквир за планирање, координацију, спровођење и праћење напретка у реализацији одрживих активности како би се унапредила макроекономска стабилност, обезбедило ефикасно и сврсисходно распоређивање и коришћење јавних ресурса за реализацију националних приоритета и унапредило услуге које пружа државна управа у Републици Србији, уз истовремено повећање транспарентности и укупне функционалности управљања јавним финансијама и испуњење неопходних услова за приступање Европској унији (ЕУ). Такође, припремљен је Нацрт стратегије развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору 2015–2019. године, а у припреми је Нацрт стратегије за борбу против превара (Anti-Fraud Strategy).

На пољу унапређења буџетског система у наредном периоду планирају се следеће активности:

1) Наставак рада на унапређењу програмског буџета. Даља унапређења су неопходна како би се у што краћем временском периоду обезбедила уједначеност и стабилност између програмских структура свих буџетских корисника, а тиме и жељени квалитет буџетског документа као целине. У том смислу, последњим изменама Закона о буџетском систему створени су услови за унапређење програмске структуре буџета кроз уређивање процеса праћења и извештавања о оствареним учинцима програма што представља надоградњу система за планирање и израду програмског буџета. Информације о оствареним учинцима програма користе се за унапређење ефикасности и ефикасности јавне потрошње, као и за праћење квалитета јавних услуга.

Наиме, праћење и извештавање дају кључне повратне информације о томе да ли се активности корисника буџетских средстава спроводе у складу са постављеним циљевима и финансијским планом, као и о томе какав утицај резултат остварен у извештајном периоду има на учинке и средства планирана за наредни период. Уколико се утврде одступања, ове информације омогућавају благовремену измену програмских активности, односно пројеката или прераспodelу буџетских средстава у наредном периоду у циљу остварења бољих резултата. Обавезност објављивања извештаја о учинку програма омогућава да и јавност добије увид у резултате остварене кроз буџетску потрошњу. Такође, предвиђена је обавеза за кориснике средстава обавезног социјалног осигурања да

напусте „линијски модел буџетирања“ од доношења финансијских планова за 2020. годину.

Такође, у наредном периоду осигураће се заокруживање поступка увођења родне равноправности у буџетске процесе, од стране свих корисника буџетских средстава на свим нивоима власти.

2) Координација активности са релевантним институцијама у циљу унапређења система управљања капиталним инвестицијама.

3) Унапређење обрасца за процену финансијских ефеката закона, других прописа или аката (ПФЕ Образац), на основу уочених недостатака у његовој примени у претходном периоду.

Привремени режим забране запошљавања код корисника јавних средстава без сагласности тела Владе биће на снази и током 2017. године, с обзиром да је оцењено оправданим очување овог механизма, посебно у контексту примене Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору.

У склопу придруживања Европској унији један од циљева је и прелазак на ЕСА методологију националних рачуна чији су део и јавне финансије. Класификација националних рачуна и извештавање према институцијама ЕУ уређена је у складу са овом методологијом. Током 2016. године послати су први (пилот) извештаји везани за процедуру прекораченог дефицита и у наредном периоду се очекује и значајан напредак у овом сегменту.

Програм трансформације Пореске управе за период 2015–2020. године усвојен је у јуну 2015. године, а приоритети у даљем спровођењу Програма су: јачање управљања ПУ, поједностављење организационе структуре у централи и филијалама, односно експозитурама, укључујући и смањење броја главних филијала, имплементација модерног приступа управљања ризицима, јачање управљања доцњама, укључујући и процедуре отписа, модернизација информационих технологија и пословних процеса и побољшање координације и размене информација са другим државним органима.

Потребно је да филијале ПУ унапреде свој начин рада са пореским обвезницима. Програмом РЈФ и Програмом трансформације ПУ, предвиђено је да се формирају посебни организациони делови за пружање услуга пореским обвезницима како би се унапредила комуникација и интеракција са пореским обвезницима, укључујући благовремено пружање ажурних информација о променама у законима и прописима. Имајући у виду да се економски односи са иностранством заснивају на отвореној, извозно оријентисаној привреди и активном укључивању у међународне економске токове, царински систем и политика биће конципирани у складу са наведеним начелима, у циљу повећања конкурентне способности привреде на светском тржишту и привлачења страних инвестиција. Очекује се даља хармонизација прописа у области царине са прописима ЕУ и правилима СТО и планира се:

- усклађивање Царинског закона и подзаконских прописа са новим Царинским законом Уније (који је ступио на снагу у мају 2016. године) и подзаконским прописима за његово спровођење као и правилима СТО;
- усклађивање Закона о слободним зонама са Царинским законом;
- доношење новог Закона о Царинској тарифи након приступања Србије чланству у Светску трговинску организацију, у циљу преношења консолидованих стопа царине које су у току преговора договорене са чланицама СТО;

- доношење Уредбе о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе (на годишњем нивоу) ради усклађивања са Комбинованом номенклатуром ЕУ и преношења преференцијалних стопа царине у складу са свим споразумима о слободној трговини које је Република Србија закључила.

IV ПРИОРИТЕТНЕ СТРУКТУРНЕ РЕФОРМЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2019. ГОДИНЕ

1. Идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст

Јаке мере фискалне консолидације стабилизовале су макроекономско окружење, а спровођење структурних реформи почело је да даје резултате кроз стварање одрживог модела раста. Привредни раст заснован је на чвршћим темељима, на експанзији извоза и инвестиција. Остварен је напредак у системском решавању проблема државних предузећа у реструктурирању и реформи државне управе. Пословно окружење је побољшано, уз имплементацију структурних реформи из области радног законодавства и грађевинарства. Ипак, привреда се и даље суочава са значајним изазовима, а у оквиру појединачних области од значаја за побољшање конкурентности установљене су кључне баријере кроз ослањање на све доступне анализе и податке.

И поред унапређења пореске политике и администрације како би се постигло ефикасно и делотворно управљање пореским приходима, још увек недовољно ефикасан систем управљања јавним финансијама утиче на ефикасност трошења буџетских средстава, посебно у области јавних инвестиција, наплати пореза и на квалитет услуга за привреду и грађане.

Непотпуно изграђена и недовољно модернизована транспортна и енергетска инфраструктура, као и постојање нефизичких препрека за промет у оквиру регионалног тржишта, ограничава степен повезаности са околним тржиштима. У области тржишта енергије и транспорта неопходна су побољшања у погледу енергетске ефикасности, диверсификације извора енергије и смањења увозне зависности, као и управљања саобраћајем, одржавања путне инфраструктуре и безбедности саобраћаја на путевима. У домену комуникационе инфраструктуре, велики је простор за унапређење покривености територије Србије широкопојасном интернет мрежом.

Имајући у виду повољне услове за развој пољопривреде у Србији, предузимају се активности у правцу унапређења продуктивности пољопривредне производње, као једне од кључних грана у привредној структури. Изазови везани за област пољопривреде односе се на неповољну структуру пољопривредних газдинстава (уситњеност поседа без довољно подстицаја за удруживање), неповољан избор култура и ниски приноси као последица техничко-технолошке застарелости газдинстава која практикују екстензивну производњу, као и недовољно висок степен прераде у постојећој прехранбеној индустрији. Направљен је помак у правцу циљаног индустријског развоја и ефикасног управљања системом подршке државе за промовисање инвестиција и извоза, али је индустријска производња и даље оптерећена структурним слабостима. Изазови у погледу унапређења индустријске производње, која је кључна за унапређење структурног дебаланса у спољној трговини Србије, односе се на технолошко унапређење производње, посебно у областима откривене конкурентске предности и фокус на производе веће додате вредности.

Србија је побољшала пословни амбијент и смањила обим сиве економије кроз електронско плаћање пореза, ефикаснији рад инспекција и унапређену методологију рада

Пореске управе, због чега је и забележила повећање ранга конкурентности и услова пословања према међународним индексима. Међутим, и даље су присутни бројни изазови у пословању, као што су недовољан приступ финансијским средствима за мала и средња предузећа и предузетнике – што због услова финансирања то и због недовољне инвестиционе спремности истих и неразвијених финансијских механизма прилагођених малим и младим предузећима, неадекватан систем корпоративног управљања у јавним предузећима, организационо и финансијско реструктурирање неколико највећих јавних предузећа (ЕПС, Железнице Србије, Србијагас). Осим овога, идентификовано је и непостојање јединственог правног оквира који уређује врсте и висину накнада за коришћење јавних добара и простор да се унапреди методологија и начин рада у области инспекцијског надзора. Наслеђе пренормираности и интензивна нормативна активност Владе ствара непотребне административне трошкове услед дугих, компликованих и нетранспарентних процедура у вези са пословањем привредних субјеката и коришћењем јавних услуга.

Усвајањем стратешког оквира установљене су смернице за успостављање делотворног националног истраживачког система, који кроз мериторнији систем финансирања и адекватне подстицаје иновативности треба да доприноси економском расту. Кључни проблеми у области истраживања и иновација и даље су: ниска укупна издвајања за науку и истраживање, одлазак високообразованог становништва у иностранство (“одлив мозгова”), недовољна сарадња науке и привреде у погледу комерцијализације истраживања и иновативних пројеката, неизвесност финансирања научноистраживачких организација.

Постигнута макроекономска стабилност стимулативно је деловала на инвестициону активност и раст конкурентности домаће привреде на међународном тржишту, чиме је уз побољшање услова размене, обезбеђен раст извоза и смањење спољнотрговинског дефицита. Србија је ускладила већи део законодавства, стандарда и техничких прописа у области инфраструктуре квалитета са законодавством ЕУ. И поред евидентног напретка у спољнотрговинској области изазови са којима се Србија суочава односе се на низак ниво додате вредности у производњи, даље усаглашавање производње са међународним стандардима квалитета, као и недовољна оријентисаност произвођача на захтеве купаца.

Велики несклад између расположивог људског капитала и економских потреба, неусклађеност образовних програма са тражњом из производног сектора, недовољни капацитети и неадекватна локална мрежа установа, неуређен систем квалификација које се стичу образовањем, највећа су ограничења области образовања.

Раст запослености, у условима повећања активације и смањења незапослености становништва, представљају позитивне трендове, међутим тржиште рада и даље одликује висока структурна незапосленост (посебно незапосленост младих која води „одливу мозгова“) и висок удео дугорочно незапослених у укупној популацији незапослених, велики број запослених у „сивој“ зони, родна неравноправност на тржишту рада, као и

ограничена средства за мере активне политике запошљавања главни су проблеми и изазови тржишта рада у Србији.

Постоји значајан простор да се у постојећим финансијским оквирима унапреди квалитет пружене социјалне заштите. Основни изазови система социјалне заштите су распрострањено сиромаштво, недовољан обухват и адекватност новчаних давања усмерених ка заштити сиромашних, низак квалитет услуга праћен slabим механизмима контроле, регулације, мониторинга и евалуације.

На основу овако сагледаних кључних препрека на пољу конкурентности дефинисане су приоритетне структурне реформе, сумарно приказане у одељку 2, односно детаљно представљене у одељку 3.

Како је ЕРП преносни („*rolling*“) програм којим се успоставља систем праћења и извештавања о спровођењу структурних реформи за чију реализацију је потребан дужи временски период, у овогодишњем циклусу израде ЕРП-а приоритети нису битно промењени, тј. реформе представљене у оквиру ЕРП 2017–2019. су незнатно допуњене реформе из ЕРП 2016–2018. у погледу обухвата и циљева.

Одабране приоритетне структурне реформе су у складу са трогодишњим планом укупних буџетских расхода утврђеним Законом о буџету, макро-фискалним оквиром предвиђеним Фискалном стратегијом и споразумом са ММФ-ом, приоритетима дефинисаним у националним документима, али и ограничењима у погледу капацитета управе за доследно спровођење реформи. Посебно су у обзир узете препоруке са Економског и финансијског дијалога између држава чланица ЕУ и Западног Балкана и Турске из маја 2016. године, као и препоруке и налази из Извештаја Европске комисије о напретку за 2016.

За реализацију приоритетних реформских процеса предвиђена је подршка из инструмента за претприступну помоћ ЕУ (ИПА) у оквиру годишњих ИПА алокација за 2013, 2014, 2015, 2016 и накнадних година по децентрализованом/индиректном моделу управљања. За успех ових реформских процеса неопходно је осигурати пуну посвећеност и одговорност крајњих корисника ИПА средстава (надлежни органи државне управе, тј. ресорна министарства и службе Владе) у обављању свих послова који се односе на програмирање и спровођење пројеката из ИПА.

2. Резиме приоритетних реформи

Број ПСР	Назив области и ПСР	Препоруке ³⁶	Референтни документи
УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА			
1	Трансформација пореске управе <i>Додатно поједностављење и обједињене пореске процедуре и боље обучавање особља, као и побољшање оперативних активности на сузбијању сиве економије</i>	ЕКОФИН П2 - Да даље унапреди наплату прихода на систематски начин погодан за привреду, тако што ће спровести Програм трансформације Пореске управе. ПР 2016. стр. 55. - Да настави да спроводи Програм трансформације Пореске управе, нарочито поједностављењем пореског поступка и додељивањем довољно људских и технолошких ресурса, како би се побољшала наплата пореза и борба против неформалне економије.	Програм реформе управљања јавним финансијама 2016-2020. Стратегија за реформу јавне управе Републике Србије Програм трансформације Пореске управе
2	Унапређење управљања капиталним инвестицијама <i>Успостављање јединствене платформе за планирање капиталних инвестиција и методологије за анализу и планирање капиталних инвестиција</i>	ЕКОФИН П4 - Да ради на решавању питања слабог спровођења капиталних јавних расхода тако што ће унапредити одређивање приоритета и управљање у тој области.	Програм реформе управљања јавним финансијама 2016-2020.
ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, ТРАНСПОРТА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА			
3	Повезивање у регионално тржиште <i>Успостављање институционалног оквира за имплементацију и примену трансевропске мрежне регулативе везане за издавање дозвола, лиценцирање и "one-stop shop" процедуре, изградња друмско-железничког коридора 10, Руте 4 Београд - Јужни Јадран, магистралног гасовода Ниш – Димитровград, Трансбалканског коридора</i>	ЕКОФИН П4 – Да заврши радове на изградњи Коридору Х до краја 2017. ЕКОФИН П4 – Да оствари значајан напредак у припреми изградње гасне интерконеције Бугарска–Србија. ПР 2016. стр. 53. - Да побољша усклађеност са правним тековинама ЕУ, спроведе јачање капацитета и промовисање улагања у енергетску ефикасност и обновљиву енергију, као и да постигне цену електричне енергије која јасно одражава трошкове. ПР 2016. стр. 53. - Да предузме мере ради потпуног раздвајања Србијагаса и развоја конкурентности на тржишту гаса. ПР 2016. стр. 51. - Да додатно побољша безбедност саобраћаја на путевима предузимањем мера за смањење смртних случајева и усвоји правне прописе за интелигентне транспортне системе. ПР 2016. стр. 51. - Реформа јавних предузећа, поред пројеката унапређења инфраструктурних капацитета, важна је за унапређење железничке мреже и укупне услуге железничког транспорта, а што је уједно и препорука. ММФ - Обезбеђивање конкурентности на тржишту енергије, развој тржишта електричне енергије и природног гаса и њихово повезивање са јединственим тржиштем енергије ЕУ, као и интензивније регионално повезивање енергетског система РС.	План развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2015. до 2020. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. са пројекцијама до 2030. Берлински процес (<i>Connectivity agenda</i>) Закон о енергетици Закон о утврђивању јавног интереса и посебних поступака експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за пренос електричне енергије 400 кV напонског нивоа „Трансбалкански коридор“ Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.
4	Развој и унапређење националне широкопојасне комуникационе инфраструктуре <i>Консолидација широкопојасне мреже у власништву јавног сектора, изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље</i>		Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији 2010-2020.
СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ			
<i>Развој сектора пољопривреде</i>			
5	Унапређење конкурентности и положаја пољопривредних газдинстава <i>Успостављање институционалног оквира за реализацију ИПАРД програма 2014-2020, спровођење националних реформи за унапређење</i>	ММФ - Прилагодити висину субвенција по хектару укупном броју пријава које су предате до истека рока 30.6.2016., при чему би укупне исплате субвенција требале остати у границама предвиђених буџетских средстава. ПР 2016. стр. 48. – Да предузме све неопходне кораке да испуни захтев како би јој били поверени задаци извршења буџета за програм ИПАРД II, укључујући расподелу одговарајућих ресурса и	Закон о пољопривреди и руралном развоју Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије 2014–2024; Национални програм за пољопривреду 2017–2020.

³⁶ ЕКОФИН – Препоруке Савета ЕУ за економска и финансијска питања из маја 2016. за Западни Балкан и Турску (П1 – препорука 1)

ПР – Извештај ЕК о напретку Републике Србије за 2016 (Progress report 2016)

ММФ – Stand-by аранжман

Број ПСР	Назив области и ПСР	Препоруке ³⁶	Референтни документи
	<i>конкурентности газдинстава</i>	јачање капацитета свих тела програма ИПАРД и побољшање поступака за спровођење; да усвоји акциони план за усклађивање са правним тековинама ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја и започне са његовим спровођењем.	Национални програм за рурални развој 2017–2020.
Развој сектора индустрије			
6	Подизање конкурентности прерађивачке индустрије <i>Приоритизација индустријских грана са највећим потенцијалом за раст и развој, израда акционих планова за приоритетне индустријске гране</i>	ЕКОФИН П5 - Да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције. ПР 2016. стр.61. – Да уложи напоре за побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са наласком на смањењу трошкова приступа финансијама.	Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011-2020. године
Развој сектора услуга			
ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И СМАЊЕЊЕ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ			
7	Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСП <i>Побољшање квалитета понуде банкарског сектора, развој нових финансијских инструмената, као и унапређење спремности МСП за приступ различитим изворима финансирања.</i>	ЕКОФИН П5 – Да уведе програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима. ПР 2016. стр. 35. - Боље регулисање и смањење обима парафискалних намета, нарочито за МСП. ПР 2016. стр. 61. - Да уложи напоре за побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са нагласком на смањењу трошкова приступа финансијама.	Стратегија за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године
8	Реформа јавних предузећа <i>4 мере :1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима; 2. Реформа железнице; 3. Реформа ЈП ЕПС; 4. Реформа ЈП Србијагас</i>	ЕКОФИН П2 - Да подржи фискалну консолидацију предузимањем корака ка проналажењу одрживог решења за преостала државна предузећа и наставком организационог и финансијског реструктурирања великих јавних предузећа. ПР 2016. стр. 28. - Даље реструктурирање и приватизација државних предузећа и решавање проблематичних кредита (NPL). ПР 2016. стр 51. – Да настави да се фокусира на реформу железнице. ММФ – Наставити са реструктурирањем јавних комуналних и транспортних предузећа; Обезбедити корпоративно и финансијско реструктурирање предузећа у државном власништву.	Закон о јавним предузећима План за реформу железнице 2016-2020 Програм реорганизације ЈП ЕПС План финансијске консолидације ЈП ЕПС План финансијске консолидације ЈП „Србијагас”
9	Поједностављење процедура за пословање привреде <i>Успостављање јединственог јавног регистра административних захтева и процедура и успостављање портала Јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ), на коме се могу наћи информације које су важне пружаоцима услуга</i>	ЕКОФИН П2 - Да настави са реформом државне управе као што је предвиђено. ЕКОФИН П5 - Да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције тако што ће развијати транспарентнији и мање оптерећујући систем парафискалних намета, увести програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима и поново покренути „гиљотину прописа”.	Стратегија за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. Стратегија регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. Национални програм за сузбијање сиве економије
10	Успостављање заједничке информационе платформе за све инспекције на републичком нивоу (е-инспекција) <i>Унапређење координације инспекција, законско уређивање и успостављање информационог система</i>	ЕКОФИН К П2 - Да настави са реформом државне управе као што је предвиђено. ПР 2016. стр. 40. - Да ојача капацитете и независност инспектора.	Стратегија реформе јавне управе у Републици Србији Стратегија е-Управе 2015-2018.
ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ			
11	Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору <i>Подршка иновационим и технолошким пројектима у научноистраживачким организацијама и приватном сектору; успостављање система за трансфер технологије</i>	ПР 2016. стр. 86. - Да усвоји акциони план како би спровела стратегију и мапу пута научне и истраживачке инфраструктуре, да подстиче сарадњу између индустрије и академских кругова и да повећа ниво инвестиција у истраживање.	Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије 2016-2020.

Број ПСР	Назив области и ПСР	Препоруке ³⁶	Референтни документи
СПОЉНА ТРГОВИНА И ИНВЕСТИЦИОНИ ПОДСТИЦАЈИ			
12	Унапређење националног система инфраструктуре квалитета <i>Достизање високог степена развијености кључних елемената система инфраструктуре квалитета: метрологије, стандардизације, акредитације и оцењивања усаглашености; ефикасна примена прописа који се односе на слободно кретање робе</i>	<p>ПР 2016. стр. 37. - Да изврши даље усклађивање секторског законодавства и осигура бољу примену техничких захтева и стандарда.</p> <p>ПР 2016. стр. 38. - Да ојача административне капацитете за обављање тржишног надзора.</p> <p>ПР 2016. стр. 38. - Да обезбеди одговарајуће административне и надзорне капацитете у циљу спровођења Уредбе ЕУ о регистрацији, евалуацији, ауторизацији и ограничавању хемикалија (REACH).</p> <p>ПР 2016. стр. 93. - Да ојача капацитете за контролу извоза робе двоструке намене.</p>	Стратегија унапређења система инфраструктуре квалитета за период 2015-2020.
ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ			
13	Квалификације оријентисане према потребама тржишта рада <i>Доношење интегрисаног НОКС и Закона о НОКС, успостављање Регистра квалификација и секторских већа, као и стандарда квалификација</i>	<p>ПР 2016. стр. 87. - Да настави са спровођењем Акционог плана за реформу образовања у складу са распоредом.</p> <p>ПР 2016. стр. 87. Основати Националну агенцију за програм Еразмус +.</p>	Стратегија развоја образовања до 2020.
ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА			
14	Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене <i>Развој система раног профилисања незапослених лица и укључивање у мере активне политике запошљавања (АПЗ) путем пакета услуга, а према потребама тржишта рада и карактеристикама незапосленог лица</i>	<p>ЕКОФИН П6 - Да унапреди спровођење циљаних мера АПЗ, посебно како би се омогућила реинтеграција радника који буду проглашени за вишак током решавања питања државних предузећа и рационализације државне управе. Да повећа капацитет НСЗ да прошири спровођење таквих мера како би укључила већи број корисника.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да обезбеди финансијске и институционалне ресурсе за запошљавање како би систематичније усмеравала младе и дуго незапослене особе.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да знатно ојача двостране и тростране социјалне дијалоге на свим нивоима, укључујући консултације о нацрту законодавства.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да додатно повећа административне капацитете Инспектората за рад, како би се подржало спровођење националног програма за борбу против сиве економије.</p>	<p>Национална стратегија запошљавања за период 2011-2020.</p> <p>Годишњи Национални акциони планови запошљавања</p> <p>Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (<i>Employment and Social Reform Programmes-ESRP</i>)</p>
СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ			
15	Унапређена адекватност, квалитет и таргетираност социјалне заштите <i>Повећање адекватности новчаних давања и унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите путем измена у законодавству; Информационо повезивање различитих сектора</i>	<p>ПР 2016. стр. 59. - Да обезбеди финансијске и институционалне ресурсе за социјалну политику како би систематичније усмеравала младе и дуго незапослене особе.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да повећа ефикасност социјалних користи за људе испод прага сиромаштва.</p> <p>ПР 2016. стр. 73. - Потребна је одржива институционална поставка за промовисање равноправности полова (с адекватним средствима).</p>	<p>Закон о социјалној заштити</p> <p>Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (<i>Employment and Social Reform Programmes-ESRP</i>)</p>

3. Анализа по областима и приоритетне структурне реформе

3.1 Област УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА

И поред унапређења пореске политике и администрације како би се постигло ефикасно и делотворно управљање пореским приходима, кључни изазови у области управљања јавним финансијама (УЈФ) и даље су: пореска евазија као последица неефикасног механизма контроле, утврђивања и наплате пореза и других јавних прихода, реализација планираних капиталних инвестиција, али и простор за ефикасније управљање осталим буџетским средствима као последица недостатка свеобухватног планско-буџетског система у оквиру државне управе, оцене оправданости, планирања припреме пројеката и праћења реализације.

У претходном периоду значајно су повећани укупни порески приходи у Србији (за преко 560 мил. ЕУР током 2016. године према процени Министарства финансија), као резултат повећања ефикасности у наплати пореских прихода односно повећаног броја електронских услуга Пореске управе, али и рада осталих инспекцијских служби у борби против сиве економије. Напори учињени у борби против неформалног пословања довели су до раста коефицијента ефикасности наплате прихода од ПДВ-а са 70% у 2015. на 75% у 2016. години³⁷. Унапређење рада и процеса у Пореској управи, што се огледа у постепеној промени обима и структуре људских ресурса и успостављању система за процену ризика, омогућиће да се ограничени ресурси усмере на обвезнике који су најсклонији непоштовању пореских прописа.

Иако је реализација капиталних инвестиција повећана (са 40% на 65% програмско планираних) и даље су присутни недостаци који се огледају у постојању: неогдговарајуће пројектне документације, потешкоћа у експропријацији земљишта, недовољне контроле извођача која је доводила до пробијања уговорених рокова, повећања цене радова у току извођења, спорог издавања разних дозвола и др.

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем *Приоритетне структурне реформе (ПСР) 1. Трансформација Пореске управе* имплементира се препорука 2. ЕКОФИН из маја 2016. године (*даље унапреди наплату прихода на систематски начин погодан за привреду, тако што ће спровести Програм трансформације Пореске управе*). Примена детаљног плана реформе Пореске управе довела је да обједињења и поједностављења пореске процедуре што је уједно у складу са препорукама Европске комисије (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016, стр. 55*). Током 2016. године израђен је текст Плана поштовања пореских прописа за 2017. годину на основу мапе ризика за поштовање пореских прописа. Спроведене су обуке за управљање ризицима за поштовање пореских прописа. Израђен је предлог нове организационе структуре на свим нивоима Пореске управе.

Предвиђена реформа ће довести и до мањег оптерећења процедурама приликом плаћања пореза чиме ће се даље унапредити ова компонента важна за побољшање услова пословања (детаљније у области Пословни амбијент). Континуирано се уводе нове електронске пријаве и сервиси са циљем да се до 2018. у потпуности примени електронски начин пословања Пореске управе. Формиран је Пројектни тим за успостављање

³⁷Фискални савет, Оцена фискалних кретања и структурних реформи у 2016. години

организационе јединице за пружање услуга пореским обвезницима, који је сачинио Нацрт Стратегије пружања услуга пореским обвезницима.

Препорука 4. ЕКОФИН (*радити на решавању питања подбачаја капиталних јавних расхода тако што ће се унапредити одређивање приоритета и управљање у тој области*) имплементира се кроз ПСР 2. Унапређење управљања капиталним инвестицијама. На основу анализе тренутног стања планирања капиталних пројеката из свих извора финансирања, припремљен је Извештај са препорукама за унапређење система управљања капиталним инвестицијама. У току је финализација активности координације са релевантним институцијама у циљу унапређења система управљања капиталним инвестицијама.

Приоритетна структурна реформа 1. ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОРЕСКЕ УПРАВЕ

Опис структурне реформе

Реформа предвиђа додатно поједностављење обједињене пореске процедуре, обучавање запослених, као и побољшање оперативних активности на сузбијању сиве економије, што треба да допринесе смањењу трошкова у испуњавању пореских обавеза (лакше и праведније услове за пословање) и побољшању наплате пореза (стабилност јавних финансија). Такође реформа обухвата и израду плана поштовања пореских прописа и плана задржавања квалитетних кадрова, усвајање нове организационе структуре и редизајн система за управљање људским ресурсима, као и успостављање новог система за управљање ризиком. Предвиђене су и активности везане за унапређење функције контроле и наплате, пореско–правних послова и непореских функција, као и за ефикасније управљање материјалним средствима и ИТ ресурсима. Мере се спроводе у складу са Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016-2020. и Стратегијом за реформу јавне управе Републике Србије.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Током 2016. године спроведене су обуке за управљање ризицима за поштовање пореских прописа. Припремљен је текст Плана поштовања пореских прописа за 2017. Израђен је предлог нове организационе структуре на свим нивоима Пореске управе, која треба да почне да се примењује од 2017. године, а која предвиђа и формирање организационе јединице за пружање услуга пореским обвезницима и успостављање система ефикасног управљања заплењеном робом. Наставиће се са увођењем нових система електронских пријава и сервиса, а потпуна примена електронског начина пословања Пореске управе предвиђена је од 2018. године. Наставиће се изградња јединственог складишта података (*data warehouse*) и аутоматизација комуникације Пореске управе са осталим државним органима.

Ефекти структурне реформе на буџет

За спровођење структурне реформе према Закону о буџету за 2017. годину предвиђено је 4.585.664 ЕУР. Позитиван утицај на буџет огледаће се у бољој наплати пореза, нарочито индиректних пореских облика, услед смањења сиве економије (процена додатног

годишњег прихода је око 0,25% БДП), што даје процењене позитивне ефекте око 65 мил. ЕУР годишње.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

У погледу трансформације Пореске управе, идентификовани су следећи кључни ризици: ограничена финансијска средства за спровођење програма трансформације, неадекватна професионална оспособљеност запослених за спровођење реформи. Посебан изазов представља одржавање броја запослених у одељењу за информационе технологије због конкурентности зарада у приватном сектору.

Очекивани ефекти на конкурентност

Унапређењем ефикасности и ефективности основних пословних процеса, подизањем квалитета услуга и смањењем трошкова испуњавања пореских обавеза, процес утврђивања и плаћања пореза за пореске обвезнике биће једноставнији, предвидивији и јефтинији што ће смањити трошкове пословања и повећати конкурентност. Поједностављене процедуре за отпочињање посла даће подстицај отварању нових предузећа и нарочито старт-ап компанијама. Савремена и ефикасна пореска администрација допринеће стабилности јавних финансија и повећати фискални простор за инвестиције. Реформа се спроводи уз прихватање најбоље међународне праксе и норми Европског права што чини Србију привлачнијом за инвестирање.

Очекивани ефекти на друштво

Унапређење ефикасности Пореске управе учиниће процес утврђивања и плаћања пореза једноставнијим, предвидљивијим, конзистентнијим и јефтинијим, чиме ће се унапредити равноправност учесника на тржишту. Јасна пореска правила охрабрују грађане у намери да започну сопствени посао и тиме повећају запосленост и укупни друштвени раст. Бољом наплатом пореза веће су могућности буџетских издвајања за социјалну заштиту, образовање и здравство.

Индикатор за праћење спровођења структурне реформе

	2015/2014 (ПВ)	2016/2015
Однос броја новорегистрованих пореских обвезника за две узастопне године - ЦВ:92,48 (2018/2017)	112,9	106,46
Однос новооткривених прихода ³⁸ за две узастопне године - ЦВ: 100,5 (2018/2017)	100,6	87,93
Степен остварења наплатног задатка ³⁹ - ЦВ: 100,3 (2018/2017)	103,9	107,1

³⁸ Порески приходи који настају по основу контрола пореских инспектора.

³⁹ Приказује однос наплате најважнијих буџетских прихода у даатој години (порез на доходак, добит, ПДВ и акцизе) у односу на буџетом планиране износе.

Приоритетна структурна реформа 2. УНАПРЕЂЕЊЕ УПРАВЉАЊА КАПИТАЛНИМ ИНВЕСТИЦИЈАМА

Опис структурне реформе

Успостављање јединствене платформе за планирање капиталних инвестиција и методологије за анализу и планирање капиталних инвестиција, има за циљ јачање механизма за управљање капиталним инвестицијама. Ова платформа подразумева да сви потенцијални пројекти претходно буду подвргнути економско-финансијској анализи исплативости (*cost-benefit* анализи) ради приоритизације. Планирање јавних инвестиција укључује: оцену предложених капиталних пројеката од стране буџетских корисника и израду плана реализације, усклађивање планирања и одабира капиталних пројеката/инвестиција без обзира на извор финансирања (републички или локални буџети, ЕУ фондови и други извори) и на крају праћење реализације одобрених капиталних пројеката како би се благовремено уочиле и отклониле препреке и ефикасније управљало ризицима. Управљање капиталним пројектима обухваћено је *Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016-2020*, као део реформских активности у оквиру стуба II Планирање и буџетирање јавних расхода. У овом процесу су узете у обзир активности у оквиру Националног инвестиционог комитета (НИК) и Јединственог прегледа приоритетних инфраструктурних пројеката (*Single Project Pipeline*), односно Методологије за селекцију и приоритизацију инфраструктурних пројеката успостављеног у Републици Србији 2014. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Формиран је Одсек за оцену капиталних пројеката у Министарству финансија чиме је унапређен институционални оквир. Припремљен је Извештај са препорукама за унапређење система управљања капиталним инвестицијама на основу анализе тренутног стања планирања капиталних пројеката из свих извора финансирања.

Очекује се завршетак рада на дефинисању методологије за унапређење система управљања капиталним инвестицијама, обука буџетских корисника спроводиће се током 2017. године, а у наредном трогодишњем периоду предвиђена је имплементација и ажурирање јединствене информационе базе капиталних пројеката и оцена капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија.

Ефекти структурне реформе на буџет

Реформа се финансира из редовних буџетских расхода Министарства финансија. Унапређено управљање реализацијом капиталних инвестиција обезбедиће индиректно позитивне ефекте на буџет по основу јавних прихода, али и уштеде у буџету у виду мањих издатака на трошкове по основу неповлачења одобрених кредита и мањих додатних непредвиђених расхода за извођење радова.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Недостатак савременог система управљања људским ресурсима, што за последицу има недостатак и одлив стручног кадра за оцењивање, приоритизацију предложених пројеката и управљање инвестиционим пројектима, представља кључни ризик у погледу реформисања ове области управљања јавним финансијама.

Очекивани ефекти на конкурентност

Ефикаснија реализација капиталних/јавних инвестиција је антирецесиона и развојна мера економске политике која остварује значајне позитивне ефекте у кратком року и има позитиван ефекат на економски раст у већој мери од других јавних расхода. Осим директних ефеката на запосленост и раст по основу реализације капиталних пројеката, унапређење квалитета физичког капитала, посебно путне и комуникационе инфраструктуре, скраћује време транспорта, смањује трошкове, смањује трговинске баријере, повећава конкурентност домаће привреде и ствара услове за њен бржи раст (деталније у одељку Инфраструктура).

Очекивани ефекти на друштво

Ефикасније планирање, праћење и реализација капиталних, посебно инфраструктурних пројеката, доводи до повећања општег поверења у институције, повећање транспарентности у процесу трошења средстава и управљања капиталом и ограничавања простора за корупцију. Одређени позитивни, индиректни, утицаји на друштво могу се очекивати у погледу веће локалне потражње за одређеним профилима на тржишту рада и унапређене (географске) распрострањености роба и услуга. У крајевима где се изводе капитални пројекти могу се јавити одређени негативни ефекти на јавно здравље: већа концентрација саобраћаја, више загађења, већи степен буке.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Процент реализације програмски планираних инвестиција - ЦВ: 70% (2018)	40%	65%

3.2 Област ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, САОБРАЋАЈА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

Поред напретка у реализацији приоритетних инфраструктурних пројеката, кључне слабости у домену физичке, телекомуникационе инфраструктуре, као и енергетског система, огледају се у недовољној повезаности ових тржишта Србије са тржиштима земаља у региону, недовољној диверсификацији извора енергије, увозној зависности, дугогодишњем изостанку инвестиција у нове капацитете, високим транспортним трошковима, слабо искоришћеним капацитетима за бољу комуникацијску повезаност.

Електроенергетски систем карактеришу застарели и неефикасни производни капацитети (просечна старост преко 25 година), као последица дугогодишњег одсуства

улагања у нове енергетске капацитете и превентивну заштиту система. Међутим, енергетска снабдевеност Србије је изнад просека у региону. У 2015. укупна примарна производња енергије износила је 10,8 мил. тона еквивалента нафте (надаље ТОЕ) - око два пута више од просека земаља региона, док је увоз енергије од 5,578 мил. ТОЕ у 2015. години нешто испод просека региона. Укупна производња енергије односно енергетски интензитет Србије посматран у односу на ниво БДП је, уз Бугарску, највиши у региону, док је ниво финалне потрошње енергије (без неенергетске потрошње) од 8,073 мил. ТОЕ у 2015. години, око 50% изнад просека региона. Према енергетском билансу Србије у периоду од 2009. до 2014. године бележимо смањивање или стагнацију потрошње енергије.

Електроенергетски систем Републике Србије треба даље развијати и повезивати са електроенергетским системима суседних земаља, а даљем побољшању енергетске стабилности, конкурентности и регионалне интеграције српске електропривреде знатно ће допринети изградња система за пренос електричне енергије 400 kV напонског нивоа “Трансбалкански коридор”, који спаја тржишта источне и западне Европе.

Потребно је успоставити цену електричне енергије која јасно одражава трошкове. Цена електричне енергије у Србији бележи благи раст током периода 2013-2016. Међутим, и поред раста цена у току Q3 2016. године, Београд и даље има најнижу цену електричне енергије у поређењу са осталим европским градовима, која за домаћинства и привреду износи око 0,067 €/KWh (цена варира у зависности од категорије потрошње и дневне тарифе).

У Републици Србији постоји велики потенцијал за унапређење енергетске ефикасности а тиме и за повећање конкурентности привреде односно смањења трошкова за енергију и енергенте у јавном сектору и домаћинствима. У том смислу неопходно је да се пружи подршка спровођењу политике енергетске ефикасности а пре свега кроз обезбеђење већих средстава и јачање капацитета за боље функционисање **Буџетског фонда за унапређење енергетске ефикасности**, како би се омогућило веће подстицање улагања у повећање енергетске ефикасности. **Неопходно је дати и подршку увођењу система енергетског менаџмента** у приватном и јавном сектору како би се сагледало стање у погледу потрошње енергије и спровеле конкретне мере унапређења енергетске ефикасности. Системом треба да буде обухваћено око 70% потрошње примарне енергије. Од јуна 2016. године спроводне се обуке за енергетске менаџере за област општинске енергетике, индустријске енергетике и енергетике зграда. Обуке је завршило око 180 кандидата, а до сада је лиценциран 21 енергетски менаџер. Србија треба да настави усклађивање са правним тековинама ЕУ које се односе на енергетску ефикасност. Капацитети треба да буду знатно ојачани, нарочито у оквиру Одсека за енергетску ефикасност Министарства рударства и енергетике. Постизање цене електричне енергије која јасно одражава трошкове такође је један од елементата који може да допринесе повећању енергетске ефикасности. *(Извештај ЕК о напретку Р.Србије 2016. стр. 54 и 55.)*

Гасну инфраструктуру карактерише линијски транспортни систем природног гаса са само једним улазом у земљу, што је неповољно са становишта енергетске безбедности и развоја тржишта. Потребно је обезбедити гасну интерконекцију са суседним државама, чиме би се отворила могућност допремања природног гаса и из других правца снабдевања, пре свега из правца Бугарске.

Домаће тржиште природног гаса је по свом обиму мало и у потпуности отворено од 2015. године. Сви крајњи купци природног гаса имају право да слободно бирају снабдевача на тржишту. У циљу обезбеђења сигурности снабдевања, сви објекти крајњих потрошача прикључени на дистрибутивни систем природног гаса, ако не изаберу другог снабдевача, имају право на јавно снабдевање по регулисаним ценама. Неопходно је да Србија предузме мере ради потпуног раздвајања Србијагаса и развоја конкурентности на тржишту гаса (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 53*).

Учешће сирове нафте из домаће производње у преради у рафинеријама износио је 24% у 2015. години што привреду чини високо увозно зависном од нафте и нафтних деривата. У циљу подизања нивоа сигурности снабдевања крајњих потрошача, као и реализације међународно прихваћених обавеза, започето је формирање обавезних резерви нафте и деривата нафте за случај када је угрожена сигурност снабдевања Србије услед поремећаја у снабдевању енергијом и енергентима.

Србија спада у државе са добро развијеном мрежом путева, укупне дужине 40.845 км, коју чине јавни (државни путеви, општински путеви и улице) и некатегорисани путеви. **Квалитет мреже државних путева (16.713 км од чега I реда 5.331 км, а II реда 11.382 км) је смањен у периоду 1990-2000. због недовољних инвестиција и одржавања.** Мрежа има довољан капацитет за садашњи и процењени обим саобраћаја у средњорочном периоду. Ипак, мрежа **није у потпуности изграђена у погледу техничко-експлоатационих перформанси чиме негативно делује на конкурентност привреде услед немогућности да обезбеди ниво услуга по европским стандардима.** У плану је рехабилитација државне мреже путева у наредном петогодишњем периоду у дужини од 1.100 км.

Густина укупних путева од 6,2 км на 1.000 становника, знатно заостаје за просеком ЕУ-28 (12,1 км), док је у поређењу са регионом виша само од Босне и Херцеговине и Албаније. На путевима I и II реда број возила се повећава и у 2015. износи 39.335.582 (2,3 милиона возила више него 2014. године).

Неосавремењена и дотрајала путна инфраструктура и пораст обима друмског саобраћаја утичу на **смањење безбедности у саобраћају** (релативно висок број погинулих – 599 у 2015. години), повећање трошкова (због смањене проходности саобраћаја на главним путним правцима) и повећање негативног утицаја на животну средину. Неопходно је да Србија додатно побољша безбедност саобраћаја на путевима предузимањем мера за смањење смртних случајева и усвоји правне прописе за интелигентне транспортне системе (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 51*). Од 2016. године МУП прикупља податке о саобраћајним незгодама према захтевима CADAS (*Common Accident Data Set*)

што је у складу са ЕУ прописима. Такође, Србија је покренула Јединствену базу података из области безбедности саобраћаја на путевима која садржи податке везане за саобраћајне незгоде, индикаторе безбедности саобраћаја и став корисника саобраћаја, а Агенција за безбедност саобраћаја је задужена за развој и коришћење ове јединствене базе података. У Србији су тренутно инсталирани ITS (*Intelligent Transport System*) у 4 тунела на обилазници око Београда. У 2016. години у Београду је одржан петодневни тренинг представника свих *SEETO* земаља у вези са провером безбедности саобраћаја на путевима (*Road Safety Inspection - RSI*).

На појединим деловима Коридора 10 започела је наплата путарине по пређеном километру, што се одразило на веће укупне приходе, јер се повећао број путничких возила на овим деоницама. Уз повећање цене путарине од 10% од 1. јануара 2017. (цена путарине се није мењала од 2008. године) **биће обезбеђено више средстава за адекватно одржавање путева**. Анализираће се могућност обезбеђивања концесија за изградњу и одржавање Руте 4 (Београд - Јужни Јадран).

Застарела железничка мрежа обезбеђује веома скроман путнички и теретни промет. Србија располаже са 3.739 км железничке мреже, од чега је укупна дужина електрифицираних пруга (без споредних колосека) 1.275 км (укупна дужина колосека на електрифицираним железничким пругама је 2.263 км). Дужина пруга на 1.000 становника износи 0,53 км што је на нивоу просека региона. Ипак путнички транспорт од 541 милион путничких километара и теретни транспорт од 3,25 милиона теретних километара су по обиму на самом зачељу региона. Имајући у виду да је на одређеним пругама у претходном периоду саобраћај обустављен и да би због потпуне техничке непоузданости и небезбедности, улагање средстава у одржавање ових пруга било економски неоправдано и неефикасно Влада је донела Решење о давању сагласности на Одлуку о обустави јавног превоза путника и робе на делу железничке инфраструктуре – пруге укупне дужине 430,5 км (СГ 80/2016). На железничким пругама у Србији тренутно не постоји ITS, али је текућим пројектима предвиђено увођење ЕРТМС-а. У току је израда Националног програма за развој железничке инфраструктуре. Приступ железничкој инфраструктури омогућен је свим железничким превозницима уколико су регистровани у Србији, а први уговор између управљача инфраструктуре и приватног оператера потписан је у јуну 2016. године. Реформа железничког сектора на принципима ефикасног и одрживог пословања (више у одељку Пословни амбијент у оквиру приоритетне структурне реформе 8. Реформа јавних предузећа), поред пројеката унапређења инфраструктурних капацитета, важна је за унапређење железничке мреже и укупне услуге железничког транспорта, а што је и препорука ЕК (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 51*).

Проблем неоптималног коришћења различитих видова транспорта решиће се делимично кроз пројекат изградње првог интермодалног терминала у Батајници, као дела логистичког центра у Београду. Овај пројекат ће омогућити интеграцију свих транспортних сектора, повећану мобилност терета, повећање атрактивности и конкурентности Србије као земље транзита уз смањење трошкова транспорта робе и утицаја тешких теретних возила на животну средину.

Коридор 10 (друмско-железнички) и Коридор 7 (Дунав као пловни пут) чине основ транспортног система у Србији. Оба коридора су део трансевропске саобраћајне мреже (ТЕН-Т) која обухвата друмски и интермодални саобраћај, пловне путеве и поморске луке и мрежу европских брзих железница. Организација SEETO, са седиштем у Београду, координира сарадњу у развоју регионалне транспортне мреже (повезаност транспортне мреже Западног Балкана и њено укључивање у европске транспортне токове) и јачању капацитета за реализацију инвестиција.

Недовољна развијеност и безбедност саобраћаја на унутрашњим пловним путевима умањује коришћење економски повољне могућности овог вида транспорта у Србији. Укупан промет на унутрашњим пловним путевима у Србији варира из године у годину у зависности од хидрометеоролошких и других услова пловидбе, па је тако у 2012. години претоварено 8,1 мил. тона, у 2015. години 6,5 мил. тона, док је у 2016. години претоварено 10 мил. тона. Према овим подацима Србија остварује средње резултате у поређењу са другим земљама у окружењу. Тако је у Мађарској у 2015. години претоварено око 8,2 мил. тона, у Бугарској око 17,2 мил. тона, док је у Румунији претоварено око 30 мил. тона. На Дунаву и Сави у потпуности је имплементиран речни информациони систем РИС. Започета је и реализација пројекта хидротехничких и багерских радова на уклањању 6 критичних сектора на Дунаву од Београда до Бачке Паланке, као и пројекат развоја и инсталације система за навигационо праћење на Дунаву (увођење система за обележавање водних путева, односно инсталацију виртуелних бова које дигитално емитују информације које примају из електронске опреме). После више деценија, планирају се прва улагања у развој лучке инфраструктуре, пре свега у односу на проширење капацитета Луке Смедерево, као и могућности за реализацију нове луке у Београду са слободном зоном.

Поред развоја транспортне инфраструктуре, посебна пажња посвећује се исуњењу хоризонталних – меких мера (*soft measures*) које треба да омогуће ефикаснију реализацију инфраструктурних пројеката и побољшају проток робе и путника у региону Западног Балкана. Кроз Берлински процес успостављен између регионалних учесника и Европске комисије дефинисан је низ националних и регионалних мера на којима се интензивно ради и чија реализација се прати из године у годину.

TWG (*Transport Facilitation Working Group*), која је основана под окриљем Европске комисије и чији рад надзире Секретаријат транспортне опсерваторије југоисточне Европе (*South East Europe Transport Observatory – SEETO*), у чијем раду учествује Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије, задужена је за редовно праћење спровођења меких мера и извештавање SEETO о оствареном напретку.

У регионалне меке мере убрајају се: 1. Отварање тржишта железничких услуга; 2. Дефинисање мреже за имплементацију ЕУ теретних коридора; 3. Усвајање провере безбедности саобраћаја (*Road Safety Inspection-RSI*) смерница и плана и програма и за обуку; 4. Развој и имплементација СЕФТА споразума; 5. Дефинисање стратешког оквира за имплементацију Интелигентних транспортних система (*Intelligent Transport System-*

ITS) на Основној транспортној мрежи (*Core Network*) и 6. Усвајање Плана одржавања за период 2016-2020 на Основној мрежи (*Core Network*).

Националне меке мере обухватају: 1. Имплементацију Споразума у железничком саобраћају између Републике Србије и Македоније за гранични прелаз Прешево-Табановце, и 2. Ревизија Споразума између Србије и Бугарске о прекограничном железничком саобраћају.

Република Србија је у претходних годину и по дана (од WB6 Самита у Бечу августа 2015. године) остварила напредак у испуњењу меких мера, и на бази тих резултата из фонда Инвестициони оквир за Западни Балкан (*WBIF Investment Grant*, 2016) током 2016. године одобрена су средства за пројекат реконструкције и модернизације пруге Ниш-Димитровград (пројекат за који је Република Србија аплицирала у циљу обезбеђивања финансирања за део радова - прва фаза). И у наредном периоду биће настављене интензивне активности у циљу даље реализације прописаних меких мера.

Комуникациону инфраструктуру у Србији потребно је системски унапредити – како регулаторни оквир, тако и област инвестиција. Комуникациону инфраструктуру чине електронско комуникациони ресурси (технолошки, организациони и пословни, у јавном или приватном власништву), путем којих се омогућавају електронске комуникационе услуге за грађане, привреду и јавни сектор.

Административни трошкови и сложеност процедура за добијање потребних дозвола за изградњу оптичких мрежа једна су од идентификованих кочница развоја комуникационе инфраструктуре. Изграђене мреже оптичких система у власништву државе нису довољно искоришћене, па је неопходно обезбедити ефикасније коришћење већ постојећих капацитета. Неискоришћена мрежа оптичких каблова са 80 чворова која је изграђена на мрежи далеководна укупне дужине 6.000 км, може представљати окосницу за формирање националне широкопојасне мреже.

Проблем **стандардизоване комуникационе инфраструктуре која би обезбедила брзо, поуздано и сигурно повезивање на интернет свих корисника у оквиру институција** може се решити коришћењем *Академске мреже Републике Србије (AMPEC)*. Ова мрежа је до сада имала 150.000 корисника, а обухватала је факултете, институте, универзитетске библиотеке, студентске домове и високе школе, а у 2016. години и 1.800 основних и средњих школа постаје део мреже. У наредном периоду треба створити услове за повезивање на ову мрежу музеја, библиотека, архива и других установа.

Широкопојасни приступ интернету у 2015. години имало је 56% српских домаћинстава (78% просек у ЕУ-28). До 2020. Србија у овој области треба да достигне и изједначи се са нивоом ЕУ, што је дефинисано као циљ у Дигиталној агенди за Србију. Дигитална агенда за Европу предвиђа да до краја 2020. године 100% популације ЕУ има широкопојасни приступ, са брзинама већим од 30 Mb/s, односно да 50% популације има приступ до врло брзих широкопојасних прикључака (са брзинама већим од 100 Mb/s).

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем ПСР 3. Унапређење физичке инфраструктуре за бољу повезаност са тржиштима у ЕУ и региону, кроз пројекте од 3.1-3.4., који се односе на изградњу појединих деоница на Коридору 10, имплементирана је препорука 4. ЕКОФИН из маја 2016. (завршити радове на изградњи Коридора 10 до краја 2017. године).

На Јужном краку (Е-75) друмског Коридора 10 (Грабовница – Левосоје дужине 74 км) завршено је 83,4% радова, док је на Источном краку Е-80 (Ниш - граница Бугарске дужине 87 км) реализовано 57,5% радова. На железничком Коридору 10 у априлу 2016. отпочели су радови на реконструкцији и модернизацији три деонице у дужини од 46 км (Винарци - Ђорђево 15 км, Врањска Бања - Ристовац 17,7 км и Бујановац - Букаревац 13,7 км), који се финансирају из руског кредита. По завршетку радова брзина возова биће повећана са садашњих 40-50 км/ч на 100 км/ч.

Питања финансирања и динамике реализације пројекта *Изградња гасне интерконеције Бугарска – Србија (пројекат 3.6. у оквиру ПСР 3)* конкретизована су на састанку представника Министарства енергетике Србије и Бугарске у априлу 2016. године, што је у складу са препоруком 4. ЕКОФИН из маја 2016. (*остварити значајан напредак у припреми изградње гасне интерконеције Бугарска - Србија*). Дошло је до промене тачке интерсекције (од стране Бугарског партнера) са деоницом гасовода на Бугарској територији. У складу са тим, Влада Републике Србије је усвојила нови ППППН инфраструктурног коридора магистралног гасовода Ниш - Димитровград. У сарадњи са бугарском страном припремљен је Меморандум о разумевању. У оквиру Националног програма ИПА 2017 предложен је значајан износ грант средстава за суфинансирање пројекта (49,6 мил. ЕУР). У току су консултације у циљу обезбеђивања преосталих неопходних средстава за реализацију пројекта.

Приоритетна структурна реформа 3. ПОВЕЗИВАЊЕ У РЕГИОНАЛНО ТРЖИШТЕ

Пројекат 3.1. ИЗГРАДЊА АУТОПУТА Е-75 И Е-80 (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Изградњом аутопута Е-75 и Е-80 оствариће се боље везе југоисточне Србије са западном, централном, јужном Србијом и тимочким Подунављем. Реализацијом пројекта оствариће се ефикаснији транспорт и побољшати безбедност саобраћаја на пројектованим деоницама.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

На Јужном краку (Е75) завршене су деонице од Македоније до Левосоја (21,5 км), затим од Доњег Нерадовца до Српске Куће (26,3 км) и деоница Грабовница - Грделица (5,6 км). На Источном краку (Е80) су делом пуштени профили: Чифлик - Станичење лева трака дужине 12,2 км (до краја 2017. очекује се завршетак десне траке), деоница Пирот - Димитровград (15,3 км) и деоница Просек - Црвена Река (12,3 км). Завршетак изградње деоница аутопута Е-75 и Е-80 очекује се да буде углавном завршена до краја 2017. године, након чега следи период пројектовања и уградње опреме у тунеле на Јужном краку. На тунелима Источног крака у току је процедура одабира извођача за пројектовање и уградњу

опреме. Завршетак изградње тунела планиран је за 2017. годину. Проблем постоји са подземним водама и геологијом.

Ефекти структурне реформе на буџет

Укупно кредитно задужење за реализацију пројеката Е-75 и Е-80 износи 1.004.200.000 ЕУР. Процена вредности самих радова износи 872,5 мил. ЕУР, а трошкови стручног надзора, надзора за животну средину и безбедност на раду, као и трошкови финансијске ревизије, набавке опреме за безбедност у саобраћају итд. покривају се из преосталих 131,7 мил. ЕУР кредита. Законом о буџету за 2017. годину опредељено је 2.400.000 ЕУР за изградњу деонице ГП Келебија – петља Суботица Југ, док су небуџетска средства предвиђена у износу од 122.448.000 ЕУР.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Проблеми у вези са експропријацијом земљишта, проблем у уговарању тунелске опреме.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом Јужног и Источног крака Коридора 10 у кратком року повећава потражњу за радном снагом, док се у дугом року смањују трговинске баријере и цена транспорта робе, чиме се побољшава конкурентност предузећа.

Очекивани ефекти на друштво

Изградња аутопута на кратак рок имаће позитиван утицај на друштво кроз повећање запослености локалног становништва на пословима изградње. На дужи рок, савремена саобраћајна инфраструктура обезбеђује бољу географску повезаност, распрострањеност роба и услуга и мобилност радне снаге. Побољшаће се безбедност у саобраћају и скратити време путовања.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Пондерисани проценат физичке реализације аутопута Е-75 – ЦВ 100% (2017)	57,5%	83,4%
Пондерисани проценат физичке реализације аутопута Е-80 – ЦВ 100% (2017)	49%	57,5%

Пројекат 3.2. ИЗГРАДЊА МОСТА ЖЕЖЕЉ КОД НОВОГ САДА СА ПРИСТУПНИМ САОБРАЋАЈНИЦАМА (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Мост се налази на траси међународне железничке пруге Београд - Нови Сад - Суботица - државна граница са Мађарском, од км 75+083 до км 75+557 (Коридор 10) и саставни је део Пројекта реконструкција пруге Београд - Будимпешта. Пројектовани мост је дуг 474 м и

садржи два железничка колосека брзине од 160 км/х, две саобраћајне траке за друмски саобраћај ширине 7,7 м и две бицикличко-пешачке стазе ширине 2,5 м.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Пројекат се реализује кроз два уговора: основни Уговор - Лот 1, који обухвата набавку материјала, производњу свих челичних елемената и транспорт до градилишта у Новом Саду и основни Уговор - Лот 2, који обухвата изградњу темеља и стубова, монтажу челичних елемената, инсталацију вешалки, нагуравање лукова на пројектовану позицију на стубовима, изградњу бетонске плоче моста, као и демонтажу привременог МД 88 моста. Изградња приступних саобраћајница се реализује кроз посебан уговор. Висок водостај Дунава, довео је до застоја у изградњи моста од укупно 6 месеци, тако да се завршетак моста очекује у четвртном кварталу 2017. године. Као последица кашњења изградње моста, односно немогућности предаје простора за извођење уговорених радова, планиране активности на изградњи приступних саобраћајница нису започете.

Ефекти структурне реформе на буџет

Вредност инвестиције износи 45.310.001 ЕУР. Изградња приступних саобраћајница се финансира из средстава ИПА 2011/ИПА 2015. Законом о буџету за 2017. за изградњу железничко-друмског моста преко реке Дунав у Новом Саду (Жежељев мост) предвиђено је 6.400.000 ЕУР.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Необезбеђивање континуитета у извођењу радова.

Очекивани ефекти на конкурентност

Мост ће убрзати железнички саобраћај, олакшати транспорт робе на овој релацији и смањити трговинске баријере чиме се повећава конкурентност предузећа.

Очекивани ефекти на друштво

Кључни утицај на друштво огледа се кроз повећање безбедности, а затим на кратак рок и кроз повећање запослености локалног становништва везане за изградњу. На дужи рок, овај пројекат утицаће на бољу географску повезаност, распрострањеност роба и услуга и мобилност радне снаге.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Изграђен мост у планираном року – ЦВ (2017)	0

Напомена: 0 – мост није изграђен; 1 – мост је изграђен

Пројекат 3.3. МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРУГЕ БЕОГРАД - СУБОТИЦА - КЕЛЕБИЈА (ДРЖАВНА ГРАНИЦА СА МАЂАРСКОМ) (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Модернизација постојеће пруге у двоколосечну електрифицирану пругу за путнички и теретни саобраћај брзине до 200 км/х опремљене савременим електротехничким уређајима обезбедиће висок ниво безбедности и услуга у превозу путника и робе у унутрашњем и међународном саобраћају. Ова пруга је део Трансевропске транспортне мреже. Владе Мађарске, НР Кине и Републике Србије потписале су Меморандум о разумевању о изградњи Мађарско-српске железничке везе. Изградња пруге Београд-Нови Сад-Келебија-Будимпешта је од стране Владе проглашен као приоритетан пројекат.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Потписан је Комерцијални уговор о модернизацији и реконструкцији мађарско–српске железничке везе на територији Републике Србије за деоницу пруге Београд Центар - Стара Пазова између Владе РС, предузећа „Инфраструктура Железнице Србије а.д“ и Joint Venture of China Railway International Co.Ltd. and China Communications Construction Company Ltd. у вредности од 319,9 мил. ЕУР. Уговор са конзорцијумом кинеских компанија предвиђа изградњу двоколосечне пруге дужине 34,5 km од станице Београд Центар до Старе Пазове брзине 200 km/h. Договорена је фазна реализација реконструкције и модернизације деонице Стара Пазова - Нови Сад (Анекс 3 "руског кредита"), односно радови на тунелу и вијадукту (почетак у мају 2017. године), као и радови на отвореној прузи, за шта је потребно комплетирати техничку документацију. У разматрању је техничка документација за деоницу Нови Сад – Келебија и улажу се напори да се Комерцијални уговор о изградњи за ову деоницу усагласи до краја 2017. године.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. за пројекат мађарско-српске железнице предвиђена су средства у износу од 6.000.000 ЕУР. Небуџетска средства предвиђена су у износу од 800.000 ЕУР. Пројекат ће генерисати значајне уштеде трошкова у путничком и теретном саобраћају, као што су: уштеде оперативних трошкова возова као последица смањења времена путовања, уштеде смањења загађења животне средине, уштеде трошкова експлоатације друмских возила, уштеде смањења саобраћајних незгода. Реализација пројекта продукује и низ индиректних ефеката, тежих за новчано исказивање, као што су: побољшање приступа радним центрима омогућавањем лакше миграције локалног становништва, повећање реинвестирања прихода у локалну економију, смањен ризик и елиминација последица хемијских и других незгода.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Проблеми у вези са експропријацијом земљишта.

Очекивани ефекти на конкурентност

Повећање пропусне и превозне моћи пруге имаће директне ефекте на повећање конкурентности железничког саобраћаја у односу на друге видове, што ће привући нове кориснике железничких услуга због квалитета пружених услуга, прерасподелу саобраћаја са друма на железницу, повећање економске одрживости пружаоца железничких услуга и др.

Очекивани ефекти на друштво

Позитивни ефекти модернизације пруге огледају се кроз повећање комфора, редовитости превоза и краћег времена путовања за кориснике услуга, као и повећање безбедности учесника у саобраћају (предвиђена је денивелација свих укрштања друмских саобраћајница и железничке пруге). Такође, очекује се боља интегрисаност тржишта рада услед лакше мобилности радне снаге и повећање запослености локалног становништва.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Израђен пројекат за добијање грађевинске дозволе – ЦВ (2017)	0

Напомена: 0 – пројекат није израђен; 1 – пројекат је израђен

Пројекат 3.4. МОДЕРНИЗАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЈЕДНОКОЛОСЕЧНЕ ПРУГЕ НИШ - ПРЕШЕВО НА ДЕОНИЦИ НИШ - БРЕСТОВАЦ (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Једноколосечна пруга Ниш - Прешево (151 км) представља део најстарије железничке пруге у Србији и главни железнички правац који повезује Македонију и Грчку са остатком Европе. Деоница Ниш - Брестовац (23,4 км) представља 15% дужине пруге Ниш - Прешево. Пројекат обухвата реконструкцију и модернизацију пруге за брзине до 120 км/х, као и реконструкцију и модернизацију свих елемената железничке инфраструктуре (доња и горња конструкција, грађевински радови, шински радови и радова на електрификацији, реконструкцији станица и сигнализационих и телекомуникационих уређаја).

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Израђена је Студија изводљивости са Идејним пројектом и Студија утицаја на животну средину за деоницу пруге Ниш - Брестовац јуна 2013. године, финансирана из донација ЕУ. Обнављају се локацијски услови пошто су претходни истекли, након чега следи ревизија Студије изводљивости са Идејним пројектом од стране Републичке ревизионе комисије (РРК). Пројекат је саставни део Акционог документа ИПА 2015. Потписивање уговора са најповољнијим понуђачем и почетак радова који трају три године планиран је почетком 2018. године. Да би отпочела израда тендерске документације неопходно је да РРК одобри идејни пројекат за ову деоницу.

Ефекти структурне реформе на буџет

Износ радова је 59.818.282 ЕУР: ЕУ учествује са 44.078.644 ЕУР, а Република Србија са суфинансирањем од 15.739.638 ЕУР. У цену радова је урачуната и израда пројекта за добијање грађевинске дозволе. Износ за финансирање надзора над радовима је 2.906.252 ЕУР, што ће се финансирати из средстава помоћи ЕУ. Реализација пројекта произвешће позитивне ефекте на буџет, кроз повећање протока путника и терета (повећање до 15%), као резултат повећања брзине кретања возова и смањења времена превоза у путничком и робном саобраћају, односно повећања пропусне и превозне моћи пруге. Такође, пројекат ће генерисати значајне уштеде трошкова у путничком и теретном саобраћају које ће се јавити као последица предвиђених инвестиционих улагања. Боља железничка инфраструктура, поред повећања квалитета нивоа услуга у железничком саобраћају, допринеће привредном развоју и резултираће многобројним индиректним економским и финансијским бенефитима.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Недобијање свих локацијских услова, ревизија израђене документације од стране РПК.

Очекивани ефекти на конкурентност

На кратак рок доћи ће до повећања запослености везане за изградњу, као и могућности ангажовања локалних предузећа. Истовремено, време путовања путничких и теретних возова дуж овог дела биће смањено, чиме се доприноси повећању обима и квалитета саобраћаја у услугама путничког и теретног транспорта између Јужне и Западне Европе.

Очекивани ефекти на друштво

Позитивни ефекти модернизације пруге огледају се кроз повећање комфора, редовитости превоза и краћег времена путовања за кориснике услуга, као и повећање безбедности учесника у саобраћају (предвиђена је денивелација свих укрштања друмских саобраћајница и железничке пруге). Такође, очекује се боља интегрисаност тржишта рада услед лакше мобилности радне снаге и повећање запослености локалног становништва.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Израђен пројекат за добијање грађевинске дозволе – ЦВ (2019)	0

Напомена: 0 – пројекат није израђен; 1 – пројекат је израђен

Пројекат 3.5. ИЗГРАДЊА РУТЕ 4 (АУТОПУТА Е-763, БЕОГРАД - ЈУЖНИ ЈАДРАН)

Опис структурне реформе

Изградњом аутопута Београд - Јужни Јадран (дужина кроз Србију од Београда до Бољара, границе са Црном Гором износи 258 км) унапредиће се путна мрежа Републике Србије пружањем квалитетније и безбедније услуге, компатибилне по перформансама и функционално интегрисане у Трансевропску транспортну мрежу. Рута 4 ће повезивати Румунију, Србију, Црну Гору и Италију. Протезаће се од Темишвара, преко Вршца,

Београда, Чачка, Пожеге, Подгорице до Бара, а морским путем, преко Јадрана биће повезан са Баријем у Италији. У делу Стратегије развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији 2008-2015. године, који се односи на развој транспортног система (визија 2015. - Дугорочни развој мреже јавних путева), предвиђена је изградња аутопута Е-763 Београд – Јужни Јадран, као наставак аутопута од Румунске границе – Вршца – Панчева – Београда (Е-70; М1.9).

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Деонице Уб - Лајковац (12,5 км) и Љиг - Прељина (40,36 км) су изграђене у пуном профилу, а у току је изградња деоница Обреновац - Уб (26,23 км) и Лајковац - Љиг (24 км). Урађени су идејни пројекти за деонице Сурчин - Обреновац (17,6 км) и Прељина - Пожега (30,96 км), а крајем 2015. је за изградњу ових деоница потписан Меморандум о разумевању са Владом Кине. Потписан је Уговор о финансирању изградње деонице Сурчин - Обреновац вредности 208 мил. ЕУР (рок за завршетак радова је крај 2019. године). Претходно набројане деонице (осим деонице Прељина – Пожега) чине 47% укупне дужине Руте 4 и треба да буду изграђене до краја 2019. године. Чине се напори да се за деоницу Прељина - Пожега изнађу могућности изградње и финансирања како би радови планирани да трају три године отпочели у што скоријем року. У 2018. планирана је припрема пројектне документације за деоницу Пожега - Бољаре (107 км), а у току је израда Просторног плана подручја посебне намене (ППППН) инфраструктурног коридора и извештаја о стратешкој процени утицаја ППППН на животну средину.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. опредељено је 40,4 мил. ЕУР, и то 23,2 мил. ЕУР за деоницу Обреновац – Љиг, а за деоницу Сурчин - Обреновац 17,2 мил. ЕУР. За деоницу Сурчин – Пожега Влада се определила за кредитно финансирање пројекта (1,2 млрд. ЕУР) и исказала свој интерес за сарадњу са кинеском компанијом, под условом да она испуни неопходне услове који би је квалификовали за извођача Пројекта. За деоницу од Пожеге до границе са Републиком Црном Гором тренутно је непознат утицај на буџет.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Проблеми у уговарању изградње деонице Прељина - Пожега; Неналажење начина финансирања деонице Пожега - Бољаре; Проблеми везани за експропријацију.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом ове саобраћајнице оствариће се боља путна веза Србије према Црној Гори и луци Бар, као крајњој дестинацији, што ће омогућити интегрисање Србије у контејнерске токове и привлачење међународних токова роба и путника. На кратак рок доћи ће до повећања запослености везане за изградњу. Такође ће бити повећана ангажованост домаћих предузећа и већа запосленост локалног становништва.

Очекивани ефекти на друштво

Подручја у којима је мрежа саобраћајница неразвијена или застарела демографски одумиру, што је у последњих неколико година обележје Србије. Стога изградња аутопута Београд – Јужни Јадран не доприноси само економском развоју друштва, већ ублажава и негативне демографске трендове, те доприноси смањењу разлика у регионалном развоју. Боља повезаност неразвијених и девастираних јужних подручја са развијеним деловима Србије, уз краће време путовања, мање путне трошкове и већу безбедност у саобраћају, омогућиће боље услове живота локалног становништва, развој предузетништва и већи животни стандард. Такође, изградњом аутопута изместиће се транзитни токови из урбаних градских зона, што ће позитивно утицати на здравље становништва услед смањене загађености и буке у урбаним срединама.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Процент реализације изградње Руте 4 Београд –Јужни Јадран – ЦВ 47% (2019)	10,4%	43,8%
Број изграђених километара у употреби – ЦВ 120,7 км (2018)	0	40,36 км

У области приоритетне структурне реформе 3. ПОВЕЗИВАЊЕ У РЕГИОНАЛНО ТРЖИШТЕ, где је у области саобраћаја наведено укупно пет пројеката, четири у оквиру Коридора 10 и Изградња Руте 4 (Аутопута Е763, Београд-Јужни Јадран), за повезивање Републике Србије у регионално тржиште са аспекта саобраћаја издвајамо и следеће пројекте:

1. Завршетак обилазнице око Београда – Сектор Б (од Остружнице до Бубањ Потока), за који је Комерцијални уговор у вредности 207 мил.евра потписан у Риги новембра 2016. године са кинеском компанијом Synohydro.
2. Наставак завршетка Обилазнице око Београда – Сектор Ц (од Бубањ Потока до Панчева) са новим друмско-железничким мостом преко Дунава, за који нису обезбеђени извори финансирања.
3. „Фрушкогорски коридор“ (Нови Сад – Рума), за који је завршетак пројектно-техничке документације предвиђен до краја 2017. године.
4. „Моравски коридор“ (Е-763, Деоница: Појате – Прељина), за који следи започињање преговора у вези Комерцијалног уговора.
5. Аутопут Ниш-Мердаре (Приштина) - завршетак пројектно-техничке документације предвиђен је углавном из средства WBIF до краја 2018. године.
6. Електрификација железничке пруге Ниш-Димитровград (Коридор 10) почетак радова прве фазе пројекта очекује се крајем 2017. или почетком 2018. године, а финансираће се из средстава WBIF, ЕИВ и буџета Републике Србије.
7. Изградња и проширење граничних прелаза у циљу смањења задржавања теретних и путничких возила на истим - издвајамо проширење на друмском граничном прелазу Батровци – Фаза 2 (Коридор 10, граница са Хрватском), чији почетак радова очекујемо крајем фебруара 2017. године.

8. Поједностављење процедура на железничким граничним прелазима према суседним државама (Мађарска, Румунија, Бугарска, Македонија, Црна Гора) како би се скратило задржавање возова на граничним прелазима изградњом заједничких граничних железничких станица.

Финансијска средства из буџета Републике Србије за спровођење структурних реформи у 2018. и 2019. години морају бити планирана у складу са додељеним лимитима за носиоце истих у току буџетске процедуре. Због спровођења мера фискалне консолидације обезбеђивање додатних финансијских средстава за спровођење структурних реформи у 2018. и 2019. години није могуће имајући у виду ограничене билансне могућности и лимите које Министарство финансија одреди за носиоце истих.

Пројекат 3.6. ИЗГРАДЊА МАГИСТРАЛНОГ ГАСОВОДА НИШ – ДИМИТРОВГРАД

Опис структурне реформе

Изградњом магистралног гасовода (МГ) Ниш - Димитровград дужине 108 км обезбеђује се диверзификација праваца и извора снабдевања, уз унапређење сигурности снабдевања Србије, Бугарске и целог региона. Значајно се растеређује северни део гасоводног система. Поред побољшања сигурности снабдевања српског тржишта природним гасом и даљег развоја дистрибутивне мреже кроз Србију, пројекат омогућава интегрисање постојећих и будућих складишних капацитета природног гаса у јединствен енергетски систем, што је смисао успостављања интегрисаног регионалног тржишта и одредаба Уговора о оснивању енергетске заједнице. Област гасификације Србије планирана је Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. са пројекцијама до 2030. и Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Промена тачке интерсекције (од стране Бугарског партнера) са деоницом гасовода на Бугарској територији, довела је до измене Просторног плана подручја посебне намене (ПППН) инфраструктурног коридора магистралног гасовода Ниш – Димитровград, који је усвојен у децембру 2016. Исходовање грађевинске дозволе очекује се током 2018. године, док је завршетак израде тендерске документације предвиђен за први квартал 2019. године.

Ефекти структурне реформе на буџет

Инвестициона вредност пројекта износи око 85,5 мил. ЕУР. Пројекат је предложен за имплементацију кроз Акциони документ ИПА 2017. Министарство рударства и енергетике је предложило да се обезбеди износ од 7.355.600 ЕУР за експропријацију земљишта у 2017. години на одговарајућем конту у Министарству финансија, који ће бити реализован када се стекну улови за имплементацију пројекта. Уједно, ЈП „Србијагас“ ће за овај пројекат у 2017. години обезбедити додатни износ од 40.000 ЕУР из сопствених средстава.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Могући ризици у спровођењу структурне реформе односе се на могућност да се Бугарска повуче са изградње бугарског дела гасовода, као и на неблаговремено обезбеђење финансијских средстава за реализацију пројекта. Могући су и проблеми у спровођењу тендерске процедуре, кашњење у изради пројектно-техничке документације и исходавању неопходних дозвола, као и проблеми у спровођењу експропријације земљишта у смислу идентификације власника земљишта.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом МГ 10 Ниш – Димитровград повећаће се доступност и сигурност снабдевања природним гасом. Реализацијом пројекта се отвара могућност за снабдевање природним гасом из Русије, али и других праваца снабдевања тзв. Јужни коридор (Азербејџан, ТПГ из терминала у Грчкој и др.). Кроз доступност и повољност природног гаса као енергента (који битно утичу на цену финалног производа), смањују се трошкови производње и повећава се конкурентност региона који су гасификовани (као и њихова могућност привлачења инвестиција) и потенцијално се смањују цене природног гаса услед смањења транзитних такси. Успостављање интерконекција са земљама у региону је предуслов за стварање регионалног тржишта природног гаса, које укључује и постојећа и планирана складишта природног гаса у Србији (Банатски двор и Итебеј). Благовременим спровођењем „меке мере“ – транспоновањем уредбе транс-европске мреже у односу на лиценце и дозволе, као и омогућавање „one-stop shop“ процедура, постижу се и додатни ефекти. Тзв. ТЕН-Е уредба која је усвојена у поступку прилагођавања *acquis* у оквиру Енергетске заједнице, представља средство за убрзавање изградње инфраструктуре, примену метода поделе трошкова, као и смањење бирократије у процедурама за добијање дозвола.

Очекивани ефекти на друштво

Омогућавање гасификације подручја источне и јужне Србије повећава конкурентност овог региона у погледу инвестиционих улагања што утиче на повећање запослености и развијање тржишта рада. Повећање запослености се не односи само на енергетски сектор, већ и остале привредне гране којима ће бити омогућен развој снабдевањем природним гасом као конкурентним енергентом. Нису идентификоване групе у друштву на које реализација овог пројекта може имати негативан утицај.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
% изграђености објекта – ЦВ 100% (2020)	0	25%

Пројекат 3.7. ТРАНСБАЛКАНСКИ КОРИДОР

Опис структурне реформе

Изградња далековода и доградња трансформаторских станица у оквиру Трансбалканског коридора обухвата скуп пројеката за обнављање застареле инфраструктуре за пренос електричне енергије, повећавање прекограничних преносних капацитета, као и подизање нивоа сигурности напајања електричном енергијом потрошача у Србији. Укупна дужина 400 kV далековода планираних за изградњу у првој фази пројекта Трансбалкански коридор у наредном десетогодишњем планском периоду износи око 320 км. Ова структурна реформа обухвата следеће инфраструктурне објекте (секције за пренос електричне енергије): Секцију 1 Двоструки интерконективни далековод 2×400 kV Панчево – Решица, између Србије и Румуније; Секцију 2 Далековод 400 kV ТС Крагујевац 2 – ТС Краљево 3, са подизањем напонског нивоа у ТС Краљево 3 на 400 kV, што подразумева изградњу 400 kV постројења у ТС Краљево 3; Секцију 3 Подизање напонског нивоа преносне мреже западне Србије на 400 kV напонски ниво између ТС Обреновац и ТС Бајина Башта, што подразумева: нови двоструки 2×400 kV далековод ТС Обреновац – ТС Бајина Башта, реконструкцију постојеће ТС Обреновац и ТС Бајина Башта, као и потенцијално подизање напонског нивоа на 400 kV у ТС Ваљево 3 и Секцију 4 Двоструки интерконективни далековод 2×400 kV Бајина Башта (Србија) – Вишеград (БиХ) – Пљевља (Црна Гора). Стратешки и правни оквир који подржава изградњу коридора обухвата Закон о утврђивању јавног интереса и посебних поступака експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за пренос електричне енергије 400 kV напонског нивоа Трансбалкански коридор – прва фаза и Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Секција 1: Уговор о изградњи је потписан крајем 2015. године и њиме се предвиђа завршетак градње до краја 2017. године. Изградња далековода је у току, завршени су радови на изградњи темеља за стубове и почела је монтажа тела стубова. Динамика радова је у складу са планираним завршетком градње. Изградња ове секције се у потпуности финансира из сопствених средстава ЕМС АД. Укупна инвестициона вредност Секције 1 је 25 мил. ЕУР и у потпуности се финансира из средстава Оператора преносног система АД Електромрежа Србије (АД ЕМС). Очекује се завршетак радова најкасније почетком 2018. године.

Секција 2: Позитивно је завршена комплетна процедура процене утицаја пројекта на животну средину. У завршној фази је израда техничке документације. При крају је и решавање имовинско правних послова, тј. експропријација земљишта за стубна места. Добијање грађевинске дозволе за изградњу далековода очекује се у четвртном кварталу 2017. ТС Краљево 3 - Завршена припремна процедура и добијена је дозвола за доградњу ТС. Одобрен је WBIF инвестициони грант у износу од 5,6 мил. ЕУР (повезан са кредитом KfW), као и 1 милион ЕУР за техничку помоћ. Влада Србије је фебруара 2016. утврдила Основе за преговоре са Немачком развојном банком KfW, Франкфурт на Мајни, у вези са одобравањем зајма „Електромреже Србије“ за спровођење Пројекта изградње система за

пренос електричне енергије „Трансбалкански коридор - фаза I“. Уговор о кредиту за обезбеђивање кредитних средстава у износу до 15 мил. ЕУР за ову секцију Пројекта је припремљен и потписивање се очекује крајем фебруара 2017. године. Почетак радова се очекује у 2018. години, а улазак у погон крајем 2020. године.

Секција 3: Одобрен је и искоришћен WBIF грант за техничку помоћ у оквиру којег је израђена Претходна студија изводљивости и Студија изводљивости. Одобрен је и KfW грант у износу од 250.000 ЕУР за усклађивање постојећег Идејног пројекта и Студије утицаја на животну средину са одредбама домаћег законодавства. Окончана је евалуација и избор понуђача за ово усклађивање. Такође, одобрен је и WBIF грант за техничку помоћ у износу од 800.000 ЕУР за израду Пројекта за грађевинску дозволу и Пројекта за извођење. Процес експропријације земљишта још увек није започет, а од његовог тока ће и зависити динамика у наредном периоду. Очекује се почетак радова у 2020. години, а улазак у погон у 2023. години.

Секција 4: Одобрен је и искоришћен WBIF грант за техничку помоћ у оквиру којег је израђена Претходна студија изводљивости, Студија изводљивости, Идејни пројекат и Студија утицаја на животну средину. Просторни план подручја посебне намене је израђен и прошао је техничку контролу Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Очекује се јавно оглашавање плана у првом кварталу текуће године. Одобрен је WBIF грант за техничку помоћ у износу од 800.000 ЕУР за израду Пројекта за грађевинску дозволу и Пројекта за извођење. Очекивани почетак радова је у 2020. години, а очекивани улазак у погон у 2023. години.

Ефекти структурне реформе на буџет

Финансирање свих секција нема утицаја на буџет Републике Србије. Укупна процењена вредност свих секција пројекта Трансбалкански Коридор – прва фаза је око 156 мил. ЕУР. *Секција 1* се у потпуности финансира из средстава ЕМС АД. Укупна инвестициона вредност *Секције 2* је 29,6 мил. ЕУР (16 мил. ЕУР за изградњу самог далековода и 13,6 мил. ЕУР за радове у ТС Крагујевац 2 и на подизању напонског нивоа у ТС Краљево 3), од тога ће 15 мил. ЕУР бити финансирано из кредита KfW банке, 6,6 мил. ЕУР ће бити донација WBIF, а преосталих 8 мил. ЕУР су сопствена средства ЕМС АД. Укупна инвестициона вредност *Секције 3* је 62 мил. ЕУР, а *Секције 4* је 39 мил. ЕУР. О уделу кредита, гранта и сопствених средстава у укупној вредности изградње *Секција 3* и *4* накнадно ће се одлучивати. Као потенцијално небуџетско финансирање реформе предвиђена средства су: 2017. – 17.212.500 ЕУР (од чега 990.000 ЕУР из ИПА), 2018. – 13.125.000 ЕУР (од чега 3.300.000 ЕУР из ИПА), 2019. - 9.188.000 ЕУР (од чега 2.310.000 ЕУР из ИПА).

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Комплексност инвестиционих процедура, потенцијални проблеми у процесу решавања имовинско правних односа, неприхватљивост високонапонских водова за локално становништво.

Очекивани ефекти на конкурентност

Пројекат Трансбалкански Коридор – прва фаза, омогућиће спајање тржишта североисточне Европе (Румуније, Бугарске, Украјине и Молдавије), где је цена електричне енергије релативно ниска, са тржиштима јужне и западне Европе (као што су Италија и Аустрија), где је цена електричне енергије релативно висока. Ова реформа повећава доступност, квалитет (напона) и сигурност преноса електричне енергије (мање прекида) који је кључни ресурс за индустријску производњу и економски развој и смањују се трошкови које предузећа тренутно имају услед прекида у напајању. Током спровођења реформе биће ангажована мала и средња предузећа за израду појединих делова металне и грађевинске конструкције далековода, као и на самој монтажи. Реформа ће подстаћи додатно страном инвестирање у обновљиве изворе енергије, у првом реду у ветропаркове у североисточном делу Србије, на подручју Баната, тако што ће омогућити евакуацију електричне енергије из ове области и њен пренос према купцима у Југозападној Европи.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођење пројекта ће утицати на број привремено запослених радника током саме изградње далековода (око 300 радника) и на број стално запослених на одржавању далековода у оквиру ЕМС АД. Такође се процењује да ће се око 40 малих и средњих предузећа ангажовати током спровођења ове мере.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Број километара изграђених далековода на годишњем нивоу (км) – ЦВ 323 км (2023)	0
Повећање капацитета регионалне преносне мреже (MW) – ЦВ 1.000 MW (2023)	0
Смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште (t CO ₂) – ЦВ 65.000 t CO ₂ (2023)	0

Приоритетна структурна реформа 4. РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ ШИРОКОПОЈАСНЕ КОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Опис структурне реформе

Спровођење ове структурне реформе, поред омогућавања брзог, поузданог и сигурног повезивања на Интернет, обухвата и консолидацију широкопојасне мреже у власништву јавног сектора, као и повезивање јавних установа на националну мрежу. Предвиђено је усвајање Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури, чиме ће се обезбедити услови и уредити начин развоја широкопојасног приступа Интернету. Потребно је обликовати и спровести програме подстицаја и подршке инвестирању у развој широкопојасне комуникационе инфраструктуре са приступном мрежом у насељима, а посебно у слабије насељеним подручјима. До 2020. Србија треба да достигне и изједначи се са нивоом ЕУ према приступу широкопојасном интернету како је дефинисано у Дигиталној агенди за Републику Србију, коју чине Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године и Стратегија развоја електронских

комуникација у Републици Србији 2010-2020. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Усвајањем Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури, које се очекује током 2017. године, извршило би се усклађивање са Директивом 2014/61/ЕУ о мерама за смањење трошкова постављања електронских комуникационих мрежа великих брзина. Министарство трговине, туризма и телекомуникација (МТТТ) спроводи процедуру за усвајање Акционог плана за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре, којим су дефинисане активности које се односе на искоришћење ресурса државне телекомуникационе инфраструктуре. У циљу анализе доступности и израде мапа доступности широкопојасног приступа, као и анализе понуде широкопојасних сервиса, МТТТ је прикупило податке од мобилних оператора о покривености GSM, UMTS и LTE сигналом, а што се тиче фиксне мреже, прикупљају се подаци од оператора о доступности широкопојасног приступа, у смислу заступљености технологија, расположивом протоку, као и понуди широкопојасних сервиса. Министарство је уз подршку ЕБРД започело реализацију пројекта “План имплементације националне широкопојасне мреже”, који укључује анализу, планове и трошкове за даљи развој широкопојасног приступа. У наредне три године очекује се наставак повезивања установа образовања и културе на АМРЕС, изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље и оперативно успостављање јединствене националне телекомуникационе мреже.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 1.076.368 ЕУР, док пројектовани трошкови реформе износе у 2018. око 1.476.368 ЕУР и 2019. око 1.476.368 ЕУР. Предвиђена небуџетска средства су: 2017. - 50.000.000 ЕУР, 2018. - 58.000.000 ЕУР и 2019. - 58.000.000 ЕУР.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неправовремено проналажење извора финансирања, како би се испоштовали дефинисани рокови, слаба сарадња између институција, као и институција/предузећа која газдују неискоришћеним оптичким влакнима.

Очекивани ефекти на конкурентност

Широкопојасни приступ интернету и ИКТ-у утиче на брже, сигурније и ефикасније пословање чиме се повећава продуктивност предузећа и смањују трошкови пословања. На овај начин, мала и средња предузећа повећавају своју конкурентност на домаћем и међународном тржишту (нарочито кроз приступ електронском пословању). Ова мера има посебно позитиван утицај на развој руралних области, повезивање привредних региона, као и на развој индустријских зона и повећање коришћења нових технологија и иновација у пословању. Реформа утиче позитивно и на одлуке потрошача. Омогућавањем приступа интернету, обезбеђује се боља доступност производима, као и приступ информацијама о цени или квалитету, на основу чега потрошач може лакше да донесе одлуку.

Очекивани ефекти на друштво

Изградња широкопојасних комуникационих мрежа омогућава запошљавање, али и рад преко интернета и пораст броја радних места у практично свим секторима, укључујући и сектор ИКТ. Подизање нивоа знања, компетенција и вештина у области информационо-комуникационих технологија доприноси могућностима запошљавања у ИТ области, али и другим областима у којима долази до увођења или повећања коришћења нових технологија у пословању. Спровођење реформе обезбеђује могућност приступа интернету грађанима, без разлике и са једнаким могућностима.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015
Процент домаћинстава која имају широкопојасни приступ интернету – ЦВ 70% (2018)	55%	56%

3.3 Област СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ

Развој сектора пољопривреде

Имајући у виду повољне услове за развој пољопривреде у Србији, предузимају се активности у правцу унапређења продуктивности пољопривредне производње, као једне од кључних грана у привредној структури. Међутим, бројни су проблеми у сектору пољопривреде, а односе се на неповољну структуру пољопривредних газдинстава, техничко-технолошку заосталост дела сектора пољопривреде, превасходно средњих и малих газдинстава, слабу организованост у задруге, као и недовољно висок степен прераде у постојећој прехрамбеној индустрији.

Релативно високо учешће БДВ сектора пољопривреде и прехрамбене индустрије у укупном БДП у Србији (6,8% и 4,2% у 2015. години) делимично је одраз повољних природних услова и ресурса за пољопривредну производњу, будући да коришћено пољопривредно земљиште чини око 40% територије, али је у великој мери и последица ниског технолошког нивоа остатка индустрије. Учешће пољопривредно-прехрамбеног сектора у укупном извозу износи 21,5% у 2016. години, уз растући суфицит. У структури извоза доминирају примарни пољопривредни производи, пре свега житарице и свеже воће (Србија спада међу 15 највећих светских произвођача кукуруза и међу прва три светска произвођача малина). Око 20% укупног броја запослених ради у пољопривредно-прехрамбеном сектору, а присутна је и велика неформална запосленост.

Број регистрованих пољопривредних газдинстава бележи константан пораст (у 2015. укупно 479.815 газдинстава, око 76% пописаног броја газдинстава), с обзиром да је регистрација основни услов за добијање свих облика подстицаја. Укупан износ подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2016. години износио је 193,8 мил. ЕУР. Тренутна пољопривредна политика Србије не фаворизује велике произвођаче у односу на мале и средње, осим што су у повлашћенијем положају пољопривредни произвођачи који се баве

производњом у подручјима са отежаним радом у пољопривреди приликом конкурисања за подстицаје одређених мера (првенствено мера руралног развоја).

Највећи број газдинстава је мале или средње величине и практикује екстензивну производњу. Од укупног броја газдинстава, 3,1% је величине преко 20 ха и обухватају 44% коришћеног пољопривредног земљишта. С друге стране, газдинства до 5 ха чине 77,7% укупног броја и користе 25,2% земљишта. Такве фарме су премале да би биле конкурентне, како за директну продају на европска тржишта, тако и за продају сировина агро-прерађивачима. Додатни ограничавајући фактор је и недостатак вештина и знања произвођача који се огледа у ниским просечним приносима, нарочито на мањим газдинствима.

Урушавање и пропадање земљорадничких задруга изражено је у претходним деценијама. Неопходно је боље удруживање и организован наступ на тржишту пољопривредних произвођача, као и квалитетнији, ефикаснији и профитабилнији рад задруга. Почетком јануара 2016. ступио је на снагу Закон о задругама (СГ 112/2015), којим се решавају питања имовинско-правних односа оснивача, власништво над задружном имовином, као и начин управљања. Према овом Закону, регистратор је у року од 90 дана од ступања на снагу овог закона по службеној дужности и без доношења посебног акта, извршио брисање са списка задругара податке о имовини задруге која је уписана као задружни удео или друштвени и државни капитал, односно податке о имовини задруге која не представља удео задругара. Нови закон дефинише и власништво над задружним домовима, који се сада у поступку приватизације изузимају од остале имовине задруге и не могу бити приватизовани.

Присутна је техничко-технолошка заосталост пољопривредног сектора. Учешће наводњаваних површина је ниско (око 3% укупне површине коришћеног пољопривредног земљишта), а специјализација у производњи је недовољно распрострањена. У погледу просечног приноса житарица, Србија спада у ред европских земаља са ниским приносом (4,8 т/ха) и двоструко заостаје за најуспешнијим (Белгија 9,2 т/ха), што указује на ниску продуктивност. Потенцијал прехранбене индустрије није довољно искоришћен, ако се узме у обзир јака сировинска база коју обезбеђује пољопривредна производња, при чему је и производна диверсификација недовољна. Иако су поједини прехранбени сектори високо развијени (кондиторска индустрија, производња сокова) и имају одобрен извоз на тржиште ЕУ, ниске перформансе прехранбене индустрије представљају додатни ограничавајући фактор ланца пољопривредне производње и прераде.

Пољопривреда Србије добро је механизована у погледу броја и снаге трактора, међутим, **трактори у средњим и малим газдинствима углавном су половни и дотрајали, а уочљив је и недостатак специјализованих пољопривредних машина.** Опремљеност објеката за смештај стоке је врло неуједначена и условљена је, пре свега, степеном специјализације и величином стада. Присутне су и велике регионалне разлике. У циљу отклањања ових проблема спроводе се мере подршке програмима за инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета кроз

подршку у примарној производњи, затим за инвестиције у прераду пољопривредних производа и маркетинг, као и подстицаји усмерени на набавку опреме и механизације. Подстицаји износе до 40-55% вредности инвестиције, односно до 50-65% вредности инвестиције за кориснике PDO/PGI ознаке и сертифициране органске производње.

Приоритетна структурна реформа 5. УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ И ПОЛОЖАЈА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА

Опис структурне реформе

Унапређењу конкурентности пољопривредне производње допринеће мере за унапређење конкурентности пољопривредних газдинстава, дефинисане успостављеним институционалним оквиром за реализацију ИПАРД програма 2015-2020 и Националном програмом за пољопривреду 2017-2020. и Националним програмом руралног развоја 2017-2020, чије се усвајање очекује у првом кварталу 2017. године. ИПАРД програмом су дефинисани приоритетни сектори у којима је могуће постићи највиши ниво конкурентности на домаћем и иностраном тржишту (сектори: млеко, месо, воће и поврће, ратарске културе). Национални програми и ИПАРД програм су комплементарни, јер су ИПАРД мере намењене економски снажнијим пољопривредним газдинствима, док националне мере у фокусу имају мале пољопривредне произвођаче, што до сада није био случај (националне мере користила су сва регистрована пољопривредна газдинства). Спровођење реформе дефинисано је Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју кроз мере руралног развоја, док је план њиховог усклађивања са Заједничком пољопривредном политиком садржан у Акционом плану за усклађивање са правним тековинама ЕУ, чије се усвајање очекује.

Тренутно стање припреме/реализације структурне реформе

У току је успостављање институционалног оквира, који обухвата ИПАРД оперативне структуре у складу са обавезама које проистичу из Секторског споразума између Европске комисије и Владе РС. Влада је закључком одредила Платну агенцију (Управа за аграрна плаћања) и Управљачко тело (Сектор за рурални развој), саставне делове ресорног министарства. Окончање процеса акредитације свих структура у Србији од стране Европске комисије очекује се у току 2017. године. У периоду 2017-2019. године, предвиђене активности у свакој години обухватају припрему, усвајање и спровођење годишњих правилника и конкурса за расподелу националних средстава.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 15,072 мил. ЕУР, с тим да средства за ИПАРД кофинансирање од 25% износе 2 мил. ЕУР, а средства за подршку за унапређење примарне пољопривредне производње и прераде износе 13,072 мил. ЕУР. Предвиђено повећање средстава за 2018. и 2019. годину износи 4 мил. ЕУР по години (у односу на 2017. годину).

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неуспостављање одговарајуће административне структуре у пуном капацитету (Управљачко тело и ИПАРД Агенција); Неповољни услови предфинансирања инвестиција; Недовољна искоришћеност средстава.

Очекивани ефекти на конкурентност

Примена мера руралног развоја из националног буџета би за резултат требало да има јачање малих газдинства и подизање њихове економске одрживости, с обзиром на то да у овом тренутку немају могућност да буду економски одржива, уколико зависе само од тржишног пословања по питању обртног капитала, пласмана и инвестиционог пословања. Такође сетом мера из националног буџета по питању диверзификације пољопривредних и непољопривредних активности на селу да је се могућност подршке за развој других алтернативних делатности које ће утицати на одрживост тих малих газдинстава. Средства намењена кроз ИПАРД програм су намењена напреднијим произвођачима који на крају инвестиције морају да испуњавају све националне стандарде на свом газдинству а ЕУ стандарде за предметну инвестицију, чиме би, уз подршку у виду повраћаја средстава за инвестиције, достигли завидан ниво конкурентности. Кроз ову подршку подиже се и технолошки ниво пољопривредне производње чиме се повећава продуктивност, а самим тим и конкурентност произвођача како на домаћем тако и на међународном тржишту.

Очекивани ефекти на друштво

Све мере планиране из националног буџета, као и из претприступне помоћи, у оквиру специфичних критеријума за рангирање, имају посебне бодовне системе за кориснике који припадају категорији младих пољопривредника (до 40 год), као и уколико су носиоци пољопривредног газдинства жене. Овакав систем подршке би требало да повећа економску активност ових категорија становништва у руралним подручјима Србије.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)
Степен искоришћености средстава из ИПАРД Програма (%) - ЦВ: 100% (2020)	0
Број подржаних пројеката у области прераде - ЦВ: 463 (2020)	0
Број предузећа која инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора - ЦВ: 46 (2020)	0
Број новостворених радних места у области прераде - ЦВ: 160 (2020)	0
Број газдинстава која су модернизовала производњу у примарној производњи - ЦВ: 600 (2020)	0
Број газдинстава која напредују ка достизању стандарда - ЦВ: 843 (2020)	0

Развој сектора индустрије

Направљен је помак у правцу циљаног индустријског развоја и ефикасног управљања системом подршке државе за промовисање инвестиција и извоза, али је индустријска производња и даље оптерећена структурним слабостима. Најзначајнија ограничења

индустријске производње су: ниска продуктивност, висок удео сировина у производњи и извозу и недовољно развијени тржишни механизми.

Учешће индустрије у стварању укупног БДВ последњих година расте и у 2015. износи 25,7% (0,6 процентних поена више него 2014. године). Тренд реиндустријализације започет је великим приливом инвестиција у аутомобилској индустрији и њеним добављачима (Фиат Аутомобили Србија), због чега долази до сужавања дефицита робне размене који у 2015. износи 13% БДП (пре кризе у 2008. износио је 25% БДП). **Опоравку индустрије допринеле су СДИ**, које су обезбедиле трансфер технологије и раст конкурентности. СДИ у прерађивачку индустрију су у 2015. повећане за 34% међугодишње, уз диверсификацију СДИ у различите области прерађивачке индустрије (извор НБС). Ипак, продуктивност прерађивачке индустрије Србије (13.860 ЕУР у 2015. години) је четири пута мања у односу на ЕУ2-87 (58.480 ЕУР у 2014. години).

Индустријски развој није био довољно плански усмераван, па је урађена приоритизација сектора индустрије. Подстицајне мере индустријске политике усмеравају се на **приоритетне области са компаративним предностима**: прехранбену индустрију, дрво и намештај, прераду гуме и пластике и производњу машина и опреме. Ови сектори показују високу корелацију између физичког обима производње и извоза (заједно генеришу готово 50% БДВ и 41% извоза прерађивачке индустрије).

Услед недовољне повезаности индустријске, образовне и политике у области исраживања и развоја, смањено је учешће високо технолошких индустрија у БДВ прерађивачке индустрије за око 3 процентна поена у периоду 2009-2015. (са 7,2% на 4,4%).

Недовољна диверсификација производа и већа производња производа са ниском додатом вредношћу последица је успореног технолошког реструктурирања предузећа. Због недовољно развијених тржишних механизма и недостатка конкуренције, компаније нису подстакнуте да улажу и иновирају производне процесе. Последица је да домаће тржиште не може у потпуности да одговори на захтеве потенцијалних инвеститора.

Приоритетна структурна реформа 6. ПОДИЗАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Опис структурне реформе

Реформа представља комбинацију законодавних и административних мера и активности и обухвата: приоритизацију индустријских грана са највећим потенцијалом за раст и развој, израду стратегија за њихов развој и акционих планова за имплементацију тих стратегија, израду и усвајање законских и подзаконских аката за реализацију нових акционих планова, реформу рада агенција у надлежности Министарства привреде ради ефикасније реализације програма оријентисаних на подршку инвестицијама и извозу у складу са принципима равномерног регионалног развоја и развој система мониторинга и евалуације.

Ова реформа ће помоћи стварању фокусиране и боље координисане политике развоја индустријског сектора, као и унапређењу ефикасности јавних институција које учествују у њеној имплементацији. Реформе у сектору прерађивачке индустрије су кључне и то пре свега реформа система подршке инвестицијама и извозу, дефинисана Стратегијом и политиком развоја индустрије Републике Србије од 2011-2020. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Током 2016. године: (1) одржана је конференција у циљу промоције Закона о улагањима на локалном нивоу, организоване су 3 регионалне радионице у циљу подизања капацитета локалних самоуправа за спровођење Закона и пружена је подршка локалним самоуправама у изради пратећих аката, (2) почела је са радом Развојна агенција Србије (РАС), а до краја године се очекује усвајање стратешког оквира и акционог плана РАС, (3) извршена је селекција приоритетних индустријских грана са највећим потенцијалом за извоз, уз консултације са пословним сектором. Округли сто на тему „Унапређење конкурентности применом индустријске политике“ организован је јануара 2017. године уз стручну подршку ОЕЦД-а и у сарадњи са Светском банком. На скупу се разговарало о искуствима и доброј пракси из развијених и упоредивих земаља, и о плановима Владе Србије за подршку привредом расту и запошљавању, као делу процеса свеобухватних економских реформи. Области индустрије које имају највећи потенцијал за развој путем иновација ће се кроз процес паметне специјализације повезати са научноистраживачким институцијама у циљу подизања конкурентности (више у одељку Истраживање и иновације у оквиру приоритетне структурне реформе 11. Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору). Планирано је да се у 2017. години усвоје измене и допуне Закона о привредним друштвима. РАС обезбеђује подстицаје инвеститорима у виду бесповратних средстава или у виду ослобађања од царинских дажбина за улагања у нове (greenfield инвестиције) или у већ постојеће производне капацитете (brownfield инвестиције). Изабрана 4 сектора прерађивачке индустрије: прехранбена индустрија, дрво и намештај, гума и пластика, машине и опрема (са израженом компонентом развоја информационе технологије као хоризонталне компоненте), биће у фокусу израде политика и мера за промоцију улагања, конкурентности и извоза. У наредним годинама континуирано ће се имплементирати нови програми подршке инвестицијама и извозу, вршиће се њихова евалуација и по потреби унапређење програма.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 6,4 мил. ЕУР, с тим да се очекује и директан утицај на буџетске приходе у износу од око 12 мил. ЕУР, тако да ће нето директан утицај на буџет бити позитиван и износити око 5,8 мил. ЕУР. Процењује се да ће директан утицај на буџет у 2018. и 2019. години такође бити позитиван, око 8,6 мил. ЕУР у свакој години, јер се поред буџетских расхода у износу од око 6,4 мил. ЕУР, очекује остваривање буџетских прихода од око 15 мил. ЕУР.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Неадекватан приступ изворима финансирања; Неефикасност јавне администрације; Ограничен утицај државних програма и програма финансираних из страних извора.

Очекивани ефекти на конкурентност

Подстицањем нове производње, набавка нове опреме и долазак инвеститора који доносе савремену технологију, унапређује се технологија и продуктивност привреде. Осим тога, отварање тзв. заједничких предузећа са светски познатим произвођачима ствара могућност наступа на новим тржиштима и доприноси јачању конкурентности, као и трансфер нових технологија и процеса како на предузећа која су предмет заједничких улагања, тако и на остала домаћа предузећа у ланцу резултата и креирање више додате вредности у земљи. Подстицаји за предузећа у приоритетним индустријским гранама обезбеђују предузећима да лакше и повољније приступе и другим изворима финансирања.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођењем реформе стварају се услови за отварање нових радних места и то у новоизграђеним фабрикама или пак фабрикама у којима су извршене значајне реконструкције. Самим тим, осим позитивног утицаја на запосленост (и то често у регионима у којима је запосленост испод републичког просека), остварује се и утицај на услове рада (рад у савременијим постројењима), као и на образовни систем за који се очекује да ће испратити потребе за новим образовним профилима.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Годишње стопе раста извоза прерађивачке индустрије, у % - ЦВ: 5% просечна годишња у периоду 2015-2018. (извоз прерађивачке индустрије у 2014. износи 10.057,2 мил. ЕУР)	2,2	8,0	10,5*
Учешће БДВ прерађивачке индустрије у БДП Србије – ЦВ: 20% (2018)	15,7%	15,6%	15,8%
Број нових инвестиционих иницијатива генерисаних кроз реформисане агенције за промоцију извоза и инвестиција – ЦВ: 30 (2018)	/	20	22
Број учесника у програмима промоције извоза који су укључени у нове извозне активности - ЦВ: 100 (2018)	/	85	90
Број документованих интересовања инвеститора - ЦВ: 82 (2018)	/	61	67

* Процена РСЈП

** Вредности индикатора су кумулативне

Развој сектора услуга

Иако је већи број услужних грана остварио позитивна кретања и раст БДВ (туризам, трговина, саобраћај, телекомуникације и финансијске услуге), није постигнут задовољавајући напредак у решавању кључних проблема сектора услуга: немогућност малих и средњих предузећа да искористе предности унутрашњег тржишта Европске уније, недовољна обавештеност о условима и поступцима за добијање сагласности за

пружање услуга и отпочињање пословања, ниско учешће е-трговине и неискоришћен туристички потенцијал.

Недостатак вештина и знања је уочен као једна од главних препрека развоју сложенијих услуга тј. услуга са већом додатом вредношћу. Сектор услуга чини готово 50% БДП-а Србије у 2015. години, при чему су услуге засноване на знању (*knowledge-intensive services*) учествовале са свега 23% у БДП-у (36,5% у ЕУ-28 у 2014.) док су услуге које не захтевају посебне вештине и знања (*less knowledge-intensive services*) створиле 26,9% БДП-а (29,5% у ЕУ-28).

Мала и средња предузећа (МСП) не могу у потпуности да искористе предности унутрашњег тржишта Европске уније. Неопходно је промовисати програме који ће омогућити пружање знања и информација што већем броју домаћих извозника. У циљу усклађивања домаћег законодавства у области пословног настањивања и слободe прекограничног пружања услуга неопходно је транспоновати и Директиву о услугама 2006/123/ЕЗ. Припремљен је Предлог закона о услугама. Имајући у виду да је доношење овог закона само почетни корак ка потпуном усклађивања у овој области, Влада је усвојила Програм усаглашавања домаћег законодавства са Директивом о услугама 2006/123/ЕЗ којим су идентификоване услуге на које се Директива односи и прецизиран план усклађивања секторских прописа којима су регулисане услужне делатности. Осим тога, у циљу олакшања пословања привредних субјектата, пре свега пружаоца услуга, Директивом о услугама је предвиђено успостављање јединственог места контакта на коме ће пружаоци услуга моћи да добију све неопходне информације за отпочињање и обављање делатности. Успостављање Јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ), предвиђено је Предлогом закона о услугама. Поред испуњења обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању, успостављањем ЈЕКТ-а обезбедиће се и већа транспарентност и смањење трошкова отпочињања пословања домаћим пружаоцима услуга (више у опису ПСР 9 Поједностављење процедура за пословање привреде).

Е-трговина је још увек на ниском нивоу, између осталих разлога, и услед високих накнада за услуге плаћања преко интернета које су резултат недовољне конкуренције у области пружања тих услуга. Од осталих разлога може се навести недовољно поверење у овај вид трговине због немогућности физичког увида у карактеристике производа, као и недовољног раста броја домаћих корисника ИКТ-а. У Србији је у 2015. тек 22,7% корисника интернета обавило поручивање/куповину путем интернета (53% у ЕУ-28). Новим Законом о платним услугама и Изменама и допунама Закона о девизном пословању накнаде које се наплаћују за услугу е-комерца привреди субјектима значајно су смањене и износе 2,5-3%, уз укидање неких једнократних накнада. Разлог за то је наведени закон омогућио појаву конкуренције банкама у пружању услуга е-плаћања, односно оснивање нових пружалаца платних услуга који су додатно унапредили плаћања преко интернета и мобилних уређаја. Такође се омогућава да резиденти обављају платни промет са иностранством - ради плаћања и наплате по основу електронске купопродаје робе и услуга, не само преко страног, већ и преко домаћег издаваоца електронског новца. Са садашњим нивоом развоја националне ИКТ инфраструктуре (детаљније видети у области

Тржиште телекомуникација), предузећа имају потенцијал за развој канала продаје посредством е-трговине и могућност за повећање конкурентности, повећање продуктивности, родне сензитивности и генерисање више радних места.

Србија располаже туристичким потенцијалом који је могуће значајније валоризовати. Овај потенцијал заснива се пре свега на природним ресурсима, повољној клими, термалним бањама, планинским центрима, потенцијалну за здравствени и сеоски туризам, као и повољан положај за центар услуга у региону за развој конгресног туризма. Усвојена је Стратегија развоја туризма за период 2016-2025. године, чијим спровођењем се очекује значајан пораст прихода од туристичких услуга и отварање радних места у сектору туризма. Разлика у степену искоришћености смештајних капацитета⁴⁰ Србије (17,7%) и ЕУ-28 (23,7%) у 2014. износи 6 пп. Ипак, у 2015. у односу на 2014. годину, број туриста у Србији већи је за чак 11,2%, број ноћења за 2,6%, док је девизни прилив изражен еврима био у порасту од 9,5% (овај раст је додатно подстакнут посебним мерама Владе за подстицај домаћег туризма), док је 2016. године рекордна за туризам. Према објављеним подацима број туриста у 2016. у односу на 2015. већи је за 13,1%, а број ноћења за 12,9%.

Системско усмеравање и унапређење здравственог туризма основа је за **развој и модернизацију бањских лечилишта**, тако да бање постану не само модерни спортско-рекреативни, већ и профитабилни центри. У 2017. години планирана је приватизација 14 бања и специјалних болница (у 2015. њихова приватизација је била обустављена због судских спорова са Фондом за ПИО и противљења синдиката). Такође, потребно је припремити пројекте у циљу боље искоришћености туристичких потенцијала Србије, кроз унапређење инфраструктуре и модернизацију капацитета.

3.4 Област ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И БОРБА ПРОТИВ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ

Србија је забележила значајан напредак ранга конкурентности и услова пословања према међународним индексима и побољшање кредитног рејтинга. Даљи изазови за побољшање пословног окружења су: правни оквир за пословање који утиче и на отежан приступ МСП финансијским средствима, неразвијена понуда финансијских производа и услуга за МСП, неадекватан ниво корпоративног управљања у јавним предузећима, непостојање јединственог системског закона који прописује врсте накнада за коришћење јавних добара, као и уједначеног начина за утврђивање висине тих накнада, недовољно развијен концепт јавно-приватног партнерства.

Значајно је поправљен рејтинг Србије на међународној листи Светске банке „Doing business“ на којој у погледу општих услова пословања заузима 47. позицију од 190 земаља у 2017. (54. позиција у 2016. години). Србија је забележила напредак и према Индексу глобалне конкурентности (GCI), где је у 2016. године заузела 90. позицију на листи од 138 земаља (оцена 4 је досадашњи максимум), уз скок од 4 позиције. **Као фактори који**

⁴⁰ Степен искоришћености смештајних капацитета представља % укупног броја ноћења у једној години од максимално могућег броја ноћења (број лежајева *365)

највише умањују конкурентност Србије наводе се високе пореске стопе и неефикасна администрација.

Отежан приступ финансијским средствима, као и недовољно подстицаја за покретање сопственог предузећа, кључни су проблеми развоја сектора МСПП у Србији (сектора који генерише око 2/3 запослености и око 34% БДП Србије). Ограничења у приступу изворима финансирања МСПП су: недовољно квалитетна понуда банкарског сектора за МСПП и концентрација банака на друге тржишне сегменте; непостојање значајних алтернативних канала за приступ финансирању МСПП; ограничен утицај државних програма и програма финансираних из страних извора. С друге стране, сектор МСПП се суочава са slabим финансијским капацитетима и недостатком способности за приступ различитим изворима финансирања (тзв. инвестициона спремност), што слаби преговарачку позицију МСПП у односу на банке.

Основни проблеми функционисања јавних предузећа односе се на аспекте неадекватног корпоративног управљања (систем управљања и контроле рада јавног предузећа, односно скуп најважнијих правила по којима функционише унутрашња организација јавног предузећа): недостатак функције планирања на стратешком и оперативном нивоу, низак ниво оперативних и финансијских учинака, недостатак ефикасности и низак квалитет услуга, недостатак професионализма, недовољна родна равноправност на управљачким позицијама и др. Велика јавна предузећа у сектору саобраћаја и енергетике годинама су неефикасна, оптерећена ненаплативим потраживањима и кумулираним губицима. Пословна неефикасност јавних предузећа детерминише перформансе пословања целог пословног сектора. Успостављено је тромесечно извештавање о реализацији програма пословања јавних предузећа на локалном, покрајинском и републичком нивоу.

Паралелно са увођењем корпоративног управљања у сва јавна предузећа, у току је **реорганизација и свеобухватно реструктурирање највећих јавних предузећа** ЈП Електропривреда Србије (ЈП ЕПС), ЈП Србијасис и Железнице Србије ад, што се одражава на њихову ефикасност и финансијску дисциплину (детаљаније о спроведеним активностима у оквиру ПСР 8. Реформа јавних предузећа). Смањене су субвенције јавним предузећима, а Влада је строго ограничила издавање нових гаранција и кредита за њихову ликвидност. Организационим реформама и ефикаснијом контролом спровођења годишњих програма пословања повећана је успешност пословања јавних предузећа чији је оснивач Република Србија: 39 јавних предузећа са око 80.000 запослених остварило је укупан нето губитак од 29,9 мил. ЕУР у 2015. години (557,3 мил. ЕУР у 2014. години).

Наставља се процес приватизације предузећа из портфолија некадашње Агенције за приватизацију (покретањем стечајног поступка, реструктурирањем и налажењем стратешких партнера), према новом Закону о приватизацији и Закону о стечајном поступку. До октобра 2016. решен је статус око 330 предузећа и исплаћена је отпремнина у износу од 100 мил. ЕУР за око 24.500 запослених, док се још увек решавају питања везана за 172 предузећа са 45.000 запослених. Од 17 стратешких предузећа, код 7 је процес

завршен до јуна 2016. године, а у току је проналажење решења за преосталих 10. Очекује се позитиван утицај на јавне финансије кроз ниже износе буџетске подршке која се дотирају предузећима са великим губицима и повећање продуктивности приватизованих предузећа.

Не постоји јединствен закон који прописује врсте накнада за коришћење јавних добара, обвезнике, висину, односно елементе за утврђивање висине накнада, начин утврђивања и плаћања, припадност прихода, као и надлежност за контролу и наплату. Административно оптерећење које привредни субјекти у Србији сnose је 3,46% БДП, (према истраживању USAID ВЕР пројекта за 2014. годину), што је за 15% мање у односу на 2010. годину, а парафискално оптерећење је 1,97% БДП (према истраживању НАЛЕД 2014.). **Поједностављење секторских прописа, увођење стандарда за мерење административног оптерећења, тест утицаја на мала и средња предузећа и портала административних захтева** (детаљније описано у ПСР 9), предвиђено је Стратегијом регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. године (усвојена у јануару 2016. године), са циљем остваривања нивоа административног оптерећења од 3% БДП-а до краја 2018. године (у упоредивим земљама, административно оптерећење које сnose привредни субјекти на нивоу је од 2-3% БДП).

За несметано функционисање тржишта непокретности у Србији **потребно је побољшање ефикасности пословања и скраћивање процедура потребних за упис права на непокретностима у Катастар непокретности**. Током 2016. године⁴¹ завршено је превођење свих катастарских планова у дигитални (векторски) облик, који олакшава и чини ефикаснијим управљање непокретностима, што је подигло квалитет подлога за израду просторних и урбанистичких планова, битних за локални економски развој и привлачење инвестиција. Такође, успостављен је Регистар цена непокретности (база података о промету непокретности) који служи као основа за формирање модела за масовну процену и индекса цена непокретности на тржишту. Од почетка публикавања трансакција и цена наведених у уговорима, осетно је повећан тренд уписивања правих цена у уговоре, због повећања транспарентности тржишта непокретности. Значајан ефекат је да се банке све чешће и лакше одлучују да дају зајмове за чије обезбеђење се користи пољопривредно земљиште, јер сада могу са већом сигурношћу да процене тржишну вредност тог земљишта.

Системска неуређеност у области инспекцијског надзора, заједно са неререформисаном Пореском управом, неповољно утиче на домаћу привреду и ограничава конкурентност Србије на међународном тржишту. **Напори у борби против неформалног пословања дали су резултате:** од почетка примене Закона о инспекцијском надзору⁴². Србија је

⁴¹ Реформа пословања и институционални развој Републичког геодетског завода спроводи се кроз пројекат „Унапређење земљишне администрације у Србији“ финансираног из зајма Светске банке

⁴² Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Сл. гласнику РС, односно 29. априла 2015. а примењује се истеком рока од 12 месеци од дана ступања на снагу, односно 30. априла 2016., осим одредаба којима се уређују нерегистровани субјекти и поступање према нерегистрованим субјектима, које се примењују истеком рока од три месеца од дана ступања на снагу овог закона, односно 30. јула 2015.

забележила 18,8% повећања у броју новорегистрованих привредних субјеката, док се истовремено број одјављених фирми смањило за 17,3%. То је довело је до веће наплате прихода од очекиваних, па је обим сиве економије смањен на око 25% БДП-а. Такође, Инспекторат за рад у поступку инспекцијског надзора је до децембра 2016. године затекао 16.370 непријављених радника (повећање од 17% у односу на исти период 2015.) након чега је 14.088 лица пријављено на социјално осигурање (повећање од 55% у односу на исти период 2015. године).

Реализован је мали број пројеката јавно-приватног партнерства (ЈПП), иако постоји све већа потреба и интересовање за њихово спровођење, при чему је од 2011. на снази Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама, а основана је и Комисија за јавно-приватна партнерства (2012. године). Потребно је **развијати капацитете за процену и извештавање о фискалним ризицима у вези са пројектима ЈПП,** имајући у виду да постојећи капацитети нису адекватни. Влада се обавезала да ће у наредном периоду изградити капацитете у Министарству финансија који ће бити у стању да разумеју, процењују и извештавају о фискалним импликацијама, ризицима и дугорочним нето користима од пројеката ЈПП (“stand-by“ аранжман са ММФ-ом).

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем ПСР 7. *Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСПП,* имплементира се део препоруке 5. ЕКОФИН из маја 2016. (*увести програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима*) кроз развој Програма финансијских инструмената за обезбеђење кредита МСПП финансираних путем банкарских кредитних линија, што је мера дефинисана у Акционом плану за спровођење Стратегије за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године (СГ 35/2015). Такође, Народна банка Србије је приступила изради регулаторног оквира за функционисање не-депозитних финансијских институција које ће створити додатни потенцијал за финансирање МСПП, поготово у делу микро-сегмента и новооснованих („start up“) предузећа.

Спровођењем ПСР 8. *Реформа јавних предузећа,* имплементира се препорука 2. ЕКОФИН (*да подржи фискалну консолидацију предузимањем корака ка проналажењу одрживог решења за преостала државна предузећа и наставком организационог и финансијског реструктурирања великих јавних предузећа*), тиме што је од 17 стратешких предузећа, колико их је било на крају 2015. године, процес приватизације завршен за 7 предузећа до маја 2016. године, а у току је проналажење решења за преосталих 10 стратешких предузећа. Такође, у току је реорганизација и финансијско реструктурирање највећих јавних предузећа ЈП Електропривреда Србије, ЈП Србијагас и ЈП Железнице Србије, а корпоративно управљање се уводи у сва јавна предузећа.

Део препоруке 2. ЕКОФИН из маја 2016. (*да настави са реформом државне управе као што је предвиђено и поново покрене „гиљотину прописа“*) имплементира се кроз донету Стратегију регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама,

као и унапређењем владавине права и ефикасности судова у складу са Акционим планом за поглавље 23 Правосуђе и основна људска права.

Спровођењем ПСР 9. Поједностављење процедура за пословање привреде, имплементира се препорука 5. ЕКОФИН (да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције тако што ће развијати транспарентнији и мање оптерећујући систем парафискалних намета) транспонованом Директиве о услугама Европске уније из 2006. у домаће законодавство кроз припрему Закона о услугама (Предлог закона о услугама Влада је усвојила у новембру 2016. године), дефинисањем националне листе услуга на које ће се закон односити и прецизирањем плана секторског усклађивања прописа у овој области.

Приоритетна структурна реформа 7. ПАКЕТ МЕРА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПРИСТУПА ФИНАНСИЈСКИМ СРЕДСТВИМА ЗА МСПП

Опис структурне реформе

Побољшање приступа финансирања за МСПП обухвата побољшање квалитета понуде банкарског сектора за МСПП, развој нових финансијских инструмената, као и унапређење способности МСПП за приступ различитим изворима финансирања. Предложена реформа представља имплементацију приоритетних активности у оквиру другог стуба Стратегије за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године. Побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са нагласком на смањењу трошкова приступа финансијама препорука је из *Извештаја ЕК о напретку Р. Србије за 2016. (стр. 61)*. Такође, у Меморандуму о економској и финансијској политици договореним у оквиру актуелног стандбај аранжмана из предострожности са Међународним монетарним фондом, у тачки 29. предвиђено је да ће Република Србије подржати кредитирање малих и средњих предузећа посредством Апекс кредитних линија Европске инвестиционе банке.

Тренутно стање припреме/реализације структурне реформе

Предложена реформа је наставак примене реформе из НЕРП за 2015. До сада је спроведено низ мера и активности за њену реализацију. Након успешне реализације прве транше „Апекс зајма за МСП и друге приоритете III/A” Европске инвестиционе банке (ЕИБ) од 150 мил. ЕУР, финансијски уговор о другој транши Апекс зајма III/B вредности од 150 мил. ЕУР потписан је средином 2016. године, а Народна скупштина Републике Србије је у новембру 2016. године усвојила Закон о потврђивању овог уговора. Средства овог зајма постаће оперативна у другом кварталу 2017. године. Потписивање Финансијског уговора о трећој транши Апекс зајма вредности од 200 мил. ЕУР планира се у другој половини 2017. године. Влада је у 2016. године усвојила Програм подршке малим предузећима за набавку опреме са буџетом од 4 мил. ЕУР. Затражена су средства из ИПА 2016. за почетак спровођења финансијских инструмената, у оквиру Секторског планског документа за конкурентност. Омогућено је информисање МСПП о расположивим изворима финансирања преко портала Привредне коморе Србије (<http://poslovanje.rs/>). Настављено је са пружањем бесплатних информација, основних обука, менторинга и

саветодавних услуга преко 15 регионалних развојних агенција, што се финансира из буџета РС кроз програм Стандардизованог сета услуга за МСП.

У фебруару 2016. године Влада је званично покренула иницијативу “Година предузетништва 2016”, која обједињује напоре надлежних министарстава и институција за подршку МСП. Укупно је за све инструменте опредељено 128 мил. ЕУР, значајно више него претходних година. Подстицаји су груписани у подршку за почетнике у бизнису и подршку за раст кроз инвестиције, интернационализацију и иновације.

У погледу унапређења институционалног оквира за микрофинансирање, Народна банка Србије је наставила сагледавање могућности унапређења правног оквира у области финансијских услуга, којим би се омогућило оснивање и пословање недепозитних финансијских институција у Републици Србији. С тим у вези, Народна банка Србије је формирала Радну групу за израду предлога за унапређење правног оквира у области финансијских услуга, којим би се омогућило оснивање и пословање недепозитних финансијских институција у Републици Србији. Активности на анализи потреба увођења ове врсте институција помогнуте су и пројектом УСАИД – БЕП (*Business Enabling Project*).

Србија је агажовала Европску инвестициону банку да, уз финансијску подршку ЕУ из ИПА фондова, уради ех ante студију за увођење финансијских инструмената МСП, како би се сагледале реалне потребе, недостаци и сачинио предлог инвестиционе стратегије.

Из ИПА 2016 предвиђена су средства од 20 мил. ЕУР за гаранцијске шеме које ће се спроводити преко EDIF платформе. За гаранцијске шеме расте интерес банака. У оквиру ПСР 11 Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору, ради се на побољшању приступа финансијама за МСП. Циљ пројекта „Програм за развој предузећа и иновације Западног Балкана“ у оквиру WB EDIF, је побољшање приступа финансијама за МСП у региону, као и унапређење услова за развој и настанак нових иновативних предузећа која имају висок потенцијал за раст, кроз стимулисање креирања фондова ризичног капитала. COSME и Horizon 2020 су међусобно повезани и усмерени ка развоју сектора малих и средњих преузећа, где је Horizon 2020 усмерен ка почетницима и иновативним компанијама у фази оснивања, а COSME се више фокусира на предузећа у фази раста и развоја. За InnovFin програм у оквиру Horizon 2020, споразум је потписала Procredit банка. Erste банка је крајем новембра потписала нови уговор о гаранцији чији је циљ пружање подршке микро предузећима у Србији у Програму ЕУ за запошљавање и социјалне иновације (EaSI).

У периоду 2017-2019. планирано је спровођење пројекта успостављања финансијских инструмената из ИПА 2016, израда законодавног оквира за успостављање микрофинансијских недепозитних институција, уз развој тржишта тих институција.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 101.736.320 ЕУР, с тим да се очекује и директан утицај на буџетске приходе у износу од око 12 мил. ЕУР.

Позитиван ефекат на буџет и раст буџетских прихода од око 12 мил. ЕУР годишње очекује се и у 2018. и 2019. години, услед повећања обима производње и запослености. Акционим ИПА програмом за 2016. годину опредељено је 20 мил. ЕУР, која ће бити реализована у форми гаранцијске шеме за кредитну подршку МСП која ће се реализовати посредством одабраних комерцијалних банака у Републици Србији.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Макроекономска и фискална нестабилност; Потенцијална недовољна сарадња и координација надлежних државних органа, организација и тела; Незаинтересованост и неактивност банкарског сектора.

Очекивани ефекти на конкурентност

Унапређење система финансијске подршке довести ће до оснивања нових предузећа /предузетника, модернизације постојећих производних капацитета, унапређења производних процеса, побољшања квалитета производа и услуга, а то ће у крајњој инстанци повећати обим производње, извоза и запослености и унапредити конкурентност сектора МСПП. Ова мера предвиђа и унапређење квалитета понуде банкарског сектора за МСПП, развој нових финансијских инструмената и унапређење способности МСПП за приступ различитим изворима финансирања (кроз подршку у изради бизнис плана, обуке и менторства) што је нарочито важно за иновативна и старт-ап предузећа.

Очекивани ефекти на друштво

Увођењем нових финансијских инструмената који су сада доступни почетницима у бизнису и сектору МСП омогућава се да кроз боље изворе финансирања започну пословање, остваре раст и развој, али и да допринесу отварању нових радних места. Такође, креирањем финансијских инструмената обраћа се пажња на унапређење женског предузетништва, предузетништва младих и социјално предузетништво.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2013 (ПВ)	2014	2015
Удео кредита МСП у укупним кредитима привреди, % (извор НБС); ЦВ - 30% (2020)	18,9%	22,7%	25,6%
Приступачност финансијских услуга, ранг* (извор GCI); ЦВ - <60 (2020)	112/148	110/144	111/140
Укупан број МСПП (извор РЗС); ЦВ - 350.000 (2020)	315.412	324.272	333.938

Приоритетна структурна реформа 8. РЕФОРМА ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА

Опис структурне реформе

Структурна реформа се реализује кроз четири мере:

Мера 8.1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима;

Мера 8.2. Реформа железнице;

*Мера 8.3. Реформа ЈП ЕПС; и
Мера 8.4. Реформа ЈП Србијагас.*

Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима базира се на два кључна стуба: професионализацији органа управљања и систему контроле рада, који обухватају активности везане за израду законских и подзаконских докумената, увођење система лицензирања директора и чланова надзорних одбора, унапређење система праћења и одговорности за предузећа која су у власништву државе. Остале мере обухватају реформу 3 велика јавна предузећа у сектору саобраћаја и енергетике која годинама уназад показују неефикасност у свом раду и која су оптерећена ненаплативим потраживањима и кумулираним губицима. У оквиру аранжмана са ММФ-ом Србија се обавезала за увођење принципа „чврстог буџетског ограничења“ у пословању ових предузећа. На предлог ресорних министарстава, Влада је усвојила програме корпоративног и финансијског реструктурирања великих система ЈП Електропривреда Србије, ЈП Србијагас и Железнице Србије АД у циљу унапређења њихове организационе структуре и система управљања, као и смањења негативног утицаја на јавне финансије и привреду.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

У погледу увођења корпоративног управљања у јавна предузећа, у оквиру Министарства привреде формиран је Сектор за контролу и надзор над радом јавних предузећа. Уведено је систематско анализирање пословања јавних предузећа. Новим Законом о јавним предузећима који је на снази од 2016. прецизирани су услови и поступак за избор чланова надзорног одбора и директора. За почетак процеса предвиђене су активности везане за систем лицензирања, а затим за развијање и имплементацију процедура за праћење и вредновање ефеката корпоративног управљања у јавним предузећима, као и анализу ефеката новоуведеног корпоративног управљања у јавним предузећима.

Из Компаније Железнице Србије АД издвојена су 3 нова железничка предузећа: ЖП за управљање инфраструктуром, ЖП за превоз путника, ЖП за превоз робе (ово предузеће од августа 2015. послује искључиво на комерцијалној основи и није примало субвенције). План корпоративног реструктурирања заснован је на отуђењу имовине, реоптимизацији мреже и рационализацији броја запослених. Функционисање уговорног односа између државе и железничких предузећа отпочело је у 2016. години. Вишегодишњи инфраструктурни уговор дефинише ниво финансијске помоћи коју држава издваја за одржавање, обнављање и побољшање јавне железничке инфраструктуре, али такође одређује начин на који ЖП за управљање инфраструктуром мора да пружа своје услуге управљања инфраструктуром дефинисањем резултата (брзина возова и поузданост, задовољство корисника, капацитет мреже, ниво безбедности и заштита животне средине) које предузеће мора да испуни приликом одржавања и надоградње своје мреже. Уговор о обавези јавног превоза је инструмент Владе за куповину друштвено неопходних услуга железничког превоза, који ће омогућити Влади да ограничи своју подршку превознику путника у железничком саобраћају, дефинишући у ком обиму и које услуге ће се куповати у замену за обавезу јавног превоза. Ради подстицања конкуренције на тржишту, усвојена

су сва неопходна акта у фебруару 2016. како би се омогућио приступ мрежи приватним оператерима (први уговор са приватним оператером потписан је у јуну 2016. године). Управни одбор за реформу Железнице усвојио је у јуну 2016. план рационализације броја запослених у 2016. (до средине новембра око 3.000 запослених добровољно се пријавило за раскид радног односа). Спроведен је попис имовине и обавеза у Железницама Србије и извршена је њихова расподела по предузећима у новој корпоративној структури.

За ЈП ЕПС усвојен је Програм реорганизације (у новембру 2014.) и План финансијске консолидације ЈП ЕПС (у јуну 2015). Након спроведених статусних промена у јулу 2015. године и јануару и јуну 2016. године, успостављена је нова организациона структура (која подразумева постојање ЈП ЕПС као контролног друштва које обавља делатности: производња електричне енергије и производња угља, снабдевање на велико електричном енергијом и снабдевање електричном енергијом и једног зависног друштва Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција” – за делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом. Такође постоји и једно зависно друштво у Словенији за делатност снабдевања електричном енергијом. По окончању текућег процеса корпоративног реструктурирања и финансијске консолидације уследиће промена правног статуса ЈП ЕПС са циљем да се трансформише у акционарско друштво (до 1. јула 2017.) и створиће се услови да се сагледају и остале могућности за даљи развој компаније у циљу побољшања перформанси компаније и обезбеђења професионалног менаџмента. Усвојен је план оптимизације броја запослених за период 2016-2019. (у 2016. је 1.517 запослених потписало уговор о добровољном раскиду радног односа уз исплату стимулативних отпремнина). До краја 2017. планирано је затварање два неефикасна производна постројења. Повећана је цена електричне енергије за купце на гарантованом снабдевању (домаћинства) за 3,8% од октобра 2016. како би се смањио финансијски јаз и разлика између нивоа цена на домаћим и регионалним. Измена Кривичног законика, у смислу да се крађа електричне енергије санкционише као посебно кривично дело, допринела би смањењу губитака због неовлашћене потрошње електричне енергије (крађе).

Усвојене су Полазне основе за реструктурирање ЈП „Србијагас” (у децембру 2014.) и успостављена је нова организациона структура овог јавног предузећа у августу 2015. која укључује постојање зависних предузећа за транспорт и управљање транспортним системом и за дистрибуцију и управљање дистрибутивним системом природног гаса, с циљем да се до краја 2017. приведе крају физичко раздруживање. У сарадњи са Светском банком Влада је у фебруару 2016. године усвојила План финансијске консолидације ЈП Србијагас чиме је побољшана дисциплина плаћања. Припремљен је и План реструктурирања дуговања за ЈП „Србијагас”, са циљем да се: укине даља конверзија дуга у акцијски капитал; побољша наплата како би се спречило даље нагомилавање износа у доцњи (између осталог кроз искључења, али и коришћењем експлицитних државних субвенција у случајевима од стратешког значаја у којима је искључење недопустиво); рационализују инвестициони планови (уз консултације са Светском банком). Наведене мере побољшаће финансијски положај Србијагаса и поставити предузеће на путању одрживог пословања.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 52.000 ЕУР за трошкове увођења корпоративног управљања за сва јавна предузећа. У 2017. години, уз кредит Европске банке за обнову и развој (EBRD) за финансијско реструктурирање, добијена је техничка помоћ (грант) од стране EBRD у вредности 130.000 ЕУР за ангажовање независног консултанта за успостављање корпоративног управљања и за правна питања у ЈП ЕПС.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Кључни ризик се налази у недостатку политичке подршке у увођењу корпоративног управљања у јавним предузећима. Остали ризици су: репрограмирање обавеза и потраживања, решавање имовинско-правних питања, неспремност образовних институција да пруже адекватне и квалитетне програме обуке са фокусом на корпоративно управљање.

Очекивани ефекти на конкурентност

Реформа јавних предузећа треба да допринесе повећању њихове ефикасности рационализацијом трошења ресурса, повећањем обима и побољшањем квалитета услуга које пружају ова предузећа, модернизацијом технологије и сл. Повећање ефикасности јавних предузећа позитивно ће утицати на повећање ефикасности укупне привреде, како због велике вредности услуга које ова предузећа испоручују, тако и због великог дела друштвеног богатства које се налази под њиховом контролом. Циљ је да се оспособљавањем јавних предузећа да послују по тржишним условима, без државне помоћи и субвенција, што ће позитивно утицати на јавне финансије и конкурентност привреде.

Очекивани ефекти на друштво

Увођење корпоративног управљања позитивно утиче на побољшање организационе структуре, унапређење ефикасности процеса управљања и контроле јавних предузећа, као и на прилагођавање променама које намеће окружење у којем предузеће послује. Квалитетно корпоративно управљање је предуслов да се реструктурирање иницира и успешно спроведе, чиме се смањује нерационално и нецелисходно трошење новца пореских обвезника. Са друге стране, реструктурирањем три велика државна инфраструктурна предузећа одређени број радника ће остати без посла. Додатно, у циљу унапређења родне равноправности, треба обезбедити одређени удео жена на руководећим позицијама у овим предузећима.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Учешће жена директора и чланова управних одбора у ЈП у укупном броју директора и чланова управних одбора ЈП, %; ЦВ - 30 (2020)	-	13	22

Број јавних предузећа чији је оснивач РС која су имала губитак; ЦВ - 0 (2020)	9	7	8
Укупан нето губитак јавних предузећа која су остварила губитак, мил. ЕУР; ЦВ - 0 (2020)	640,5	186,7	25,5*

* Реализовани укупан нето губитак јавних предузећа која су остварила губитак за период јануар-септембар 2016..

Приоритетна структурна реформа 9. ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊЕ ПРОЦЕДУРА ЗА ПОСЛОВАЊЕ ПРИВРЕДЕ

Опис структурне реформе

Успостављање јединственог јавног регистра административних поступака и других услова за пословање (Регистар) омогућиће привредним субјектима и грађанима транспарентан преглед свих административних поступака и других услова за пословање које је потребно испунити и реализовати да би се обезбедило пружање одређене услуге, укључујући и све трошкове у виду накнада, такси и сл. Успостављање Регистра је предвиђено у Стратегији за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. са акционим планом, Стратегији регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. (СГ 8/16) и Националном програму за сузбијање сиве економије (СГ 110/15). Предлогом закона о услугама предвиђено је успостављање јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ), што представља једну од обавеза у складу са Директивом о услугама 2006/123/ЕЗ чије је транспонување предвиђено чланом 59. ССП. Пружаоци услуга ће на једном месту моћи да нађу све информације које су им неопходне за отпочињање и обављање пословања, док би неке поступке могли да заврше електронски, чиме би се скратио период потребан за започињање обављања одређене услужне делатности.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Републички секретаријат за јавне политике покренуо је пројекат успостављања јединственог јавног регистра административних поступака и других услова за пословање и припрему свих неопходних докумената, како би се ушло у фазу пописивања административних поступака. У 2016. реализоване су следеће активности: формирана Владина Радна група за спровођење активности; усвојен Оперативни план активности са тачно утврђеним носиоцима активности и роковима за њихово извршење; припремљена анализа стања са упоредним прегледом успешних примера у европским земљама – дефинисан проблем; пописане све институције које ће учествовати у поступку пописа административних поступака и осталих услова пословања; усвојен Закључак којим ће се детаљно уредити обавезе свих институција у испуњавању обавеза из Оперативног плана активности. Припремљен је Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању. Влада је усвојила Предлог закона о услугама и Програм усаглашавања домаћег законодавства са Директивом о услугама 2006/123/ЕЗ. Министарство трговине, туризма и телекомуникација је припремило предлог пројекта за успостављање ЈЕКТ-е који би се финансирао из ИПА фондова и чека се његово одобрење. Планиране активности у наредном периоду у вези са

Регистром обухватају: припрему дигитализованог обрасца са инструкцијом за попис административних поступака; тренинг тренера и обуке државних службеника који ће учествовати у попису административних поступака; попис административних поступака; анализу пописаних административних поступака; поједностављење и оптимизацију административних поступака; усвајање правног оквира за успостављање Регистра; успостављање Регистра; наставак поједностављења и оптимизације административних поступака за привреду. У оквиру реализације пројекта за успостављање ЈЕКТ планира се доношење Уредбе о начину комуникације између институција и фазама успостављања ЈЕКТ-а, успостављање портала, и завршетак усклађивања секторских прописа са Директивом о услугама. У припреми је и планира се усвајање Закона о накнадама за коришћење јавних добара.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 249.672 ЕУР (на позицијама Министарства привреде - 54.736 ЕУР, Министарства трговине, туризма и телекомуникација – 191.912 ЕУР и Републичког секретаријата за јавне политике – 3.024 ЕУР), док пројектовани трошкови реформе у 2018. години износе око 185.000 ЕУР (само на позицији Министарства трговине, туризма и телекомуникација). Као потенцијално небуџетско финансирање реформе предвиђена средства износе (сва средства из ИПА фондова): 2017. – 1.742.840 ЕУР и 2018. - 2.086.280 ЕУР (на позицији Министарства трговине, туризма и телекомуникација: 2017. и 2018. – 1.295.000 ЕУР; на позицији Министарства привреде: 2017. – 447.840 ЕУР, 2018. – 791.280 ЕУР).

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неадекватна сарадња и координација надлежних републичких органа, организација и других институција у погледу пописивања административних поступака и других услова за пословање; Прекиди одржавања једном успостављеног регистра; Немогућност ангажовања неопходних људских ресурса.

Очекивани ефекти на конкурентност

Успостављањем Регистра очекује се смањење административног оптерећења привреде за минимум 20%, као и повећање транспарентности и предвидивости пословног окружења. Осим тога, пописивањем процедура утврдиће се које процедуре је могуће поједноставити, а самим тим смањити административни трошак функционисања привреде. Успостављање ЈЕКТ-е олакшаће и смањити трошкове отпочињања и обављања услужне делатности чиме се директно повећава отварање нових предузећа и конкурентност у сектору услуга. Циљ успостављања портала је да се пружаоцима услугама олакша приступ информацијама за отпочињање и обављање одређене услужне делатности. Могућност да на једном месту нађу све инфомрације скраћује потребно време за испуњавање предвиђених услова што

утиче на смањење трошкове привреде. Осим тога, пописивањем процедура утврдиће се које процедуре је могуће поједноставити, а самим тим смањити административни трошак функционисања привреде.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођењем ове структурне реформе позитивно се утиче на правну сигурност у поступању пред државним органима услед веће транспарентности рада државних органа управе, смањење административних баријера за пружање услуга, као и бољој информисаности како послодаваца, тако и запослених. Повећањем конкурентности и ефикасности укупне привреде, директно ће се повећати отварање нових предузећа, самим тим и отварање нових радних места.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2012 (ПВ)	2014
Административно оптерећење привреде, у % БДП - ЦВ: 3 (2020)	3,7	3,46

Приоритетна структурна реформа 10. УСПОСТАВЉАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ПЛАТФОРМЕ ЗА СВЕ ИНСПЕКЦИЈЕ НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ (Е-ИНСПЕКЦИЈА)

Опис структурне реформе

Успостављање јединственог информационог система за инспекције е-Инспектор везано је за активност садржану у Нацрту акционог плана за имплементацију Стратегије е-Управе 2017-2018. Овом реформом омогућиће се унапређење координације инспекција, законско уређивање и успостављање информационог система у циљу ефикасне размене података и електронских докумената у планирању и спровођењу инспекцијског надзора, што је циљ из Стратегије реформе јавне управе у РС и Закона о инспекцијском надзору.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Започета је израда свих пословних процедура и припрема тендерске документације за успостављање информационе платформе е-Инспектор. Пописани су пословни процеси у свих 36 инспектората на републичком нивоу. Урађена је процена хардверске инфраструктуре потребне за целокупан информациони систем. Законом о инспекцијском надзору утврђен је јединствени правни оквир за функционисање свих инспекцијских служби, појачана је превентивна функција инспекцијског надзора и успостављен механизам сарадње између различитих инспекција. У циљу побољшања конкурентности и повећања привредних активности, неопходно је предузети низ активности које би за последицу имале појачавање капацитета инспекција – повећање броја запослених, као и обезбеђивање техничких услова за спровођење инспекцијског надзора у пуном обиму. Ради одговарајућих унапређења, у плану је израда функционалне и компаративне анализе људских ресурса у инспекцијама, коју би усвојио Савет Координационе комисије, а у складу са одредбама Закона о инспекцијском надзору. Од посебне важности је и процес

усаглашавања посебних закона којима се у одређеним областима уређује инспекцијски надзор, како би се створио функционални правни оквир за спровођење инспекцијског надзора у свим областима. Имајући у виду да је природа посла инспекција веома различита и изискује постојање посебних закона, као и да је Закон о инспекцијском надзору закон системског, „кровног“ карактера који садржи савремене инспекцијске стандарде и правила рада и поступања, којима се попуњавају правне празнине у инспекцијском надзору, неспоран је значај успешног спровођења и окончања процеса усаглашавања. Планиране активности у наредном периоду обухватају и припрему централног, али и појединачних модула за инспекције, као и комуникацију са екстерним партнерима. Уследиће израда јединственог информационог система, праћена прилагођавањем истог појединачним потребама инспектората и едукацијом инспектора за рад у новом информационом систему.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 560.000 ЕУР, док пројектовани трошкови реформе у 2018. години износе око 640.000 ЕУР.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Високи трошкови успостављања информационе платформе е-Инспектор; Неблаговремено или недовољно обезбеђивање средстава у буџету РС; Спровођење паралелних реформских процеса у области унапређења инспекцијског надзора, а посебно у делу развоја капацитета инспекција, уз недовољно добру координацију наведених напора; Непостојање адекватне кадровске и техничке опремељености инспекција.

Очекивани ефекти на конкурентност

Обједињавањем рада тржишне инспекције, инспекције рада, комуналне инспекције, итд. као и њихову бољу координацију са радом Пореске управе кроз развијање јединственог информационог система омогућиће се ефикаснији и ефективнији рад свих инспекција. Циљане контроле од стране инспекција требало би да доведу сигурнијег пословног окружења услед боље примене прописа и мањег оптерећења савесних привредних субјеката непотребним и честим инспекцијама. Такође, ова реформа би требало да допринесе и смањењу сиве економије, повећању буџетског прилива од пореза и доприноса, као и расту формалне запослености.

Очекивани ефекти на друштво

Ефекти спровођења ове реформе огледају се у: смањењу броја радника запослених у сивој економији и бољем функционисању тржишта рада услед квалитетнијег надзора и координираног рада више инспекција; квалитетнијем праћењу поштовања уговора о раду и права радника које ће бити омогућено повећањем ефикасности инспектората за рад;

боља информисаност јавности и већа видљивост рада инспектора на терену омогућена квалитетнијим информационим системом; повећању образованости запослених у инспекцијским службама.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Све инспекције на републичком нивоу корисници е-инспекције, у % - ЦВ: 100% (2018)	0	0

3.5 Област ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ

Усвајањем стратешког оквира установљене су смернице за успостављање делотворног националног истраживачког система, који кроз мериторнији систем финансирања и адекватне подстицаје иновативности треба да доприноси економском расту. Кључни проблеми у области истраживања и иновација и даље су: ниска укупна издвајања за науку и истраживање, одлазак високообразованог становништва у иностранство (“одлив мозгова”), недовољна сарадња науке и привреде у погледу комерцијализације истраживања и иновативних пројеката, недостатак институционалног оквира за подршку иновацијама, неизвесност финансирања научноистраживачких организација.

Ниски издаци и мали број финансијских инструмената за подршку истраживању и иновацијама. Укупна издвајања за науку у Србији износила су 0,87% БДП у 2015. и нижа су од просека ЕУ-28 (2,03% БДП). Иако је повећано улагање у науку које долази из пословног сектора на 12,8% у 2015. (8,2% у претходној години), то је и даље знатно испод просека ЕУ-28, где чак 55% свих улагања у науку чине инвестиције приватног сектора. Србија би до краја 2020. требало да увећа улагања у истраживање, развој и иновације до 1,5% БДП (од чега 0,6% из буџета) како би се додатно приближила европским стандардима и снажније интегрисала у европски истраживачки простор. Србија се према Глобалном индексу иновативности (*Global Innovation Index - GIИ*) у 2016. налази на 65. позицији (од 128 земаља), а најлошије је рангирана у сегменту софистицираности тржишта (109) који обухвата приступ кредитима, заштиту инвеститора и број пројеката финансираних ризичним капиталом.

Сваке године више од 32.000 људи напусти Србију (према проценама РЗС). Главни разлози **одласка у иностранство** су посао и усавршавање. Најчешћи узрок емиграције научника су, поред веће зараде, и бољи услови за научноистраживачки рад, док велики број студената који напуштају Србију одлази на завршетак мастер и докторских студија (14% иселених високообразованих). Према способности државе да „задржи” и да „привуче” таленте, Србија у 2016. заузима претпоследње место (од 138 земаља) и боље је рангирана само од Венецуеле⁴³. У Србији има 2.800 запослених у области истраживања и развоја на милион становника (извор: РЗС), што је недовољно у односу на 5.000 у ЕУ-28

⁴³ Извештај о конкурентности 2016, Светски економски форум

(извор: Eurostat). Од укупно 14.643 истраживача (од чега су 59% или 8.620 доктори наука), само 3% је запослено у нефинансијском сектору. Непостојање „истраживачке визе“ и нерегулисана реинтеграција истраживача повратника неки су од разлога ниске конкурентности Србије у области науке.

Отежана је међусекторска мобилност истраживача између научноистраживачких организација и приватног сектора кроз заједничке докторске студије, заједничке пројекте, могућност да истраживачи проведу одређени период у приватном сектору и сл. Ова врста мобилности код нас практично и не постоји. У наредном периоду активно ће се радити на усаглашавању политика запошљавања, образовања и научнотехнолошког развоја ради прилагођавања знања и вештина потребама привреде.

У Србији нема финансијских инструмената и механизма за подстицање тражње за иновацијама. Нема пореских олакшица за предузећа која реализују активности истраживања и иновација, као ни кредитирања иновационих пројеката предузећа. **Недовољна је и сарадња академских кругова са привредом,** што у погледу комерцијализације истраживања знатно умањује потенцијал науке у унапређењу конкурентности приватног сектора. У оквиру трогодишњег Пројекта за унапређење конкурентности и запошљавања Светске банке (*Competitiveness & Jobs*), као и у оквиру ИПА 2014 пројекта Директан грант за Фонд за иновациону делатност – Програм раног развоја и програм суфинансирања иновација, предвиђено је повећање броја привредних друштава подржаних кроз програме суфинансирања иновација.

Неопходно је успоставити институционални и законски оквир за подршку иновацијама и обезбедити дугорочне изворе финансирања. Закон о високом образовању и Закон о иновационој делатности не дефинишу оснивање иновативних компанија заснованих на знању. Није регулисана ни област финансирања кроз фондове ризичног капитала (*Venture Capital - VC*). Већина универзитета у Србији је основала неку форму јединице за трансфер технологија, које не располажу довољним људским капацитетима и финансијским средствима за идентификовање иновација у оквиру научно истраживачких организација и њихову комерцијализацију. Осам пословно-технолошких инкубатора и четири научно-технолошка парка (у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу) у великој су мери настали као резултат донаторских пројеката и суочавају се са проблемом самоодрживости тј. без подршке су научноистраживачких организација или буџетских средстава.

Приоритетна структурна реформа 11. ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ ИНОВАЦИЈАМА И ТЕХНОЛОШКОМ РАЗВОЈУ У ЈАВНОМ И ПРИВАТНОМ СЕКТОРУ

Опис структурне реформе

Поред подршке иновационим пројектима и пројектима технолошког развоја у научноистраживачким организацијама и у приватном сектору, ова реформа укључује и успостављање система за трансфер технологије, спровођење заједничких пројеката јавних научноистраживачких организација и приватних компанија као и финансирање

иновационих пројеката у приватном сектору кроз Фонд за иновациону делатност. Спровешће се и независна међународна евалуација јавних истраживачко-развојних института у Србији током 2017. године, како би се унапредила њихова ефикасност и капацитети за сарадњу са приватним сектором кроз технолошке пројекте. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период 2016-2020. године „Истраживања за иновације“ усвојена је у марту 2016. године, а урађен је Нацрт акционог плана за спровођење Стратегије.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Потписан је Уговор о директном гранту између Фонда за иновациону делатност и Министарства финансија из ИПА 2013 за спровођење грант шеме (Програм сарадње науке и привреде), објављен је јавни позив, одржани су инфо дани у 6 градова у Србији и 10 радионица у сврху припреме апликаната за подношење пријава. Провера подобности припадних пријава, оцењивање припадних пријава од стране међународних рецензента, одлука о ужем избору и доношење коначне одлуке о финансирању од стране међународне независне експертске комисије спроведени су у периоду од краја септембра до почетка децембра 2016. године. Фонд за иновациону делатност је 9. децембра 2016. објавио имена 14 пројеката добитника финансирања у укупном износу од 3 милиона евра. Након објаве добитника, Фонд је у децембру 2016. године организовао „Инфо дан“ током којег су добитници финансирања упознати са принципима имплементације у оквиру грант шеме, начином извештавања и спровођењем процедура набавке. Потписивање уговора са добитницима финансирања и почетак имплементације пројеката се очекује у првом кварталу 2017. године. За наредни трогодишњи период планирана је имплементација Програма сарадње науке и привреде из ИПА 2013. Поред тога, Фонд ће за Програм раног развоја и Програм суфинансирања иновација у оквиру Пројекта за унапређење конкурентности и запошљавања Светске банке (*Competitiveness & Jobs*), објавити јавне позиве и имплементирати ова два програма, такође је планирана евалуација јавних истраживачко-развојних института, имплементација пројеката који су одабрани у оквиру Програма истраживања у области технолошког развоја МПНТР-а, као и успостављање и реализација сервисних линија за трансфер технологија у Централној канцеларији за трансфер технологија. Упоредо се израђује и Стратегија истраживања и иновација за паметне специјализације Републике Србије РИС 3, а са тим у вези формирано је међуресорно радно тело (МРТ) које је сачинило прву радну верзију мапе пута за израду Стратегије. На тај начин Србија је прва земља која није чланица ЕУ а која је отпочела процес дизајнирања паметне специјализације на националном нивоу.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 45.251.064 ЕУР, а исти износ је пројектован за трошкове реформе у 2018. и 2019. години из буџета РС. Као потенцијално небуџетско финансирање реформе обезбеђена су следећа средства: 2017. – око 2 мил. ЕУР (од чега 1,5 мил. ЕУР из ИПА фондова); 2018. – око 1,9 мил. ЕУР (од чега 1,4 мил. ЕУР из ИПА фондова); 2019. – 960.833 ЕУР из ИПА фондова.

Ризици у спровођењу структурне реформе

У погледу реализације ове реформе идентификовани су следећи кључни ризици: застоји у спровођењу других предвиђених реформи у сектору науке и иновација, ниска заинтересованост привреде и науке за сарадњу, недостатак потенцијалних технологија за комерцијализацију при научноистраживачким организацијама, недовољна заинтересованост истраживача да учествују у процесу комерцијализације, отпор запослених истраживача приликом евалуације научних института.

Очекивани ефекти на конкурентност

Структурна реформа има позитиван утицај на конкурентност јер подстиче иновативне активности у приватном сектору, кроз унапређење капацитета привредних друштава да развијају иновативне производе и услуге са високим степеном додате вредности. Поред тога, програм трансфера технологија ствара услове да се постојеће знање и научни резултати комерцијализују на тржишту. Кроз финансијске инструменте Фонда за иновациону делатност смањује се цена капитала и компаније се припремају за приступ другим видовима финансирања као што су фондови ризичног капитала.

Очекивани ефекти на друштво

Реформа ће имати позитиван ефекат на запосленост стварањем дугорочно одрживих и добро плаћених радних места. Успешни примери иновативних компанија подржаних кроз програме Фонда за иновациону делатност прошириће друштвену свест о важности предузетништва, науке и иновација. Смањиће се ефекат „одлива мозгова“ креирањем радних места за високообразоване кадрове (првенствено младе) односно спровођењем заједничких пројеката приватног сектора и академске заједнице. Такође, реформа ће допринети подизању иновационе културе у друштву, повећању степена апсорпције нових технологија, а самим тим и подизању нивоа опште образованости друштва.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Број урађених самоевалуација института – ЦВ: 50 (2018)	0	0
Број новостварених пројектних партнерстава између привредног и академског сектора - ЦВ: 42 (2018)	22	14
Број новооснованих иновативних привредних друштава – ЦВ: 296 (2018)	156	0
Број пријављених патената – ЦВ: 103 (2018)	58	0
Број висококвалификованих кадрова запослених кроз подржане пројекте – ЦВ: 584 (2018)	324	0

* Пројекти који се финансирају кроз Mini and Matching Grants нису спроведени у 2016

3.6 Област СПОЉНА ТРГОВИНА И ИНВЕСТИЦИОНИ ПОДСТИЦАЈИ

Постигнута макроекономска стабилност стимулативно је деловала на инвестициону активност и раст конкурентности домаће привреде на међународном тржишту, чиме је уз побољшање услова размене, повећан извоз и смањен спољнотрговински дефицит. Србија је ускладила већи део законодавства, стандарда и техничких прописа у области инфраструктуре квалитета са законодавством ЕУ. И поред евидентног напретка у спољнотрговинској области изазови са којима се Србија суочава односе се на низак ниво додате вредности у производњи, даље усаглашавање производње са међународним стандардима квалитета, недиверсификованост извоза, као и недовољна оријентисаност произвођача на захтеве купаца.

Раст извоза и обима спољнотрговинске размене није праћен побољшањем извозне структуре. Експанзија извоза се може објаснити до сада обављеном приватизацијом и реструктурирањем предузећа, потписивањем и ратификовањем уговора о слободној трговини, као и растом извоза путничких аутомобила, хране и готових текстилних производа. Побољшан је однос размене (показатељ куповне моћи извоза за јединицу увоза) са 2,2% у 2015. на 14,7% у првој половини 2016. године. Диверсификација страних директних инвестиција (СДИ) у велики број сектора који производе разменљива добра обезбедила је широку дисперзивност извоза, чиме је смањен ризик његовог успоравања у средњем року. Растући извозни коефицијент Србије (извоз као проценат БДП) са 20,7% у 2009. на 36,2% у 2015. години, допринео је смањењу негативног салда спољнотрговинске размене у истом периоду (за 21,8%). Увозна активност је детерминисана потребама привреде за инвестиционим добрима и сировинама, па је самим тим у корелацији са растом извоза. Србија 60% укупног обима размене остварује на тржишту ЕУ. Компаративне предности српска привреда остварује првенствено код примарних и производа нижих фаза прераде, који доминирају у структури српског извоза (50% извоза Србије, наспрам 30% извоза у ЕУ-28). Учешће извоза *high-tech* производа у 2015. од свега 9% у укупном извозу Србије знатно је испод просечног нивоа ЕУ-28 (26%).

Иако је садашњи ниво инвестиционе активности Србије приближан нивоу ЕУ-28 или Немачке (на крају 2015. године учешће инвестиција у БДП-у износи 18,1% у Србији, 19,6% у ЕУ-28, 19,9% у Немачкој), **разликује се структура инвестиција:** док се у Немачкој 10,2% инвестиција улаже у високотехнолошке индустрије (производња основних фармацеутских производа и препарата и производња рачунара, електронских и оптичких производа), у Србији се на ове секторе односи тек 2,7% укупних инвестиција, што није довољно за дугорочно одржив привредни раст и развој. **Реформе пословног амбијента, уз побољшање финансијске позиције предузећа, одразиле су се на раст укупних инвестиција** у 2015. од 5,4% међугодишње. Ипак искуства развијених земаља показују да ниво инвестиција мора бити на много вишем нивоу (око 25% БДП) за одрживе и веће стопе привредног раста.

Раст и диверсификација СДИ у Србији довели су до раста производње намењене извозу. Укупне нето СДИ у Србији у 2015. износе 1,8 млрд. ЕУР, (5,5% БДП), што је раст

од приближно 46% у односу на 2014. Са друге стране greenfield инвестиције у 2014. бележе најнижу вредност од почетка економске кризе, а улагања су чешће извођена ради куповине и ширења тржишта, него ради повећавања производних капацитета. Подстицање приватних и јавних инвестиција је препорука из *Извештаја ЕК о напретку Р. Србије за 2016. (стр. 35).*

На пољу ефикасности тржишта роба (у оквиру Глобалног индекса конкурентности) **Србија је лоше рангирана** (121. позиција на ранг листи од 138 земаља), упркос конкурентној позицији у сегменту броја процедура за отпочињање пословања (54. место на ранг листи) и увозног коефицијента од 59,4% БДП (37. позиција). У домену софистицираности купаца Србија је остала на веома ниском нивоу (133. позиција). Купци одлуку о куповини робе најчешће доносе само на основу ниске цене, јер произвођачи не воде рачуна о захтеву потрошача који су, из културних или историјских разлога, различити по земљама. Компаније нису довољно иновативне и оријентисане на купце, што ограничава повећање ефикасности на робном тржишту.

Финализација процеса приступања Србије Светској трговинској организацији (СТО) зависи од **усклађивања домаћег законодавства са правилима СТО**. У нашем случају - доношења Закона о генетички модификованим организмима сагласно правилима СТО у погледу промета ГМО: реч је о системском питању, а не билатералним захтеву било које чланице. Такође, још увек се воде билатерални преговори у оквиру процеса приступања СТО са САД, Бразилом (пољопривреда), Украјином (роба и услуге) и Руском Федерацијом (роба и услуге).

Србија је потписник низа Споразума о слободној трговини са: Руском Федерацијом (2000), ЦЕФТА (2006), ЕУ (2008), Белорусијом (2009), Турском (2009), ЕФТА (2009) и Казахстаном (2010), а још увек преговара са Украјином.

Европска унија препознаје техничке прописе као предуслов за укључивање Србије у међународне и европске интеграционе токове и обезбеђивање слободног кретања робе и услуга. **Србија је ускладила већи део свог законодавства, стандарда и техничких прописа у области инфраструктуре квалитета са законодавством ЕУ** (до сада је преузето 97% стандарда и око 75% техничких прописа). Требало би да изврши даље усклађивање секторског законодавства и осигура бољу примену техничких захтева и стандарда (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије за 2016. годину, стр. 37).*

На „*Doing business*“ листи, Србија је према индикатору који се односи на спољнотрговинску размену заузела 23. позицију на ранг листи од 190 земаља, што је уједно и најзначајнији ранг унутар композитног индикатора Услови пословања. Најважнија активност за добар ранг у овој области је ефикасна примена НЦТС (нови царински транзитни систем) транзитног поступка од стране Управе царина, као и увођење система електронског царинења.

Приоритетна структурна реформа 12. УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА

Опис структурне реформе

Ефикасан и међународно признат систем инфраструктуре квалитета (ИК) има за циљ обезбеђење услова за стављање на тржиште безбедних и квалитетних производа, као једног од кључних предуслова за повећање конкурентности српске привреде, извоза и привредног раста. Ефикасан систем ИК обезбеђује српским предузећима и индустрији оквир за примену техничких прописа и стандарда за производе и системе управљања (безбедношћу, квалитетом, заштитом животне средине и др.). Ова реформа је усмерена на достизање равномерног високог степена развијености кључних елемената система ИК: метрологије, стандардизације, акредитације и оцењивања усаглашености, као и на пуну и ефикасну примену прописа који се односе на слободно кретање робе, без непотребних техничких препрека у трговини (Преговарачка група 1). Реформа је усклађена са циљевима *Стратегије унапређења система инфраструктуре квалитета у Републици Србији за период 2015-2020. године (Стратегија ИК)* и укључује 3 мере: (1) Хармонизацију законодавства са ЕУ; (2) Уређење нехармонизоване области; (3) Међународно признат институционални оквир ИК.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Имплементација структурне реформе је започета хармонизацијом кључних прописа, односно доношењем и ревидирањем 4 кровна закона у областима: стандардизације, акредитације, метрологије и техничких захтева за производе и оцењивање усаглашености, као и доношењем Стратегије ИК (опширније у анкесу табела 12). Имплементација наведених аката се спроводи кроз три мере: (1) *Хармонизација законодавства са ЕУ* - хармонизовано је преко 75% законодавства за прописе у различитим областима (лифтови, електрична опрема, електромагнетска компатибилност и др.), затим преузето је око 97% европских стандарда у српску стандардизацију и припремљен Нацрт Стратегије и Акционог плана за потпуно преузимање и имплементацију европског законодавства обухваћеног преговарачким поглављем 1 Слобода кретања робе (АП за хармонизовану област); (2) *Уређење нехармонизованог подручја* - односи се на производе за које не постоји хармонизовано законодавство ЕУ већ се примењују национално техничко законодавство и стандарди. Припремљен је Акциони план са преко 150 техничких и других прописа, који су потенцијална препрека слободној трговини (АП за нехармонизовану област), успостављен је правни оквир за превентивно деловање, односно предупређење нових препрека у трговини (у складу са захтевом Директиве ЕУ 2015/1535 и ТБТ/СТО споразума) и започето је иновирање застарелих техничких прописа са циљем укидања захтева који су препознати као потенцијална препрека трговини; (3) *Међународно признат институционални оквир ИК* - испуњени су сви захтеви и Институт за стандардизацију Србије је 23. новембра 2016. године постао пуноправни члан CEN/CENELEC европских организација за стандардизацију, Акредитационо тело Србије је чланица Европске организације за акредитацију (EA), Међународне организације за акредитацију лабораторија (ILAC) и Међународног форума за акредитацију (IAF) и потписник мултилатералних споразума о међусобном признавању система акредитације (EA MLA, ILAC MRA, IAF MLA), Дирекција за мере и драгоцене метале је члан у

међународним и европским организацијама за метрологију (OIML, BIPM, WELMEC, EURAMET, EMLMF), спроведене су активности промоције и едукације шире јавности и заинтересованих страна по питањима из области стандардизације, акредитације, метрологије и оцењивања усаглашености (као подршка имплементацији наведених активности коришћене су експертске услуге пројекта „Јачање капацитета националног система ИК и ТОУ у Србији” IPA 2013 - Twinning у областима: играчке, аеросоли, козметика, грађевински производи и друго).

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у укупном износу од 9,6 мил. ЕУР. У 2017. години је обезбеђено и небуџетско финансирање у укупном износу од 5,3 мил. ЕУР и то за: Пројекат „Јачање капацитета националног система ИК и тела за оцену усаглашености производа у Републици Србији” (ИПА 2013-Twinning) – 300.000 ЕУР, и Пројекат „Набавка опреме телима за оцењивање усаглашености“ (ИПА 2013-Supply Contract) - 5 мил. ЕУР. Процењена вредност сопствених средстава Института за стандардизацију Србије и Акредитационог тела Србије за период 2017-2019. године износи 6,6 мил. ЕУР.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Недовољан интезитет хармонизације прописа, као и недовољни капацитети за припрему и примену техничких прописа у надлежним министарствима, представљају потенцијални ризик за адекватно спровођење структурне реформе. Такође и престанак важења пуноправног чланства националних институција у европским и међународним организацијама за стандардизацију, акредитацију и метрологију и споразума о узајамном признавању.

Очекивани ефекти на конкурентност

Имплементација наведених мера ће директно допринети стварању услова за стављање на тржиште безбедних и квалитетних производа и повећању конкурентности домаће привреде тако што ће смањити трошкове испитивања и сертификације, унапредити надзор и усагласити законодавни оквир и техничке прописе са захтевима тржишта ЕУ чиме се уклањају техничке препреке за производњу, увоз и извоз производа.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођењем ове структурне реформе директно се обезбеђује висок ниво заштите безбедности и здравља људи због коришћења безбеднијих и квалитетнијих производа, заштита имовине, заштита животне средине и других јавних интереса. Такође, унапређује се заштита интереса потрошача и крајњих корисника производа и подиже јавна свест о значају техничких прописа и стандарда.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016

Индекс имплементације правила и принципа јединственог тржишта ЕУ и СТО/ТБТ споразума - ЦВ: 54 (2019)	/	48	50
Удео извозника у укупном броју МСПП - ЦВ: 7% (2020)	4,3%	4,3%	4,5%
Учешће извоза у укупном промету сектора МСПП - ЦВ: 14% (2020)	9,1%	9,1%	9,5%

3.7 Област ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ

Највеће препреке у области развоја образовања и вештина су неусклађеност људског капитала у односу на друштвене и економске потребе, недовољни капацитети и неадекватна локална мрежа установа, недовољан обухват деце, ниско учешће високообразованог становништва, неуређен систем квалификација које се стичу образовањем, отежана покретљивости радне снаге.

Образовни планови и програми на свим нивоима образовања су обимни и нефлексибилни. За привреду људски капитал је ресурс само ако поседује одговарајуће образовање, знање, вештине, компетенције, што образовани систем Србије не омогућава.

Главни изазови друштвене бриге о деци предшколског узраста (деца од 0,5 до 3 године старости) **и предшколског васпитања и образовања** (деца од 3 до 5,5 година старости и деца узраста од 5,5 до 6,5 година за које је припремни предшколски програм обавезан) **су неадекватни капацитети система са аспекта броја деце и мреже установа односно објеката предшколског васпитања и образовања** (садашњи систем чини мрежа од 271 предшколске установе са 2.555 објеката). Однос броја деце и установа је додатно неповољан са аспекта руралних и урбаних средина. Обухват деце износи око 43% (посматрано по узрастима: до 3 године 19%; од 3 до 5,5 година 38%; од 5,5 до 6,5 година 95%⁴⁴).

Ученици у основним школама су преоптерећени обавезном наставом, још увек је у великој мери заступљена настава *ex cathedra*, недовољно се примењују методе активног учења, истраживачке методе и други начини рада који су усмерени на ученике и омогућавају њихово веће учешће у наставном процесу и развој њихове мотивације за учење и примену знања. Непотпун је обухват деце основним образовање и васпитањем (нето стопа обухвата износи 97,5%). Према попису становништва из 2011. године, 22% грађана **нема потпуно основно образовање**, иако је основно школовање у Србији обавезно и бесплатно већ више од 50 година. Стопа осипања деце при преласку у пети разред последњих година смањена је испод 1%, док је у 2014. стопа завршавања основног образовања износила 99,6% (односно стопа одустајања од школовања у основном образовању је 0,4%). Осавремењавање наставе за ученике од 5. до 8. разреда спроводи се увођењем активности међупредметног увезивања садржаја као подршка предузетничком образовању, а у циљу подстицања деце на креативно, процесно и пројектно размишљање.

⁴⁴ Извор: Статистика образовања, 2014, РЗС

Квалитет основног образовања у Србији је на нижем нивоу од просека у земљама ОЕЦД-а, мерено PISA тестом. У односу на ОЕЦД просек који износи 500, петнаестогодишњаци из Србије су на тестирању 2012. године у просеку постигли 60 поена мање, што је једнако ефекту од нешто више од једне године школовања у земљама ОЕЦД. Међутим, према резултатима TIMSS⁴⁵ истраживања из 2015. године, који представља тест постигнућа из математике и природних наука, ученици из Србије остварили су изнад просечне резултате - просечан скор за Србију износи 518 поена, 18 поена више у односу на међународни просек.

План уписа и образовни профили у средњим стручним школама не прате потребе привреде и тржишта рада већ су усмерени ка стицању теоријских - академских и стручних знања, па је присутна велика незапосленост особа са средњом стручном спремом (од укупног броја незапослених у Q2 2016. године, 64,5% има завршену средњу школу, према Анкети о радној снази, РЗС). Недовољно је распрострањен модел дуалног образовања којим би ученици средњих школа имали интензивну практичну припрему у предузећима у којима би се касније запослила. Систем учења кроз модел дуалног образовања примењује се у око 30% образовних профила који се реализују у средњим стручним школама (59 програма).

Обухват деце средњим образовањем у школској 2014/2015 је 88,7%, док је **стопа одустајања од школовања била 1,3%,** према РЗС. У опште и стручне средње школе 2016. године уписано је око 95% ученика који су завршили основно образовање. Србија је једна од ретких земаља где средње образовање још увек није обавезно, иако је Стратегијом развоја образовања предвиђено увођење обавезног средњег образовања. У 2016. је започет рад на програму тзв. државне (националне) матуре који подразумева дефинисање концепта Националне матуре, кључних садржаја и рокова.

Висока диверзификованост студијских програма у области високог образовања само је један од разлога што млади након школовања не могу да се запосле (стопа незапослености младих дипломаца, узраста 25-29 година старости износи 28,7% према Анкети о радној снази 2015, РЗС). Учешће становништва са високим образовањем у Србији (10,6% према попису из 2011.) је ниско у односу на просек ЕУ-28 (23,7%). У 2012. години једна од четири особе у узрасној групи 25-34 године има завршен неки вид високог образовања (24,9%), што је и даље значајно нижи проценат од просека ЕУ-28 (35,2%). Недостаје системско праћење и сигурније утврђивање тренутне неусклађености квалификационе структуре дипломираних студената и квалификација које се траже, али и предвиђање потреба тржишта рада Србије за кадровима.

Приоритетна структурна реформа 13. КВАЛИФИКАЦИЈЕ ОРИЈЕНТИСАНЕ ПРЕМА ПОТРЕБАМА ТРЖИШТА РАДА

Опис структурне реформе

---

⁴⁵ Trends in International Mathematics and Science Study, http://www.ipisr.org.rs/timss/o_istrazivanju_timss - Пројекат Међународног удружења за евалуацију образовних постигнућа се спроводи на сваке 4 године, са ученицима четвртог и осмог разреда

У циљу унапређења образовног система тако да из њега излазе компетентни појединци који могу да одговоре на потребе тржишта рада, друштва као целине, али и да задовоље своје личне потребе, спроводе се реформски процеси фокусирани на средње стручно образовање. Како техника и технологија у данашњем друштву напредују великом брзином, а школе не могу да испрате те технолошке промене, императив је да се део стручног и практичног образовања измести у компаније. На тај начин ће ђаци, након што заврше средњу стручну школу, имати функционална и употребљива и примењива знања како би се одмах укључили у радни процес. Дуални систем образовања, који у Србији подразумева модел дуалног и предузетничког образовања, учиниће средњошколце предузимљивијим, па их чак и мотивисати да отворе своје компаније и да одмах након формалног образовања активно учествују у процесу производње. Национални оквир квалификација у Србији (НОКС) треба да користи како ученицима и студентима, тако и привреди, и да обезбеди компатибилност са европским образовним простором. Квалификација треба да покаже шта одређена особа уме и може да уради, а не само коју диплому или сертификат има и коју школу је завршила.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Рад на изради НОКС-а којим се утврђују сви елементи система (надлежна тела и институције, законски и финансијски оквир) је у завршној фази. Савет за стручно образовање и образовање одраслих и Национални савет за високо образовање усвојили су главне елементе НОКС-а. Квалификације су разврстане на осам нивоа квалификација са поднивоима на шестом, седмом и осмом нивоу. За све нивое утврђени су описи као и начин разврставања претходно стечених и актуелних квалификација према НОКС-у. Припрема се документ о НОКС-у као и извештаји о повезивању са Европским оквиром квалификација и самовредновању према Европском простору високог образовања, а у току је и успостављање јединствене базе квалификација које се могу стећи у Републици Србији. У 2017. фокус ће бити на изради стандарда квалификација у 2 сектора и њихова акредитација (упис у базу), изради програма образовања/студијских програма на основу стандарда квалификација, припреми нове националне класификације занимања, даљем јачању институционалног оквира за имплементацију НОКС, као и на успостављању система валидације неформалног и информалног учења.

У оквиру реформе стручног образовања у 2016. креиран је нацрт „Националног модела дуалног и предузетничког образовања“ и започета је анализа њихове имплементације на свим образовним нивоима у 28 градова из различитих група развијености општина. Повећан је број ученика у оквиру пилот пројеката развоја дуалног и предузетничког образовања у Србији са 510 на око 1.000 ученика, односно број компанија са 40 на 62 (укључена су мала и средња предузећа). Утврђен је модел за израду програма образовања за које је идентификована потреба компанија, а прилагођавају се и модернизују постојећи програми за реализацију по дуалном моделу у складу са захтевима компанија. Такође, смањен је број са 270 на 186 образовних профила у средњем стручном образовању у трајању од три године (74 профила) и четири године (112 профила), а у току је, уз помоћ компанија, идентификација регионалних потреба за профилима што ће се користити при

изради плана уписа за наредну школску годину. Припремљена је и студија за увођење предузетничког васпитања и образовања од 5. разреда основне школе са посебним акцентом на равоју радне етике и предузимљивости, креативног и пројектног мишљења за које се предпоставља да подстичу зрелост у избору будућег занимања, као и утицај на samozапoшљивост младих и њихово осамостаљивање и обезбеђивање економске сигурности. У 2017. и 2018. години акценат ће бити на усвајању Закона о дуалном образовању, његовој промоцији и примени, формирању Канцеларије за дуално предузетничко образовање, примени методологије уписа у средње школе која подразумева усклађеност плана и програма образовног система са потребама тржишта рада, као и формирању и отварању међурегионалног информационог центра Ваљево.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину за НОКС и увођење и промоцију дуалног образовања су обезбеђена средства у износу од 682.728 ЕУР. За НОКС је обезбеђено и небуџетско финансирање у 2017. у износу од 1,5 мил. ЕУР из ИПА 2014, док су средства у износу од око 75.000 ЕУР за период 2017-2019. година обезбеђена у оквиру пројекта „Подршка спровођењу Програма реформи политике запошљавања и социјалне политике у Републици Србији са фокусом на запошљавање младих“, поткомпонента 2 (финансијски подржава Швајцарска агенција за развој и сарадњу).

Ризици у спровођењу структурне реформе

За увођење модела дуалног и предузетничког образовања ризик представља недовољна сарадња јединица локалне самоуправе и привредних субјекта са средњим стручним школама и осталим актерима; Недовољно привредних субјеката који могу да одговоре на захтеве средњих стручних школа; Немогућност успостављања институционалног оквира и недовољни административни капацитети постојећих институција и тела; Изазов у току усвајања НОКС и успостављања секторских већа је неадекватна подршка социјалних партнера.

Очекивани ефекти на конкурентност

Компетентан људски капитал је један од основних предуслова за привлачење инвестиција у одређеним областима привреде. Усклађивањем потреба за компетенцијама са програмима образовања/студијским програмима омогућава се брже и ефикасније укључивање квалификованих појединаца у радне процесе чиме се смањују трошкови адаптације, повећава ефикасност процеса, повећава доступност адекватне радне снаге и привлаче стране инвестиције. Стварањем компетентних кадрова, подиже се и капацитет домаћих предузећа за креирање иновативних производа и услуга. Успостављањем система НОК обезбеђују се механизми социјалног партнерства између свих чинилаца на тржишту рада: образовни систем редефинише своју понуду на тржишту рада када је реч о

формалном образовању, а са друге стране, пружаоци услуга неформалног образовања могу на брз и ефикасан начин да понудом акредитованих програма обука интервенишу на тржишту компетенција. Повезивањем са ЕОК-ом квалификације стечене у Србији постају видљиве и упоредиве са квалификацијама стеченим у другим земљама, првенствено ЕУ.

Очекивани ефекти на друштво

Идентификацијом неопходних компетенција односно квалификација на тржишту рада омогућава се сваком појединцу-носиоцу такве квалификације да лакше дође до квалитетног и одговарајућег посла. Послодавци ангажују квалификовану радну снагу према својим захтевима јер су укључени у све фазе процеса идентификације, развоја и имплементације квалификација односно програма образовања / студијских програма. Образовање, поред тога што представља процес стицања знања и вештина за обављање тачно одређених послова, доприноси и оспособљавању сваког појединца да одговори на потребе друштва у целини, тако да успостављање образовног система који ће одговорити на ове потребе доприноси даљем развоју друштва у свим сегментима. Квалификације засноване на потребама идентификованим на тржишту рада, омогућавају сваком појединцу да на адекватан начин стекну одговарајуће компетенције како за рад и даље учење, тако и за свакодневни живот и омогуће пуну афирмацију сваког појединца.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Број акредитованих квалификација у регистру квалификација (засноваих на стандарду квалификација и исходима учења) – ЦВ: 70 (2018.)	0	59
Број функционалних секторских већа – ЦВ: 12 (2018.)	0	1
Број успостављених уговора између школа и компанија	40	62
Број ученика који похађа дуални систем	510	1.000

3.8 Област ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА

Раст запослености, у условима повећања активације и смањења незапослености становништва, представљају позитивне трендове на тржишту радне снаге⁴⁶ у Србији. Међутим, тржиште рада и даље одликује велики број неформално запослених у укупној запослености, висока структурна незапосленост (дугорочна незапосленост која води искључивању са тржишта рада, висока незапосленост младих која води „одливу мозга“, вишкови запослених), родна неравноправност на тржишту рада, као и ограничена средства за мере активне политике запошљавања.

Стопа запослености становништва старости 15 и више година износи **46,8%** у трећем кварталу 2016. што представља раст од 3,4 пп у односу на исти квартал 2015. Број запослених је порастао на више од 2,8 милиона, али је **велики број запослених у „сивој“ економији** (више од 677 хиљада), тако да стопа неформалне запослености износи 24,1%.

⁴⁶ Извор података за индикаторе тржишта рада је Анкета о радној снази, РЗС

Снажан раст неформалне запослености у 2016. највећим делом је резултат већег ангажовања сезонских радника у пољопривредној производњи услед добре пољопривредне године. **Стопа запослености жена** од 39,5% и даље је **значајно нижа од стопе запослености мушкараца** (54,7%, разлика од чак 15 пп). Стопа запослености у Србији је значајно нижа од просека ЕУ-28 (58,9% у Q2 2016, Eurostat).

Стопа незапослености становништва старости 15 и више година износи **13,8%** у трећем кварталу 2016. године што представља пад за 2,8 пп у односу на исти квартал 2015. **Незапосленост има дугорочни карактер** јер велики број незапослених лица траже посао дуже од годину дана (стопа дугорочне незапослености 9,0%). Дугорочна незапосленост доводи до застаревања знања, а како се вероватноћа налажења посла смањује пропорционално дужини периода незапослености, то може довести и до трајног искључења са тржишта рада. Стопа незапослености у Србији је виша од просека ЕУ-28 (8,6% у Q2 2016, Eurostat).

Стопа незапослености младих (за категорију 15-24) од **28,5%** у трећем кварталу 2016. **двоструко је виша од опште стопе незапослености**. Одлазак младих након завршених студија из Србије је једна од последица немогућности да се запосле. **Висока стопа неактивности младих** од **68,7%** додатно усложњава изазове у овом сегменту тржишта рада. Скоро свака пета млада особа узраста **15-24 године** (18,2%) припада тзв. НЕЕТ категорији (**није запослена, није у систему образовања, нити на обуци**) што представља значајан економски и социјални изазов за земљу.

Велики број запослених остаје без посла. Кроз финансирање социјалних програма за вишкове запослених (у 307 предузећа из портфолија Агенције за приватизацију) 25.378 запослен је проглашен као вишак у 2015. и 2016. години. Укупно смањење броја запослених у јавном сектору, у односу на крај 2014. године, је око 22.000 (углавном природни одлив), а највећи терет у овом процесу поднели су здравство, полиција и просвета. Међутим, и даље се очекује велики прилив незапослених лица услед решавања питања предузећа у реструктурирању које држава престаје да субвенционише, али и најављеним даљим смањењем броја запослених у јавном сектору.

За политику запошљавања опредељују се средства у буџету РС и Буџетском фонду за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, која се даље распоређују на мере АПЗ. Период од 2013. до 2015. године карактеришу осцилације у висини планираних односно опредељених средстава за мере АПЗ из буџета РС: 2013 – 10,4 мил. ЕУР (0,03% БДП), 2014 – 5 мил. ЕУР (0,02% БДП) и 2015 – 23 мил. ЕУР (0,07% БДП). То није случај са средствима из Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, која су у овом периоду била на релативно константном нивоу: 2013 – 6 мил. ЕУР, 2014 – 4,4 мил. ЕУР и 2015 – 4 мил. ЕУР.

У програме и мере активне политике запошљавања (АПЗ), које је реализовала Национална служба за запошљавање (НСЗ), било је укључено 150.953 незапослених лица у 2015. односно 146.624 незапослених лица у 2016. години (што представља **обухват од**

20% незапослених са евиденције). Како је број укључених лица у мере АПЗ условљен износом средства која се обезбеђују за њихову реализацију, од кључног је значаја унапређење метода и техника саветодавног рада са незапосленима и процена запошљивости сваког појединачног лица у складу са његовим карактеристикама (степен образовања, радно искуство, додатна знања и вештине, пол и др.), као и карактеристикама тржишта рада, и **циљано укључивање** у оне **мере АПЗ** које ће највише допринети конкурентнијем иступању лица на тржишту рада.

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем ПСР *14. Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене*, имплементиран је део препоруке 6. ЕКОФИН из маја 2016. године (*да унапреди спровођење циљаних мера активне политике запошљавања, посебно како би се омогућила реинтеграција радника који буду проглашени за вишак током решавања питања државних предузећа и рационализације државне управе*), тако што је за вишкове запослених, чији се прилив на евиденцију незапослених очекује у већем обиму, како због завршетка процеса реструктурирања тако и због рационализације јавног сектора, припремљен пакет услуга у Националном акционом плану запошљавања за 2016. годину. Овај пакет подразумева неколико корака, у зависности од тога да ли су у питању активности којима се реагује унапред, пре престанка радног односа запослених или активности са лицима након пријаве на евиденцију НСЗ. Имплементација другог дела препоруке 6. ЕКОФИН (*да повећа капацитет Националне службе за запошљавање да прошири спровођење таквих мера како би укључила већи број корисника*) је у току, а одвија се кроз пројекат Светске банке „Подршка унапређењу конкурентности и подизање запослености” (период 2016-2018. године). У оквиру компоненте пројекта која се односи на реформу тржишта рада и система социјалне заштите, ради се на јачању капацитета запослених у НСЗ кроз успостављање система за интерну сертификацију и обучавање саветника за запошљавање, чиме се превазилазе препреке везане за повећање капацитета НСЗ успостављене одредбама Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору (СГ 68/15) и Одлуку о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2015. годину (СГ 101/15).

Приоритетна структурна реформа 14. УНАПРЕЂЕЊЕ ДЕЛОТВОРНОСТИ МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА СА ПОСЕБНИМ ФОКУСОМ НА МЛАДЕ, ВИШКОВЕ И ДУГОРОЧНО НЕЗАПОСЛЕНЕ

Опис структурне реформе

Унапређење ефикасности и ефективности мера АПЗ на основу анализе потреба тржишта рада и положаја појединих категорија незапослених лица, као и ефеката спроведених мера АПЗ, треба да допринесе благовременој, адекватној и квалитетној интеграцији или реинтеграцији незапослених лица у свет рада. Развојем система раног профилисања незапослених лица, као интегралног дела реформе НСЗ (кроз унапређење метода и техника саветодавног рада и процене запошљивости) и укључивањем кроз пакете услуга

за младе, вишкове и дугорочно незапослене у мере АПЗ, доприноси се подизању запошљивости и запошљавању, односно конкурентнијем иступању на тржишту радне снаге. Мере АПЗ спроводе се у складу са годишњим Националним акционим планом запошљавања (НАПЗ), као основним инструментом операционализације стратешких циљева утврђених Националном стратегијом запошљавања за период 2011-2020. године. Ова реформа усклађена је и са циљевима дефинисаних у Програму реформе политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП).

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Усвојен је Национални акциони план запошљавања за 2017. годину који утврђује конкретне програме и мере АПЗ који ће се реализовати у току године. Овај документ заснива се на стању и кретањима на тржишту рада, резултатима реализације мера АПЗ у претходном периоду⁴⁷, уз усклађеност са секторским политикама и текућим реформским процесима од значаја и утицаја на област политике запошљавања. Новине у овом документу се односе на то да су у теже запошљива лица, која имају приоритет при укључивању у мере АПЗ, укључене нове категорије незапослених, док су код одређених мера тачно дефинисане категорије незапослених које се укључују у мере. Овим новинама се постиже боља таргетираност незапослених лица за укључивање у мере односно креирање мера АПЗ према циљним групама незапослених. У току је финализација процене успешности Националне стратегије запошљавања за период 2011-2020. године, за првих пет година спровођења и утврђивања праваца развоја до 2020. године. Спровођење политике запошљавања у наредном периоду биће у складу са усвојеним НАПЗ за конкретну годину.

Активности из Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе (НСМ) за период 2015-2017. континуирано се спроводе. Током 2016. године су на основу 4 расписана конкурса додељена средства за реализацију 46 пројеката која реализују удружења и јединице локалне самоуправе, а усмерени су на подстицање и стимулисање различитих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих. У 2017. години отпочеће припрема Акционог плана за спровођење НСМ за период 2018-2020.

У оквиру активности за спровођење ЕСРП, током 2016. године на основу конкурса за доделу бесповратних средстава реализовано је 10 пројеката удружења грађана са циљем развијања иновативних модела и сервиса за подршку запошљавању младих на локалном нивоу кроз партнерство локалних партнера, јавног, пословног и цивилног сектора⁴⁸.

Ефекти структурне реформе на буџет

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у износу од 4,4 мил. ЕУР (из Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са

⁴⁷ У 2016. години урађене су следеће евалуације мера АПЗ: евалуација пакета услуга за младе, програма стручне праксе и програма стицања практичних знања, обуке за тржиште рада, обуке на захтев послодавца, обуке за тржиште рада за особе са инвалидитетом.

⁴⁸ Пројекат ЕСРП у Републици Србији спроводе Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе и Министарство просвете, науке и технолошког развоја, а финансијски подржава Швајцарска агенција за развој и сарадњу.

инвалидитетом), а у том износу су и пројектовани трошкови реформе у 2018. и 2019. години, у свакој години. Повећана наплата доприноса створила је услове да се мере АПЗ финансирају из доприноса, чиме се обезбеђује индиректно позитиван ефекат на буџет у 2017. у износу од 22,4 мил. ЕУР.

***Напомена:** Укинута су трансфери Националној служби за запошљавање средстава за мере АПЗ, чиме се растеретио буџет РС а да нису умањена средства за реализацију мера АПЗ приоритетно усмерена на подстицање запошљавања и побољшање положаја на тржишту рада незапослених лица која припадају категорији теже запошљивих. Средства за мере АПЗ за 2017. годину планирана су у износу од 22,4 мил. ЕУР и обезбеђена у Финансијском плану Националне службе за запошљавање за 2017. годину, а финансираће се из средстава доприноса за обавезно осигурање за случај незапослености, што је у складу са чланом 59. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености.*

Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 760.000 ЕУР, које ће МОС користити за спровођење активности које се односе на финансирање програма и пројеката јединица локалне самоуправе усмерених ка развијању сервиса за запошљавање младих и услуга за младе на локалном нивоу, као и стварање механизма који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску и међународну сарадњу, и финансирање и суфинансирање пројеката удружења усмерених ка подстицању и стимулисању различитих облика запошљавања, samozapoшљавања и предузетништва младих. Пројектовани трошкови за ове намене у 2018. и 2019. години из буџета РС износе око 760.000 ЕУР по години.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Неактивност незапослених на тржишту рада; неусклађеност понуде и тражње, односно неусаглашеност знања, вештина и компетенција незапослених лица са захтевима послодаваца; Недовољна заинтересованост послодаваца за запошљавање/радно ангажовање лица из категорије теже запошљивих.

Очекивани ефекти на конкурентност

Ова реформа довешће до повећања запослености и отварање нових радних места програмима финансијске подршке постојећим послодавцима или покретањем сопственог посла, повећања потражње за различитим облицима финансирања у циљу samozapoшљавања, подстицање потражње за радном снагом и формално запошљавање унапређењем квалитета радне снаге у складу са потребама послодаваца. Реформа повећава и иновациони капацитет кроз стицањем менаџерских, организационих и других вештина, посебно младих и путем креирања иновативних производа развојем предузетништва уз подршку пословно-технолошких инкубатора.

Очекивани ефекти на друштво

Подизање запошљивости незапослених лица континуираним улагањем у знања, вештине и компетенције; подршка стицању првог радног искуства и упознавање са реалним светом рада; додатно обучавање незапослених који нису конкурентни на тржишту рада за обављање конкретних радних задатака за којима постоји исказана потреба од стране пословног сектора; унапређење положаја посебно осетљивих група незапослених лица на тржишту рада и лица у стању социјалне потребе мерама афирмативних акција; повећање ефикасности НСЗ у пружању услуга незапосленима и послодавцима, што ће довести до повећања броја запослених.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Стопа дугорочне незапослености (процент незапослених који годину дана и дуже траже посао у укупном броју активних становника) – ЦВ 7% (2018)	12,8%	11,3%	9%*
Број запослених/радно ангажованих кроз мере активне политике запошљавања – ЦВ 30.000 (2018)	16.800	41.891**	40.918***
Стопа дугорочне незапослености младих (15-29) (процент незапослених младих који годину дана и дуже траже посао у укупном броју активних становника) – ЦВ 7% (2018)	21,1%	18,9%	14,5%*

* АРС, Q3 2016, РЗС

**Споразум о учинку Националне службе за запошљавање / Извештај о реализацији

***Споразум о учинку Националне службе за запошљавање / План

3.9 Област СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА, ПРОМОВИСАЊЕ ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ

Постоји значајан простор да се у постојећим финансијским оквирима унапреди доступност и квалитет пружене социјалне заштите. Основни проблеми и изазови система социјалне заштите у Србији и даље су распрострањено сиромаштво, недовољан обухват и адекватност новчаних давања усмерених ка заштити сиромашних, као и недовољан број услуга социјалне заштите праћен slabим механизмима контроле, регулације, мониторинга и евалуације.

Ризику сиромаштва или **социјалној искључености**⁴⁹ у 2015. години било је **изложено 41,3% становништва** (2,9 милиона становника). **Стопа ризика од сиромаштва** износила је **25,4%**, што значи да 1,8 милиона становника нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду. Ризику од сиромаштва, посматрано према старости, највише су изложена лица 18–24 године, као и лица млађа од 18 година, док су у зависности од радног статуса, код лица старих 18 и више година, најизложенија незапослена лица. Праг ризика од сиромаштва (релативна линија сиромаштва) износио је 14.920,00 РСД просечно месечно за једночлано домаћинство (123,5 ЕУР). **Неједнакост расподеле дохотка је висока**, на шта нам указује показатељ квинтилног односа - **20% најбогатијег становништва имало је 9 пута већи еквивалентни доходак у односу на 20%**

⁴⁹ Анкета о приходима и условима живота, РЗС

најсиромашнијих, и **Ћини коефицијент** који износи **38,2** што је изнад просека овог коефицијента у ЕУ-28 (31). По први пут у 2016. години спроведено је **мапирање сиромаштва**⁵⁰, а извештај садржи стопе сиромаштва и сродне индикаторе на националном, регионалном, окружном и општинском нивоу.

Расходи за социјалну заштиту и сигурност у Србији у протеклим годинама износили су **око 24% БДП**, међутим, расходи у апсолутном износу износили су свега 2.350 PPS по становнику, што је 3 пута мање него у ЕУ-28 (Eurostat, 2012). Мање издатке у PPS по становнику од Србије имале су Бугарска, Румунија и Летонија. У структури издатака за социјалну заштиту и сигурност **доминирају расходи за нето пензије** чије се учешће у БДП смањује, са 12,1% у 2015. на испод 12% у 2016. години.

Обухват социјално угроженог становништва новчаним давањима није адекватан, а на то упућују подаци о броју појединаца и деце из најсиромашнијег квинтила по потрошњи, који остварују право на новчану социјалну помоћ и дечији додатак. **Новчана социјална помоћ** (НСП) је, поред дечијег додатка, програм у систему социјалне помоћи у Србији, који за **циљ** има **смањење сиромаштва**. НСП додељује се након провере материјалног стања, што га чини и **најбоље таргетираним програмом**⁵¹. Међутим, **обухват НСП је низак**, тек **3,7% становништва** (просечно 263.000 корисника) у 2015. Основица за НСП у децембру 2015. је износила 65 ЕУР, колико износи и у децембру 2016.

Адекватност социјалних давања је незадовољавајућа када висину помоћи оцењујемо са аспекта могућности задовољења основних потреба, односно изласка из апсолутног сиромаштва по потрошњи. Изазов у домену социјалне заштите је и **континуирано унапређење квалитета услуга, јачање контролних и регулаторних механизма, мониторинга и евалуације**. Инспекција социјалне заштите је у периоду 2014.-2016. године забранила рад за 69 домова за стара лица (само у 2016. години издала је 31 забрану за рад илегалним домовима за старе).

Ниво родне равноправности у Србији још увек **није задовољавајући**. Иако жене чине 51,3% опште популације у 2015. години, и даље их је мање међу доносиоцима одлука и на руководећим позицијама. Индекси главних домена родне равноправности⁵² показују да је највећи јаз у родној равноправности између Србије и ЕУ у областима рада и новца. Жене заузимају 33,3% посланичких места, а 26% су заступљени у Влади. Када је реч о руководећим позицијама у јавним предузећима дошло је до побољшања, јер је у 2016. чак 22% жена на позицијама директора и чланова управних одбора што је повећање од 9 пп у односу на 2015. (један од индикатора *ПСП 8. Реформа јавних предузећа*).

Приоритетна структурна реформа 15. УНАПРЕЂЕЊЕ АДЕКВАТНОСТИ, КВАЛИТЕТА И ТАРГЕТИРАНОСТИ МЕРА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

⁵⁰ <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2016/10/Mapa-siromastva-u-Srbiji.pdf>

⁵¹ Према Извештају Светске банке, 74% корисника НСП-а припада најсиромашнијем квинтилу.

⁵² Индекс родне равноправности 2016. - Мерење родне равноправности у Србији 2014, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва

Опис структурне реформе

Обухвата две мере:

Мера 1. Повећање адекватности новчаних давања и унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите путем измена у законодавству; и

Мера 2. Информационо повезивање различитих сектора како би се обезбедило да корисници без административних препрека могу да остваре социјална права и да се тако боље таргетира укупна социјална помоћ.

Предуслови за повећање адекватности новчаних давања су: повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код старачких домаћинстава, у програму дечијих додатака повећање адекватности за децу са инвалидитетом и повећање обухвата сиромашне деце, повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (у систему пензијско инвалидског осигурања и у систему социјалне заштите) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица.

Активности које ће допринети остварењу циљева (уједначене и квалитетне услуге социјалне заштите у мандату локалних самоуправа) су: измена постојећих и доношење нових прописа из области контролних и регулаторних механизма, јачање контролних служби (кадровско и стручно), ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите, усклађивање стандарда услуга социјалне заштите са Добровољним европским оквиром квалитета услуга социјалне заштите, примена механизма наменских трансфера за финансирање услуга социјалне заштите ка неразвијеним општинама у складу са Законом о буџетском систему, као и даље укључивање што већег броја различитих актера, укључујући и организације цивилног друштва, у систем пружалаца услуга социјалне заштите, истовремено водећи рачуна о квалитету, кроз јачање инспекције социјалне заштите и успостављање надзора над стручним радом над пружаоцима услуга социјалне заштите.

Информационим повезивањем различитих сектора унутар МРЗБСП, као и између институција од значаја, смањиће се административне препреке корисницима права из области социјалне заштите, скратити рок за остваривање права и повећати аналитичке могућности; Центрима за социјални рад у поступцима решавања по захтевима за признавање права обезбедити увид у евиденције других органа државне управе и дати могућност да сами прибављају одређене доказе у поступку, што скраћује поступак и самим тим олакшава приступ, а истовремено је и механизам контроле. На овај начин ће се и скратити поступци, и поједноставити административне препреке, а и сузити поље за могуће злоупотребе.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Успостављени су наменски трансфери предвиђени Законом о социјалној заштити у циљу подршке локалним самоуправама чији је ниво развијености испод републичког просека (у

2016. години трансферисано 400 мил. РСД за 122 локалне самоуправе). Спроведено је мапирање постојећих ванинституционалних услуга социјалне заштите у надлежности локалних самоуправа. Ресорно министарство је издало 213 лиценци организацијама социјалне заштите, док је у поступку решавања још око 280 захтева. Завршена је прва фаза лиценцирања свих стручних радника запослених у систему социјалне заштите (лиценцирање је континуиран процес који захтева периодично обнављање лиценци). Нацрт закона о финансијској подршци породици са децом је прошао фазу јавне расправе. Повећање пондера (давања) условљено је изменама и допунама Закона о социјалној заштити, а рок за усвајање је померен у 2017. због обимности измена, потреба за израдом додатних анализа, као и потребе усаглашавања са другим прописима чија израда је у току (Закон о пензијском и инвалидском осигурању).

У наредном трогодишњем периоду планирана је и: ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите; повећање адекватности за децу са инвалидитетом и повећање обухвата сиромашне деце у програму дечијих додатака; повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом; завршетак процеса стандардизације услуга и лиценцирања организација социјалне заштите; повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама социјалне заштите; преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (у систему пензијско инвалидског осигурања и систему социјалне заштите) и анализе висине основног додатка за помоћ и негу другог лица; унапређење квалитета услуга социјалне заштите; скраћивање рокова за остваривање права у области социјалне заштите; усклађивање законске регулативе која се односи на социјалну заштиту у циљу информационог повезивања различитих сектора; повезивање центара за социјални рад у јединствену мрежу (применом софтвера) и различитих сектора и база које постоје у министарству надлежном за социјалне питања; јачање инспекцијских служби (кадровско и стручно).

Ефекти структурне реформе на буџет

Систем социјалне заштите тежи да остане у истим финансијским оквирима, али је циљ праведнија и боља расподела средстава, бољи обухват социјално угрожених, без могућности дуплирања права и њиховог неоснованог остваривања. За спровођење мера социјалне заштите у периоду 2017-2019. године предвиђена су средства из буџета Републике Србије од 755.909.752 ЕУР, односно по годинама: 2017. година износ од 229.613.488 ЕУР, 2018. година износ од 246.356.968 ЕУР, 2019. година износ од 279.939.296 ЕУР.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Одлагање усвајања Закона о финансијској подршци породици са децом и Измена Закона о социјалној заштити, као и смањење свеукупних средстава за ове намене. За успостављање јединственог информационог система социјалне заштите, неопходно је повезивање више институција, као и отварање њихових база, што представља један од највећих потенцијалних ризика за спровођење ове мере.

Очекивани ефекти на конкурентност

Ова реформа је пре свега социјалног карактера, али унапређењем услуга социјалне заштите смањују се трошкови остваривања ових права за кориснике и предузећа чиме се смањују административни трошкови. Такође, очекује се и развој иновативних услуга социјалне заштите као резултат подизања квалитета услуга у овој области.

Очекивани ефекти на друштво

Доступност услуга социјалне заштите већем броју корисника (посебно деци, особама са инвалидитетом, старим лицима) као резултат унапређења адекватност новчаних давања и подизања квалитета услуга социјалне заштите; отварање нових радних места и успостављање контролних механизма у систему социјалне заштите као резултат завршетка процеса стандардизације услуга и лиценцирања нових установа социјалне заштите и стручних радника; перманентним похађањем акредитованих програма обуке запослених повећаће се ефикасност рада и уштеда времена центара за социјални рад; позитиван утицај на здравствено стање најрањивијих категорија становништва, кроз боље услове становања, живота, рада, исхране.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015
Удео нето дохотка корисника НСП у линији ризика сиромаштва за једночлано домаћинство – ЦВ 80% (2020)	57%	53%
Удео нето дохотка корисника НСП у линији ризика сиромаштва за домаћинство са двоје одраслих и двоје деце – ЦВ 80% (2020)	69%	68%

Детаљни преглед приоритетних реформи дат је и у Табели 11 у анексу.

V БУЏЕТСКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ СТРУКТУРНИХ РЕФОРМИ

Трошкови спровођења структурних реформи у 2017. планирани су у укупном износу од 483 мил. ЕУР, а процењени позитивни ефекти на буџетске приходе у истом периоду (по основу повећања обима производње и запослености, ефикаснијих административних процеса, боље наплате прихода, мањих издвајања из буџета услед повећане ефикасности и ликвидности државних предузећа) износе око 46 мил. ЕУР. Укупан нето утицај на буџет у 2017. процењује се на -436 мил. ЕУР.

Финансијска средства за спровођење структурних реформи у 2017. години планирана су у складу са Законом о буџету за 2017. годину (СГ 99/16), средствима буџета и кредита, приливима из донација, или из других извора. С обзиром на то да је у 2017. исказан негативан нето утицај на буџет, потребно је имати у виду да се очекује мањи директан утицај на буџетске расходе од исказаних, јер су приказани ефекти намењени спровођењу реформских као и редовних активности које су полазна основа за њихово спровођење. Финансијска средства из буџета Републике Србије за спровођење структурних реформи у 2018. и 2019. години морају бити планирана у складу са додељеним лимитима за носиоце истих у току буџетске процедуре. Због спровођења мера фискалне консолидације обезбеђивање додатних финансијских средстава за спровођење структурних реформи у 2018. и 2019. години није могуће имајући у виду ограничене билансне могућности и лимите које Министарство финансија одреди за носиоце истих.

Директни ефекти сваке појединачне реформе на буџетске расходе исказани су у складу са Законом о буџету за 2017. Исказани позитивни ефекти на буџет процењени су и представљају позитивне ризике, а не саставни део сценарија из Средњорочног макроекономског оквира (поглавља 2. ЕРП-а). Такође, за сваку структурну реформу приказана су и алоцирана средства из осталих извора попут ЕУ ИПА фондова, кредита, донација, међународних финансијских институција.

Детаљне информације о ефектима спровођења структурних реформи на буџет и потенцијалном небуџетском финансирању приказани су у Табели 10 у анексу.

VI ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПИТАЊА И УКЉУЧИВАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

Активности на изради Програма економских реформи за период од 2017. до 2019. године (ЕРП) почеле су 6. јула 2016. године, одржавањем састанка ЕРП координатора из ресорних министарстава и осталих релевантних институција Републике Србије (НБС, НСЗ, РСЗ), представника ЕК, ОЕЦД и Делегације ЕУ у Србији, а којим је председавао министар финансија. Том приликом представљени су резултати постигнути у претходном периоду, Смернице ЕК за израду програма економских реформи и измене у методологији за овај циклус. Представници Републике Србије су известили да је велики део препорука са Економског и финансијског дијалога између држава чланица ЕУ и **Западног Балкана и Турске из маја 2016. године већ спроведен, или је спровођење започето** (Прилог 3. у анексу).

Република Србија има развијену структуру интерресорне координације ЕРП, а ЕРП координатори именовани су на највишем нивоу, што показује велику посвећеност и власништво над процесом израде документа (листа институција из којих су именовани ЕРП координатори налази се у Прилогу 2. у анексу).

У складу са већ успостављеном праксом први део документа (поглавља 1-3), који се односи на макро–фискални оквир, израдили су Министарство финансија и Народна банка Србије. Налази у овом делу, у највећој мери се ослањају на Фискалну стратегију за 2017. годину са пројекцијама за 2018. и 2019. годину.

Рад на припреми садржаја поглавља 4. Приоритетне структурне реформе за период од 2017. до 2019. године и 5. Ефекти спровођења реформи на буџет координирали су Републички секретаријат за јавне политике и Министарство финансија. Рад се одвијао у форми размене прилога, дискусија на појединачним састанцима са релевантним министарствима и институцијама за поједине области структурних реформи.

Генерални директорат за суседску политику и преговоре о проширењу Европске комисије (DG NEAR) је организовао два регионална семинара (ТАИЕХ радионице) за представнике земаља Западног Балкана и Турске у циљу подршке и побољшања способности ресорних министарстава да формулишу реформске мере. Током израде, на основу појединих верзија нацрта документа, консултовани су представници ОЕЦД-а и Генерални директорат за суседску политику и преговоре о проширењу Европске комисије (DG NEAR). Такође, узете су у обзир и оцене Извештаја Европске комисије о напретку Републике Србије за 2016. годину објављеног 9. новембра 2016. године.

Постизање сагласности о томе које су макроекономске и секторске структурне реформе приоритетне за унапређење конкурентности и раста на краћи и средњи рок, потврђује настојање Републике Србије да обезбеди одржив раст, унапреди конкурентност и убрза економско приближавање ЕУ. Приоритизација структурних реформи у овом једном документу Владе, чија је израда централно координирана, додатно доприноси ефикасности и ефективности читавог процеса.

До краја септембра 2016. године обављено је ажурирање дијагностике у свакој области, прикупљене информације о реализацији приоритетних структурних реформи за период 2016-2018. и формирана Прелиминарна листа структурних реформи за 2017-2019. годину. Нацрт поглавља 4 Приоритетне структурне реформе сачињен је до децембра 2016. године, док је макроекономски део документа финализиран почетком јануара 2017. године.

Посебна пажња била је усмерена на консултације са представницима цивилног сектора и стручне јавности, која је ове године обављена у два циклуса. Први циклус јавних консултације обављен је после формирања Прелиминарне листе структурних реформи од 18. октобра до 1. новембра 2016. године, објављивањем листе на интернет страницама Министарства финансија, Републичког секретаријата за јавне политике и Канцеларије за цивилно друштво. Потом је у јануару 2017. године обављен други циклус јавних консултација на Нацрт ЕРП документа. Поред цивилног друштва окупљеног у Националном конвенту за Европску унију, консултовани су и представници локалних самоуправа кроз Сталну конференцију градова и општина (СКГО) кроз учешће министра финансија др Душана Вујовића на Годишњој скупштини СКГО 24. новембра 2016. године. Коначно, документ ЕРП је био објављен на интернет страницама Министарства финансија, Републичког секретаријата за јавне политике и Канцеларије за цивилно друштво у периоду од 9.-23. јануара 2017. године.

Примећено је да са сваким новим циклусом израде ЕРП расте транспарентност и инклузивност самог процеса. Паралелно са повећањем капацитета државних институција спремних да учествују у дијалогу са заинтересованим странама, расте и капацитет самог цивилног друштва да разуме процес и да значајан допринос квалитету документа, активно учествујући у креирању јавних политика.

Коментари заинтересованих страна, као и ЕК и ОЕЦД-а, у великој мери су интегрисани у финални Нацрт ЕРП-а који садржи коначну листу од 15 приоритетних реформи. Табела са коментарима и списком организација цивилног друштва које су консултоване и чији су коментари изнети на састанку налази се у Прилогу 1. у анексу.

Нацрт ЕРП-а за период од 2017. до 2019. године достављен је свим релевантним институцијама на мишљење. Пристигла мишљења узета су у обзир у припреми коначне верзије ЕРП-а, који је Влада РС усвојила фебруара 2017. године. Програм економских реформи за период од 2017. до 2019. године на енглеском језику је достављен ЕК.

Табела 10. Ефекти структурних реформи на буџет

Опис политике	2016	2017	2018	2019
Приоритетна структурна реформа 1. ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОРЕСКЕ УПРАВЕ				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	13.201.650	-4.585.664		0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР	17.000.000			
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	3.798.350	4.585.664		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Приоритетна структурна реформа 2. УНАПРЕЂЕЊЕ УПРАВЉАЊА КАПИТАЛНИМ ИНВЕСТИЦИЈАМА				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	0	0	0	0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	0	0		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	161.626			
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Приоритетна структурна реформа 3. ПОВЕЗИВАЊЕ У РЕГИОНАЛНО ТРЖИШТЕ (3.1. + 3.2. + 3.3. + 3.4. + 3.5. + 3.6. + 3.7.)				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-39.085.920	-62.555.600	-7.869.819	-7.869.819
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР	0	0	0	0
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	39.085.920	62.555.600	7.869.819	7.869.819
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	53.599.044	140.500.500	41.057.448	33.680.448
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР	44.078.644	990.000	26.792.448	25.802.448
Пројекат 3.1. ИЗГРАДЊА АУТОПУТА Е-75 И Е-80 (Коридор 10)				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-12.008.130	-2.400.000	0	0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	12.008.130	2.400.000		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР		122.448.000		
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Пројекат 3.2. ИЗГРАДЊА МОСТА ЖЕЖЕЉ КОД НОВОГ САДА СА ПРИСТУПНИМ САОБРАЋАЈНИЦАМА (Коридор 10)				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-4.878.049	-6.400.000	0	0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				

Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	4.878.049	6.400.000		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Пројекат 3.3. МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРУГЕ БЕОГРАД - СУБОТИЦА - КЕЛЕБИЈА (ДРЖАВНА ГРАНИЦА СА МАЂАРСКОМ) (Коридор 10)				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-9.064.862	-6.000.000	0	0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	9.064.862	6.000.000		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР		800.000		
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Пројекат 3.4. МОДЕРНИЗАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЈЕДНОКОЛОСЕЧНЕ ПРУГЕ НИШ - ПРЕШЕВО НА ДЕОНИЦИ НИШ - БРЕСТОВАЦ (Коридор 10)				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	0	0	-7.869.819	-7.869.819
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	0	0	7.869.819	7.869.819
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	44.078.644		23.492.448	23.492.448
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР	44.078.644		23.492.448	23.492.448
Пројекат 3.5. ИЗГРАДЊА РУТЕ 4 (АУТОПУТА Е-763, БЕОГРАД-ЈУЖНИ ЈАДРАН)				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-12.991.455	-40.400.000	0	0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	12.991.455	40.400.000		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Пројекат 3.6. ИЗГРАДЊА МАГИСТРАЛНОГ ГАСОВОДА НИШ – ДИМИТРОВГРАД				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-143.424	-7.355.600	0	0
Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР				
Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР	143.424	7.355.600		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР		40.000	4.440.000	1.000.000
Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР				
Пројекат 3.7. ТРАНСБАЛКАНСКИ КОРИДОР				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	0	0	0	0

<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>		0		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР**	9.520.400	17.212.500	13.125.000	9.188.000
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>		990.000	3.300.000	2.310.000
Приоритетна структурна реформа 4. РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ ШИРОКОПОЈАСНЕ КОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ				
А. Трајање реформе*	Х			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-699.187	-1.076.368	-1.476.368	-1.476.368
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	699.187	1.076.368	1.476.368	1.476.368
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	400.000	50.000.000	58.000.000	58.000.000
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Приоритетна структурна реформа 5. УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ И ПОЛОЖАЈА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-15.018.699	-15.072.000	-19.072.000	-19.072.000
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	15.018.699	15.072.000	19.072.000	19.072.000
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	20.000.000	13.700.000	18.000.000	19.312.500
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>	20.000.000	13.700.000	18.000.000	19.312.500
Приоритетна структурна реформа 6. ПОДИЗАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	3.720.326	5.800.000	8.600.000	8.600.000
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>	10.200.000	12.000.000	15.000.000	15.000.000
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	6.479.674	6.400.000	6.400.000	6.400.000
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Приоритетна структурна реформа 7. ПАКЕТ МЕРА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПРИСТУПА ФИНАНСИЈСКИМ СРЕДСТВИМА ЗА МСПП				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	7.934.959	-89.736.320	12.000.000	12.000.000
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>	12.000.000	12.000.000	12.000.000	12.000.000
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	4.065.041	101.736.320		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	150.000	20.000.000		
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>	150.000	20.000.000		
Приоритетна структурна реформа 8. РЕФОРМА ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА (8.1. + 8.2. + 8.3. + 8.4.)				

А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-155.623.414	-52.000	0	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>	<i>64.000.000</i>			
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	<i>219.623.414</i>	<i>52.000</i>		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	20.000	14.944.815	14.814.815	14.814.815
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Мера 8.1. УВОЂЕЊЕ КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА У ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-45.891.707	-52.000		
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>	<i>64.000.000</i>			
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	<i>109.891.707</i>	<i>52.000</i>		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	20.000	130.000		
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Мера 8.2. РЕФОРМА ЖЕЛЕЗНИЦЕ				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-109.731.707	0	0	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	<i>109.731.707</i>	<i>0</i>		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Мера 8.3. РЕФОРМА ЈП ЕПС				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	0	0	0	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	<i>0</i>	<i>0</i>		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР**		14.814.815	14.814.815	14.814.815
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Мера 8.4. РЕФОРМА ЈП СРБИЈАГАС				
А. Трајање реформе*				
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	0	0	0	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>		<i>0</i>		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Приоритетна структурна реформа 9. ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊЕ ПРОЦЕДУРА ЗА ПОСЛОВАЊЕ ПРИВРЕДЕ				
А. Трајање реформе*	X			

Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-22.000	-249.672	-185.000	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	22.000	249.672	185.000	
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР		1.742.840	2.086.280	
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>		1.742.840	2.086.280	
Приоритетна структурна реформа 10. УСПОСТАВЉАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ПЛАТФОРМЕ ЗА СВЕ ИНСПЕКЦИЈЕ НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ (Е-ИНСПЕКЦИЈА)				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	159.911	-560.000	-640.000	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>	406.504			
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	246.593	560.000	640.000	
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Приоритетна структурна реформа 11. ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ ИНОВАЦИЈАМА И ТЕХНОЛОШКОМ РАЗВОЈУ У ЈАВНОМ И ПРИВАТНОМ СЕКТОРУ				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-40.000.000	-45.251.064	-45.251.064	-45.251.064
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	40.000.000	45.251.064	45.251.064	45.251.064
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	767.238	2.001.072	1.913.572	960.833
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>	767.238	1.501.072	1.413.572	960.833
Приоритетна структурна реформа 12. УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-234.250	-9.614.424		
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	234.250	9.614.424		
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	2.108.250	5.300.000		
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>	2.108.250	5.300.000		
Приоритетна структурна реформа 13. КВАЛИФИКАЦИЈЕ ОРИЈЕНТИСАНЕ ПРЕМА ПОТРЕБАМА ТРЖИШТА РАДА				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-16.260	-682.728	0	0
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	16.260	682.728	0	0
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР	1.500.000	1.500.000		
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР (и 2018. ИПА 2016 - СБС)</i>	1.500.000	1.500.000		

Приоритетна структурна реформа 14. УНАПРЕЂЕЊЕ ДЕЛОТВОРНОСТИ МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА СА ПОСЕБНИМ ФОКУСОМ НА МЛАДЕ, ВИШКОВЕ И ДУГОРОЧНО НЕЗАПОСЛЕНЕ				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-27.991.870	17.240.000	-5.160.000	-5.160.000
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>		22.400.000		
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	27.991.870	5.160.000	5.160.000	5.160.000
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Приоритетна структурна реформа 15. УНАПРЕЂЕЊЕ АДЕКВАТНОСТИ, КВАЛИТЕТА И ТАРГЕТИРАНОСТИ МЕРА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ				
А. Трајање реформе*	X			
Б. Нето директан утицај на буџет (уколико постоји), у ЕУР	-223.557.862	-229.613.488	-246.356.968	-279.939.296
<i>Б.1. Директан утицај на буџетске приходе, у ЕУР</i>				
<i>Б.2. Директан утицај на буџетске расходе, у ЕУР</i>	223.557.862	229.613.488	246.356.968	279.939.296
Ц. Потенцијално небуџетско финансирање, у ЕУР				
<i>Ц.1. Од чега финансирано из ИПА фондова укључујући WBIF финансирање, у ЕУР</i>				
Укупан нето утицај на буџет	-477.232.616	-436.209.328	-305.411.219	-353.168.547
Укупан утицај на буџетске приходе	103.606.504	46.400.000	27.000.000	12.000.000
Укупан утицај на буџетске расходе	580.839.120	482.609.328	332.411.219	365.168.547

*Почетак (и ако је потребно крај) обележити ознаком „X”

** Отплата главнице ЕБРД кредита (200 милиона евра) за реформу ЈП ЕПС-а

Табела 11. Преглед приоритетних структурних реформи

ПСР 1.	ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОРЕСКЕ УПРАВЕ
Кратак опис	Реформа предвиђа додатно поједностављење обједињене пореске процедуре, обучавање запослених, као и побољшање оперативних активности на сузбијању сиве економије, што треба да допринесе смањењу трошкова у испуњавању пореских обавеза (лакше и праведније услове за пословање) и побољшању наплате пореза (стабилност јавних финансија). Такође реформа обухвата и израду плана поштовања пореских прописа и плана задржавања квалитетних кадрова, усвајање нове организационе структуре и редизајн система за управљање људским ресурсима, као и успостављање новог система за управљање ризиком. Предвиђене су и активности везане за унапређење функције контроле и наплате, пореско–правних послова и непореских функција, као и за ефикасније управљање материјалним средствима и ИТ ресурсима. Мере се спроводе у складу са Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016-2020. и Стратегијом за реформу јавне управе Републике Србије.
Динамика по годинама	<p>До краја 2017. године, биће спроведене коначне припреме за имплементацију предложене нове организационе структуре ПУ; биће успостављена организациона јединица за пружање услуга пореским обвезницима и систем ефикасног управљања заплењеном робом.</p> <p>Током 2018. године, биће предузете активности везане за унапређење функције контроле и наплате; пореско –правних послова и непореских функција; ефикасније управљање материјалним средствима и ИТ ресурсима; унапређење електронских сервиса и развој услуга пореским обвезницима.</p> <p>Током 2019. године, спроводиће се аутоматизација процеса редовне и принудне наплате пореза; наставиће се изградња јединственог складишта података (<i>data warehouse</i>) и аутоматизација комуникације Пореске управе са осталим државним органима.</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	За спровођење структурне реформе према Закону о буџету за 2017. годину предвиђено је 4.585.664 ЕУР. Позитиван утицај на буџет огледаће се у бољој наплати пореза, нарочито индиректних пореских облика, услед смањења сиве економије (процена додатног годишњег прихода је око 0,25% БДП), што даје процењене позитивне ефекате око 65 мил. ЕУР годишње.
Очекивани утицај на конкурентност	Унапређењем ефикасности и ефективности основних пословних процеса, подизањем квалитета услуга и смањењем трошкова испуњавања пореских обавеза, процес утврђивања и плаћања пореза за пореске обвезнике биће једноставнији, предвидивији и јефтинији што ће смањити трошкове пословања и повећати конкурентност. Поједностављене процедуре за отпочињање посла даће подстицај отварању нових предузећа и нарочито старт-ап компанијама. Савремена и ефикасна пореска администрација допринеће стабилности јавних финансија и повећати фискални простор за инвестиције. Реформа се спроводи уз прихватање најбоље међународне праксе и норми Европског права што чини Србију привлачнијом за инвестирање.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Унапређење ефикасности Пореске управе учиниће процес утврђивања и плаћања пореза једноставнијим, предвидљивијим, конзистентнијим и јефтинијим, чиме ће се унапредити равноправност учесника на тржишту. Јасна пореска правила охрабрују грађане у намери да започну сопствени посао и тиме повећају запосленост и укупни друштвени раст. Бољом наплатом пореза веће су могућности буџетских издвајања за социјалну заштиту, образовање и здравство.

ПСР 2.	УНАПРЕЂЕЊЕ УПРАВЉАЊА КАПИТАЛНИМ ИНВЕСТИЦИЈАМА
Кратак опис	Успостављање јединствене платформе за планирање капиталних инвестиција и методологије за анализу и планирање капиталних инвестиција, има за циљ јачање механизма за управљање капиталним инвестицијама. Ова платформа подразумева да сви потенцијални пројекти претходно буду подвргнути економско-финансијској анализи исплативости (cost-benefit анализи) ради приоритизације. Планирање јавних инвестиција укључује: оцену предложених капиталних пројеката од стране буџетских корисника и израду плана реализације, усклађивање планирања и одабира капиталних пројеката/инвестиција без обзира на извор финансирања (републички или локални буџети, ЕУ фондови, јавно-приватно партнерство, концесија и други извори) и на крају праћење реализације одобрених капиталних пројеката како би се благовремено уочиле и отклониле препреке и ефикасније управљало ризицима. Управљање капиталним пројектима обухваћено је Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016-2020, као део реформских активности у оквиру стуба II Планирање и буџетирање јавних расхода. У овом процесу су узете у обзир активности у оквиру Националног инвестиционог комитета (НИК) и Јединственог прегледа приоритетних инфраструктурних пројеката (<i>Single Project Pipeline</i>), односно Методологије за селекцију и приоритизацију инфраструктурних пројеката успостављеног у Републици Србији 2014. године.
Динамика по годинама	<p>2017: Припрема и доношење основних методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама; Припрема модула за обуке буџетских корисника у вези са применом унапређеног система управљања капиталним инвестицијама; Пилот фаза оцене капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија; Доношење преосталих методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама; Спровођење обука буџетских корисника у вези примене и коришћења методологије и упутства; Израда пројектног задатка и набавка јединствене информационе базе капиталних пројеката; Анализа и предлози унапређења методологија;</p> <p>2018: Доношење преосталих методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама; Спровођење обука буџетских корисника у вези примене и коришћења методологије и упутства; Имплементација и ажурирање јединствене информационе базе капиталних пројеката; Оцена капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија</p> <p>2019: Имплементација и ажурирање јединствене информационе базе капиталних пројеката; Оцена капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Реформа се финансира из редовних буџетских расхода Министарства финансија. Унапређено управљање реализацијом капиталних инвестиција обезбедиће индиректно позитивне ефекте на буџет по основу јавних прихода, али и уштеде у буџету у виду мањих издатака на трошкове по основу неповлачења одобрених кредита и мањих додатних непредвиђених расхода за извођење радова.
Очекивани утицај на конкурентност	Ефикаснија реализација капиталних/јавних инвестиција је антирецесиона и развојна мера економске политике која остварује значајне позитивне ефекте у кратком року и има позитиван ефекат на економски раст у већој мери од других јавних расхода. Осим директних ефеката на запосленост и раст по основу реализације капиталних пројеката, унапређење квалитета физичког капитала, посебно путне и комуникационе инфраструктуре, скраћује време транспорта, смањује трошкове, смањује трговинске баријере, повећава конкурентност домаће привреде и ствара услове за њен бржи раст (деталније у одељку Инфраструктура).
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по	Ефикасније планирање, праћење и реализација капиталних, посебно инфраструктурних пројеката, доводи до повећања општег поверења у институције, повећање транспарентности у процесу трошења средстава и управљања капиталом и ограничавања простора за корупцију. Одређени позитивни, индиректни, утицаји на друштво могу се очекивати у погледу веће локалне потражње за одређеним профилима на

друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	тржишту рада и унапређене (географске) распрострањености роба и услуга. У крајевима где се изводе капитални пројекти могу се јавити одређени негативни ефекти на јавно здравље: већа концентрација саобраћаја, више загађења, већи степен буке.
ПСР 3.1	ИЗГРАДЊА АУТОПУТА Е-75 И Е-80 (Коридор 10)
Кратак опис	Изградњом аутопута Е-75 и Е-80 оствариће се боље везе југоисточне Србије са западном, централном, јужном Србијом и тимочким Подунављем. Реализацијом пројекта оствариће се ефикаснији транспорт и побољшати безбедност саобраћаја на пројектованим деоницама.
Динамика по годинама	2017: Завршетак изградње деоница аутопута Е-75 и Е-80 очекује се да буде углавном завршено до краја 2017. након чега следи период пројектовања и уградње опреме у тунеле на Јужном краку. На тунелима Источног крака у току је процедура одабира извођача за пројектовање и уградњу опреме. Завршетак изградње тунела планиран је за 2017. годину.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Укупно кредитно задужење за реализацију пројекта Е-75 и Е-80 износи 1.004.200.000 ЕУР. Процена вредности самих радова износи 872,5 мил. ЕУР, а трошкови стручног надзора, надзора за животну средину и безбедност на раду, као и трошкови финансијске ревизије, набавке опреме за безбедност у саобраћају итд. покривају се из преосталих 131,7 мил. ЕУР кредита. Законом о буџету за 2017. годину опредељено је 2.400.000 ЕУР за изградњу деонице ГП Келебија – петља Суботица Југ, док су небуџетска средства предвиђена у износу од 122.448.000 ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Изградњом Јужног и Источног крака Коридора 10 у кратком року повећава потражњу за радном снагом, док се у дугом року смањују трговинске баријере и цена транспорта робе, чиме се побољшава конкурентност предузећа.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Изградња аутопута на кратак рок имаће позитиван утицај на друштво кроз повећање запослености локалног становништва на пословима изградње. На дужи рок, савремена саобраћајна инфраструктура обезбеђује бољу географску повезаност, распрострањеност роба и услуга и мобилност радне снаге. Побољшаће се безбедност у саобраћају и скратити време путовања.
ПСР 3.2	ИЗГРАДЊА МОСТА ЖЕЖЕЉ КОД НОВОГ САДА СА ПРИСТУПНИМ САОБРАЋАЈНИЦАМА (Коридор 10)
Кратак опис	Мост се налази на траси међународне железничке пруге Београд - Нови Сад - Суботица - државна граница са Мађарском, од км 75+083 до км 75+557 (Коридор 10) и саставни је део Пројекта реконструкција пруге Београд - Будимпешта. Пројектовани мост је дуг 474 м и садржи два железничка колосека брзине од 160 км/х, две саобраћајне траке за друмски саобраћај ширине 7,7 м и две бициклическо-пешачке стазе ширине 2,5 м.
Динамика по годинама	2017: Завршетак моста и приступне саобраћајнице очекује се у четвртм кварталу 2017. године.

Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Вредност инвестиције износи 45.310.001 ЕУР. Изградња приступних саобраћајница се финансира из средстава ИПА 2011/ИПА 2015. Законом о буџету за 2017. за изградњу железничко-друмског моста преко реке Дунав у Новом Саду (Жежељев мост) предвиђено је 6.400.000 ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Мост ће убрзати железнички саобраћај, олакшати транспорт робе на овој релацији и смањити трговинске баријере чиме се повећава конкурентност предузећа.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Кључни утицај на друштво огледа се кроз повећање безбедности, а затим на кратак рок и кроз повећање запослености локалног становништва везане за изградњу. На дужи рок, овај пројекат утицаће на бољу географску повезаност, распрострањеност роба и услуга и мобилност радне снаге.
ПСР 3.3	МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРУГЕ БЕОГРАД - СУБОТИЦА - КЕЛЕБИЈА (ДРЖАВНА ГРАНИЦА СА МАЂАРСКОМ) (Коридор 10)
Кратак опис	Модернизација постојеће пруге у двокосечну електрифицирану пругу за путнички и теретни саобраћај брзине до 200 км/х опремљене савременим електротехничким уређајима обезбедиће висок ниво безбедности и услуга у превозу путника и робе у унутрашњем и међународном саобраћају. Ова пруга је део Трансевропске транспортне мреже. Владе Мађарске, НР Кине и Републике Србије потписале су Меморандум о разумевању о изградњи Мађарско-српске железничке везе. Изградња пруге Београд-Нови Сад-Келебија-Будимпешта је од стране Владе проглашен као приоритетан пројекат.
Динамика по годинама	У првој половини 2017. предвиђено је уговарање у складу са дефинисаним моделом финансирања. У последњем кварталу 2017. је предвиђена реализација „Руски кредит“ – деоница Стара Пазова – Нови Сад.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. за пројекат мађарско-српске железнице предвиђена су средства у износу од 6.000.000 ЕУР. Небуџетска средства предвиђена су у износу од 800.000 ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Повећање пропусне и превозне моћи пруге имаће директне ефекте на повећање конкурентности железничког саобраћаја у односу на друге видове, што ће привући нове кориснике железничких услуга због квалитета пружених услуга, прерасподелу саобраћаја са друма на железницу, повећање економске одрживости пружаоца железничких услуга и др.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Позитивни ефекти модернизације пруге огледају се кроз повећање комфора, редовитости превоза и краћег времена путовања за кориснике услуга, као и повећање безбедности учесника у саобраћају (предвиђена је денивелација свих укрштања друмских саобраћајница и железничке пруге). Такође, очекује се боља интегрисаност тржишта рада услед лакше мобилности радне снаге и повећање запослености локалног становништва.

ПСР 3.4	МОДЕРНИЗАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЈЕДНОКОЛОСЕЧНЕ ПРУГЕ НИШ - ПРЕШЕВО НА ДЕОНИЦИ НИШ - БРЕСТОВАЦ (КОРИДОР 10)
Кратак опис	Једноколосечна пруга Ниш - Прешево (151 км) представља део најстарије железничке пруге у Србији и главни железнички правац који повезује Македонију и Грчку са остатком Европе. Деоница Ниш - Брестовац (23,4 км) представља 15% дужине пруге Ниш - Прешево. Пројекат обухвата реконструкцију и модернизацију пруге за брзине до 120 км/х, као и реконструкцију и модернизацију свих елемената железничке инфраструктуре (доња и горња конструкција, грађевински радови, шински радови и радова на електрификацији, реконструкцији станица и сигнализационих и телекомуникационих уређаја).
Динамика по годинама	2018: У првом кварталу 2018. биће потписан уговор са најповољнијим понуђачем. У истом кварталу отпочињу радови. 2019: Наставак радова који су почели 2018.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Износ радова је 59.818.282 ЕУР: ЕУ учествује са 44.078.644 ЕУР, а Република Србија са суфинансирањем од 15.739.638 ЕУР. У цену радова је урачуната и израда пројекта за добијање грађевинске дозволе. Износ за финансирање надзора над радовима је 2.906.252 ЕУР, што ће се финансирати из средстава помоћи ЕУ.
Очекивани утицај на конкурентност	На кратак рок доћи ће до повећања запослености везане за изградњу, као и могућности ангажовања локалних предузећа. Истовремено, време путовања путничких и теретних возова дуж овог дела биће смањено, чиме се доприноси повећању обима и квалитета саобраћаја у услугама путничког и теретног транспорта између Јужне и Западне Европе.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Позитивни ефекти модернизације пруге огледају се кроз повећање комфора, редовитости превоза и краћег времена путовања за кориснике услуга, као и повећање безбедности учесника у саобраћају (предвиђена је денивелација свих укрштања друмских саобраћајница и железничке пруге). Такође, очекује се боља интегрисаност тржишта рада услед лакше мобилности радне снаге и повећање запослености локалног становништва.
ПСР 3.5	ИЗГРАДЊА РУТЕ 4 (АУТОПУТА Е-763, БЕОГРАД - ЈУЖНИ ЈАДРАН)
Кратак опис	Изградњом аутопута Београд - Јужни Јадран (дужина кроз Србију од Београда до Бољара, границе са Црном Гором износи 258 км) унапредиће се путна мрежа Републике Србије пружањем квалитетније и безбедније услуге, компатибилне по перформансама и функционално интегрисане у Трансевропску транспортну мрежу. Рута 4 ће повезивати Румунију, Србију, Црну Гору и Италију. Протезаће се од Темишвара, преко Вршца, Београда, Чачка, Пожеге, Подгорице до Бара, а морским путем, преко Јадрана биће повезан са Баријем у Италији. У делу Стратегије развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији 2008-2015. године, који се односи на развој транспортног система (визија 2015. - Дугорочни развој мреже јавних путева), предвиђена је изградња аутопута Е-763 Београд – Јужни Јадран, као наставак аутопута од Румунске границе – Вршца – Панчева – Београда (Е-70; М1.9).
Динамика по годинама	2017: Наставак изградње деонице Сурчин – Обреновац, Обреновац – Уб, Лајковац – Љиг. Завршетак деоница Обреновац – Уб, Лајковац – Љиг.

	2018: Припрема пројектне документације за деоницу Пожега - Бољаре (107 км), а у току је израда Просторног плана подручја посебне намене (ППППН) инфраструктурног коридора и извештаја о стратешкој процени утицаја ППППН на животну средину.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. опредељено је укупно 40,4 мил. ЕУР, и то 23,2 мил. ЕУР за деоницу Обреновац – Љиг, а за деоницу Сурчин - Обреновац 17,2 мил. ЕУР. За деоницу Сурчин – Пожега Влада се определила за кредитно финансирање пројекта (1,2 млрд. ЕУР) и исказала свој интерес за сарадњу са кинеском компанијом, под условом да она испуни неопходне услове који би је квалификовали за извођача Пројекта.
Очекивани утицај на конкурентност	Изградњом ове саобраћајнице оствариће се боља путна веза Србије према Црној Гори и луци Бар, као крајњој дестинацији, што ће омогућити интегрисање Србије у контејнерске токове и привлачење међународних токова роба и путника. На кратак рок доћи ће до повећања запослености везане за изградњу. Такође ће бити повећана ангажованост домаћих предузећа и већа запосленост локалног становништва.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Подручја у којима је мрежа саобраћајница неразвијена или застарела демографски одумиру, што је у последњих неколико година обележје Србије. Стога изградња аутопута Београд – Јужни Јадран не доприноси само економском развоју друштва, већ ублажава и негативне демографске трендове, те доприноси смањењу разлика у регионалном развоју. Боља повезаност неразвијених и девастираних јужних подручја са развијеним деловима Србије, уз краће време путовања, мање путне трошкове и већу безбедност у саобраћају, омогућиће боље услове живота локалног становништва, развој предузетништва и већи животни стандард. Такође, изградњом аутопута изместиће се транзитни токови из урбаних градских зона, што ће позитивно утицати на здравље становништва услед смањене загађености и буке у урбаним срединама.
ПСР 3.6	ИЗГРАДЊА МАГИСТРАЛНОГ ГАСОВОДА НИШ – ДИМИТРОВГРАД
Кратак опис	Изградњом магистралног гасовода (МГ) Ниш - Димитровград дужине 108 км обезбеђује се диверзификација праваца и извора снабдевања, уз унапређење сигурности снабдевања Србије, Бугарске и целог региона. Значајно се растеређује северни део гасоводног система. Поред побољшања сигурности снабдевања српског тржишта природним гасом и даљег развоја дистрибутивне мреже кроз Србију, пројекат омогућава интегрисање постојећих и будућих складишних капацитета природног гаса у јединствен енергетски систем, што је смисао успостављања интегрисаног регионалног тржишта и одредаба Уговора о оснивању енергетске заједнице. Област гасификације Србије планирана је Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. са пројекцијама до 2030. и Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.
Динамика по годинама	2017: Спровођење истражних радова, израда идејног пројекта, студије оправданости и студије процене утицаја на животну средину, решавање имовинско правних односа и исходовање енергетске дозволе и локацијских услова.
	2018: Израда пројекта за грађевинску дозволу и пројекта за извођење, исходовање грађевинске дозволе, решавање имовинско правних односа, тендерска процедура.
	2019: Тендерска процедура и почетак извођења радова.

Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Инвестициона вредност пројекта износи око 85,5 мил. ЕУР. Пројекат је предложен за имплементацију кроз Акциони документ ИПА 2017. Министарство рударства и енергетике је предложило да се обезбеди износ од 7.355.600 ЕУР за експропријацију земљишта у 2017. години на одговарајућем конту у Министарству финансија, који ће бити реализован када се стекну улови за имплементацију пројекта. Уједно, ЈП „Србијасгас“ ће за овај пројекат у 2017. години обезбедити додатни износ од 40.000 ЕУР из сопствених средстава.
Очекивани утицај на конкурентност	Изградњом МГ 10 Ниш – Димитровград повећаће се доступност и сигурност снабдевања природним гасом. Реализацијом пројекта се отвара могућност за снабдевање природним гасом из Русије, али и других праваца снабдевања тзв. Јужни коридор (Азербејџан, ТПП из терминала у Грчкој и др.). Кроз доступност и повољност природног гаса као енергента (који битно утичу на цену финалног производа), смањују се трошкови производње и повећава се конкурентност региона који су гасификовани (као и њихова могућност привлачења инвестиција) и потенцијално се смањују цене природног гаса услед смањења транзитних такси. Успостављање интерконекција са земљама у региону је предуслов за стварање регионалног тржишта природног гаса, које укључује и постојећа и планирана складишта природног гаса у Србији (Банатски двор и Итебеј). Благовременим спровођењем „меке мере“ – транспоновањем уредбе транс-европске мреже у односу на лиценце и дозволе, као и омогућавање „one-stop shop“ процедура, постижу се и додатни ефекти. Тзв. ГЕН-Е уредба која је усвојена у поступку прилагођавања acquis у оквиру Енергетске заједнице, представља средство за убрзавање изградње инфраструктуре, примену метода поделе трошкова, као и смањење бирократије у процедурама за добијање дозвола.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Омогућавање гасификације подручја источне и јужне Србије повећава конкурентност овог региона у погледу инвестиционих улагања што утиче на повећање запослености и развијање тржишта рада. Повећање запослености се не односи само на енергетски сектор, већ и остале привредне гране којима ће бити омогућен развој снабдевањем природним гасом као конкурентним енергентом. Нису идентификоване групе у друштву на које реализација овог пројекта може имати негативан утицај.
ПСР 3.7	ТРАНСБАЛКАНСКИ КОРИДОР
Кратак опис	Изградња далековода и доградња трансформаторских станица у оквиру Трансбалканског коридора обухвата скуп пројеката за обнављање застареле инфраструктуре за пренос електричне енергије, повећавање прекограничних преносних капацитета, као и подизање нивоа сигурности напајања електричном енергијом потрошача у Србији. Укупна дужина 400 kV далековода планираних за изградњу у првој фази пројекта Трансбалкански коридор у наредном десетогодишњем планском периоду износи око 320 км. Ова структурна реформа обухвата следеће инфраструктурне објекте (секције за пренос електричне енергије): Секцију 1 Двоструки интерконективни далековод 2×400 kV Панчево – Решица, између Србије и Румуније; Секцију 2 Далековод 400 kV ТС Крагујевац 2 – ТС Краљево 3, са подизањем напонског нивоа у ТС Краљево 3 на 400 kV, што подразумева изградњу 400 kV постројења у ТС Краљево 3; Секцију 3 Подизање напонског нивоа преносне мреже западне Србије на 400 kV напонски ниво између ТС Обреновац и ТС Бајина Башта, што подразумева: нови двоструки 2×400 kV далековод ТС Обреновац – ТС Бајина Башта, реконструкцију постојеће ТС Обреновац и ТС Бајина Башта, као и потенцијално подизање напонског нивоа на 400 kV у ТС Ваљево 3 и Секцију 4 Двоструки интерконективни далековод 2×400 kV Бајина Башта (Србија) – Вишеград (БиХ) – Пљевља (Црна Гора). Стратешки и правни оквир који подржава изградњу коридора обухвата Закон о утврђивању јавног интереса и посебних поступака експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за пренос електричне енергије 400 kV напонског нивоа Трансбалкански коридор – прва фаза и Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године.

Динамика по годинама	<p>2017: Наставак изградње далековода Панчево – Решица. Реконструкције ТС Панчево 2, неопходне за пријем новог двоструког ДВ-а Панчево – Решица. Исходовање грађевинске дозволе за ДВ Крагујевац – Краљево.</p> <p>2018: Пуштање у погон <i>Секције 1</i> (Двоструки далековод 2x400 kV између Србије и Румуније). Почетак радова на Секцији 2 (ДВ 400 kV Крагујевац 2 – Краљево 3).</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	<p>Финансирање свих секција нема утицаја на буџет Републике Србије. Укупна процењена вредност свих секција пројекта Трансбалкански Коридор – прва фаза је око 156 мил. ЕУР. Секција 1 се у потпуности финансира из средстава ЕМС АД. Укупна инвестициона вредност Секције 2 је 29,6 мил. ЕУР (16 мил. ЕУР за изградњу самог далековода и 13,6 мил. ЕУР за радове у ТС Крагујевац 2 и на подизању напонског нивоа у ТС Краљево 3), од тога ће 15 мил. ЕУР бити финансирано из кредита КfW банке, 6,6 мил. ЕУР ће бити донација WBIF, а преосталих 8 мил. ЕУР су сопствена средства ЕМС АД. Укупна инвестициона вредност Секције 3 је 62 мил. ЕУР, а Секције 4 је 39 мил. ЕУР. О уделу кредита, гранта и сопствених средстава у укупној вредности изградње Секција 3 и 4 накнадно ће се одлучивати. Као потенцијално небуџетско финансирање реформе предвиђена средства су: 2017. – 17.212.500 ЕУР (од чега 990.000 ЕУР из ИПА), 2018. – 13.125.000 ЕУР (од чега 3.300.000 ЕУР из ИПА), 2019. - 9.188.000 ЕУР (од чега 2.310.000 ЕУР из ИПА).</p>
Очекивани утицај на конкурентност	<p>Пројекат Трансбалкански Коридор – прва фаза, омогућиће спајање тржишта североисточне Европе (Румуније, Бугарске, Украјине и Молдавије), где је цена електричне енергије релативно ниска, са тржиштима јужне и западне Европе (као што су Италија и Аустрија), где је цена електричне енергије релативно висока. Ова реформа повећава доступност, квалитет (напона) и сигурност преноса електричне енергије (мање прекида) који је кључни ресурс за индустријску производњу и економски развој и смањују се трошкови које предузећа тренутно имају услед прекида у напајању. Током спровођења реформе биће ангажована мала и средња предузећа за израду појединих делова металне и грађевинске конструкције далековода, као и на самој монтажи. Реформа ће подстаћи додатно страни инвестирање у обновљиве изворе енергије, у првом реду у ветропаркове у североисточном делу Србије, на подручју Баната, тако што ће омогућити евакуацију електричне енергије из ове области и њен пренос према купцима у Југозападној Европи.</p>
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	<p>Спровођење пројекта ће утицати на број привремено запослених радника током саме изградње далековода (око 300 радника) и на број стално запослених на одржавању далековода у оквиру ЕМС АД. Такође се процењује да ће се око 40 малих и средњих предузећа ангажовати током спровођења ове мере.</p>
ПСР 4.	РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ ШИРОКОПОЈАСНЕ КОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ
Кратак опис	<p>Спровођење ове структурне реформе, поред омогућавања брзог, поузданог и сигурног повезивања на Интернет, обухвата и консолидацију широкопојасне мреже у власништву јавног сектора, као и повезивање јавних установа на националну мрежу. Предвиђено је усвајање Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури, чиме ће се обезбедити услови и уредити начин развоја широкопојасног приступа Интернету. Потребно је обликовати и спровести програме подстицаја и подршке инвестирању у развој широкопојасне комуникационе инфраструктуре са приступном мрежом у насељима, а посебно у слабије насељеним подручјима. До 2020. Србија треба да достигне и изједначи се са нивоом ЕУ према приступу широкопојасном интернету како је дефинисано у Дигиталној агенди за Републику Србију, коју чине Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године и Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији 2010-2020. године.</p>

Динамика по годинама	<p>2017: Усвајање Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури; Повезивање установа образовања и културе на АМРЕС; Припрема и планирање за успостављање јединствене националне телекомуникационе мреже; Анализа, припрема и пројектовање пилот пројеката</p> <p>2018: Изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље; Повезивање установа образовања и културе на АМРЕС; Оперативно успостављање јединствене националне телекомуникационе мреже</p> <p>2019: Изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље; Повезивање установа образовања и културе на АМРЕС</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 1.076.368 ЕУР, док пројектовани трошкови реформе износе у 2018. око 1.476.368 ЕУР и 2019. око 1.476.368 ЕУР. Предвиђена небуџетска средства су: 2017. - 50.000.000 ЕУР, 2018. - 58.000.000 ЕУР и 2019. - 58.000.000 ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Широкопојасни приступ интернету и ИКТ-у утиче на брже, сигурније и ефикасније пословање чиме се повећава продуктивност предузећа и смањују трошкови пословања. На овај начин, мала и средња предузећа повећавају своју конкурентност на домаћем и међународном тржишту (нарочито кроз приступ електронском пословању). Ова мера има посебно позитиван утицај на развој руралних области, повезивање привредних региона, као и на развој индустријских зона и повећање коришћења нових технологија и иновација у пословању. Реформа утиче позитивно и на одлуке потрошача. Омогућавањем приступа интернету, обезбеђује се боља доступност производима, као и приступ информацијама о цени или квалитету, на основу чега потрошач може лакше да донесе одлуку.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Изградња широкопојасних комуникационих мрежа омогућава запошљавање, али и рад преко интернета и пораст броја радних места у практично свим секторима, укључујући и сектор ИКТ. Подизање нивоа знања, компетенција и вештина у области информационо-комуникационих технологија доприноси могућностима запошљавања у ИТ области, али и другим областима у којима долази до увођења или повећања коришћења нових технологија у пословању. Спровођење реформе обезбеђује могућност приступа интернету грађанима, без разлике и са једнаким могућностима.
ПСР 5.	УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ И ПОЛОЖАЈА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА
Кратак опис	Унапређењу конкурентности пољопривредне производње допринеће мере за унапређење конкурентности пољопривредних газдинстава, дефинисане успостављеним институционалним оквиром за реализацију ИПАРД програма 2015-2020 и Националним програмом за пољопривреду 2017-2020. и Националним програмом руралног развоја 2017-2020, чије се усвајање очекује у првом кварталу 2017. године. ИПАРД програмом су дефинисани приоритетни сектори у којима је могуће постићи највиши ниво конкурентности на домаћем и иностраном тржишту (сектори: млеко, месо, воће и поврће, ратарске културе). Национални програми и ИПАРД програм су комплементарни, јер су ИПАРД мере намењене економски снажнијим пољопривредним газдинствима, док националне мере у фокусу имају мале пољопривредне произвођаче, што до сада није био случај (националне мере користила су сва регистрована пољопривредна газдинства). Спровођење реформе дефинисано је Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју кроз мере руралног развоја, док је план њиховог усклађивања са Заједничком пољопривредном политиком садржан у Акционом плану за усклађивање са правним тековинама ЕУ, чије се усвајање очекује.

Динамика по годинама	<p>2017: Припрема, усвајање и спровођење правилника и конкурса (национална средства); Спровођење ИПАРД програма (претприступна помоћ ЕК)</p> <p>2018: Припрема, усвајање и спровођење правилника и конкурса (национална средства); Спровођење ИПАРД програма (претприступна помоћ ЕК)</p> <p>2019: Припрема, усвајање и спровођење правилника и конкурса (национална средства); Спровођење ИПАРД програма (претприступна помоћ ЕК)</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 15,072 мил. ЕУР, с тим да средства за ИПАРД кофинансирање од 25% износе 2 мил. ЕУР, а средства за подршку за унапређење примарне пољопривредне производње и прераде износе 13,072 мил. ЕУР. Предвиђено повећање средстава за 2018. и 2019. годину износи 4 мил. ЕУР по години (у односу на 2017. годину).
Очекивани утицај на конкурентност	Примена мера руралног развоја из националног буџета би за резултат требало да има јачање малих газдинства и подизање њихове економске одрживости, с обзиром на то да у овом тренутку немају могућност да буду економски одржива, уколико зависе само од тржишног пословања по питању обртног капитала, пласмана и инвестиционог пословања. Такође сетом мера из националног буџета по питању диверзификације пољопривредних и непољопривредних активности на селу да је се могућност подршке за развој других алтернативних делатности које ће утицати на одрживост тих малих газдинстава. Средства намењена кроз ИПАРД програм су намењена напреднијим произвођачима који на крају инвестиције морају да испуњавају све националне стандарде на свом газдинству а ЕУ стандарде за предметну инвестицију, чиме би, уз подршку у виду повраћаја средстава за инвестиције, достигли завидан ниво конкурентности. Кроз ову подршку подиже се и технолошки ниво пољопривредне производње чиме се повећава продуктивност, а самим тим и конкурентност произвођача како на домаћем тако и на међународном тржишту.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Све мере планиране из националног буџета, као и из претприступне помоћи, у оквиру специфичних критеријума за рангирање, имају посебне бодовне системе за кориснике који припадају категорији младих пољопривредника (до 40 год), као и уколико су носиоци пољопривредног газдинства жене. Овакав систем подршке би требало да повећа економску активност ових категорија становништва у руралним подручјима Србије.
ПСР 6.	ПОДИЗАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ
Кратак опис	Реформа представља комбинацију законодавних и административних мера и активности и обухвата: приоритизацију индустријских грана са највећим потенцијалом за раст и развој, израду стратегија за њихов развој и акционих планова за имплементацију тих стратегија, израду и усвајање законских и подзаконских аката за реализацију нових акционих планова, реформу рада агенција у надлежности Министарства привреде ради ефикасније реализације програма оријентисаних на подршку инвестицијама и извозу у складу са принципима равномерног регионалног развоја и развој система мониторинга и евалуације. Ова реформа ће помоћи стварању фокусиране и боље координисане политике развоја индустријског сектора, као и унапређењу ефикасности јавних институција које учествују у њеној имплементацији. Реформе у сектору прерађивачке индустрије су кључне и то пре свега реформа система подршке инвестицијама и извозу, дефинисана Стратегијом и политиком развоја индустрије Републике Србије од 2011-2020. године.

Динамика по годинама	<p>2017: До краја првог квартала 2017. године, Влади ће бити достављен Предлог закона о изменама и допунама Закона о улагањима којим ће се, између осталог, извршити потпуно изједначавање права домаћих и страних улагача и усаглашавање са предложеним изменама и допунама Царинског закона, а до краја другог квартала Влади ће бити достављен и Предлог закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима; Осим законодавних активности спроводиће се: имплементација нових програма подршке; ревизија индустријске политике, Евалуација ефеката спроведених програма и подршке инвестицијама и извозу, као и унапређење програма подршке инвестицијама и извозу и развој нових програма (по потреби).</p> <p>2018: Имплементација нових програма подршке инвестицијама и извозу; Евалуација ефеката спроведених програма подршке инвестицијама и извозу; Унапређење програма подршке инвестицијама и извозу и, по потреби, развој нових програма подршке.</p> <p>2019: Израда анализе ефеката постигнутих реализацијом 4 стратегије и акциона плана за приоритетне индустријске гране, односно утврђивање степена њихове реализације, као и анализа утицаја на развој других сектора и припрема стратешких докумената за утврђивање политике развоја индустрије за наредни период;</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 6,4 мил. ЕУР, с тим да се очекује и директан утицај на буџетске приходе у износу од око 12 мил. ЕУР, тако да ће нето директан утицај на буџет бити позитиван и износити око 5,8 мил. ЕУР. Процењује се да ће директан утицај на буџет у 2018. и 2019. години такође бити позитиван, око 8,6 мил. ЕУР у свакој години, јер се поред буџетских расхода у износу од око 6,4 мил. ЕУР, очекује остваривање буџетских прихода од око 15 мил. ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Подстицањем нове производње, набавка нове опреме и долазак инвеститора који доносе савремену технологију, унапређује се технологија и продуктивност привреде. Осим тога, отварање тзв. заједничких предузећа са светски познатим произвођачима ствара могућност наступа на новим тржиштима и доприноси јачању конкурентности, као и трансфер нових технологија и процеса како на предузећа која су предмет заједничких улагања, тако и на остала домаћа предузећа у ланцу резултата и креирање више додате вредности у земљи. Подстицаји за предузећа у приоритетним индустријским гранама обезбеђују предузећима да лакше и повољније приступе и другим изворима финансирања.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Спровођењем реформе стварају се услови за отварање нових радних места и то у новоизграђеним фабрикама или пак фабрикама у којима су извршене значајне реконструкције. Самим тим, осим позитивног утицаја на запосленост (и то често у регионима у којима је запосленост испод републичког просека), остварује се и утицај на услове рада (рад у савременијим постројењима), као и на образовни систем за који се очекује да ће испратити потребе за новим образовним профилима.
ПСР 7.	ПАКЕТ МЕРА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПРИСТУПА ФИНАНСИЈСКИМ СРЕДСТВИМА ЗА МСПП
Кратак опис	Побољшање приступа финансирања за МСПП обухвата побољшање квалитета понуде банкарског сектора за МСПП, развој нових финансијских инструмената, као и унапређење способности МСПП за приступ различитим изворима финансирања. Предложена реформа представља имплементацију приоритетних активности у оквиру другог стуба Стратегије за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године. Побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са нагласком на смањењу трошкова приступа финансијама препорука је из <i>Извештаја ЕК о напретку Р. Србије за 2016. (стр. 61)</i> . Такође, у Меморандуму о економској и финансијској политици договореним у оквиру актуелног стендбај аранжмана из предострожности

	са Међународним монетарним фондом, у тачки 29. предвиђено је да ће Република Србије подржати кредитирање малих и средњих предузећа посредством Апекс кредитних линија Европске инвестиционе банке.
Динамика по годинама	2017: Реализација друге транше Апекс зајма III/Б од 150 мил. ЕУР и потписивање Финансијског уговора о трећој транши Апекс зајма од 200 мил. ЕУР. Спровођење пројекта успостављања финансијских инструмената финансираног из ИПА 2016. Израда законодавног оквира за успостављање микрофинансијских недепозитних институција. 2018: Спровођење пројекта успостављања финансијских инструмената финансираног из ИПА 2016. Реализација треће транше Апекс зајма од 200 мил. ЕУР. Израда законодавног оквира за успостављање микрофинансијских недепозитних институција. Развој тржишта микрофинансијских недепозитних институција. 2019: Спровођење пројекта успостављања финансијских инструмената финансираног из ИПА 2016. Развој тржишта микрофинансијских недепозитних институција.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 101.736.320 ЕУР, с тим да се очекује и директан утицај на буџетске приходе у износу од око 12 мил. ЕУР. Позитиван ефекат на буџет и раст буџетских прихода од око 12 мил. ЕУР годишње очекује се и у 2018. и 2019. години, услед повећања обима производње и запослености. Акционим ИПА програмом за 2016. годину опредељено је 20 мил. ЕУР, која ће бити реализована у форми гаранцијске шеме за кредитну подршку МСП која ће се реализовати посредством одабраних комерцијалних банака у Републици Србији.
Очекивани утицај на конкурентност	Унапређење система финансијске подршке довешће до оснивања нових предузећа /предузетника, модернизације постојећих производних капацитета, унапређења производних процеса, побољшања квалитета производа и услуга, а то ће у крајњој инстанци повећати обим производње, извоза и запослености и унапредити конкурентност сектора МСПП. Ова мера предвиђа и унапређење квалитета понуде банкарског сектора за МСПП, развој нових финансијских инструмената и унапређење способности МСПП за приступ различитим изворима финансирања (кроз подршку у изради бизнис плана, обуке и менторства) што је нарочито важно за иновативна и старт-ап предузећа.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Увођењем нових финансијских инструмената који су сада доступни почетницима у бизнису и сектору МСП омогућава се да кроз боље изворе финансирања започну пословање, остваре раст и развој, али и да допринесу отварању нових радних места. Такође, креирањем финансијских инструмената обраћа се пажња на унапређење женског предузетништва, предузетништва младих и социјално предузетништво.
ПСР 8.	РЕФОРМА ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА
Кратак опис	Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима базира се на два кључна стуба: професионализацији органа управљања и систему контроле рада, који обухватају активности везане за израду законских и подзаконских докумената, увођење система лиценцирања директора и чланова надзорних одбора, унапређење система праћења и одговорности за предузећа која су у власништву државе. Остале мере обухватају реформу 3 велика јавна предузећа у сектору саобраћаја и енергетике која годинама уназад показују неефикасност у свом раду и која су оптерећена ненаплативим потраживањима и кумулираним губицима. У оквиру аранжмана са ММФ-

	<p>ом Србија се обавезала за увођење принципа „чврстог буџетског ограничења“ у пословању ових предузећа. На предлог ресорних министарстава, Влада је усвојила програме корпоративног и финансијског реструктурирања великих система ЈП Електропривреда Србије, ЈП Србијагас и Железнице Србије АД у циљу унапређења њихове организационе структуре и система управљања, као и смањења негативног утицаја на јавне финансије и привреду.</p> <p>Структурна реформа се реализује кроз четири мере: Мера 8.1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима; Мера 8.2. Реформа железнице; Мера 8.3. Реформа ЈП ЕПС; и Мера 8.4. Реформа ЈП Србијагас.</p>
Динамика по годинама	<p>2017: Анализа капацитета образованих институција за пружање услуга обуке у области корпоративног управљања; Формирање и рад радне групе на дефинисању система лиценцирања; Припрема аката за увођење система лиценцирања и анализа потреба за обуком органа управљања у јавним предузећима</p> <p>2018: Спровођење обука у области корпоративног управљања у јавним предузећима; Развијање процедура у Мин. привреде за праћење и евалуацију ефеката корп. управљ. у јавним предузећима и имплементација процедура; Анализа ефеката увођења система корпоративног управљања у јавним предузећима</p> <p>2019: Корекција активности на основу анализе; Имплементација процедура у Министарству привреде за праћење и евалуацију ефеката корпоративног управљања у јавним предузећима; Анализа ефеката увођења система корпоративног управљања у јавним предузећима</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	<p>Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 52.000 ЕУР за трошкове увођења корпоративног управљања за сва јавна предузећа. У 2017. години, уз кредит Европске банке за обнову и развој (EBRD) за финансијско реструктурирање, добијена је техничка помоћ (грант) од стране EBRD у вредности 130.000 ЕУР за ангажовање независног консултанта за успостављање корпоративног управљања и за правна питања у ЈП ЕПС.</p>
Очекивани утицај на конкурентност	<p>Реформа јавних предузећа треба да допринесе повећању њихове ефикасности путем смањења непотребног трошења ресурса, повећања обима и побољшања квалитета услуга које пружају ова предузећа, модернизацију технологије и сл. Повећање ефикасности јавних предузећа позитивно ће утицати на повећање ефикасности укупне привреде, како због велике вредности услуга које ова предузећа испоручују, тако и због великог дела друштвеног богатства које се налази под њиховом контролом. Циљ је да се оспособљавањем јавних предузећа да послују по тржишним условима, без државне помоћи и субвенција, што ће позитивно утицати на јавне финансије и конкурентност привреде.</p>
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	<p>Увођење корпоративног управљања позитивно утиче на побољшање организационе структуре, унапређење ефикасности процеса управљања и контроле јавних предузећа, као и на прилагођавање променама које намеће окружење у којем предузеће послује. Квалитетно корпоративно управљање је предуслов да се реструктурирање иницира и успешно спроведе, чиме се смањује нерационално и нецелиходно трошење новца пореских обвезника. Са друге стране, реструктурирањем три велика државна инфраструктурна предузећа одређени број радника ће остати без посла. Додатно, у циљу унапређења родне равноправности, треба обезбедити одређени удео жена на руководећим позицијама у овим предузећима.</p>
ПСР 9.	ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊЕ ПРОЦЕДУРА ЗА ПОСЛОВАЊЕ ПРИВРЕДЕ
Кратак опис	<p>Успостављање јединственог јавног регистра административних поступака и других услова за пословање (Регистар) омогућиће привредним субјектима и грађанима транспарентан преглед свих административних поступака и других услова за пословање које је потребно испунити и реализовати да би се обезбедило пружање одређене услуге, укључујући и све трошкове у виду накнада, такси и сл.</p>

	Регистар је дефинисан у Стратегији за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. са акционим планом, Стратегији регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. (СГ 8/16) и Националном програму за сузбијање сиве економије (СГ 110/15). Предлогом закона о услугама предвиђено је успостављање јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ), што представља једну од обавеза у складу са Директивом о услугама 2006/123/ЕЗ чије је транспонување предвиђено чланом 59. ССП. Пружаоци услуга ће на једном месту моћи да нађу све информације које су им неопходне за отпочињање и обављање пословања, док би неке поступке могли да заврше електронски, чиме би се скратио период потребан за започињање обављања одређене услужне делатности.
Динамика по годинама	<p>2017: Припрема дигитализованог обрасца са упутством за попис административних поступака; тренинг тренера и обуке државних службеника који ће учествовати у попису административних поступака; попис административних поступака; анализа пописаних административних поступака; поједностављење и оптимизација административних поступака; припрема правног оквира за успостављање Регистра; промотивне активности. Усвајање Закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању и Закона о услугама. Доношење Уредбе о начину комуникације између институција и фазама успостављања ЈЕКТ-а; почетак реализације пројекта за успостављање ЈЕКТ. Припрема и усвајање Закона о накнадама за коришћење јавних добара.</p> <p>2018: Усвајање правног оквира за успостављање Регистра; успостављање Регистра; наставак поједностављења и оптимизације административних поступака за привреду; промотивне активности. Успостављање портала Јединствене електронске контактне тачке; завршетак усклађивања секторских прописа са Директивом о услугама.</p> <p>2019: Наставак поједностављења и оптимизације административних поступака за привреду.</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 249.672 ЕУР (на позицијама Министарства привреде - 54.736 ЕУР, Министарства трговине, туризма и телекомуникација – 191.912 ЕУР и Републичког секретаријата за јавне политике – 3.024 ЕУР), док пројектовани трошкови реформе у 2018. години износе око 185.000 ЕУР (само на позицији Министарства трговине, туризма и телекомуникација). Као потенцијално небуџетско финансирање реформе предвиђена средства износе (сва средства из ИПА фондова): 2017. – 1.742.840 ЕУР и 2018. - 2.086.280 ЕУР (на позицији Министарства трговине, туризма и телекомуникација: 2017. и 2018. – 1.295.000 ЕУР; на позицији Министарства привреде: 2017. – 447.840 ЕУР, 2018. – 791.280 ЕУР).
Очекивани утицај на конкурентност	Успостављањем Јединственог јавног регистра административних поступака и осталих услова пословања очекује се смањење административног оптерећења привреде за минимум 20%, као и повећање транспарентности и предвидивости пословног окружења. Осим тога, пописивањем процедура утврдиће се које процедуре је могуће поједноставити, а самим тим смањити административни трошак функционисања привреде. Успостављање ЈЕКТ-е олакшаће и смањити трошкове отпочињања и обављања услужне делатности чиме се директно повећава отварање нових предузећа и конкурентност у сектору услуга. Циљ успостављања портала је да се пружаоцима услуга олакша приступ информацијама за отпочињање и обављање одређене услужне делатности. Могућност да на једном месту нађу све информације скраћује потребно време за испуњавање предвиђених услова што утиче на смањење трошкове привреде. Осим тога, пописивањем процедура утврдиће се које процедуре је могуће поједноставити, а самим тим смањити административни трошак функционисања привреде.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по	Спровођењем ове структурне реформе позитивно се утиче на правну сигурност у поступању пред државним органима услед веће транспарентности рада државних органа управе, смањење административних баријера за пружање услуга, као и бољој информисаности како послодаваца, тако и запослених. Повећањем конкурентности и ефикасности укупне привреде, директно ће се повећати отварање

друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	нових предузећа, самим тим и отварање нових радних места.
ПСР 10.	УСПОСТАВЉАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ПЛАТФОРМЕ ЗА СВЕ ИНСПЕКЦИЈЕ НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ (Е-ИНСПЕКЦИЈА)
Кратак опис	Успостављање јединственог информационог система за инспекције е-Инспектор везано је за активност садржану у Нацрту акционог плана за имплементацију Стратегије е-Управе 2017-2018. Овом реформом омогућиће се унапређење координације инспекција, законско уређивање и успостављање информационог система у циљу ефикасне размене података и електронских докумената у планирању и спровођењу инспекцијског надзора, што је циљ из Стратегије реформе јавне управе у РС и Закона о инспекцијском надзору.
Динамика по годинама	2017: Припрема централног модула који подржава колаборацију свих инспектората између себе, као и комуникацију са екстерним партнерима као што су АПР, Управа царина, односно Израда заједничке информационе платформе и модула за појединачне инспекције. 2018: Израда јединственог информационог система за све републичке инспекцијске службе. 2019: Израда процене хардверске инфраструктуре потребне за целокупан информациони систем, са посебним освртом на локалне потребе конкретних инспектората. Едукација инспектора у свим инспекторатима за рад у новом информационом систему.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 560.000 ЕУР, док пројектовани трошкови реформе у 2018. години износе око 640.000 ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Обједињавањем рада тржишне инспекције, инспекције рада, комуналне инспекције, итд. као и њихову бољу координацију са радом Пореске управе кроз развијање јединственог информационог система омогућиће се ефикаснији и ефективнији рад свих инспекција. Циљане контроле од стране инспекција требало би да доведу сигурнијег пословног окружења услед боље примене прописа и мањег оптерећења савесних привредних субјеката непотребним и честим инспекцијама. Такође, ова реформа би требало да допринесе и смањењу сиве економије, повећању буџетског прилива од пореза и доприноса, као и расту формалне запослености.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Ефекти спровођења ове реформе огледају се у: смањењу броја радника запослених у сивој економији и бољем функционисању тржишта рада услед квалитетнијег надзора и координираног рада више инспекција; квалитетнијем праћењу поштовања уговора о раду и права радника које ће бити омогућено повећањем ефикасности инспектората за рад; боља информисаност јавности и већа видљивост рада инспектора на терену омогућена квалитетнијим информационом системом; повећању образованости запослених у инспекцијским службама.
ПСР 11.	ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ ИНОВАЦИЈАМА И ТЕХНОЛОШКОМ РАЗВОЈУ У ЈАВНОМ И ПРИВАТНОМ СЕКТОРУ
Кратак опис	Поред подршке иновационим пројектима и пројектима технолошког развоја у научноистраживачким организацијама и у приватном сектору, ова реформа укључује и успостављање система за трансфер технологије, спровођење заједничких пројеката јавних научноистраживачких организација и приватних компанија као и финансирање иновационих пројеката у приватном сектору кроз Фонд за иновациону делатност. Спровешће се и независна међународна евалуација јавних истраживачко-развојних института у Србији током

	2017. године, како би се унапредила њихова ефикасност и капацитети за сарадњу са приватним сектором кроз технолошке пројекте. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период 2016-2020. године „Истраживања за иновације“ усвојена је у марту 2016. године, а урађен је Нацрт акционог плана за спровођење Стратегије.
Динамика по годинама	2017: Спровођење колаборативне грант шеме; Припрема документације за Програм раног развоја и Програм суфинансирања иновација и објављивање јавних позива; Евалуација научних института. НАПОМЕНА: Спровођење Програма истраживања у области технолошког развоја у 2017. - Влада РС донела је Решење 05 Број 021-12663/2016 од 29. децембра 2016. о продужетку финасирања националних пројеката до 30. јуна 2017. године (СГ РС, број 108/2016). 2018: Спровођење Програма раног развоја и Програма суфинансирања иновација; Припрема плана реформе сектора; Имплементација пројеката одабраних у оквиру Програма истраживања у области технолошког развоја. 2019: Увођење новог модела финансирања науке и система управљања базираног на резултатима; Спровођење Програма раног развоја и Програма суфинансирања иновација; Успостављања сервисних линија за трансфер технологија у Централној канцеларији за трансфер технологија.
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 45.251.064 ЕУР, а исти износ је пројектован за трошкове реформе у 2018. и 2019. години из буџета РС. Као потенцијално небуџетско финансирање реформе обезбеђена су следећа средства: 2017. – око 2 мил. ЕУР (од чега 1,5 мил. ЕУР из ИПА фондова); 2018. – око 1,9 мил. ЕУР (од чега 1,4 мил. ЕУР из ИПА фондова); 2019. – 960.833 ЕУР из ИПА фондова.
Очекивани утицај на конкурентност	Структурна реформа има позитиван утицај на конкурентност јер подстиче иновативне активности у приватном сектору, кроз унапређење капацитета привредних друштава да развијају иновативне производе и услуге са високим степеном додате вредности. Поред тога, програм трансфера технологија ствара услове да се постојеће знање и научни резултати комерцијализују на тржишту. Кроз финансијске инструменте Фонда за иновациону делатност смањује се цена капитала и компаније се припремају за приступ другим видовима финансирања као што су фондови ризичног капитала.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Реформа ће имати позитиван ефекат на запосленост стварањем дугорочно одрживих и добро плаћених радних места. Успешни примери иновативних компанија подржаних кроз програме Фонда за иновациону делатност прошириће друштвену свест о важности предузетништва, науке и иновација. Смањиће се ефекат „одлива мозга“ креирањем радних места за високообразоване кадрове (првенствено младе) односно спровођењем заједничких пројеката приватног сектора и академске заједнице. Такође, реформа ће допринети подизању иновационе културе у друштву, повећању степена апсорпције нових технологија, а самим тим и подизању нивоа опште образованости друштва.

ПСР 12.	УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА
Кратак опис	Ефикасан и међународно признат систем инфраструктуре квалитета (ИК) има за циљ обезбеђење услова за стављање на тржиште безбедних и квалитетних производа, као једног од кључних предуслова за повећање конкурентности српске привреде, извоза и привредног раста. Ефикасан систем ИК обезбеђује српским предузећима и индустрији оквир за примену техничких прописа и стандарда за производе и системе управљања (безбедношћу, квалитетом, заштитом животне средине и др.). Ова реформа је усмерена на достизање равномерног високог степена развијености кључних елемената система ИК: метрологије, стандардизације, акредитације и оцењивања усаглашености, као и на пуну и ефикасну примену прописа који се односе на слободно кретање робе, без непотребних техничких препрека у трговини (Преговарачка група 1). Реформа је усклађена са циљевима Стратегије унапређења система инфраструктуре квалитета у Републици Србији за период 2015-2020. године (Стратегија ИК) и укључује 3 мере: (1) Хармонизацију законодавства са ЕУ; (2) Уређење нехармонизоване области; (3) Међународно признат институционални оквир ИК.
Динамика по годинама	<p>2017: Имплементација АП за 2017.г. у оквиру Стратегије унапређења ИК у Републици Србији (2015-2020); Доношење новог Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености (ЗОТЗ); Даља хармонизација прописа обухваћених ПП1-Слобода кретања робе, у складу са НПАА и АП за хармонизовану област; Уређење нехармонизоване области, спровођењем АП за нехармонизовану област и јачањем капацитета за примену Уредбе о поступку пријављивања и начину информисања који се односе на техничке прописе, оцењивање усаглашености и стандарде (Уредба о нотификацији); Отварање преговора у ПП1-Слобода кретања робе; Одржавање пуноправног чланства националних институција у европским и међународним организацијама за стандардизацију, акредитацију и метрологију.</p> <p>2018: Имплементација АП за 2018.г. у оквиру Стратегије унапређења ИК у Републици Србији (2015-2020); Доношење подзаконских аката у складу са новим ЗОТЗ; Даља хармонизација прописа обухваћених ПП1-Слобода кретања робе, у складу са НПАА и АП за хармонизовану област; Уређење нехармонизоване области, спровођењем АП за нехармонизовану област и применом Уредбе о нотификацији; Преговори у оквиру ПП1-Слобода кретања робе; Одржавање пуноправног чланства националних институција у европским и међународним организацијама за стандардизацију, акредитацију и метрологију.</p> <p>2019: Имплементација АП за 2019. г. у оквиру Стратегије унапређења ИК у Републици Србији (2015-2020); Даља хармонизација прописа обухваћених ПП1-Слобода кретања робе, у складу са НПАА и АП за хармонизовану област; Уређење нехармонизоване области, спровођењем АП за нехармонизовану област и применом Уредбе о нотификацији; Затварање преговора у оквиру ПП1-Слобода кретања робе; Одржавање пуноправног чланства националних институција у европским и међународним организацијама за стандардизацију, акредитацију и метрологију.</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у укупном износу од 9,6 мил. ЕУР. У 2017. години је обезбеђено и небуџетско финансирање у укупном износу од 5,3 мил. ЕУР и то за: Пројекат „Јачање капацитета националног система ИК и тела за оцену усаглашености производа у Републици Србији” (ИПА 2013-Twinning) – 300.000 ЕУР, и Пројекат „Набавка опреме телима за оцењивање усаглашености“ (ИПА 2013-Supply Contract) - 5 мил. ЕУР. Процењена вредност сопствених средстава Института за стандардизацију Србије и Акредитационог тела Србије за период 2017-2019. године износи 6,6 мил. ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Имплементација наведених мера ће директно допринети стварању услова за стављање на тржиште безбедних и квалитетних производа и повећању конкурентности домаће привреде тако што ће смањити трошкове испитивања и сертификације, унапредити надзор и усагласити законодавни оквир и техничке прописе са захтевима тржишта ЕУ чиме се уклањају техничке препреке за производњу, увоз и извоз

	производа.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Спровођењем ове структурне реформе директно се обезбеђује висок ниво заштите безбедности и здравља људи због коришћења безбеднијих и квалитетнијих производа, заштита имовине, заштита животне средине и других јавних интереса. Такође, унапређује се заштита интереса потрошача и крајњих корисника производа и подиже јавна свест о значају техничких прописа и стандарда.
ПСР 13.	КВАЛИФИКАЦИЈЕ ОРИЈЕНТИСАНЕ ПРЕМА ПОТРЕБАМА ТРЖИШТА РАДА
Кратак опис	У циљу унапређења образовног система тако да из њега излазе компетентни појединци који могу да одговоре на потребе тржишта рада, друштва као целине, али и да задовоље своје личне потребе, спроводе се реформски процеси фокусирани на средње стручно образовање. Како техника и технологија у данашњем друштву напредују великом брзином, а школе не могу да испрате те технолошке промене, императив је да се део стручног и практичног образовања измести у компаније. На тај начин ће ђаци, након што заврше средњу стручну школу, имати функционална и употребљива и примењива знања како би се одмах укључили у радни процес. Дуални систем образовања, који у Србији подразумева модел дуалног и предузетничког образовања, учиниће средњошколце предузимљивијим, па их чак и мотивисати да отворе своје компаније и да одмах након формалног образовања активно учествују у процесу производње. Национални оквир квалификација у Србији (НОКС) треба да користи како ученицима и студентима, тако и привреди, и да обезбеди компатибилност са европским образовним простором. Квалификација треба да покаже шта одређена особа уме и може да уради, а не само коју диплому или сертификат има и коју школу је завршила.
Динамика по годинама	<p>2017: Усвајање Закона о дуалном образовању, његова промоција и примена, формирање Канцеларије за дуално предузетничко образовање, примена методологије уписа у средње школе која подразумева усклађеност плана и програма образовног система са потребама тржишта рада, као и формирање међурегионалног информационог центра Ваљево.</p> <p>НОКС: Успостављање 2 секторске групе и израда 2 профила сектора; Повезивање са ЕОК; Пуњење базе квалификација; припрема закона о НОК и јавна расправа; Израда програма образовања / студијских програма на основу стандарда квалификација (укључујући и квалификације по дуалном моделу). Израда Националне класификације занимања.</p> <p>2018: Примена и промоција Закона о дуалном образовању, примена методологије уписа у средње школе која подразумева усклађеност плана и програма образовног система са потребама тржишта рада, као и отварање међурегионалног информационог центра Ваљево.</p> <p>Успостављање институционалног оквира за имплементацију НОКС на основу донетог Закона о НОК; успостављање Регистра квалификација; Успостављање 2 секторска већа и израда 2 профила сектора; Израда програма образовања / студијских програма на основу стандарда квалификација (укључујући и квалификације по дуалном моделу). Успостављање Регистра занимања.</p> <p>2019: Примена Закона о дуалном образовању Јачање институционалних капацитета за имплементацију НОКС; Успостављање 2 секторска већа и израда 2 профила сектора; Успостављање система валидације неформалног и информалног учења; Израда програма образовања / студијских програма на основу стандарда квалификација (укључујући и квалификације по дуалном моделу).</p>

Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Законом о буџету за 2017. годину за НОКС и увођење и промоцију дуалног образовања су обезбеђена средства у износу од 682.728 ЕУР. За НОКС је обезбеђено и небуџетско финансирање у 2017. у износу од 1,5 мил. ЕУР из ИПА 2014, док су средства у износу од око 75.000 ЕУР за период 2017-2019. година обезбеђена у оквиру пројекта „Подршка спровођењу Програма реформи политике запошљавања и социјалне политике у Републици Србији са фокусом на запошљавање младих“, поткомпонента 2 (финансијски подржава Швајцарска агенција за развој и сарадњу).
Очекивани утицај на конкурентност	Компетентан људски капитал је један од основних предуслова за привлачење инвестиција у одређеним областима привреде. Усклађивањем потреба за компетенцијама са програмима образовања/студијским програмима омогућава се брже и ефикасније укључивање квалификованих појединаца у радне процесе чиме се смањују трошкови адаптације, повећава ефикасност процеса, повећава доступност адекватне радне снаге и привлаче стране инвестиције. Стварањем компетентних кадрова, подиже се и капацитет домаћих предузећа за креирање иновативних производа и услуга. Успостављањем система НОК обезбеђују се механизми социјалног партнерства између свих чинилаца на тржишту рада: образовни систем редефинише своју понуду на тржишту рада када је реч о формалном образовању, а са друге стране, пружаоци услуга неформалног образовања могу на брз и ефикасан начин да понудом акредитованих програма обука интервенишу на тржишту компетенција. Повезивањем са ЕОК-ом квалификације стечене у Србији постају видљиве и упоредиве са квалификацијама стеченим у другим земљама, првенствено ЕУ.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Идентификацијом неопходних компетенција односно квалификација на тржишту рада омогућава се сваком појединцу-носиоцу такве квалификације да лакше дође до квалитетног и одговарајућег посла. Послодавци ангажују квалификовану радну снагу према својим захтевима јер су укључени у све фазе процеса идентификације, развоја и имплементације квалификација односно програма образовања / студијских програма. Образовање, поред тога што представља процес стицања знања и вештина за обављање тачно одређених послова, доприноси и оспособљавању сваког појединца да одговори на потребе друштва у целини, тако да успостављање образовног система који ће одговорити на ове потребе доприноси даљем развоју друштва у свим сегментима. Квалификације засноване на потребама идентификованим на тржишту рада, омогућавају сваком појединцу да на адекватан начин стекну одговарајуће компетенције како за рад и даље учење, тако и за свакодневни живот и омогуће пуну афирмацију сваког појединца.
ПСР 14.	УНАПРЕЂЕЊЕ ДЕЛОТВОРНОСТИ МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА СА ПОСЕБНИМ ФОКУСОМ НА МЛАДЕ, ВИШКОВЕ И ДУГОРОЧНО НЕЗАПОСЛЕНЕ
Кратак опис	Унапређење ефикасности и ефективности мера АПЗ на основу анализе потреба тржишта рада и положаја појединих категорија незапослених лица, као и ефеката спроведених мера АПЗ, треба да допринесе благовременој, адекватној и квалитетној интеграцији или реинтеграцији незапослених лица у свет рада. Развојем система раног профилисања незапослених лица, као интегралног дела реформе НСЗ (кроз унапређење метода и техника саветодавног рада и процене запошљивости) и укључивањем кроз пакете услуга за младе, вишкове и дугорочно незапослене у мере АПЗ, доприноси се подизању запошљивости и запошљавању, односно конкурентнијем иступању на тржишту радне снаге. Мере АПЗ спроводе се у складу са годишњим Националним акционим планом запошљавања (НАПЗ), као основним инструментом операционализације стратешких циљева утврђених Националном стратегијом запошљавања за период 2011-2020. године. Ова реформа усклађена је и са циљевима дефинисаних у Програму реформе политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП).
Динамика по годинама	2017: МРЗБСП: Анализа реализованих мера АПЗ у претходној години и израда и усвајање Извештаја о реализацији НАПЗ за претходну годину; Закључивање Споразума о учинку НСЗ; Објављивање јавних позива/конкурса од стране НСЗ за реализацију мера активне

	<p>политике запошљавања, у складу са НАПЗ; Одлучивање по захтевима поднетим по јавним позивима/конкурсима за реализацију мера АПЗ; Реализација и праћење реализације мера АПЗ; Усвајање НАПЗ за наредну годину.</p> <p>МОС: реализација активности из Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе за период 2015-2017 финансирањем или суфинансирањем програма и пројеката који суслерени су на подстицање и стимулисање различитих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих; развијање услуга и механизма који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу и оснаживање младих да усвајају вештине за активно, одговорно и ефикасно управљање каријером; припрема Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе за период 2018-2020.</p> <p>2018: МРЗБСП: Анализа реализованих мера АПЗ у претходној години и израда и усвајање Извештаја о реализацији НАПЗ за претходну годину; Закључивање Споразума о учинку НСЗ; Објављивање јавних позива/конкурса од стране НСЗ за реализацију мера активне политике запошљавања, у складу са НАПЗ; Одлучивање по захтевима поднетим по јавним позивима/конкурсима за реализацију мера АПЗ; Реализација и праћење реализације мера АПЗ; Усвајање НАПЗ за наредну годину.</p> <p>МОС: реализација активности којима се унапређују услови за запошљавање, самозапошљавање, предузетништво и запошљивост младих дефинисаних у Акционом плану за спровођење Националне стратегије за младе за период 2018-2020.</p> <p>2019: МРЗБСП: Анализа реализованих мера АПЗ у претходној години и израда и усвајање Извештаја о реализацији НАПЗ за претходну годину; Закључивање Споразума о учинку НСЗ; Објављивање јавних позива/конкурса од стране НСЗ за реализацију мера активне политике запошљавања, у складу са НАПЗ; Одлучивање по захтевима поднетим по јавним позивима/конкурсима за реализацију мера АПЗ; Реализација и праћење реализације мера АПЗ; Усвајање НАПЗ за наредну годину.</p> <p>МОС: реализација активности којима се унапређују услови за запошљавање, самозапошљавање, предузетништво и запошљивост младих дефинисаних у Акционом плану за спровођење Националне стратегије за младе за период 2018-2020.</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	<p>Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у износу од 4,4 мил. ЕУР (из Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом), а у том износу су и пројектовани трошкови реформе у 2018. и 2019. години, у свакој години. Повећана наплата доприноса створила је услове да се мере АПЗ финансирају из доприноса, чиме се обезбеђује индиректно позитиван ефекат на буџет у 2017. у износу од 22,4 мил. ЕУР.</p> <p>Законом о буџету за 2017. годину обезбеђена су средства у износу од 760.000 ЕУР, које ће МОС користити за спровођење активности које се односе на финансирање програма и пројеката јединица локалне самоуправе усмерених ка развијању сервиса за запошљавање младих и услуга за младе на локалном нивоу, као и стварање механизма који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску и међународну сарадњу, и финансирање и суфинансирање пројеката удружења усмерених ка подстицању и стимулисању различитих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих. Пројектовани трошкови за ове намене у 2018. и 2019. години из буџета РС износе око 760.000 ЕУР по години.</p>
Очекивани утицај на конкурентност	<p>Ова реформа довешће до повећања запослености и отварање нових радних места програмима финансијске подршке постојећим послодавцима или покретањем сопственог посла, повећања потражње за различитим облицима финансирања у циљу самозапошљавања, подстицање потражње за радном снагом и формално запошљавање унапређењем квалитета радне снаге у складу са потребама послодаваца. Реформа повећава и иновациони капацитет кроз стицањем менаџерских, организационих и других вештина, посебно младих</p>

	и путем креирања иновативних производа развојем предузетништва уз подршку пословно-технолошких инкубатора.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Подизање запошљивости незапослених лица континуираним улагањем у знања, вештине и компетенције; подршка стицању првог радног искуства и упознавање са реалним светом рада; додатно обучавање незапослених који нису конкурентни на тржишту рада за обављање конкретних радних задатака за којима постоји исказана потреба од стране пословног сектора; унапређење положаја посебно осетљивих група незапослених лица на тржишту рада и лица у стању социјалне потребе мерама афирмативних акција; повећање ефикасности НСЗ у пружању услуга незапосленима и послодавцима, што ће довести до повећања броја запослених.
ПСР 15.	УНАПРЕЂЕЊЕ АДЕКВАТНОСТИ, КВАЛИТЕТА И ТАРГЕТИРАНОСТИ МЕРА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
Кратак опис	<p>Обухвата две мере: <i>Мера 1.</i> Повећање адекватности новчаних давања и унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите путем измена у законодавству; и <i>Мера 2.</i> Информационо повезивање различитих сектора како би се обезбедило да корисници без административних препрека могу да остваре социјална права и да се тако боље таргетира укупна социјална помоћ.</p> <p>Предуслови за повећање адекватности новчаних давања су: повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код старачких домаћинстава, у програму дечијих додатака повећање адекватности за децу са инвалидитетом и повећање обухвата сиромашне деце, повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (у систему пензијско инвалидског осигурања и у систему социјалне заштите) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица.</p> <p>Активности које ће допринети остварењу циљева (уједначене и квалитетне услуге социјалне заштите у мандату локалних самоуправа) су: измена постојећих и доношење нових прописа из области контролних и регулаторних механизма, јачање контролних служби (кадровско и стручно), ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите, усклађивање стандарда услуга социјалне заштите са Добровољним европским оквиром квалитета услуга социјалне заштите, примена механизма наменских трансфера за финансирање услуга социјалне заштите ка неразвијеним општинама у складу са Законом о буџетском систему, као и даље укључивање што већег броја различитих актера, укључујући и организације цивилног друштва, у систем пружалаца услуга социјалне заштите, истовремено водећи рачуна о квалитету, кроз јачање инспекције социјалне заштите и успостављање надзора над стручним радом над пружаоцима услуга социјалне заштите.</p> <p>Информационим повезивањем различитих сектора унутар МРЗБСП, као и између институција од значаја, смањиће се административне препреке корисницима права из области социјалне заштите, скратити рок за остваривање права и повећати аналитичке могућности; Центрима за социјални рад у поступцима решавања по захтевима за признавање права обезбедити увид у евиденције других органа државне управе и дати могућност да сами прибављају одређене доказе у поступку, што скраћује поступак и самим тим олакшава приступ, а истовремено је и механизам контроле. На овај начин ће се и скратити поступци, и поједноставити административне препреке, а и сузити поље за могуће злоупотребе.</p>
Динамика по годинама	2017: Ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите; Измене Закона о финансијској подршци породици са децом; Повезивање центара за социјални рад у јединствену мрежу (применом софтвера); Повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код

	<p>старачких домаћинстава; Завршетак процеса стандардизације услуга и лиценцирања установа социјалне заштите и стручних радника, као и израда одговарајућих подзаконских аката, али и успостављање и јачање програма едукације; Унапређење квалитета услуга социјалне заштите.</p> <p>2018: Повезивање центара за социјални рад у јединствену мрежу (применом софтвера); Повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код старачких домаћинстава; Повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (накнада по основу осигурања и социјално давање) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица; Повећање адекватности новчаних давања; Унапређење квалитета услуга социјалне заштите; Ширење регионалних центара за породични смештај и усвојање и дефинисање и унапређење њихове контролне функције; Информационо повезивање различитих сектора; Скраћивање рокова за остваривање права; Јачање инспекцијских служби (повећање броја запослених, успостављање нове организације и начина рада).</p> <p>2019: Повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (накнада по основу осигурања и социјално давање) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица; Повећање адекватности новчаних давања; Унапређење квалитета услуга социјалне заштите; Информационо повезивање различитих сектора; Јачање инспекцијских служби (повећање броја запослених, успостављање нове организације и начина рада).</p>
Трошкови спровођења и утицај на годишњи буџет	Систем социјалне заштите тежи да остане у истим финансијским оквирима, али је циљ праведнија и боља расподела средстава, бољи обухват социјално угрожених, без могућности дуплирања права и њиховог неоснованог остваривања. За спровођење мера социјалне заштите у периоду 2017-2019. године предвиђена су средства из буџета Републике Србије од 755.909.752 ЕУР, односно по годинама: 2017. година износ од 229.613.488 ЕУР, 2018. година износ од 246.356.968 ЕУР, 2019. година износ од 279.939.296 ЕУР.
Очекивани утицај на конкурентност	Ова реформа је пре свега социјалног карактера, али унапређењем услуга социјалне заштите смањују се трошкови остваривања ових права за кориснике и предузећа чиме се смањују административни трошкови. Такође, очекује се и развој иновативних услуга социјалне заштите као резултат подизања квалитета услуга у овој области.
Очекивани друштвени исходи, укључујући исходе по запосленост и по друштвене групе, са посебним освртом на родни аспект	Доступност услуга социјалне заштите већем броју корисника (посебно деци, особама са инвалидитетом, старим лицима) као резултат унапређења адекватност новчаних давања и подизања квалитета услуга социјалне заштите; отварање нових радних места и успостављање контролних механизма у систему социјалне заштите као резултат завршетка процеса стандардизације услуга и лиценцирања нових установа социјалне заштите и стручних радника; перманентним похађањем акредитованих програма обуке запослених повећаће се ефикасност рада и уштеда времена центара за социјални рад; позитиван утицај на здравствено стање најрањивијих категорија становништва, кроз боље услове становања, живота, рада, исхране.

Табела 11а. Планирана динамика спровођења приоритетних структурних реформи

Приоритетна структурна реформа 1. <i>ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОРЕСКЕ УПРАВЕ</i>	2017				2018				2019			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
План задржавања квалитетних кадрова, узимајући у обзир постепену измену старосне структуре												
Активности везане за успостављање новог система за управљање ризиком												
Усаглашени предлог нове организационе структуре на свим нивоима												
Прегледати и ревидирати ЗПППА у вези са применом индиректних метода израчунавања, као и метода процене које су окренуте ка инспекцији књиговодствених података пореских обвезника на основу ризика/пословања												
Почетак припреме за имплементацију усвојеног предлога нове организационе структуре												
Активности везане за унапређење функције контроле и наплате, пореско –правних послова и непореских функција, ефикасније управљање материјалним средствима и ИТ ресурсима, унапређење електронских сервиса и развој услуга пореским обвезницима												
Коначне припреме за имплементацију предложене нове организационе структуре ПУ												
Успоставити организациону јединицу за пружање услуга пореским обвезницима												
Увести делотворнији режим казни за закаснела плаћања												
Активности везане за успостављање новог система обуке запослених у складу са потребама организације												
Успостављање система интерне комуникације између контроле и пореских истрага												
Ефикасно управљање заплешеном робом												
Комплетирање електронских сервиса Пореске управе												

Приоритетна структурна реформа 2. УНАПРЕЂЕЊЕ УПРАВЉАЊА КАПИТАЛНИМ ИНВЕСТИЦИЈАМА	2017				2018				2019			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Пилот фаза оцене капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија												
Доношење преосталих методологија за управљање системом капиталних инвестиција												
Спровођење обука буџетских корисника у вези примене и коришћења методологије и упутства												
Израда пројектног задатка и набавка јединствене информационе базе капиталних пројеката												
Анализа и предлози унапређења методологија												
Имплементација и ажурирање јединствене информационе базе капиталних пројеката												
Оцена капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија												

Приоритетна структурна реформа 3. ПОВЕЗИВАЊЕ У РЕГИОНАЛНО ТРЖИШТЕ	2017				2018				2019			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Мера 3.1. Изградња аутопута Е-75 И Е-80 (Коридор 10)												
Завршетак изградње тунела												
Мера 3.2. Изградња моста Жежљ код Новог Сада са приступним саобраћајницама (Коридор 10)												
Изградња приступних саобраћајница												
Завршетак изградње моста												
Мера 3.3. Модернизација пруге Београд - Суботица - Келебија (државна граница са Мађарском) (Коридор 10)												
Уговарање у складу са дефинисаним моделом финансирања												
Реализован „Руски кредит“ – деоница Стара Пазова – Нови Сад завршена												
Мера 3.4. Модернизација и рехабилитација једноколосечне пруге Ниш – Прешево на деоници Ниш – Брестовац (Коридор 10)												
Пописивање уговора са најповољнијим понуђачем												
Почетак радова (који трају три године, до краја 2019.)												
Мера 3.5. Изградња Руте 4 Београд – Јужни Јадран												
Изградња деонице Сурчин-Обреновац												
Изградња деонице Прељина - Пожега												
Изградња деонице Обреновац – Уб и Лајковац - Љиг												
Израда пројектне документације за деоницу Пожега - Бољаре												
Мера 3.6. Изградња магистралног гасовода Ниш – Димитровград												
Израда елабората за експропријацију												
Истражни радови												
Израда идејног пројекта												
Утврђивање јавног интереса												
Израда студије оправданости												
Исходовање локацијских услова												
Израда пројекта за грађевинску дозволу												
Израда студије процене утицаја на животну средину												
Решавање имовинско правних послова												
Исходовање сагласности на идејни пројекат и студију оправданости												
Исходовање енергетске дозволе												
Израда пројекта за извођење												
Спровођење тендерске процедуре												
Исходовање грађевинске дозволе												
Изградња												
Мера 3.7. Трансбалкански коридор												
Изградња далековода Панчево - Решица												
Реконструкције ТС Панчево 2, неопходне за пријем новог двоструког ДВ-а Панчево - Решица.												
Исходовање грађевинске дозволе за ДВ Крагујевац - Краљево												

Почетак реконструкције ТС Краљево 3, неопходне за увођење новог далековода Крагујевац - Краљево													
Реконструкција ТС Крагујевац 2, неопходна за увођење новог далековода Крагујевац - Краљево													
Изградња далековода Крагујевац - Краљево													
Припрема техничке документације за ДВ Обреновац – Б. Башта													
Израда урбанистичког/просторног плана за ДВ Б. Башта – Обреновац													
Израда просторног плана за ДВ Б. Башта – Вишеград - Пљевља													

Приоритетна структурна реформа 4. РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ ШИРОКОПОЈАСНЕ КОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	2017				2018				2019			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Доношење Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури												
Повезивање установа образовања и културе на Академску мрежу Републике Србије (континуирана активност)												
Припрема и планирање за успостављање јединствене националне телекомуникационе мреже (ЈНТМ)												
Изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље												
Оперативно успостављање ЈНТМ												
Анализа, припрема и пројектовање пилот пројеката												

Приоритетна структурна реформа 5. УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ И ПОЛОЖАЈА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА	2017				2018				2019			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Припрема правилника и конкурса												
Усвајање правилника и расписивање конкурса												
Објава позива и спровођење конкурса												
Имплементација структурне реформе (у складу са Планом објаве позива ИПАРД структурних реформи који се доноси почетком године за ту годину и подзаконским актима)												

Приоритетна структурна реформа 6. ПОДИЗАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ	2017				2018				2019			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Израда стратегије и акционог плана за приоритетне индустријске гране – формирање и рад радне групе												
Завршене 4 стратегије и акциона плана за приоритетне индустријске гране												
Ревизија индустријске политике												
Имплементација нових програма подршке инвестицијама и извозу												
Евалуација ефеката спроведених програма подршке инвестицијама и извозу												
Унапређење програма подршке инвестицијама и извозу и развој нових (по потреби)												

Успостављање регистра занимања													
Израда стандарда квалификација у 2 сектора и њихова акредитација (упис у регистар)													
Успостављање Агенције за квалификације													
Израда програма образовања / студијских програма на основу стандарда квалификација													
Успостављање система валидације неформалног и информалног учења													

Приоритетна структурна реформа 14. УНАПРЕЂЕЊЕ ДЕЛОТВОРНОСТИ МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА СА ПОСЕБНИМ ФОКУСОМ НА МЛАДЕ, ВИШКОВЕ И ДУГОРОЧНО НЕЗАПОСЛЕНЕ	2017				2018				2019				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Анализа реализованих мера АПЗ у претходној години и израда и усвајање Извештаја о реализацији НАПЗ за претходну годину													
Закључивање Споразума о учинку НСЗ за текућу годину													
Објављивање јавних позива/конкурса од стране НСЗ за реализацију мера активне политике запошљавања, у складу са НАПЗ за текућу годину													
Одлучивање по захтевима поднетим по јавним позивима/конкурсима за реализацију мера АПЗ и реализација мера АПЗ													
Реализација и праћење реализације мера АПЗ													
Усвајање НАПЗ за наредну годину													
Рализација предметних активности из Националне стратегије за младе 2015-2025. у складу са Акционим планом за њено спровођење													

Приоритетна структурна реформа 15. УНАПРЕЂЕЊЕ АДЕКВАТНОСТИ, КВАЛИТЕТА И ТАРГЕТИРАНОСТИ МЕРА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	2017				2018				2019				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите													
Имена Закона о финансијској подршци породици са децом													
Повезивање центара за социјални рад у јединствену мрежу (применом софтвера)													
Повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код старачких домаћинстава													
Повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (накнада по основу осигурања и социјално давање) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица													
Повећање адекватности новчаних давања													
Завршетак процеса стандардизације услуга и лиценцирања установа социјалне заштите и стручних радника, као и израда одговарајућих подзаконских аката, али и успостављање и јачање програма едукације													
Унапређење квалитета услуга социјалне заштите													

Табела 12. Извештај о спровођењу приоритетних структурних реформи (ПСР) из ЕРП 2016-2018.

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
Област УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА					
ПСР 1. Трансформација пореске управе					
1.	Израдити план поштовања пореских прописа	Јесу	План поштовања пореских прописа за 2016. годину је урађен. У току је анализа имплементације и динамике спровођења. До краја 2016. године, на основу мапе ризика по поштовање пореских прописа, коју је израдила група запослених уз помоћ консултаната ММФ, биће израђен текст Плана поштовања пореских прописа за 2017. годину. Експерти ММФ ће одржати обуке и тренинге за посебну групу запослених у ПУРС која ће се бавити писањем Плана поштовања пореских прописа.		
2.	План задржавања квалитетних кадрова, узимајући у обзир постепену измену старосне структуре	Делимично	Не примењује се програм добровољног пријављивања за напуштање радног места у Пореској управи уз отпремнину	Законска ограничења броја запослених и захтеви смањења броја запослених у јавном сектору условили су одлагање ове активности. Такође, дошло је до одступања у делу који се односио на запошљавање нових кадрова а које је планирано Програмом трансформације.	
3.	Анализа постојећег стања и иницијални предлог будуће организационе структуре	Јесу	Израђена је анализа постојеће организационе структуре ПУРС. На основу анализе израђен је предлог нове организационе структуре Пореске управе.		
4.	Активности везане за успостављање новог система за управљање ризиком	Делимично	Формирана је структура у виду посебне групе запослених која треба, да са новом систематизацијом постане Одељење за стратешке ризике у које је упућен одређени број службеника. Основан је Одбор за поштовање пореских прописа Израђен је план поштовања пореских прописа за 2017.		
5.	Предлог неопходних измена и допуна ЗПППА и Кривичног законика како би се проширила овлашћења и надлежности за пореске истраге	Јесу	Министарство финансија је марта 2016. године формирало Радну групу од представника Министарства финансија и Пореске управе за		Радна група наставља са радом.

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			<p>анализу законских решења у области пореског поступка и пореске администрације чији задатак је да изврши анализу и предложи измене или нови Закон о пореском поступку и пореској администрацији.</p> <p>Усвојене измене за кривично дело Пореска утаја из члана 225. став 1 КЗРС примењиваће се од 1.3.2018. године.</p> <p>Донет је Закон о изменама и допунама Закона о пореском поступку и пореској администрацији ("Службени гласник РС" бр.108/16).</p> <p>Надлежности за пореске истраге су проширене и активност је спроведена без нужне промене Кривичног законика.</p>		
6.	Усаглашени предлог нове организационе структуре на свим нивоима	Делимично	<p>Израђен је предлог нове организационе структуре ПУРС. Планирано је оснивање нове организационе јединице за координацију рада филијала при кабинету директора Пореске управе као помоћ успостављању, организацији и раду нове организациони шеме.</p> <p>Планирано је и оснивање Сектора за пружање услуга пореским обвезницима као и специјализована Група за стратешке ризике која обједињује рад оперативних ризика из ЦВПО-а, контроле и пореске полиције.</p>		
7.	Прегледати и ревидирати ЗПППА у вези са применом индиректних метода израчунавања, као и метода процене које су окренуте ка инспекцији књиговодствених података пореских обвезника на основу ризика/пословања	Делимично	<p>Урађена је анализа постојећих одредби ЗПППА о утврђивању пореске основице применом индиректних метода (одредбе 58 до 61) и Правилника о начину и поступку утврђивања пореске основице пореза на доходак грађана на непријављене приходе унакрсном проценом, анализа начина уређења исте материје у земљама у окружењу, као и упоредни преглед тренутно важећих законских одредби у Републици Србији и земљама у окружењу.</p> <p>Сачињен је нацрт образложене иницијативе о потреби доношења подзаконског акта -правилника којим би се ближе дефинисала метода утврђивања пореске основице проценом и омогућило увођење ове методе утврђивања пореске основице у</p>		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			<p>поступку пореске контроле.</p> <p>Паралелно са тим, ради се на дефинисању параметара и начина њиховог израчунавања који би се користили у поступку утврђивања пореске основице проценом.</p>		
8.	Почетак припреме за имплементацију усвојеног предлога нове организационе структуре	Јесу	<p>Припремљен је предлог нове организационе структуре који предвиђа смањење броја филијала. Предлог је презентован министру финансија. Урађен је елаборат постојећег пословног простора Пореске управе.</p>		
9.	Успоставити јединицу за управљање ризицима као посебну организациону јединицу и ојачати њен капацитет, успостављање методологије управљања ризиком	Делимично	<p>У априлу месецу 2016. године, Налогом директора су одређени порески службеници који ће до формирања посебне организационе јединице за управљање стратешким ризиком обављати послове на изради методологије управљања ризицима по поштовање пореских прописа, развоју оквира и методологије за идентификацију и праћење потенцијалних ризика.</p>	<p>Планом активности ПУРС ова активност ће бити спроведена у 2017. години.</p>	
10.	Активности везане за унапређење функције контроле и наплате, пореско –правних послова и непореских функција, ефикасније управљање материјалним средствима и ИТ ресурсима, унапређење електронских сервиса и развој услуга пореским обвезницима	Делимично	<p>У току је реализација пројекта „Развој система наплате у оквиру интегрисаног информационог система Пореске управе“; у континуитету, а према плану, уводе се нове електронске пореске пријаве и сервиси, рок за окончање ових послова је 1. јануар 2018. године; планира се формирање Сектора за пружање услуга пореским обвезницима током 2017.; у изради је софтвер за потребе материјалних ресурса; сачињен је преглед установљене ненадлежности ПУ непореским законима и дат предлог за њихово измештање. Пореска управа је у трећем и четвртном кварталу 2016. године континуирано предузимала активности редовне и принудне наплате јавних прихода. Акцент је стављен на повећање редовне наплате, односно на део наплате који порески обвезници извршавају стриктним поштовањем својих законских обавеза. Динамички план најважнијих прихода буџета Републике Србије је пребачен, пошто је остварена наплата већа од пројекције. Добра наплата јавних прихода</p>		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			условљена је ефикасном наплатом текућих обавеза, али и предузимањем мера и радњи редовне и принудне наплате од стране Пореске управе.		
11.	Коначне припреме за имплементацију предложене нове организационе структуре ПУ	Делимично	Концепт нове организационе структуре биће предмет разматрања Одбора за трансформацију на којем ће се изложити детаљан план.		
12.	Редизајн система за управљање људским ресурсима и развој нове генерације службеника	Нису		Пројекат ИПА 2011 који је требало да омогући увођење новог савременог софтвера за управљање кадровима није успешно завршен. Пореска управа није потписала Финални извештај. Усвојена је стратегија управљања људским ресурсима која дефинише 7 стратешких циљева који ће унапредити функционисање Пореске управе кроз унапређење кадрова и развој нове генерације службеника.	
13.	Успоставити организациону јединицу за пружање услуга пореским обвезницима	Делимично	На Оодбору за спровођење Програма трансформације, одржаном 21.12.2016.године изложен је предлог концепта Сектора за услуге и у току је припрема коначне верзије организационе структуре сектора и разматрање попуњавања кадровима.		
ПСР 2. Унапређење управљања капиталним инвестицијама					
1.	Унапређење система управљања капиталним инвестицијама	делимично	У току је усаглашавање са надлежним Министарствима и институцијама у вези унапређења система управљања капиталним инвестицијама; "USAID" и Министарство финансија је извршио анализу управљања јавним финансијама и дао предлог мера за унапређење управљања кроз методологију;	Усвајање методологија у вези унапређења система управљања капиталним инвестицијама се планира средином трећег квартала 2017, а примењиваће се од јануара 2018. године. Након усвајања методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама од стране Владе РС, министар задужен за финансије донеће преостале акте прописане методологијом.	
2.	Припрема и доношење методологија и упутства	нису		Предуслов није испуњен а то је	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
	за примену унапређеног система управљања капиталним инвестицијама			усвајање методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама.	
3.	Припрема модула за обуке буџетских корисника у вези примене унапређеног система управљања капиталним инвестицијама и коришћења методологије и упутстава	нису		Предуслов није испуњен, а то је усвајање методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама .	
4.	Пилот фаза оцене капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија	нису		Предуслов није испуњен, а то је усвајање методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама. .	
5.	Доношење преосталих методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама	нису		Предуслов није испуњен, а то је усвајање методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама.	
6.	Спровођење обука буџетских корисника у вези примене унапређеног система управљања капиталним инвестицијама и коришћења упутства	нису		Предуслов није испуњен, а то је усвајање методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама.	
7.	Израда пројектног задатка и набавка јединствене информационе базе капиталних пројеката	делимично	Светска банка је у оквиру пројекта "Управљање јавним инвестицијама" припремила предлог обима и функционалности планираног информационог система унапређеног управљања капиталним инвестицијама;	Предуслов није испуњен, а то је усвајање методологија за унапређење система управљања капиталним инвестицијама.	
Област ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, ТРАНСПОРТА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА					
ПСР 3. Унапређење физичке инфраструктуре за бољу повезаност са тржиштима у ЕУ и региону					
3.1.	Изградња аутопута Е-75 И Е-80 (Коридор 10)				
1.	Уговарање тунелске опреме	делимично	Тунели Прогон и Пржојна су пред уговарањем. Остали тендери у припреми.		
2.	Завршетак изградње деоница	делимично	Деоница Е75 Грабовница-Грделица пуштена у саобраћај. Е80 делом пуштени профили.		
3.	Завршетак изградње тунела	делимично	Радови у току. Завршетак планиран за 2017. годину. Проблем постоји са подземним водама и геологијом.		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ <i>(активности из гантограма)</i>	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ <i>(непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)</i>
3.2.	Изградња моста Жежељ код Новог Сада са приступним саобраћајницама (Коридор 10)				
1.	Изградња приступних саобраћајница	нису		Планиране активности нису започете због кашњења изградње моста односно немогућности предаје простора за извођење уговорених радова.	
2.	Завршетак изградње моста	нису		У 2016. години високи водостај Дунава проузроковао је застој на градилишту у трајању од шест месеци. Од септембра месеца 2016. године радови се одвијају по утврђеној динамици. Завршетак моста се очекује у новембру месецу 2017. године.	
3.3.	Модернизација пруге Београд - Суботица - Келебија (државна граница са Мађарском) (Коридор 10)				
1.	Израђена планска документација за Идејни пројекат	делимично	До краја 2016. идејни пројекат за деоницу Бг - Стара Пазова која се финансира из кредита Руске Владе. Деоница Нови Сад - Суботица пројектована од стране консултанта Луј Бержер, међутим пројекат је рађен по другачијем пројектном задатку. До 10 октобра одлука о томе шта ће се од постојећег пројекта користити.		
2.	Уговарање у складу са дефинисаним моделом финансирања	нису		У мају месецу вођени су интензивни разговори српске и кинеске стране на тему Комерцијалног уговора за пројекат. Имајући у виду да је идентификован велики број отворених питања, стране су се сагласиле да основни предуслов за закључивање Комерцијалног уговора буде комплетирање Идејног пројекта што ће дати улазне податке за дефинисање кључних, недостајућих чланова уговора.	
3.	Реализован „Руски кредит“ – деоница Стара Пазова – Нови Сад завршена	нису		Договорена је фазна реализација реконструкције и модернизације деонице Стара Пазова - Нови Сад -	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				Анекс 3 "руског кредита", кроз анекс 3.1. радови на тунелу и вијадукту и анекс 3.2. радови на отвореној прузи. Планирано је да радови по анексу 3.1. отпочну у јануару 2017. године, док је за почетак радова по анексу 3.2. потребно комплетирати техничку документацију.	
3.4.	Модернизација и рехабилитација једноколосечне пруге Ниш – Прешево на деоници Ниш – Брестовац (Коридор 10)				
1.	Потписивање Финансијског споразума ИПА 2015 са Европском комисијом и почетак припреме тендерске документације	јесу	Финансијски споразум за програм ИПА 2015 који се спроводи по децентрализованом систему потписан је између ЕК и Владе РС 30.12.2016.		
2.	Припрема тендерске документације и расписивање тендера по правилима ЕУ	нису		Да би отпочела израда тендерске документације неопходно је да Републичка ревизиона комисија (РРК) одобри идејни пројекат за ову деоницу. Чека се позитиван извештај РРК.	
3.	Спровођење тендерске процедуре и одабир најповољнијег понуђача	нису		Тендерска процедура може да отпочне након израђене тендерске документације.	
4.	Пописивање уговора са најповољнијим понуђачем	нису			
5.	Почетак радова (који трају три године од датума потписивања уговора.)	нису			
3.5.	Изградња аутопута Е-763, Београд – Јужни Јадран				
1.	Уговарање финансирања деонице Сурчин-Обреновац	делимично	У току разговори са кинеском Ексим банком.		
2.	Употребна дозвола деоница Уб-Лајковац	нису			
3.	Изградња деонице Сурчин-Обреновац	нису			
4.	Изградња деонице Љиг - Прељина	делимично	Уговор за изградњу је потписан и у току је његова реализација. Проблеми у вези: Експропријације; Финансирања додатних радова; Енергетско напајање; Тендер за надзор; Препројектовање због нестабилних косина.		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
5.	Изградња деонице Прељина - Пожега	нису			
6.	Изградња деонице Обреновац – Уб и Лајковац - Љиг	делимично	Дана 30.06.2014. године отпочели радови на изградњи аутопута који по уговору трају: припремни радови 3 месеца и 34 месеци за извођење радова. Изводе се радови на изради пропуста, регулације водотокова, радови на петљи Уб и Љиг, радови на мостовима и надвожњацима, девијације путева и радови на тунелу Бранчићи, земљани радови и пробне деонице за асфалтирање. Мањи технички проблеми, незадовољавајућа динамика радова на објектима и регулацијама. Недовољна мобилисаност извођача радова.		
7.	Израда пројектне документације за деоницу Пожега - Бољаре	нису			
3.6.	Изградња магистралног гасовода Ниш – Димитровград				
1.	Израда планске документације	јесу			
2.	Израда елабората за експропријацију	нису		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања ППППН.	
3.	Истражни радови	делимично		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања Плана пословања ЈП Србијас.	
4.	Израда идејног пројекта	нису		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања ППППН.	
5.	Утврђивање јавног интереса	нису		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања ППППН.	
6.	Израда студије оправданости	нису		Усаглашавање по примедбама ЕУ делегације.	
7.	Исходовање локацијских услова	нису		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања ППППН.	
8.	Израда пројекта за грађевинску дозволу	нису		Активности нису предвиђене у 2016. години	
9.	Израда студије процене утицаја на животну средину	делимично		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				ППППН.	
10.	Исходовање енергетске дозволе	нису		До кашњења у спровођењу активности је дошло због неусвајања ППППН.	
3.7.	Трансбалкански коридор				
1.	Изградња далековода Панчево - Решица	јесу			
2.	Реконструкције ТС Панчево 2, неопходне за пријем новог двоструког ДВ-а Панчево - Решица.	делимично	У текућој години планирано је прибављање дозвола за рад. Набавка опреме је у току и већим делом је већ купљена.		
3.	Исходовање грађевинске дозволе за ДВ Крагујевац - Краљево	делимично	С обзиром да није дефинисан модел финансирања, прибављање дозволе ће се одложити за следећу годину, како би што мањи број дозвола/услова/сагласности истекао.		
4.	Почетак реконструкције ТС Краљево 3, неопходне за увођење новог далековода Крагујевац - Краљево.	јесу	У текућој години реализоване су све планиране активности. Добијена је грађевинска дозвола за радове у ТС Краљево 3.		
5.	Реконструкција ТС Крагујевац 2, неопходна за увођење новог далековода Крагујевац - Краљево.	јесу	У текућој години реализоване су све планиране активности. Добијена је грађевинска дозвола за радове у ТС Краљево 3.		
6.	Изградња далековода Крагујевац - Краљево	нису		Градња вода условљена је обезбеђењем средстава донације. Уговор о кредиту за обезбеђивање кредитних средстава у износу до 15 милиона евра је припремљен и потписивање се очекује крајем фебруара 2017. године.	
7.	Припрема техничке документације за ДВ Обреновац – Б. Башта	нису	Одобрен и искоришћен WBIF грант за техничку помоћ у оквиру којег је израђена Претходна студија изводљивости и Студија изводљивости. Одобрен KfW грант у износу од 0,25 милиона евра за усклађивање постојећег Идејног пројекта и Студије утицаја на животну средину са одредбама домаћег законодавства. Окончана је евалуација и избор понуђача за ово усклађивање.	Иако је кроз институције WBIF додељен грант од 0,8 милиона евра и потписан уговор о финансирању документације са KfW Банком до реализације није дошло. KfW је у процесу одабира извођача обавестила ЈП ЕМС да неће финансирати документацију услед одлагања изградње до обезбеђења финансијске конструкције за решавање питања статуса свих секција Трансбалканског коридора. Преговори са KfW су у	Проблем са законским ограниченим трајањем локацијских услова. Локацијски услови неминовно истичу до тренутка спремности документације за аплицирање и решености имовинско правних послова. Додатно, и када обновимо локацијске услове тражи се да се понавља и ревизиона комисија која мора бити у складу са новим локацијским условима.

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				току.	
8.	Израда урбанистичког/просторног плана за ДВ Б. Башта – Обреновац	нису		Израда плана је условљена претходним кораком, тј избором трасе високонапонског вода.	
9.	Израда просторног плана за ДВ Б. Башта – Вишеград - Пљевља	јесу			
3.8.	Унапређење сигурности снабдевања електричном енергијом – Друга фаза пакет пројекта Костолац Б - Power Plant Project Блок Б3 - 350 MW Костолац Србија:				
1.	Пројектовање (Пројекат за добијање Грађевинске дозволе, Пројекат за извођење)	јесу	Због своје сложености Пројекат је подељен у 11 фаза. У току је израда пројеката за добијање Грађевинске дозволе. Добијање грађевинске дозволе је за сваку фазу посебно. До краја августа 2017. године очекује се да процес добијања свих грађевинских дозвола буде завршен.		
2.	Припрема градилишта	јесу	У току су: 1) Рашчишћавање терена са локације новог блока, 2) Археолошка истраживања, 3) Нивелација терена		
	VI БТО систем на копу Дрмно:				
1.	Пројектовање и одобрење	јесу	1) Базни инжењеринг за све три справе прихваћен од стране ЈП ЕПС-а у периоду 25.03-29.06.2016. Проактивно учешће ЈП ЕПС Тима за реализацију као и FIDIC инжењера. 2) У току је израда Детаљног инжењеринга за све три справе и очекује се да усвајање до фебруара 2017. Проактивно учешће ЈП ЕПС Тима за реализацију као и FIDIC инжењера. 3) У току је производња дела опреме за пакете 1 и 2. За пакет 1 (роторни багер) извршена су два фабричка пријема опреме у Кини. Први пријем опреме је био у Кини у периоду 22-26.08.2016, након чега је опрема стигла на монтажни плац Дрмно. Други пријем опреме у Кини је био у периоду 15-21.12.2016. За пакет 2 фабрички приједи опреме су извршени у периоду септембар-децембар 2016. Званичан почетак отпочињања		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			монтаже БТО система је предвиђен за 23.01.2017.г		
ПСР 4. Развој и унапређење националне широкопојасне комуникационе инфраструктуре					
1.	Доношење Закона о широкопојаном приступу	делимично	У погледу активности на даљем развоју широкопојасних мрежа и сервиса, планирано је усвајање Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури. На овај начин ће се извршити усклађивање са Директивом о мерама за смањење трошкова постављања електронских комуникационих мрежа великих брзина. Министарство трговине, туризма и телекомуникација је почело припрему Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури, а усвајање Закона је предвиђено за III квартал 2017. године. Претходно је у Министарству спроведена анализа релевантног регулаторног оквира Европске уније у области електронских комуникација.		
2.	Повезивање установа образовања и културе на Академску мрежу Републике Србије	јесу	Извршен је пренос планираних средстава АМРЕС. Расписан је тендер за набавку услуга повезивања основних и средњих школа на АМРЕС. Закључен је оквирни споразум на две године и закључен је уговор из оквирног споразума (22. децембар 2016.) којим ће се извршити повезивање матичних објеката основних и средњих школа на мрежну инфраструктуру АМРЕС-а. Уговором је предвиђено повезивање 1750 основних и средњих школа на АМРЕС sukcesивно током првог квартала 2017. године.		
3.	Припрема и планирање за успостављање јединствене националне телекомуникационе мреже (ЈНТМ)	делимично	Када је у питању даљи рад на развоју широкопојасног интернета, Министарство предузима бројне активности. На преглог Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Влада је у јуну 2015. године донела Одлуку о образовању Радне групе за дефинисање Националне широкопојасне мреже. Задатак Радне групе је да припреми план за искоришћење ресурса државне		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			<p>телекомуникационе инфраструктуре у циљу успостављања јединствене националне широкопојасне мреже, као и предлог правног оквира који ће обезбедити одрживост и даљи развој националне широкопојасне мреже. Радна група је припремила предлог Акционог плана за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре, којим су дефинисане активности које се односе на искоришћење ресурса државне телекомуникационе инфраструктуре.</p> <p>У току су консултације са свим заинтересованим странама ради финалног усаглашавања, пре упућивања Акционог плана на добијање сагласности Владе.</p>		
4.	Изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље (крај прве фазе)	делимично	<p>Министарство трговине, туризма и телекомуникација је спровело припремне активности за израду пројекта, и то:</p> <p>1. Спроведена је јавна набавка и закључен уговор за набавку Esri ArcGIS софтвера за идентификовање приступа Интернету и реализацију коначних мапа доступности.</p> <p>2. Током I квартала 2016. године МТТ је припремило упитник и започело процес прикупљања података од оператора о расположивој широкопојасној инфраструктури, као и о понуди широкопојасних сервиса у циљу мапирања инфраструктуре. На основу упитника, оператори јавних мобилних мрежа и сервиса доставили су, у II кварталу 2016. године, податке о покривању GSM, UMTS и LTE сигналом. У III кварталу 2016. године, оператори фиксних мрежа и сервиса започели су процес достављања информација посебно у погледу примењених технологија и омогућених протока.</p> <p>3. Ради постизања веће тачности тј. већег нивоа квалитета података о расположивости Интернета МТТ је спровело јавну набавку и закључило уговор о анализи доступности и заступљености Интернет приступа у Србији укупне вредности 5.760.000,00 динара у складу са којим ће бити</p>		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			<p>урађена детаљна анализа постојећих капацитета и доступности широкопојасног приступа Интернету за 5-7 општина у РС.</p> <p>4. У IV кварталу МТТ је покренуло јавну набавку. Анализа потреба и израда пилот пројеката за изградњу приступних широкопојасних мрежа на локалном нивоу, укупне вредности 5.400.000,00 динара којом ће се реализовати израда техничке пројектне документације за 5 општина у РС. Након идентификације извора и модела финансирања, приступиће се изградњи приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље.</p> <p>5. МТТ је са ЕБРД, која је обезбедила средства у износу од 400.000 евра, у IV кварталу започело активности на реализацији студије Израде Националног програма за развој широкопојасног приступа. Рок за реализацију пројекта је 12 месеци. Главни циљеви пројекта су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - унапређење легислативе у области изградње телекомуникационе инфраструктуре са циљем убрзања и повећања инвестиција - да се препозна у којим областима и у којој мери је потребна финансијска и друга помоћ Владе како би су се осигурала изградња неопходне широкопојасне инфраструктуре - да се разраде модели и унапреди дељење телекомуникационе инфраструктуре - израда пилот пројеката за изградњу приступних широкопојасних мрежа у неколико региона у РС 		
Област СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ					
1. Развој сектора пољопривреде					
ПСР 5. Унапређење конкурентности и положаја пољопривредних газдинстава					
1.	Припрема правилника и конкурса	делимично	Структурна реформа се односи на унапређење конкурентности пољопривредних газдинстава спровођењем мера које се финансирају из националног буџета и претприступних фондова ЕУ за рурални развој (кроз ИПАРД програм). Активност припреме правилника и конкурса за	Правилници за спровођење ИПАРД програма је у завршној фази комуникације са свим институцијама надлежним за његово спровођење(Управа за аграрна плаћања)	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			средства националног буџета је у потпуности спроведена. Активност припреме правилника и конкурса за средства из ИПАРД програма је делимично спроведена обзиром да је ИПАРД оперативна структура у процесу акредитације.		
2.	Усвајање правилника и расписивање конкурса	делимично	Активност усвајања правилника и расписивање конкурса за средства из националног буџета је у потпуности спроведена, док је иста активност за средства из ИПАРД програма спроведена делимично обзиром да је ИПАРД оперативна структура у процесу акредитације.	Објављивање конкурса за ИПАРД одложено до достизања поверавања послова за спровођење буџета ИПАРД програма од стране Европске комисије	
3.	Објава позива и спровођење конкурса	делимично	Објава позива и спровођење конкурса за средства из националног буџета је у потпуности спроведена а конкурс траје до 15. октобра 2016. године. Исплате корисницима следе у октобру месецу. Активност објаве позива и спровођења конкурса за мере ИПАРД програма делимично је спроведена обзиром да правилници нису припремљени услед процеса акредитације ИПАРД оперативне структуре.		
4.	Имплементација структурне реформе (у складу са Планом објаве позива ИПАРД структурних реформи који се доноси почетком године за ту годину и подзаконским актима)	нису		Планирано у Q4 2017 године	
2. Развој сектора индустрије					
ПСР 6. Подизање конкурентности прерађивачке индустрије					
1.	Промоција Закона о улагањима на локалном нивоу – конференција за јединице локалних самоуправа – партнер СКГО	јесу	У сарадњи са СКГО 26. фебруара 2016. године одржана је конференција у циљу промоције Закона о улагањима на локалном нивоу. Конференцији су присуствовали министар привреде Жељко Сертић, в.д. директора Развојне агенције Србије Милош Петровић, представници СКГО, као и градоначелници и председници општина. Кључне теме конференције су биле: - Како до успешне примене Закона о улагањима? - Детаљнији критеријуми за утврђивање значаја улагања; критеријуми, начин и услови привлачења инвестиција и вођење евиденције од локалног		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети корааци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			значаја, стандарди повољног пословног окружења; правила о начину рада пројектних тимова; инвестициони програм. - Улоге и одговорности кључних актера у овом процесу (Министарства привреде, Савета за економски развој, РАС-а и локалних самоуправа)		
2.	Обука представника локалних самоуправа за спровођење Закона о улагањима – партнер СКГО	јесу	У периоду од 20. септембра до 10. октобра 2016. организоване су 3 регионалне радионице у циљу подизања капацитета представника локалних самоуправа за спровођење Закона о улагањима. Радионице су реализоване у партнерству са СКГО Кључне теме радионица су: • Координација, комуникација и одговорности кључних актера у овом процесу привлачења инвестиција • Сарадња РАС-а са локалним самоуправама – изазови и могућности; кључни аспекти за успешну реализацију улагања • Локална акта од значаја за примену Закона о улагањима		
3.	Подршка локалним самоуправама у изради локалних аката – партнер СКГО	јесу	У сарадњи са СКГО локалним самоуправама је пружена подршка у изради следећих аката: • Предлог Модела одлуке о образовању пројектног тима на локалном нивоу • Предлог Модела одлуке о утврђивању инвестиционог програма		
4.	Израда стратешког оквира и акционог плана за реформу агенција у надлежности МП – формирање и рад радне групе	јесу	Усвајањем Закона о улагањима („Службени гласник РС“, бр. 89/2015) престале су са радом Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА) и Национална агенција за регионални развој, те јануара 2016. године почиње са радом Развојна агенција Србија. Формирањем Развојне агенције Србије спроведена је институционална реформа агенција у надлежности МП, и то агенција чији рад значајно доприноси унапређењу конкурентности прерађивачке индустрије. Иако је институционална реформа спроведена, неопходно је спровести значајне реформе у самим програмима како би били снажније оријентисани		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			<p>на подршку инвестицијама и извозу.</p> <p>У складу са наведеним, уместо израде стратешког оквира и акционог плана за реформу агенција, Министарство привреде је покренуло активности везане за израду стратешког оквира и акционог плана Развојне агенције Србије. Овај документ треба да обухвати неколико кључних сегмената: (1) унапређење ефикасности функционисања Развојне агенције Србије, (2) Стратешки оквир и акциони план за привлачење инвестиција и (3) Стратешки оквир и акциони план за промоцију извоза. За ову активност су ангажовани консултанци кроз пројекат Светске банке "Конкурентност и запошљавање"</p>		
5.	Усвајање стратешког оквира и акционог плана за реформу агенција у надлежности МП	јесу	<p>Усвајањем Закона о улагањима („Службени гласник РС“, бр. 89/2015) престале су са радом Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА) и Национална агенција за регионални развој, те јануара 2016. године почиње са радом Развојна агенције Србија. Формирањем Развојне агенције Србије спроведена је институционална реформа агенција у надлежности МП, и то агенција чији рад значајно доприноси унапређењу конкурентности прерађивачке индустрије. Иако је институционална реформа спроведена, неопходно је спровести значајне реформе у самим програмима како би били снажније оријентисани на подршку инвестицијама и извозу. Министар привреде је усвојио Стратешки оквир и акциони план Развојне агенције Србије дана 28.12.2016.</p>		
6.	Покретање поступка реформе агенција у надлежности МП – израда подзаконских аката	јесу	<p>Израђена су следећа подзаконска акта:</p> <ul style="list-style-type: none"> о Правилник о организацији и систематизацији послова у Развојној агенцији Србије о Правилник о организацији наступа домаћих привредника на међународним сајмовима, бр. 110-00-1/2016-01 од 8.2.2016. године. о Уредба о условима и начину привлачења улагања – март 2016. Сл. гласник 27/2016 о Правилник о обрасцу пријаве за доделу средстава подстицаја – мај 2016 Сл. гласник 		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			47/2016 о Правилник о стандардима повољног пословног окружења у јединицама локалне самоуправе – март 2016 Сл. гласник 33/2016		
7.	Развој система мониторинга и евалуације у оквиру МП за праћење и надзор над радом агенција	јесу	Током 2016. године урађена су следећа документа: • Анализа стратешке сврсисходности институција у надлежности Министарства привреде • Извршена процена спремности Министарства привреде за увођење РБМ система • Дефинисани кључни индикатори перформанси сектора у оквиру МП • Дефинисан систем планирања и извештавања у оквиру МП • Дефинисање и разрада концепта РБМ методологије у складу са РБМ постулатима Светске банке и пројектним циљевима Министарства привреде и релевантних агенција		
8.	Развијени циљеви и индикатори за мониторинг и евалуацију рад Агенција у надлежности МП	делимично	Ангажован је специјалисте за РБМ који треба да дефинише циљеве и индикаторе за мониторинг и евалуацију рада Агенција у надлежности МП. До краја 2016 године урађена је процена спремности свих агенција у надлежности Министарства привреде за увођење система мониторинга и евалуације. Уговором са специјалистом који је ангажован кроз пројекат Светске банке „Конкурентност и запошљавање“ дефинисана је динамика активности на увођењу система мониторинга и евалуације у агенције у надлежности МП. Децембар 2016 – Процена спремности агенција за увођење системе М&Е Јануар 2017 – Анализа потреба за тренинзима Фебруар 2017 – Тренинг план Април 2017 – Хијерахија циљева и индикатора		
9.	Спровођење реформе агенција у надлежности МП	делимично	Усвајањем Закона о улагањима („Службени гласник РС“, бр. 89/2015) престале су са радом Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА) и Национална агенција за регионални развој, те јануара 2016. године почиње са радом Развојна агенције Србија. Формирањем Развојне		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			агенције Србије спроведена је институционална реформа агенција у надлежности МП, и то агенција чији рад значајно доприноси унапређењу конкурентности прерађивачке индустрије. Иако је институционална реформа спроведена, неопходно је спровести значајне реформе у самим програмима како би били снажније оријентисани на подршку инвестицијама и извозу. Део активности везан за реформу рада Фонда за развој и Агенције за осигурање и финансирање извоза спроводи посебан пројекат Светске банке у сарадњи са Министарство финансија.		
10.	Идентификација приоритетних индустријских грана – формирање и рад радне групе	јесу	Коначна селекција сектора је извршена након консултација са пословним сектором. Наиме, скуп са представницима пословне заједнице је организован 6. јуна 2016. у просторијама Привредне коморе Србије (ПКС) на тему секторских политика у индустрији, а у циљу прикупљања мишљења пословне заједнице о прерађивачким секторима са највећим потенцијалом за извоз. Након уводних презентација које су се односиле на политику развоја индустрије Републике Србије, значај секторског приступа у дефинисању индустријске политике, секторе са највећим развојним потенцијалом, инвестицијама у поједине индустријске секторе и дискусије, спроведена је и обрађена анкета на основу чега су одабрани сектори прерађивачке индустрије за које ће се дефинисати стратегије развоја у 2017. години. На основу мишљења представника пословног сектора та 4 сектора прерађивачке индустрије који ће бити у фокусу израде политика и мера за промоцију улагања, конкурентности и извоза у 2017. години су: прехранбена индустрија, дрво и намештај, гума и пластика, машине и опрема.		
11.	Израда стратегије и акционог плана за приоритетне индустријске гране – формирање и рад радне групе	јесу	Након спроведене јавне набавке изабрана је консултантска кућа која ће да води процес израде 4 стратегије и 4 акциона плана за приоритетне индустријске гране и то: прехранбена индустрија,		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			дрво и намештај, гума и пластика, машине и опрема. Кључне активности су планиране за последња 4 месеца 2016. године. Током септембра месеца формиране су 4 радне групе, за сваки сектор по једна и састанци радних група су одржани. Такође током новембра и децембра 2016 године одржано је 8 радионица са привредницима и 4 округла стола са представницима академске заједнице. Укупно 258 учесника.		
12.	Завршене 4 стратегије и акциона плана за приоритетне индустријске гране	делимично	Уговор са консултантом за израду 4 секторске стратегије са акционим плановима је потписан почетком септембра. Уговор траје 9 месеци, тако да је део активности спроведен током 2016 године, док ће део бити реализован током 2017. У складу са уговором завршетак 4 стратегије и акциона плана за приоритетне индустријске гране је планиран за јун 2017.		
13.	Синергија рада реформисаних агенција и акционих планова за приоритетне индустријске гране кроз развој нових програма подршке инвестицијама и извозу	нису		Усвајање нацрта је планирано до краја 2016, а почетком 2017 јавна расправа и усвајање завршног документа. Ова активност се може спровести тек када се заврше 4 стратегије и акциона плана за приоритетне индустријске гране	
Област ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И СМАЊЕЊЕ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ					
ПСР 7. Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСПП					
1.	Преговори у вези са повлачењем зајма АПЕКС кредита за додатних 150 милиона евра	јесу	Финансијски уговор о другој транши АПЕКС зајма III В је потписан у јуну 2016. године и ратификован у Народној скупштини РС у новембру 2016. године.		
2.	Припрема АПЕКС зајма	јесу	Усаглашен је текст Пратећег писма – Критеријума ЕИВ-а за доделу средстава друге транше АПЕКС зајма III В и у току је процедура усвајања Пратећег писма од стране Владе РС.		
3.	Повлачење зајма АПЕКС кредита за додатних 150 милиона евра.	делимично	Очекује се да реализација друге транше АПЕКС зајма III В почне у другом кварталу 2017. године		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ <i>(активности из гантограма)</i>	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ <i>(непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)</i>
			преко посредничких банака које је изабрала ЕИБ.		
4.	Преговори у вези са повлачењем зајма АПЕКС кредита за додатних 200 милиона евра.	нису		Ова активност планирана је за 2017. годину.	
5.	Припрема АПЕКС зајма	нису		Ова активност планирана је за 2017. годину.	
6.	Повлачење зајма АПЕКС кредита за додатних 200 милиона евра.	нису		Ова активност планирана је за 2018. годину.	
7.	Извештај са препорукама „Државна финансијска подршка за МСП“	јесу			
8.	Припрема акционог плана за Пилот програм – Нови финансијски инструменти за државну финансијску подршку МСП	делимично	Овим планом је било предвиђено унапређење коришћена лизинга као алтернативног извора финансирања МСП, развијање гаранцијске шеме као средства за подстицање развоја МСП и програм "Лизинг као подршка новооснованим предузећима у власништву младих".		
9.	Развој 3 пилот програма нових финансијских инструмената	делимично	Лизинг је уведен у програм подршке малим предузећима за набавку опреме, а у процесу програмирања је спровођење гаранцијске шеме и унапређење капацитета МСП за приступ различитим облицима финансирања.		
10.	Имплементација 3 пилот програма нових финансијских инструмената	делимично	Две лизинг компаније учествовале су у програму подршке малим предузећима за набавку опреме, а USAID је анагажовао експерта који ће радити на гаранцијској шеми.		
11.	Припрема програма подршке малим предузећима за набавку опреме	јесу			
12.	Спровођење програма подршке малим предузећима за набавку опреме	јесу	Програм је реализован у сарадњи са РАС-ом и изабраним пословним банкама и лизинг компанијама. Обрађено је 434 захтева и одобрено 383 захтева у вредности од око 560.000.000 РСД бесповратних средстава.		
13.	Анализа ефеката спроведеног програма за опрему	нису		Прва евалуација биће спроведена током 2017. године.	
14.	Израда студије анализе потреба за успостављање алтернативних финансијских инструмената са предлогом инвестиционе стратегије – ЕИБ	јесу			
15.	Обука у вези спровођења финансијских	делимично	Обука се састоји из три модула. Први модул		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
	инструментата, коју држи ЕИФ кроз пројекат ЕДИФ		одржан је 2. јуна 2016. године, до краја 2016. године планирано је да буду одржана преостала два модула.		
16.	Припрема плана реформе јавних финансијских институција – формирање радне групе	делимично	У сарадњи са Светском банком, Министарство привреде и Министарство финансија припремају споразум о спровођењу дијагностичке студије Фонда за развој и Агенције за осигурање и финансирање извоза РС у циљу развоја механизма за повећање приступа финансијама.		
17.	Припрема плана реформе јавних финансијских институција – рад радне групе	делимично	У сарадњи са Светском банком, Министарство привреде и Министарство финансија припремају споразум о спровођењу дијагностичке студије Фонда за развој и Агенције за осигурање и финансирање извоза РС у циљу развоја механизма за повећање приступа финансијама.		
ПСР 8. Реформа јавних предузећа					
8.1. Увођење корпоративног управљања у ЈП					
1.	Израда Смерница за израду годишњег плана пословања јавних предузећа где је оснивач РС	јесу	Влада Републике Србије је 5. новембра 2015. године донела Закључак 05 Број: 023-11810/2015, којим се усваја текст Смерница за израду годишњег програма пословања за 2016. годину. У припреми годишњих програма пословања за 2016. годину, јавна предузећа су обавезна да полазе од циљева и смерница економске и фискалне политике Владе, као и да изврше свеобухватну анализу пословања за 2015. годину, како би годишње програме пословања за 2016. годину планирали на реалним основама.		
2.	Измена Закона о јавним предузећима – рад радне групе	јесу	Решењем број 119-01-00638/2015-01 од 29. октобра 2015. године је формирана Радна група за израду Нацрта закона о јавним предузећима, коју су чинили представници: Министарства привреде, Министарства финансија, Министарства правде, Генералног секретаријата Владе, Агенције за привредне регистре, Града Београда, Привредне коморе Србије и Републичког секретаријата за јавне политике.		
3.	Усвајање новог Закона о јавним предузећима	јесу	У циљу економичности и ефикасности праћења,		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			надзора и контролне функције над пословањем јавних предузећа, донет је Закон о јавним предузећима („Службени гласник РС“ број 15/16) који је усвојен 24. фебрура 2016. године, а ступио је на снагу 4. марта 2016. године.		
4.	Израда Студије - Анализа корпоративног управљања у јавним предузећима где је оснивач РС	јесу	У оквиру пројекта „PERFORM”, који финансира Швајцарска агенција за развој и сарадњу SDC урађена је студија Анализа корпоративног управљања у јавним предузећима где је оснивач РС. Главни циљ истраживања је свеобухватно и упоредно сагледавање стања корпоративног управљања у јавним предузећима кроз: <ul style="list-style-type: none"> • израду Упоредне функционалне анализе сагледавањем стања у јавним предузећима и друштвима капитала чији је оснивач Република Србија, односно на које се примењује Закон о јавним предузећима, • утврђивање степена знања и вештина везаних за корпоративно управљање код чланова надзорних одбора и директора наведених предузећа и • утврђивање препорука за наставак процеса увођења корпоративног управљања. 		
8.2.	Реформа железнице				
1.	Имплементација плана за управљање кључним уговорима	јесу	Вишегодишњи уговор о управљању јавном железничком инфраструктуром са "Инфраструктура железнице Србије" а.д. и Уговор о обавези јавног превоза са "Србија Воз" а.д. Влада Републике Србије закључила је у фебруару 2016. године.		
2.	Преглед кључних уговора (ревизија)	јесу	Вршен је редован преглед спровођења уговора између Владе и управљача јавном железничком инфраструктуром и железничког превозника у путничком саобраћају, кроз механизме обавезног извештавања који су дефинисани закљученим уговорима. МГСИ је захтевало и добило кварталне, односно полугодишње извештаје о реализацији уговорених обавеза од стране железничких компанија, одржавани су састанци и вршене анкете на терену.		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
3.	Праћење имплементације реструктурирања радне снаге	делимично	Радна група за решавање вишка запослених основана је у децембру 2015. године. Током 2016. године организовани су редовни састанци МГСИ, осталих органа и институција са представницима железничких компанија и синдикатима железничких радника у циљу израде програма за решавање вишка запослених. Сачињени су планови оптимизације броја запослених у складу са захтевима Светске Банке.		
4.	Обезбеђивање средстава за кључне уговоре и инвестиције	нису			
5.	Пружање повратних информација о рационализацији мреже	делимично	Инфраструктура железнице Србије" а.д. доставило је предлог за обустављање саобраћаја на 430 км железничке мреже на којима је у претходним годинама већ обустављен саобраћај али није верификована одлука од стране Владе. Поред тога сачињен је предлог за рационализацију мреже као и дела мреже на којој се тренутно обавља саобраћај али врло малог обима. У току су разговори "Инфраструктура железнице Србије" а.д. са АПВ и јединицама локалне самоуправе о евентуалном преносу права управљања на деоницама на којима "Инфраструктура железнице Србије" а.д. нема економски интерес.		
8.3.	Реформа ЈП ЕПС				
1.	Прилагођавање тржишним условима уз спровођење Плана финансијске консолидације	Делимично	<ul style="list-style-type: none"> - Од 1.10.2016. повећана цена електричне енергије за гарантовано снабдевање 3,8% (повећање цене електричне енергије предвиђено Планом финансијске консолидације који је усаглашен са ММФ и Светском банком), а даље повећање ће се реализовати у складу са тим планом. - Наплата електричне енергије за 2016. очекује се на нивоу од око 94,5%. - Планирано смањење губитака електричне енергије у 2016. години је 13,52% од преузете електричне енергије, а остварено 12,95 % од преузете електричне енергије. - Измењен Закон о јавним предузећима омогућава израду трогодишњег плана пословања који ЈП 		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			ЕПС-у омогућава планирање набавки, инвестиција и осталих елемената на трогодишњем нивоу у складу са законом.		
2.	Унапређење управљања у оквиру постојеће организационе структуре и ефикасније корпоративно управљање	Делимично	Након спроведених статусних промена у јулу 2015. године и јануару и јуну 2016. године успостављена је нова организациона структура (која подразумева постојање: ЈП ЕПС као контролног друштва које обавља делатности: производња електричне енергије и производња угља, снабдевање на велико електричном енергијом и снабдевање електричном енергијом и једног зависног друштва Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција” – за делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом). Такође постоји и једно зависно друштво у Словенији за делатност снабдевања електричном енергијом. У децембру 2016. године усклађена је Одлука о оснивању ЈП ЕПС са новим Законом о јавним предузећима. У току је усаглашавање Статута ЈП ЕПС-а са Одлуком о оснивању ЈП ЕПС, као и усаглашавање Одлука о оснивању ОДС ЕПС Дистрибуција са новим Законом о јавним предузећима.		
3.	Унапређење оперативне и организационе ефикасности	Јесу	<ul style="list-style-type: none"> -Припрема јединственог процеса планирања за главне активности у читавом ЈП ЕПС (планирање финансијских средстава, планирање производње, планирање набавке). Процес спровођења поступака набавки у складу са ЗЈН са 14 појединачних процеса спровођења поступака набавки, сведен је на један процес. -Имплементирани планиране мере за повећање организационе и енергетске ефикасности у производњи и рударству. -Спроведене мере у оптимизацији функције подршке; у оптимизацији возног парка до сада је смањен број возила за 315, а припрема се и поступак продаје за следећих 111 возила. -Повећан обим у трговини на велико електричном енергијом 		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
4.	План оптимизације броја запослених, одлука о стимулативној отпремнини	Јесу	У ЈП ЕПС је спроведен поступак рационализације броја запослених на основу Одлуке о стимулативној накнади за споразумни престанак радног односа, број 12.01.345129/4-16 од 01.09.2016. године и Одлуке о изменама и допунама Одлуке о стимулативној накнади за споразумни престанак радног односа, број 12.01.393407/3-16, од 30. септембра 2016. године. Закључно са даном 30.12.2016. године, раскид радног односа уз исплату стимулативне накнаде је потписало 1517 запослених. Даља рационализација броја запослених вршиће се у складу са планираном динамиком утврђеном у Плану финансијске консолидације, уз активно учешће Светске банке.		
5.	Активности око прибављања сагласности Владе за успостављање права својине на непокретностима ЈП ЕПС и ОДС ЕПС Дистрибуција	Делимично	Влада је током 2016 донела Закључак којим је дала сагласност да се ЈП ЕПС као носилац права коришћења, држалац или фактички корисник на објектима и посебним деловима објеката у својини РС упише као носилац права својине на тим објектима (Закључак 05 број 46-5819/2016-1 од 24.6.2016.). Такође исту садржину закључка Влада је донела и за ОДС ЕПС Дистрибуција (Закључак 05 број 023-10405/2016 од 3.11.2016.) Поред наведеног, Влада је донела Закључак којим се од носилаца права коришћења, држалаца или фактичких корисника-бивших зависних ПД ЈП ЕПС-а одузимају објекти јавне намене у својини РС који нису у функцији обављања делатности (Закључак 05 број 464-6442/2016 од 15.7.2016.)		
6.	Стратегија односа са купцима	Јесу	-Спроводи се план комуникационих активности на тему енергетске ефикасности и вредности електричне енергије. -У току пројекат унапређења website ЈП ЕПС; успостављен call центар за мале комерцијалне купце.		
7.	Промена правне форме ЈП ЕПС у Акционарско друштво	Делимично	По окончању текућег процеса корпоративног реструктурирања и финансијске консолидације		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			уследиће промена правног статуса ЈП ЕПС са циљем да се трансформише у акционарско друштво (до 1. јула 2017.) и створиће се услови да се сагледају и остале могућности за даљи развој компаније у циљу побољшања перформанси компаније и обезбеђења професионалног менаџмента.		
8.4.	Реформа ЈП Србијагас				
ПСР 9. Поједностављење процедура за пословање привреде					
1.	Усвајање Закона о електронском пословању	нису		Припремљен је Нацрт закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању који је тренутно у поступку јавне расправе.	
2.	Усвајање Закона о услугама	нису		Нацрт закона о услугама је припремљен током 2015. године, усвојен је у четвртм кварталу 2016. године на седници Владе и упућен у Народну скупштину.	Нацрт Закона о услугама, новембар 2015.
3.	Усвајање Закона о накнадама	нису		Закон је у припреми, основана радна група Министарства финансија.	
4.	Припрема Акционог плана за успостављање јединственог јавног регистра	јесу	Усвојен је Оперативни план активности за успостављање јединственог јавног регистра административних поступака и осталих услова пословања Закључком Владе којим је и прописан механизам координације 125 органа државне управе и других вршилаца јавне власти.		
5.	Успостављање мустре и попис процедура	јесу	Влада је Закључком усвојила изглед Обрасца за попис административних поступака (мустру) и Упутство за попуњавање Обрасца		Потписан је споразум о пословној сарадњи РСЈП и Службеног гласника на основу кога ће база прописа бити повезана са Обрасцем за попи административних поступака
6.	Успостављање управљачке структуре за реализацију пројекта (Министарство привреде, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Министарство финансија,	јесу	Формирана је Радна група. Такође, уколико се укаже потреба, радној групи ће се проширити опсег надлежности и формираће се Координациони тим.		Усвојен закључак којим су 125 државних органа и организација, као и других носилаца јавних овлашћења обавезани да учествују у спровођењу

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
	РСЈП)				Оперативног плана за успостављање јединственог јавног регистра административних поступака и осталих услова пословања и направљен механизам координације између свих тих органа. РСЈП је орган који координира цео процес.
7.	Попис такси	јесу	Таксе су пописане и разврстане према секторским областима.		
8.	Доношење Уредбе о раду Јединствене електронске контактне тачке и успостављање ЈЕКТ-е (I фаза)	нису		Доношењу уредбе претходи усвајање Закона о услугама.	
9.	Почетак обуке о управљању процесима	нису			
ПСР 10. Успостављање заједничке информационе платформе за све инспекције на републичком нивоу (е-инспекција)					
Фаза I					
1.	а) Пописивање пословних процедура	јесу	Јун 2016. - Извршене све активности у оквиру пројекта/примопредаја.		
2.	б) Припрема ТоР-а за II фазу пројекта	јесу	Март 2016. - Усвојена коначна верзија Техничке спецификације за II фазу пројекта .		
Фаза II					
3.	а) Тендерска процедура за фазу II	нису		Поступак покретања тендерске процедуре за фазу II пројекта није започет јер је за покретање поступка било потребно прибавити сагласност Министарства финансија за вишегодишњи уговор. Сагласност Министарства финансија није прибављена из разлога што Законом о буџету за 2016. годину нису планирана средства у оквиру лимита за 2017. и 2018. годину на програму Секторске буџетске подршке, а није ни извесно да ће средства секторске буџетске подршке за 2017. и 2018.	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				годину бити одобрена. Поступак тендерске процедуре за фазу II се може покренути одмах након обезбеђивања средстава, односно сагласности Министарства финансија. У складу с тим, биће потребно прилагодити динамику реализације пројекта.	
4.	б) Уговарање извођача радова за фазу III	нису			
5.	в) ГАП анализа	нису			
6.	г) Пројектовање система еИнспектор	нису			
7.	д) Функционална анализа система	нису			
Област ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ					
ПСР 11. Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору					
1.	Потписивање уговора о директном гранту између Фонда за Иновациону делатност и Министарства финансија (Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ) - ИПА 2013	јесу	Уговор је потписан 05.02.2016. Имплементација је започета 30.03.2016. исплатом прве трансхе Фонду за иновациону делатност.		
2.	Припрема документације за колаборативну грант шему (Програм сарадње науке и привреде) - ИПА 2013, промотивне активности - инфо дани	јесу	Документација је припремљена и одобрена од стране Светске банке и на располагању је апликантима од јуна 2016. (када је и објављен јавни позив). Такође, Светска банка је пружила техничку помоћ за дизајн програма сарадње науке и привреде. Одржано 6 инфо дана у 6 градова: Београду, Новом Саду, Новом Пазару, Крагујевцу, Нишу и Чачку током јула и августа 2016. године.		
3.	Предаја апликације од стране Фонда за иновациону делатност ка Министарству финансија (Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ) - ИПА 2014	нису		До сада су одржане две консултације Фонда и МПНТР. Апликација је припремљена и након тога се чекало на последње усаглашавање између Фонда за иновациону делатност и МПНТР. У међувремену, почевши од октобра/новембра 2016. године	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				одређене ИПА јединице су имале на располагању стручну помоћ индивидуалног међународног консултанта (преко Министарства финансија) у вези са унапређењем садржаја апликације, и на овоме се интензивно радило током четвртог квартала 2016. године.	
4.	Развијање приручника за МГ - „Competitiveness & Jobs“	делимично	Циљ је да се изради приручник који неће зависити од извора финансирања (да буде примењив и за ИПА 2014 и за „Competitiveness & Jobs“). До проблема долази због неусаглашености Закона о буџету РС и регулативе Европске Уније јер нпр. средства која се за „Competitiveness & Jobs“ издвајају из буџета подлежу наплати ПДВ-а, док средства из ИПА фондова не подлежу.	МГ Приручник (приручник за Програм раног развоја и Програм суфинансирања иновација) постоји и креиран је из ИПА 2011. Током четвртог квартала Фонд за иновациону делатност је финализовао и послао ревидиран МГ Приручник (како би био применљив у оквиру „Competitiveness & Jobs“) у Светску банку на одобрење. По Уговору о зајму за „Competitiveness & Jobs“ пројекат Светске банке треба да одобри МГ Приручник. Урадиће се усаглашавање за „Competitiveness & Jobs“ и паралелно за ИПА 2014.	
5.	Отворена врата и радионице, припрема апликаната за пријављивање - ИПА 2013	јесу	Одржано 10 од планираних 10 радионица припреме апликаната за подношење пријава током јула/августа/септембра 2016. године у сврху детаљнијег упознавања потенцијалних апликаната са припремом апликација, правилима за пријављивање, као и принципима који се тичу саме имплементације и управљања пројектом (релевантним за припрему самог пројекта).		
6.	Објава јавног позив за колаборативну грант шему (програм сарадње науке и привреде) - ИПА 2013	јесу	21.06.2016. објављен јавни позив и одржан launch event.		
7.	Промотивне активности, презентација програма и крајем квартала објава јавног позива за МГ - „Competitiveness & jobs“	нису		Нису обезбеђена средства из буџета Републике Србије за 2016. годину за спровођење МГ Програма.	
8.	Почетак реализације програма технолошког развоја - МПНТР	нису		Влада РС донела је Решење 05 Број 02-4339/2016 од 6. маја 2016. о	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				продужетку финасирања националних пројеката до краја 2016. године (Сл. гласник РС, број 45/2016 и исправка 50/2016). Влада РС донела је Решење 05 Број 021-12663/2016 од 29. децембра 2016. о продужетку финасирања националних пројеката до 30. јуна 2017. године (Сл. гласник РС, број 108/2016).	
9.	Успостављање сервисних линија за трансфер технологија у Централној канцеларији за трансфер технологија - ИПА 2013 и „Competitiveness & Jobs“ самопроцена институција научно-истраживачког сектора и анализа пилот институција од стране међународних експерата - „Competitiveness & Jobs“	делимично	Сервисне линије за трансфер технологија у Централној канцеларији за трансфер технологија - ИПА 2013 су успостављене. Развијен је приручник за <i>Technology Transfer Program</i> који научници/истраживачи користе како би се пријавили на овај програм.	Самопроцена институција научно-истраживачког сектора и анализа пилот институција од стране међународних експерата - „Competitiveness & Jobs“ није извршена од стране МПНТР што је уједно и један од DLI-ева.	
10.	Потписивање уговора о директном гранту између Фонда за иновациону делатност и Министарства финансија - ИПА 2014	нису		Потписивању уговора претходи слање апликације од стране Фонда за иновациону делатност ка Министарству финансија (Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ) које се очекује у октобру/новембру 2016. Министарство финансија (Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ) треба да пошаље Фонду за иновациону делатност "Тендер досије" на основу кога Фонд за иновациону делатност предаје апликацију. Након оцењивања и одобрења апликације у Сектору за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ, Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ припрема предлог уговора о директном гранту.	
11.	Консултације и отворена врата и крајем трећег	нису		Нису обезбеђена средства из буџета	

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ <i>(активности из гантограма)</i>	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ <i>(непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)</i>
	квартала достављање пријава - „Competitiveness & Jobs“			Републике Србије за 2016. годину.	
12.	Оцењивање приспелих пројеката и доношење одлуке о финансирању и почетак реализације одобрених пројеката за колаборативну грант шему (програм сарадње науке и привреде) - ИПА 2013	јесу	Оцењивање приспелих пријава од стране међународних рецензента је завршено у октобру 2016., одлука о ужем избору од стране независне Експертске комисије је донета у новембру 2016, независна Експертска комисија је донела коначну одлуку о финансирању почетком децембра 2016., 9. децембра 2016. је организована церемонија објаве добитника финансирања, уговарање са корисницима је планирано за јануар / фебруар 2017.		
13.	Припрема документације (приручника и пратеће документације) за грант шему - ИПА 2014, промотивне активности - инфо дани	нису		Потписивање Уговора о директном гранту између Фонда за иновациону делатност и Министрства финансија (Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ) се очекује половином 2017. године Припрема Приручника и пратеће документације - (како би био усаглашен са МГ Програмом у оквиру „Competitiveness & Jobs“ пројекта), прва половина 2017.	
14.	Оцењивање приспелих пројеката и доношење одлуке о финансирању - „Competitiveness & Jobs“	нису		Нису обезбеђена средства из буџета Републике Србије за 2016. годину, за спровођење МГ програма.	
15.	Успостављене сервисне линије за трансфер технологија у Централној канцеларији за трансфер технологија: 1. прикупљање проналазака од стране Подносица, 2. процена технолошке и комерцијалне спремности (тријажа), 3. финансирање додатног развоја у циљу повећања комерцијалне спремности, 4. дефинисање стратегије и тактике комерцијализације, 5. спровођење стратегије комерцијализације, 6. идентификација потенцијалних комерцијалних партнера, 7. преговарање и закључивање трансакција, 8. надзор и праћење даљег развоја	делимично	Испуњено (сервизне линије (укупно 8) за трансфер технологија у оквиру Централне канцеларије за трансфер технологија су успостављене као и Упутство за подносиоце пријава (приручник) за Technology Transfer Program које је одобрено од стране Светске банке) све сем Детаљног извештаја самопроцене и пилот анализа међународних експерата - „Competitiveness & Jobs“		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
	комерцијализације - ИПА 2013 и „Competitiveness & Jobs“; Детаљан извештај самопроцене и пилот анализе међународних експерата - „Competitiveness & Jobs“				
Област ПОДСТИЦАЊЕ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ИНВЕСТИЦИЈА					
ПСР 12. Унапређење националног система за инфраструктуру квалитета					
1.	Усвајање Акционог плана за спровођење Стратегије унапређења инфраструктуре квалитета	јесу	АП за 2016 је припремљен и усаглашен са носиоцима активности крајем марта ове године. Реализација активности се врши према том АП. С обзиром да је Влада формирана крајем августа, и да процедура усвајања траје најкраће месец дана, одлучено је да је целисходније започети активности на прикупљању информација о његовој реализацији и припреме предлога АП за 2017. годину, који ће бити упућен Влади на усвајање до почетка наредне године.		
2.	Одобравање ЕК за расписивање тендера за набавку опреме за оцењивање усаглашености из ИПА 2013	јесу	ЕК је одобрила расписивање међународног тендера, који је Министарство финансија расписало 15. јануара 2016. године.		
3.	Спровођење осталих активности у оквиру планираних пројекта:				
	- припрема и усвајање Основе АП за нехармонизовано подручје	јесу	Влада је на седници одржаној 31. маја 2016. године усвојила Закључак којим се прихвата Извештај о потреби достављања Европској комисији акционог плана у вези са мерилом 1 за отварање преговора у поглављу 1 - Слободно кретање робе.		
	- јачање контактне тачке за пружање информација о техничким прописима и примену Уредбе 764/2008/ЕЗ	делимично	Реализован је један део активности из Твининг пројекта (компонента 2). До краја 2016. планирана је једна студијска посета са циљем упознавања праксе Републике Чешке по питању функционисања Контактне тачке. У складу са планом пројекта активности ће се даље спроводити до средине 2017. године.		
	- подршка у припреми Нацрта Закона о метрологији	јесу	Усвојен је нови Закон о метрологији (Сл. гласник РС, бр. 15/2016)		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
4.	Припреме ИСС за подношење пријаве за чланство у CEN/CENELEC	јесу	ИСС је 23. новембра 2016. године постао пуноправни члан CEN/CENELEC европских организација за стандардизацију		
5.	Јачање капацитета надлежних министарстава за идентификацију/уклањање препрека у трговини, у нехармонизованој области и спровођење правне анализе прописа из АП за нехармонизовано подручје	делимично	Јачање капацитета надлежних министарстава је континуирана активност и до дана извештаја спроведено је 5 експертских посета у оквиру Твининг пројекта. Рок за завршетак правне анализе прописа је 6 месеци од дана усвајања Извештај о потреби достављања Европској комисији акционог плана у вези са мерилем 1 за отварање преговора у поглављу 1 - Слободно кретање робе.		
6.	Доношење нових техничких прописа, у складу са АП за хармонизовано подручје и ревидираним НПАА	јесу	Донети су следећи технички прописи којима је извршено усклађивање са одговарајућим Директивама ЕУ: 1) Правилник о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона (Сл. гласник РС, бр. 25/16); 2) Правилник о електромагнетској компатибилности (Сл. гласник РС, бр. 25/16); 3) Правилник о безбедности машина (Сл. гласник РС, бр. 58/16). У оквиру пројектне подршке, (ГИЗ) спроведене су експертске мисије у области тих директива. Помоћ се односила на транспоновање тих директива у домаће законодавство и њихову примену у пракси.		
7.	Спровођење поступка јавне набавке и селекција најбољих понуђача – ИПА 2013	јесу	Поступак међународног тендера је окончан и изабрани су добављачи. У току је потписивање уговора о набавци опреме.		
8.	Спровођење кампање о потреби пријављивања техничких прописа у фази припреме (према захтевима ревидиране Уредбе о пријављивању)	делимично	Кампања о потреби пријављивања техничких прописа је континуирана активност. До краја године биће организована два семинара за ове потребе.		
9.	Спровођење осталих активности у оквиру планираних пројекта:				
	- анализа законодавства у области метрологије и претходно упакованих производа, одржавање округлих столова и презентација препорука	јесу	Реализован је један део активности из Твининг пројекта (компонента 1), које се односе на директиве о претходно упакованим производима, MID и NAWI. Одржане су 3 експертске мисије и једна студијска посета. У складу са планом пројекта активности ће се даље спроводити до		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			средине 2017. године.		
	- подршка при транспоновању Директиве о аеросолима	јесу	Реализована је једна студијска посета и уз подршку експерта са пројекта транспоновање ове директиве је и даље у току.		
	-даље јачање контактне тачке за пружање информација о техничким прописима и примену Уредбе 764/2008/ЕЗ	делимично	Крајем 2016 године, започете су активности кроз експертску подршку Twinning пројекта. Ове активности се настављају у 2017. години.		
	- подршка имплементацији REACH директиве	јесу	Подршка имплементацији REACH Директиве започела је у другом кварталу. Одржане су четири експертске мисије. У септембру су одржане две радионице у ПКС, за привреду и саветнике у области хемикалија, односно ресорно министарство надлежно за област животне средине.		
10.	Развој нових врста акредитације и развој постојећих врста акредитације у новим областима	делимично	Континуиран развој система акредитације у складу са могућностима и годишњим програмом рада Акредитационог тела Србије. Ово је континуелна активност. Тренутно је у току развој нових врста акредитације као и развој постојећих врста акредитације у новим областима или за нови обим акредитације (укупно 8)		
11.	Припреме ИСС за подношење пријаве за чланство у CEN/CENELEC	јесу	Извршене су све припреме, реализована је оцењивачка посета од стране представника CEN/CENELEC у периоду од 5-7.9.2016. У новембру 2016. се очекује одлука о пуноправном чланству.		
12.	Јачање капацитета ИСС за учешће у раду техничких комитета европских организација за стандардизацију CEN/CENELEC	делимично	Ово је континуелна активност.		
13.	Спровођење осталих активности у оквиру планираних пројекта:				
	Одржавање обука за санитарне инспекторе	јесу	У септембру је одржана радионица из области безбедности играчака за потребе инспектора и запослених у лабораторијама који раде на испитивању здравствене исправности и безбедности играчака. Приказани су практични примери, захтеви Директиве о безбедности играчака, као и обавезе и начини инспекцијске контроле, методе лабораторијских испитивања,		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			модули и др.		
	Обуке именованим и овлашћеним телима за оцењивање усаглашености односно потенцијалним нотификованим телима	јесу	У сарадњи са Институтом за стандардизацију одржани едукативни семинари за тела за оцењивање усаглашености и представнике привредних субјеката.		
14.	Расподела опреме телима за оцењивање усаглашености	нису		Планирано за други квартал 2017. године. У току је потписивање уговора са понуђачима.	
15.	Усвојен Акциони план за нехармонизовано подручје са роковима за уклањање идентификованих препрека	делимично	Нацрт АП за нехармонизовано је почетком децембра послат Европској комисији на мишљење. Чека се њихов одговор.		
16.	Усвојена Стратегија са Акционим планом за преузимање и имплементацију европског законодавства у хармонизованој области	делимично	Нацрт Стратегије и Акционог плана је почетком децембра послат Европској комисији на мишљење. Чека се њихов одговор.		
17.	Спровођење осталих активности у оквиру планираних пројекта припремом и доношењем техничких прописа у хармонизованој области	јесу	Одржане су радионице из области метрологије, лифтова, аеросола и уређаја и заштитних система намењених за употребу у потенцијално експлозивној атмосфери (ATEX).		
Област ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ					
ПСР 13. Успостављање система националног оквира квалификација (НОК) у циљу подизања компетенција					
1.	Усвајање документа о НОК	делимично	Национални савет за високо образовање донео је одлуку о усвајању предлога нивоа и описа нивоа за високо образовање 26.02.2016. а Савет за стручно образовање и образовање одраслих за предуниверзитетско образовање и образовање одраслих 10.03.2016.		Усвајање документа о НОК
2.	Припрема за успостављање секторских већа	делимично	Припремљени су Профили сектора за секторе: Пољопривреда, производња и прерада хране, Електротехника и ИКТ за предуниверзитетско образовање, Рударство, геологија и металургија и Туризам и угоститељство.		Припрема за успостављање секторских већа
3.	Припрема 2 профила / описа сектора	јесу	Уз подршку ИПА 2012 пројекта "Оснаживање капацитета система средњег стручног образовања за побољшање квалитета система средњег стручног образовања за побољшање квалитета, обухвата и релевантности средњег стручног		Припрема 2 профила / описа сектора

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			образовања" развијена су два Профила сектора за сектор Пољопривреда, производња и прерада хране као и Електротехника и ИКТ. Ове профиле сектора развили су страни стручњаци за ниво предуниверзитетског образовања. Уз подршку пројекта Е2Е развијени су профили два сектора – Туризам и угоститељство и Геологија, рударство и металургија - и идентификована методологија. У циљу реализације ове активности, успостављена је успешна сарадња са институцијама као што су ЦРОСО, Републички завод за статистику и КАПК, који су доставили неопходне податке.		
4.	Израда закона о НОК и јавна расправа	делимично	У циљу припрема за израду предлога Закона о НОК припремљена су одређена документа која ће у наредном периоду бити тема јавне расправе - предлог класификације сектора како би се утврдила динамика успостављања секторских већа; две студије засноване на функционалној анализи - о институционалном и финансијском оквиру за успостављање система НОК у Србији. Она представљају значајан п		Израда закона о НОК и јавна расправа
5.	Припрема за референцирање НОК код ЕОК	делимично	Припремљена је информативна брошура о процесу повезивања (референцирања) Националног оквира квалификација са Европским оквиром квалификација. Ова публикација је штампана у 300 примерака и објављена на сајту Министарства (http://www.mprn.gov.rs/prosveta/noks/). Европска фондација за обуку (ЕТФ) пружа подршку овом процесу и у том смислу организоване су две радионице за чланове Стручног тима за израду НОКС-а на тему референцирања са ЕОК-ом и самосертификације Европског простора високог образовања у марту и септембру 2016. године. Представљени су елементи и мапа пута процеса референцирања. Акциони план за процес повезивања и први нацрт извештаја о повезивању са ЕОК-ом биће припремљен до краја године.		Припрема за референцирање НОК код ЕОК
6.	Успостављање 2 секторска већа на основу Закона о образовању одраслих	нису		Закон о образовању одраслих не даје довољно могућности за успостављање	Успостављање 2 секторска већа на основу Закона о образовању одраслих

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				секторских већа у пуном формату и зато се сада траже додатне могућности.	
7.	Доношење закона о НОК	нису		Преговарачком позицијом за поглавље 26 планирано је доношење закона у 2017. години. Због избора у овој години и касног успостављања новог министарства активности око доношења овог закона су пролонгиране.	Доношење закона о НОК
8.	Припрема извештаја о референцирању НОКС код ЕОК	делимично	Планирано у Q4 -Стручни тим за НОКС започео је рад на изради Извештаја о повезивању (референцирању) НОКС и ЕОК као и израду извештаја о самосертификацији НОКС према Европском простору високог образовања (ЕНЕА) уз подршку експерата које је обезбедио ЕТФ из Торина. Акциони план за процес повезивања и први нацрт извештаја о повезивању са ЕОК-ом биће припремљен по доношењу НОКС.	Могуће је да недостатак средстава пролонгира ову фазу. Наиме ИПА-14 пројекат намењен НОКС-у касни, а у буџету нема средстава планираних за ове активности.	Припрема извештаја о референцирању НОКС код ЕОК
9.	Успостављање базе формалних квалификација	урађено	Припремљен је део докумената за базу квалификација - стандарди квалификација на српском и енглеском за квалификације у предуниверзитетском образовању. Израђен је софтвер за базу квалификација која ће иницијално бити попуњена са 100 формалних и неформалних квалификација.		Успостављање базе формалних квалификација
10.	Евидентирање квалификација у бази	урађено	У базу је унето првих 100 квалификација		Евидентирање квалификација у бази
11.	Припрема подзаконских аката за успостављање НОК	нису		Подзаконска акта ће бити припремана паралелно са законом о НОК што је предвиђено за 2017.годину	Припрема подзаконских аката за успостављање НОК
12.	Пријава НОКС за референцирање	делимично	Саветодавној групи ЕОК најављено је да ће пријава за референцирање бити прослеђена до краја 2017.године Уз подршку ЕТФ утврђена је структура тог документа али и неопходни социјални партнери без којих НОКС не може да прође процес референцирања.		Пријава НОКС за референцирање
13.	Успостављање 2 секторска већа на основу Закона о НОК	нису		Правни основ за успостављање секторских већа проистиче из Закона о НОК који је предвиђен за доношење	Успостављање 2 секторска већа на основу Закона о НОК

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
				до краја 2017.године. Планирано у Q2 и Q4 2018 године	
Област ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА					
ПСР 14. Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене					
1.	Анализа мера АПЗ из претходне године и израда и усвајање Извештаја о реализацији НАПЗ за претходну годину	јесу	Извештај о реализацији Националног акционог плана за 2015. годину усвојен је 31. маја 2016. године.		
2.	Закључивање Споразума о учинку НСЗ за текућу годину	јесу	Споразум о учинку НСЗ за 2016. годину закључен је 19. фебруара 2016. године.		
3.	Објављивање јавних позива/конкурса од стране НСЗ за реализацију мера активне политике запошљавања, у складу са НАПЗ за текућу годину	јесу	Јавне позиве/конкурсе за реализацију мера активне политике запошљавања НСЗ објавила је на свом сајту 17. фебруара 2016. године. Јавни позиви/конкурси су отворени од дана објављивања до утрошка расположивих средстава, а најкасније до 30.11.2016. године, односно до конкретног датума за подношење захтева који је наведен у тексту јавног позива/конкурса.		
4.	Одлучивање по захтевима поднетим по јавним позивима/конкурсима за реализацију мера АПЗ и реализација мера АПЗ	јесу	Поступак одлучивања по поднетим захтевима за реализацију мера АПЗ је окончан, а у складу са расписаним јавним позивима/конкурсима.		
5.	Реализација и праћење реализације мера АПЗ	делимично	У складу са донетим одлукама закључени су уговори о реализацији мера АПЗ. Напомиње се да се одређене мере АПЗ (стручна пракса, обука за потребе тржиште рада, програм стицања потребних знања за неквалификована лица) реализују у периоду чије трајање може бити најдуже 12 месеци, што утиче на пренос обавеза реализације мера у наредну годину. Праћење реализације мера АПЗ од стране НСЗ тече континуирано. Споразумом о учинку НСЗ предвиђено је подношење извештаја о учинку МРЗБСП са подацима о ефектима и реализацији мера у форми месечних, редовних тромесечних и годишњег извештаја.		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
6.	Усвајање НАПЗ за наредну годину	јесу	Дана 9. новембра 2016. године усвојен је Национални акциони план запошљавања за 2017. годину („Службени гласник РС“, бр. 92/2016) који утврђује циљеве и приоритете политике запошљавања у 2017. години, односно конкретне програме и мере активне политике запошљавања који ће се реализовати у току године, а у чијој припреми су учествовали социјални партнери, релевантна министарства, институције и остале интересне стране. Овај документ заснива се на стању и кретањима на тржишту рада, резултатима реализације мера АПЗ у претходном периоду, односно на евалуацијама мера, уз усклађеност са секторским политикама и текућим реформским процесима од значаја и утицаја на област политике запошљавања. У НАПЗ-у су дефинисане нове мере активне политике чија се реализација планира у 2017. години, док су неке од постојећих мера редизајниране, у складу са извештајима о евалуацији ових мера (евалуација пакета услуга за младе, програма стручне праксе и програма стицања практичних знања, обуке за тржиште рада, обуке на захтев послодавца, обуке за тржиште рада за особе са инвалидитетом).		
7.	Рализација предметних активности из Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе 2015-2017. према утврђеној динамици	делимично	Расписана су 2 јавна конкурса у марту: 1. Јавни конкурс за подршку јединицама локалне самоуправе у спровођењу омладинске политике на локалном нивоу - део Б: Развијање услуга и механизма који поспешују запошљивост и запосленост младих, између осталог, и кроз међусекторску сарадњу. Одобрено је и финансира се 6 пројекта у износу од 10.615.620,00 динара. 2. Јавни конкурс за програме и пројекте подршке младима у запошљавању. Одобрено је и финансира се 28 пројеката које реализују удружења младих и удружења за младе у износу од 61.596.045,00 динара. Расписана су 2 јавна конкурса у августу: 1. Јавни конкурс за подршку јединицама локалне самоуправе у спровођењу омладинске политике на		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			локалном нивоу - део Б: Развијање услуга и механизма који поспешују запошљивост и запосленост младих, између осталог, и кроз међусекторску сарадњу. Одобрено је и финансира се 3 пројекта у износу од 5.222.163 динара. 2. Јавни конкурс за програме и пројекте за спровођење циљева Националне стратегије за младе - Област А-1: запошљавање и предузетништво младих. Одобрено је и финансира се 9 пројеката које реализују удружења младих и удружења за младе у износу од 15.345.790 динара.		
Област СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ					
ПСР 15. Унапређење адекватности, квалитета и таргетираности мера социјалне заштите					
1.	Мапирање постојећих ванинституционалних услуга социјалне заштите у мандате локалних самоуправа	делимично	Законски рок за лиценцирање организација социјалне заштите истекао је 22.05.2016. године, и у датом року већина постојећих пружалаца услуга социјалне заштите предала је захтеве за лиценце. Министарство је издало свега 195 лиценци организацијама социјалне заштите, и то је, за сада, једина званична евиденција о услугама и њиховој распрострањености по локалним заједницама. У поступку решавања је још око 200 захтева, и тек по окончању решавања по захтевима стећи ће се целовитији преглед. О пружаоцима услуга који нису поднели захтев за лиценцу не постоји евиденција, из разлога што се за већину њих није по претходним прописима издавала дозвола/лиценца.		
2.	Ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите				
3.	Измена Закона о финансијској подршци породици са децом	делимично	Нацрт закона о финансијској подршци породици са децом прошао је фазу јавне расправе и добијања потребних мишљења, у току је рад на изради текста, који ће због формирања нове Владе, поново морати да прође фазу добијања мишљења,		

РБ	КРАТАК ОПИС АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНИХ ЗА 2016. ГОДИНУ (активности из гантограма)	ДА ЛИ СУ АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ СПРОВЕДЕНЕ?	АКО ЈЕСУ/ДЕЛИМИЧНО, ДАТИ КРАТАК ПРЕГЛЕД (предузети кораци, динамика спроведених активности, тешкоће и одлагања у спровођењу)	АКО НИСУ, ОБЈАСНИТИ ЗАШТО	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (непланиране, а реализоване активности које су предузете у циљу спровођења ПСР)
			како би потом био упућен у даљу процедуру.		
4.	Повезивање центара за социјални рад у јединствену мрежу (применом софтвера)	нису			
5.	Повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код старачких домаћинстава	нису		Повећање пондера условљено је изменама и допунама Закона о социјалној заштити, рад на изменама је у току, крајњи рок је 2017. година, и померен је због обимности измена и потреба за израдом додатних анализа, као и потребе усаглашавања са другим прописима чија израда је у току (Закон о пензијском и инвалидском осигурању).	
6.	Повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (накнада по основу осигурања и социјално давање) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица	нису		Повећање пондера условљено је изменама и допунама Закона о социјалној заштити, рад на изменама је у току, крајњи рок је 2017. година, и померен је због обимности измена и потреба за израдом додатних анализа, као и потребе усаглашавања са другим прописима чија израда је у току (Закон о пензијском и инвалидском осигурању).	

Прилог 1. Преглед коментара пристиглих у оквиру јавне расправе Програма економских реформи 2017

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА			
Национални конвент за ЕУ Александар Братковић, координатор РГ за поглавља 5 Јавне набавке и 32 Финансијска контрола (коментари изнети на јавном представљању ЕРП-а и послати писаним путем 31.1.2017.)	Трансформација Пореске управе	<p>На трансформацији пореске политике треба радити у циљу повећања пореских прихода кроз повећање обухвата наплате пореза уз истовремено смањење пореских стопа. Мере едукације, мотивације и ефикаснија пореска контрола синергички могу да доведу до повећања ефикасности у наплати. Ефикаснијем управљању јавним финансијама би такође допринело и одговорно понашање и транспарентност у раду јавних делатника и унапређење буџетских политика кроз унапређење буџетског процеса.</p> <p>Пренесен је утисак је да постоји амбијент где грађани и привреда постоје да би плаћали порез држави и да је неопходно појачати елемент узајамности пореске политике. Пожељно је и адекватним мерама радити на побољшању самог имица пореске администрације, чији је рад од стране јавности често негативно перцепциран због присуства корупције, повлашћених пореских обвезника и негативних искустава грађана.</p>	Стратешки документ Програм трансформације Пореске управе 2015-2020 у великој мери адресира елементе наведеног коментара, као и Програм реформе управљања јавним финансијама 2016-2020, кроз разне мере и активности али језахтеван временски.
Национални конвент за ЕУ Александар Мацура из РГ 15 Енергетика (коментари изнети на јавном представљању ЕРП-а и послати писаним путем 31.1.2017.)	Унапређење управљања капиталним инвестицијама	<p>Кад су у питању капиталне инвестиције неопходно да се и даље ради на унапређењу система јавних набавки, кроз мере подизања капацитета институцијама које се баве јавним набавкама (Министарство финансија, Управа за јавне набавке, Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки, Државна ревизорска институција, Агенција за борбу против корупције и др.); као и промене политике најниже цене ка политици најбоље понуде тј. политике исплативости јавних набавки.</p> <p>Поред индикатора у ЕРП ваљало би навести и која су средства верификације.</p>	<p>Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.</p> <p>Верификација индикатора ове ПСР врши се од стране – Сектора буџета МФ</p>
ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, ТРАНСПОРТА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА			
Национални конвент за ЕУ, Александар Мацура из РГ за преговарачко поглавље 15 (коментари изнети на јавном представљању ЕРП-а и послати писаним путем 31.1.2017.)	Тржиште енергетике	<p>Поређење апсолутних показатеља са другим земљама нема смисла. Задржати цифре о укупној производњи и потрошњи, а поређења обрисати. Приказати увозну зависност у процентима и упоредити са другима. Однос производње енергије и БДП је познат као енергетски интензитет и потребно је користити ту реч. Предлог формулације: "Енергетски интензитет Србије је, уз Бугарску, највиши у региону..."</p> <p>Предложено брисање констатације да ниска цена електричне енергије недовољно стимулише енергетску ефикасност. Електрична енергија чини мање од 25% финалне потрошње енергије. Цена енергије за</p>	Опште разматрање постојећег стања у области/сектору урађено је у складу са методологијом за дијагностику која је од стране ОЕЦД достављена у облику Приручника.

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
		<p>индустрију не заостаје значајно за ценама на другим тржиштима. Потрошња електричне енергије у домаћинствима је око 12% финалне потрошње колико приближно износи и потрошња огревног дрвета која је далеко најнеефикаснија потрошња. Цене остале енергије и енергената (нафте, дрвета, топлоте не заостају за ценама на другим тржиштима а енергетска ефикасност је ниска)</p> <p>Неопходно је увођење енергетских менаџера по угледу на пример у општини Врбас.</p>	Увођење енергетских менаџера је предвиђено ЕИП-ом.
<p>Национални конвент за ЕУ, Александар Вукаловић (писани коментар на прелиминарну листу реформи послат 31.10.2016.)</p>	<p>Развој и унапређење националне широкопојасне комуникационе инфраструктуре</p>	<p>Предлаже се разматрање термина „национална“ који потенцијално има шири обухват од државних институција. Сугерише се да се у сврху квалитетног обухвата наведу све планиране институције по врстама и да се наведе да ли су и како обухваћене експозитуре неких органа које се рационално могу повезати бежичним путем.</p>	<p>ПЦР не обухвата само државне институције, већ се односи на развој широкопојасне комуникационе инфраструктуре на националном нивоу, у складу са Дигиталном агендом Републике Србије, а која је усклађена са Дигиталном агендом ЕУ. Дигиталну агенду РС чине Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године и Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010-2020. године.</p> <p>Такође, за сваку територијалну јединицу, односно општину, планирање, пројектовање и изградња приступне широкопојасне мреже ће бити у складу са специфичностима и потребама те области.</p>

СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ

Развој сектора пољопривреде

<p>Национални конвент за ЕУ, Драган Рогановић, координатор РГ за поглавља 11 Пољопривреда и рурални развој, 12 Сигурност хране и фитосанитарна контрола и 13 Рибарство (коментар достављен путем Националног конвента за ЕУ 31.1.2017.)</p>	<p>Унапређење конкурентности и положаја пољопривредних газдинстава</p>	<p>Имајући у виду да ИПАРД програм у РС није почео са применом затражено је прецизније објашњење даљих корака. Такође је затражено појашњење везе програма са буџетом.</p> <p>У тексту је наведен ризик у спровођењу ПЦР 5 „Неуспостављена структура за подршку имплементације мера унапређења конкурентности (издавање дозвола, промоција програма)“. Имајући у виду да је чланство у Привредној комори Србије од 1. јануара 2017. године обавезно, смањивање и отклањање овог ризика се може постићи активним ангажовањем ПКС и пружањем услуга чији ће обухват, квалитет и цена бити сразмерни висини чланарине.</p>	<p>Коментар усвојен и допуњен текст ПЦР.</p> <p>Предлози за смањење ризика биће узети у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.</p>
--	---	---	--

Развој сектора индустрије

<p>Национални конвент за ЕУ, Душан Протић, координатор РГ за поглавље 1 Слободно кретање робе и 28 Заштита потрошача (писани</p>	<p>Подизање конкурентности прерађивачке индустрије</p>	<p>ПЦР наводи дефинисање индустријских грана са највећим потенцијалом за раст и развој али не наводи ревизију (или дефинисање нове) политике индустријског развоја Србије, као кровног документа у овој области, из којег касније треба да проистичу и на ком треба да се</p>	<p>У оквиру процеса израде ЕРП је већ ангажована помоћ ОЕЦД и СБ у области унапређења индустријске политике у РС. Ова област је и значајни елемент поглавља 20 Предузетништво и индустријска политика.</p>
---	---	---	--

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
коментар достављен 31.1.2017.)		темеље секторске политике.	
Национални конвент за ЕУ, Душан Протић, координатор РГ за поглавље 1 Слободно кретање робе и 28 Заштита потрошача (коментар достављен путем Националног конвента за ЕУ 31.1.2017.)	Подизање конкурентности прерађивачке индустрије	Дефинисање 4 сектора која ће бити у фокусу израде политике мера за промоцију улагања, конкурентности и извоза би требало да има у виду да се ради о секторима који су у највећој мери реализовали извозни потенцијал јер се заснивају на страним улагањима. Није јасна стратегија јачања улоге и капацитета домаћих приватних компанија као коопераната (улазак у ланце вредности страних инвеститора). Потребно је развити мере и активности јачања њихове конкурентности кроз редефинисање досадашње политике државне помоћи, усмеравајући је на програме подршке увођењу нових технологија, програме подршке иновацијама, програме подршке повећању енергетске ефикасности, подршке увођењу мера еколошке заштите околине, подршке увођењу инфраструктуре квалитета као и других мера државне помоћи у складу са регулативом ЕУ.	Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.
Развој сектора услуга			
Национални конвент за ЕУ, Душан Протић, координатор РГ за поглавље 1 Слободно кретање робе и 28 Заштита потрошача (коментар изнет на јавном представљању и писани коментар достављен 31.1.2017.)	<i>Општи коментар</i>	У области 4.3.3. Секторски развој, издвојен је развој сектора услуга, а у њему туризам и е-трговина, као приоритети, али није дефинисана пратећа структурна реформа. Да ли то тако треба или је случајно испуштено?	Успостављање сервиса Јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ) којим ће се обезбедити већа транспарентност и смањење трошкова отпочињања пословања домаћим пружаоцима услуга, део је ПСР 9 Поједностављење процедура за пословање привреде.
ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И СМАЊЕЊЕ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ			
Удружење грађана „Учитељ незналица“ (коментар послат писаним путем 1. новембра 2016. године на основу прелиминарне листе реформи)	Предложене две нове структурне реформе: -подстицање финансијских институција усмерених ка заједници - подстицање задругарства као посебног облика привредне активности	У области финансијских институција усмерених ка заједници, у коментару се напомиње да је потребно прописати нижи праг износа основног капитала него што је то случај са комерцијалним банкама кроз посебан закон. У области задругарства предлаже се доношење новог закона о задругама у сврху подстицања колективног предузетништва кроз задруге. Истиче се да се овим омогућава да се привредне активности које су сада део сиве економије, организују на законит начин.	Подстицање финансијских институција усмерених ка заједници као што су етичке банке, штедно-кредитне задруге и микро-кредитне установе већ садржана у оквиру ПСР 7 Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСПП Нови Закон о задругама (СГ 112/15) је ступио на снагу 7. јануара 2016. МПЗЖС је оформило Радну групу за праћење примене Закона о задругама која ради на решавању проблема који се јављају, или ће се јављати приликом примене његових одредби. Такође, министарство ће радити и на промоцији и оживљавању задругарства у Србији.
Национални конвент за ЕУ, Драган Рогановић, координатор РГ за поглавља 11 Пољопривреда и рурални развој, 12 Сигурност	<i>Општи коментар</i>	Иако је тема побољшања приступа финансијским средствима за МСПП већ подуже присутна као проблем у развоју предузетничких иницијатива у Србији и генерално развоју домаћег приватног сектора, стиче се утисак да се мало одмакло у реализацији програма гаранције	Доста је урађено на унапређењу финансирања МСПП, уз гаранцијске шеме подржане кроз ЕУ фондове. У протеклој години, сектор МСП је имао приступ повољнијим кредитним средствима пласираним преко

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
<p>хране и фитосанитарна контрола и 13 Рибарство (коментар достављен путем Националног конвента за ЕУ 31.1.2017.)</p>		<p>за зајмове МСПП.</p> <p>Према расположивим сазнањима нацрт законског прописа за функционисање не-депозитних финансијских институција као кључног извора финансирања за микро предузећа, и почетак пословање (старт уп предузећа) већ постоји, формирана је и радна група (скоро већ годину дана) од представника привреде и ресорних органа, те је постављено питање зашто овај законски оквир није већ усвојен, посебно током прошле године као „Године предузетништва“?</p>	<p>комерцијалних банака у Србији уз гаранције у оквиру програма COSME, Horizon 2020, EaSi, WB EDIF.</p> <p>Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.</p>
<p>Национални конвент за ЕУ, Сања Филиповић, координатор РГ за поглавље 20 Предузетништво и индустријска политика (коментар изнет на јавном представљању ЕРП-а и послат 31.1.2017.)</p>	<p>Општи коментари</p>	<p>Предлаже се да се програми подршке развоју предузетништва убудуће фокусирају на ограничени број мера са адекватним финансирањем и највећим ефектом (уз праћење ефеката мера). Предлаже се и враћање члана 48. Закона о порезу на добит правних лица који малим предузећима даје подстицаје у виду пореског кредита. Поред тога, наглашава се и важност усвајања Закона о микрофинансирању.</p> <p>У циљу превазилажења тешкоћа приступу изворима финансирања неопходно је нормативно регулисати могућност инвестирања путем фондова ризичног капитала, „инвестиционих анђела“ и сл. увођењем посебног Закона о ризичним фондовима. Поред тога, предлажу се и порески подстицаји за ризичне инвестиције.</p>	<p>Током 2016. године реализована иницијатива Владе Републике Србије „Година предузетништва“ са 33 програма финансијске и не-финансијске подршке и буџетом од 16 милијарди РСД (од чега бесповратна средства износе 4.4 милијарде РСД). Планирано је да се евалуација програма спроведе у марту 2017. године од стране независних консултаната, а њени резултати ће нам омогућити даље унапређење националне подршке финансирању домаћих предузетничких иницијатива.</p>
<p>Национални конвент за ЕУ Слободан Крстовић, координатор радне групе за поглавље 8 Конкуренција (коментар изнет на јавном представљању документа и послат 31.1.2017.)</p>	<p>Општи коментари за ову област</p>	<p>Предлаже се да се у листу референтних докумената унесе и Национални програм за сузбијање сиве економије усвојен од стране Владе, као и неке од активности из Акционог плана за сузбијање сиве економије у 2017. години. Кључне фискалне мере предвиђене овим програмом су смањење пореза и доприноса на минималне зараде, већа прогресивност опорезивања и смањење доприноса за запослене са непуним радним временом. Додатно, подржава се свеобухватна реформа прописа и административних процедура означена као „гиљотина прописа“.</p> <p>Предлажу се и додатни приоритети: даља реформа јавне управе и увођење Е-решења (Е-управа ОПШТИ приоритет), јачање транспарентности и предвидљивости пословног окружења, спровођење реформе инспекцијског надзора, обезбедити предвидљивост система увођења и одређивања непореских такси и намета, креирати регулаторни оквир за пословање небанкарског финансијског сектора, реструктурирати државну помоћ сектору ММСП, обезбедити ефикасност извршног поступка и смањити административна оптерећења, повећати знање привредника на тему управљања финансијама.</p>	<p>Коментар је усвојен. Напомињемо да је Национални програм за сузбијање сиве економије већ наведен као стратешки документ у ЕРП у оквиру ПСР 9.</p> <p>Највећи део предлога већ обухваћен у ЕРП, а све остало биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.</p>

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
Бојана Богојевић, специјалиста за правне аспекта корпоративног управљања (коментар послат писаним путем 22.1.2017.)	Општи коментар у вези са корпоративним управљањем	Увођење корпоративног управљања је важно за економски развој. Међутим, да би до неопходног напретка у горе наведеним областима и дошло на адекватан начин потребно је да се бављење облашћу корпоративног управљања препусти особама које су се и школовале из поменуте области и стекле потребна звања и знања из исте.	Област корпоративног управљања је препозната као приоритет и обухваћена ПСР 8.
Удружење грађана „Учитељ незналица“ (коментар послат писаним путем 1. 10.2016. на основу прелиминарне листе реформи)	Реформа јавних предузећа <i>4 мере :1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима; 2. Реформа железнице; 3. Реформа ЈП ЕПС; 4. Реформа ЈП Србијагас</i>	Предлаже се додавање активности: увођење партиципације корисника у управљању јавним предузећима. Напомиње се да је важно омогућавање корисницима услуга која пружају јавна предузећа учешће у управљању предузећа чије услуге корисне. Ово би се спровело тако што корисници непоредно бирају чланове управног одбора.	Законом о јавним предузећима који је усвојен 24. фебруара 2016. а ступио на снагу 4. марта 2016. прецизирани су услови и процедура за избор органа управљања у јавним предузећима. Одредбама овог закона није предвиђено партиципирање корисника услуга која пружају јавна предузећа у управљању јавним предузећима.
Национални конвент за ЕУ, Слободан Крстовић, координатор радне групе за поглавље 8 Конкуренција (коментар изнет на јавном представљању документа и послат 31.1.2017.)	Реформа јавних предузећа <i>4 мере :1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима; 2. Реформа железнице; 3. Реформа ЈП ЕПС; 4. Реформа ЈП Србијагас</i>	Као координатори РГ за поглавље 8 Политика конкуренције, сведоци смо да је резултат скрининга идентификовао 6 мерила у области контроле државне помоћи где се као једна наводи Независност у раду Комисије за контролу државне помоћи у контексту надлежности МФ.	У складу са чланом 10. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 51/09) стручне, административне и техничке послове за Комисију за контролу државне помоћи обавља Министарство финансија. Државна помоћ је интерресорна политика, која поред МФ укључује велики број ресора надлежних за доношења појединачних прописа/или спровођења мера у овој области. Имајући у виду наведено, а узимајући у обзир изнете коментаре, мерила која су идентификована у оквиру ПГ8 биће решавана у даљем преговарачком процесу.
Национални конвент за ЕУ, Центар за европске политике (писани коментар достављен 31.1.2017.)	Поједностављење процедура за пословање привреде	Из описа реформе није баш најјасније да ли се она односи и на успостављање јавног регистра јавних процедура у целости или само једног његовог дела – Јединствене електронске контактне тачке (у складу са Директивом о услугама), те би било корисно да се прецизира.	ПСР 9 се односи на успостављање јединственог јавног регистра административних поступака и других услова за пословање, а саставни део регистра ће бити и Јединствена електронска контактна тачка.
Александар Вукаловић Национални конвент за ЕУ (коментар на прелиминарну листу реформи послат 31.10.2016)	Успостављање заједничке информационе платформе за све инспекције на републичком нивоу (е-инспекција)	Предлаже се разматрање овог системског, односно програмско-софтверског решења у погледу преклапања, а нарочито синхронизованог рада различитих инспекцијских органа. Потребно је омогућити одговарајући приступ и задужених и одговорних лица чији су субјекти предмет рада инспекције. Решењем би требало избећи понављање разних делова процедура, као и смањење папирологије за све укључене стране.	Прва фаза пројекта у којој су пописани сви пословни процеси у 36 републичких инспектората и урађена њихова анализа, имала је као резултат израду техничке спецификације за другу фазу, а односи се на израду софтверског решења за јединствени информационални систем који треба да омогући потпуну координацију рада свих републичких инспекција без могућности преклапања надлежности и несинхронизованог рада.

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
			<p>Основни циљ пројекта еИнспектор је омогућавање координисаног рада републичких инспекција, па ће се у складу с тим успоставити информациони систем који ће онемогућити дуплирање послова и понављање процедура, као и смањење администрације.</p> <p>У реализацији пројекта ће се имати у виду потреба синхронизације са стандардима ЕУ, а друга тела (нпр. новоосновани Савет за унапређење сектора информационих технологија) и стратешки документи (нпр. скоро донета Стратегија развоја индустрије информационих технологија за период 2017-2020.) допринеће синхронизовању активности различитих органа државне управе у циљу унапређења целокупног ИТ сектора у Републици Србији.</p>

ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ

<p>Национални конвент за ЕУ, Ана Вушуровић, координатор РГ за 25 наука и истраживање, 26 Образовање и култура (коментар изнет на јавном представљању ЕРП-а и послат 30.1.2017)</p>	<p>Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору</p>	<p>Потребно је јасније дефинисати сам програма за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору и усвајити индикаторе који су у складу са описаним програмом. Недостају индикатори за систем за трансфер технологије.</p> <p>Када је у питању недостатак финансијских инструмената и механизма за подстицање тражње за иновацијама, сугерисано је да треба имати у виду да постоји Фонд за иновациону делатност основан од стране Светске банке, и финансиран из ЕУ средстава.</p> <p>Сви наведени ризици у оквиру ове структурне реформе су усмерени ка истраживачима –треба сагледати ризике и из угла државе. Велики проблем је и нерешен статус финансирања института који се пројектно финансирају. Ризик представља и изостанак усвајања новог, пројектно-институционалног модела финансирања чије је усвајање предвиђено Стратегијом научног и технолошког развоја.</p>	<p>Предложени програм је скуп реформских активности које се спроводе са циљем подршке иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору.</p> <p>Индикатори су одабрани тако да се са најужим скупом индикатора могу пратити све активности у оквиру ПСР 11, али ће овај коментар бити узет у обзир када се буду ревидирали сви индикатори у наредном ЕРП-у.</p> <p>Програми Фонда за иновациону делатности јесу изузетно битни за развој иновација, али не подстичу тражњу за иновацијама (innovation demand side policies).</p> <p>У току је реформа модела финансирања науке која је предвиђена Стратегијом науке и технолошког развоја РС. Евалуација научних института која је предвиђена ПСР 11 је први корак у овом процесу.</p>
---	---	---	---

ПОДСТИЦАЊЕ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ИНВЕСТИЦИЈА

	<p>Унапређење националног система за инфраструктуру квалитета</p>		
<p>Национални конвент за ЕУ ,Центар за европске политике</p>	<p>Општи коментар</p>	<p>У области 4.3.6. Спољна трговина и инвестициони подстицаји, нема референце ПСР на инвестиционе подстицаје. Да ли се остаје код</p>	<p>Што се тиче система инвестиционих подстицаја у Републици Србији, напомињемо да је ова област</p>

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
(коментар достављен 31.1.2017.)		актуелног система подстицаја по “отвореном радном месту“?	регулисана <i>Законом о улагањима (СГ 89/2015)</i> којим се уређује општи правни оквир за улагања у Републици Србији и изједначавају домаћи и страни улагачи и гарантују им се заштита инвестиција и стечена права улагача. На основу овог закона на снази је од 01.01.2017. донета <i>Уредба о условима и начину привлачења директних инвестиција (СГ 110/2016)</i> . Прецизиран је појам директних инвестиција, измењени су критеријуми за одређивање инвестиција од посебног значаја и за добијање подстицаја за улагање у локалне самоуправе првог и другог степена развијености, обавезна контрола независног овлашћеног ревизора.
Национални конвент за ЕУ, Проф. Др Марко Маловић, координатор РГ за поглавља 17 и 29 (коментар изнет на јавном представљању ЕРП-а и послат 29.1.2017.)	Општи коментар за област инвестиција	Питање се односи на опортуност директног субвенционирања страних улагача с обзиром на лоше резултате за период за који поседујемо дубинске податке.	Видети претходни одговор.
ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ			
Национални конвент за ЕУ, Ана Вушуровић, координатор РГ за поглавља 25 Наука и истраживање и 26 Образовање и култура (коментар изнет на јавном представљању ЕРП-а и послат 30.1.2017)	Квалификације оријентисане према потребама тржишта рада	Опис саме ПСР као и пратећи текст треба унапредити и посебно одговорити на питања да ли је циљ дела који образлаже област образовања да обухвати цео систем, или само његов део који се односи на вештине и људски капитал? Сама структурна реформа такође није у довољној мери описана и сведена на дуални систем образовања (дуално и предузетничко образовање) и Национални оквир квалификација у Србији. Треба још једном проверити стопу одустајања од школовања. Оба индикатора се односе на НОКС - нема ниједног индикатора који се односи на дуални систем образовања, те предлажемо да индикатори буду број успостављених уговора између школа и компанија, број ученика који похађа дуални систем. Ризици који су претпостављани односе се само ка спољашњим субјектима, нема критичког промишљања усмереног ка привреди те као ризик видимо недовољно привредних субјеката који могу да одговоре на захтеве средњих стручних школа.	Опште разматрање постојећег стања у области/сектору урађено је у складу са методологијом за дијагностику која је од стране ОЕЦД достављена у облику Приручника. Прихваћен предлог и унети индикатори који се односе на дуално образовање. Прихваћен предлог и унет предложени ризик.
Национални конвент за ЕУ, Ана Вушуровић, координатор РГ за поглавља 25 Наука и истраживање и 26 Образовање и култура (коментар изнет на јавном	Предлог додатних мера	Рационализација мреже школа - услед демографских трендова и миграционих кретања треба планирати одлуке о статусним променама и намени школских објеката. Скорашња студија ЦОП-а је показала да се могу направити значајне уштеде.	Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
представљању ЕРП-а и послат 30.1.2017)		<p>Питање per capita финансирања образовања – мера која доводи и до рационализације броја запослених у просвети, до веће везе између ефективности и ефикасности у образовању.</p> <p>Осипање ученика из осетљивих друштвених група али и припадника националних мањина – које има велике економске импликације у дугорочном периоду.</p> <p>У самом дефинисању проблема, треба уврстити и питања образовања одраслих односно њихове преквалификације и доквалификације, као мере која може да утиче на смањење незапослености, што је препознато и у Стратегији развоја образовања одраслих.</p> <p>Признавање неформалног образовања – не само да је препорука ЕУ да до 2018. године државе чланице треба да уреде питање валидације неформалног и информалног учења, већ признавање неформалног учења може бити лакшу пут ка стицању компетенција које недостају радној снази, те је у том смислу флексибилнији и лакши за примену а његова доступност је исто широка.</p> <p>Поставља се питање функционалног знања дипломираних студената, који услед недостатка праксе или било које прсте практичног искуства, тешко долазе до првог посла, што је из угла укључивања у тржиште рада веома значајно.</p>	

СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ

Мрежа организација за децу Србије (писани коментар достављен 1.10.2016. године на основу прелиминарне листе реформи)	Унапређена адекватност, квалитет и таргетираност социјалне заштите	Указује се на високу стопу ризика сиромаштва деце у односу на ЕУ. Предлажу се интервенције у политикама запошљавања (помоћ родитељима да нађу запослење, систем пореских олакшица, услуге попут квалитетне бриге о деци, образовање и заштита права детета. Наглашена је и потреба да се повећају трансфери за децу и њихово увезивање са услугама. У складу са овим предлогом, потребно је изменити Закон о финансијској подршци породици са децом и Закон о социјалној заштити.	Предлози МОДС-а су у великој мери обухваћени или ће бити обухваћени изменама Закона о социјалној заштити и Закона о финансијској подршци породици за децом.
IRIS network – improving social services in SEE (писани коментар послат 31.10.2016. на основу прелиминарне листе реформи)	Унапређена адекватност, квалитет и таргетираност социјалне заштите	Предлаже се ревидирање текста мере како би била у складу са ЕСПП. Ревидирана мера би гласила: 2 мере: 1) Повећање адекватности новчаних давања и унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите путем измена у законодавству и унапређење квалитета услуга, јачање контролних и регулаторних механизма, мониторинга и евалуације и 2) Информационо повезивање различитих сектора како ви се обезбедило да корисници без административних препрека могу да остваре социјална права и побољшао систем сарадње између центара за социјални рад и других органа ради раног	Не постоји суштинска разлика у новој предложеној формулацији реформе.

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
<p>Фондација Центар за демократију координатори радне групе за поглавља 2 и 19, (коментари изнети на јавном представљању ЕРП и послати путем 31.1.2017.)</p>	<p>Унапређена адекватност, квалитет и таргетираност социјалне заштите</p>	<p>окривања, боље заштите корисника и интегрисаног приступа.</p> <p>Потребно је је унапређење програмске класификације у области социјалне заштите (Министарство финансија, СКГО и СИПРУ тим радили на овом проблему и чак је тестиран предлог унапређења, те сматрамо да би требало и те промене инкорпорирати како би се повећала вредност прикупљених података, а олакшало извештавање и праћење у вези са овом структурном реформом.</p> <p>Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије урадио је студију о успостављању информационог система у овој области. Ова мера од изузетног значаја за унапређење ефикасности расподеле већ ограничених средстава у области социјалне заштите. Битно је да се ова мера што пре операционализује како бисмо одговорили на 3 кључна питања: 1. Колико се ефикасно врши расподела средстава? 2. Да ли систем штити најсиромашније? 3. Утврди социјални профил појединаца и породица.</p>	<p>Министарство финансија уважава наведени коментар те ће се у буџетском циклусу за 2017. наставити активности на унапређењу програмске класификације на локалном нивоу у области социјалне заштите у сарадњи са СКГО и СИПРУ.</p> <p>Наведени коментар се уважава и у предстојећим реформским активностима у области социјалне заштите информационо повезивање ће бити један од приоритета.</p>
<p>Стална конференција градова и општина (коментар послат 27. јануара 2017.)</p>	<p>Унапређена адекватност, квалитет и таргетираност социјалне заштите</p>	<p>На страници 49. у првом параграфу прва реченица предлажемо да гласи <i>„Постоји значајан простор да се у постојећим финансијским оквирима унапреди доступност и квалитет пружене социјалне заштите“</i>.</p> <p>У истом параграфу друга реченица предлажемо да гласи <i>„Основни проблеми и изазови система социјалне заштите у Србији и даље су распрострањено сиромаштво, недовољан обухват и адекватност новчаних давања усмерених ка заштити сиромашних, као и недовољан број услуга социјалне заштите праћен slabим механизмима контроле, регулације, мониторинга и евалуације“</i>.</p> <p>Предлажемо да се дода податак за основуцу за НСП и за 2016. годину.</p> <p>На страници 50. у првом параграфу друга реченица предлажемо да гласи: <i>„Изазов у домену социјалне заштите је и континуирано унапређење квалитета услуга, јачање контролних и регулаторних механизма, мониторинга и евалуације“</i>.</p>	<p>Прихваћене све допуне текста и унете у документ.</p>
<p>IRIS network – improving social services in SEE (коментар послат 31.10.2016. на основу прелиминарне листе реформи)</p>	<p>Предлаже се нова мера</p>	<p>Предлаже се увођење мере: Унапређење финансијске одрживости финансијског система што подразумева унапређења система бенефицираних пензија, ефикасности спровођења пензијског и инвалидског осигурања, прилагођавање обавезног осигурања демографским променама, унапређење осталих права из ПИО, унапређена заштита најнижег стандарда старијих, очување адекватне висине пензија и унапређење улоге добровољних пензијских фондова.</p> <p>Предлаже се и увођење „Инклузивног фонда“ који би обезбедио структурирану финансијску и саветодавну подршку одрживости</p>	<p>На основу искуства Фонда за социјалне иновације, сматрамо да је наведено већ обезбеђено кроз наменске трансфере и Заводе за социјалну заштиту и нема потребе за оснивањем новог, посебног фонда.</p> <p>Процес деинституционализације и децентрализације развоја услуга социјалне заштите започео је у складу са</p>

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
		<p>постојећих и развоју нових услуга. Ово тело би радило и мониторинг, евалуацију и подршку пружаоцима услуга.</p> <p>Убрзати процес деинституционализације корисника из установа за смештај особа са менталним потешкоћама и успостављање услуга за ове кориснике у локалним заједницама.</p>	<p>Законом о социјалној заштити јер локалне самоуправе имају у надлежности развој услуга на локалном нивоу, а наменски трансфери, који су успостављени у марту 2016. године, креирани су да подрже развој ових услуга и помогну локалне самоуправе чији је просек развијености испод републичког нивоа.</p>

ОПШТИ КОМЕНТАРИ

<p>Александар Вукаловић Национални конвент за ЕУ (коментар на прелиминарну листу реформи послат 31.10.2016)</p>		<p>Е-Управа и даље није стратешки пројекат и циљ, као и интерресорно уређен незаобилазни механизам.</p>	<p>Развој е-управе је означен као једна од приоритета нове Владе, наведен у Експозеу премијера, а у Акционом плану за спровођење програма Владе утврђено је доношење и реализација акционог плана за период од 2017-2018. године за спровођење Стратегије развоја електорнске управе у Републици Србији за период од 2015. до 2018. године. Такође, пројекти е-управе се налазе у кључним стратешким документима, нпр. пројекат е-Инспектор је уврштен у Акциони план за спровођење програма Владе, предлог приоритетних структурних реформи, нацрт АП „Стоп бирократији“, нацрт АП за спровођење Стратегије развоја електронске управе и обезбеђена су финансијска средства за његово вишегодишње финансирање из буџета Републике Србије.</p>
<p>Милица Ристић, докторанд Економског факултета у Нишу ЕПУС Лесковац (коментар достављен преко Националног конвента за ЕУ 31.1.2017)</p>	<p>Општи коментар</p>	<p>Наглашава се важност усвајања етичког кодекса за професионалне рачуновође.</p> <p>Стицање професионалне оспособљености захтева првобитно висок ниво општег образовања и након тога посебно образовање, обуку и полагање испита из предмета рачуноводствене професије. У актуелном националном законодавству не помиње се Етички кодекс за професионалне рачуновође и индиректно се врши непризнавање рачуноводствене и ревизорске професије. Етички кодекси се позитивно одражавају на квалитет финансијских извештаја и не доводе га у питање (пренет је само део коменара због обимности документа)</p>	<p>Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.</p>
<p>Унија послодаваца Војводине – Предлози УПВ за унапређење пословног амбијента (документ послат 19.10.2016. на прелиминарну листу структурних реформи)</p>		<p>Предлози за основу нове економске политике Републике Србије чине:</p> <ul style="list-style-type: none"> -покретања индустријске производње, убрзаног раста и запошљавања, ова економска политика каматних стопа и кредитирања, -нову политику реалног и стабилног курса - пореску реформу којом ће се порези смањити и висина пореских оптерећења и довести у склад са снагом пореских обвезника; - економску политику елиминације буџетског дефицита и смањивање 	<p>Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.</p>

Консултоване заинтересоване стране (организације цивилног друштва)	Структурна реформа која је предмет коментара	Коментар/Предлог/Питање	Одговори
		јавне потрошње, као и њено довођење у склад са оствареним бруто друштвеним производом.	
Национални конвент за ЕУ, Драган Рогановић, координатор РГ за поглавља 11 Пољопривреда и рурални развој, 12 Сигурност хране и фитосанитарна контрола и 13 Рибарство (коментар достављен путем Националног конвента за ЕУ 31.1.2017.)	Општи коментар	Констатовано је да у значајном броју области ЕРП се међу ризицима у спровођењу структурне реформе наводе проблеми који су у вези са функционисањем државне управе и пре свега људских ресурса. Изнета сугестија је да је кључна претпоставка успешности Програма економских реформи фокусирање реформе државне управе на повећање квалитета и ефикасности управе и на реално дефинисање потребних људских ресурса за спровођење преузетих обавеза у преговорима са ЕУ.	Предложени коментар је део Реформе јавне управе и процеса приступања ЕУ.
Привредна комора Србије, Удружење за фармацеутску и медицинску привреду (коментар достављен писаним путем 30.1.2017.)	Општи коментар	Изнет је низ конкретних сугестија за решавање проблема дуговања здравствених установа фармацеутском сектору као и сугестије у вези са изменама и допунама Закона о здравственој заштити и стварање стабилног и одрживог финансирања здравствене заштите у РС. Предлаже се укључивање области здравствене заштите у ЕРП у оквиру области „Социјално укључивање, смањење сиромаштва и једнаке могућности“.	Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.
Звездан Калмар, Центар за екологију и одрживи развој (ЦЕКОР) (коментар достављен преко Националног конвента за ЕУ 31.1.2017)	Општи коментар	Енергетска ефикасноат и заштита животне средине нису препознате у ЕРП-у. Наглашава се и да треба узети у обзир обавезе Србије када је реч о климатским променама и смањењу емисија. Предлаже се и подршка државе обновљивим изворима енергије, пре свега развоју реверзибилних хидро капацитета и паметне мреже које би појачале пријемну моћ за соларну енергију. У области управљања капиталним инвестицијама наглашава се потреба за оценом утицаја на животну средину свих капиталних инвестиција.	У Смерницама ЕК из маја 2016. године за израду ЕРП-а, област заштите животне средине, није дефинисана као једна од области приоритетних структурних реформи. Узимајући у обзир важност ове теме за РС, коментари ће бити узети у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.
Зоран Мелев, председник, Синдикат незапослених	Општи коментар	У овом предлогу се износе сугестије везане за измене Закона о волонтирању и наглашава важност социјалног предузетништва и потребе доношења секторских политика и програма.	Биће узето у разматрање од стране надлежних институција у креирању будућих јавних политика.

Прилог 2 – Списак институција које учествују у изради ЕРП

У складу са смерницама, у изради документа учествују именовани ЕРП координатори и њихови заменици у следећим институцијама:

- Министарство финансија
- Министарство привреде
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација
- Министарство државне управе и локалне самоуправе
- Министарство здравља
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја
- Министарство културе и информисања
- Министарство пољопривреде и заштите животне средине
- Министарство рударства и енергетике
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
- Национална служба за запошљавање
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
- Министарство правде
- Министарство омладине и спорта
- Кабинет министра без портфеља задуженог за ЕУ
- Канцеларија за европске интеграције
- Републички секретаријат за јавне политике
- Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва
- Народна банка Србије
- Републички завод за статистику
- Влада Републике Србије - Кабинет премијера - Јединица за имплементацију стратешких пројеката

Прилог 3. Имплементација препорука Србији са Економског и финансијског дијалога између држава чланица ЕУ и држава Западног Балкана и Турске из маја 2016. године

Препоруке	Структурне реформе
<p>П1. Да додатно учврсти фискалну консолидацију коришћењем евентуалног вишка прихода и уштеде на текућим расходима, као и да предузме додатне мере, ако је потребно, да би остварила примарни суфицит у 2016. години и смањила укупни буџетски дефицит у наредним годинама.</p>	<p>У другој години аранжмана са ММФ Србија је наставила снажно фискално прилагођавање. Дефицит опште државе ће бити на нивоу од 2% БДП или нижи, у поређењу са планираних 3,8%. Боље остварење резултат је бољих прихода, како пореских услед повољних макроекономских кретања, тако и непореских једнократних прихода. На крају године се очекује примарни суфицит уз смањења нивоа јавног дуга, посматрано по учешћу у БДП. Један од циљева зацртаних аранжманом са ММФ је било структурно фискално прилагођавање од 4% БДП, што је остварено већ након 2 године. Остварени резултати створили су простор за нове политике, пре свега, улагање у инфраструктуру и раст релативног учешћа капиталних издатака у БДП. Исто тако, отворена је могућност превремене отплате неповољних кредита што би донело уштеде у каматама и смањило обавезе у наредном периоду. У наредном периоду се очекује снижење дефицита на ниво који би обезбедио падајућу путању јавног дуга и стабилизацију јавних финансија у дугом року.</p>
<p>П2. Да подржи фискалну консолидацију предузимањем корака ка проналажењу одрживог решења за преостала државна предузећа и наставком организационог и финансијског реструктурирања великих јавних предузећа. Да настави са реформом државне управе као што је предвиђено. Да даље унапреди наплату прихода на систематски начин погодан за привреду, тако што ће спровести Програм трансформације Пореске управе.</p>	<p><i>ПСП 1. Трансформација Пореске управе</i> - Детаљан план реформе Пореске управе предвиђа додатно поједностављење и обједињене пореске процедуре и боље обучавање особља, као и побољшање оперативних активности на сузбијању сиве економије. Осим ефикасније наплате пореза, предвиђена реформа ће довести и до мањег оптерећења процедурама у вези са плаћањем пореза чиме ће се поправити ова компонента услова пословања.</p> <p>До краја 2016. године, на основу мапе ризика по поштовање пореских прописа, уз помоћ консултаната ММФ, биће израђен текст Плана поштовања пореских прописа за 2017. годину. Одређени су запослени и спроведене су обуке од стране експерата ММФ за управљање ризицима за поштовање пореских прописа.</p> <p>Израђен је предлог нове организационе структуре на свим нивоима ПУРС.</p> <p>Континуирано се уводе нове електронске пријаве и сервиси са циљем да се до 1. јануара 2018. године, у потпуности примени електронски начин пословања Пореске управе.</p> <p>Формиран је Пројектни тим за успостављање организационе јединице за пружање услуга пореским обвезницима. Пројектни тим је сачинио Нацрт Стратегије пружања услуга пореским обвезницима.</p>

	<p><i>ПСР 8. Реформа јавних предузећа – у 17 стратешких предузећа, колико их је било на крају 2015. године, процес приватизације завршен за 7 предузећа до маја 2016. године, а у току је проналажење решења за приватизацију за преосталих 10 предузећа. Такође, у току је реорганизација и финансијско реструктурирање највећих јавних предузећа ЈП Електропривреда Србије, ЈП Србијагас и ЈП Железнице Србије, а корпоративно управљање се уводи у сва јавна предузећа.</i></p> <p>На дан 08. септембра 2016. године у поступку приватизације се налази укупно 181 субјект приватизације која запошљавају укупно 55.130 радника (обухваћени и радници у зависним друштвима). Међу значајнијим субјектима приватизације издвајају се: Телеком Србија АД Београд, Галеника АД Београд, РТБ Бор Група ДОО Бор, Ласта АД Београд, ЈП ПЕУ Ресавица, ПКБ Корпорација АД Београд, ХИП - Петрохемија АД Панчево, Симпо АД Врање, и други.</p> <p>Из наведеног произилази да је од ступања на снагу новог Закона о приватизацији, односно од августа 2014. године до данас решен статус више од 300 предузећа, док се у наредном периоду очекује спровођење поступка приватизације за преостале субјекте приватизације.</p> <p><i>Део препоруке 2. (да настави са реформом државне управе као што је предвиђено) имплементира се кроз донету Стратегију регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. (СГ 8/16), као и унапређењем владавине права и ефикасности судова у складу са Акционим планом за Поглавље 23 Правосуђе и основна људска права.</i></p>
<p>П3. Да настави са решавањем ризика по стабилност финансијског система и реалну привреду тако што ће испратити примену донетих акционих планова за решавање питања проблематичних кредита, појачати напоре на спровођењу постојеће стратегије за подстицање коришћења домаће валуте у финансијском систему („стратегиије динаризации“) и дубље расветлити квалитет активе мањих банака које нису обухваћене посебним</p>	<p>НБС је у протеклом периоду спровела све активности предвиђене својим Акционим планом за примену Стратегије за решавање проблематичних кредита. У наредном периоду, активности супервизора биће усмерене на праћење корака које банке предузимају, а од којих се, пре свега очекује ефикасније решавање проблематичних кредита, реалнији нивои обезвређења и отписа потраживања, као и детаљније извештавање НБС у погледу структуре и нивоа проблематичних кредита. Наведено, на свеобухватан начин, треба да обезбеди континуирано опредељење и фокусиран приступ банака ка решавању проблематичних кредита уз успостављене инструменте који ће обезбедити благовремену реакцију супервизора. Подаци показују да системски, међу-институционални и координирани приступ који је предвиђен Стратегијом, позитивно утиче на решавање проблематичних кредита, посебно имајући у виду да је учешће проблематичних кредита на крају августа, након дужег периода (од јуна 2013), испод 20% и износи 19,6%.</p>

<p>дијагностичким испитивањима. Током целокупног процеса, став централне банке у погледу монетарне политике може да остане акомодирајући уколико и инфлациона очекивања остану усидрена и настави се повољан правац фискалне консолидације.</p>	<p>Иако мање банке нису биле обухваћене поступком специјалних дијагностичких студија, током 2015. и 2016. године су спроведене (или су у току) контроле преосталих 16 банака које, између осталог, обухватају област кредитног ризика са посебним фокусом на примени НБС смерница за МРС 39 (које су проистекле управо из специјалних дијагностичких студија). Поред наведеног квалитативни део који није обухваћен контролом покривен је редовном супервизорском проценом, док је скуп дужника који су били посматрани у оквиру специјалних дијагностичких студија предмет кварталне анализе на нивоу целог банкарског сектора тј. како на нивоу банака које су биле предмет ове дијагностике тако и оних банака који нису биле обухваћене овим поступком.</p> <p>Ниски инфлаторни притисци и доследно спровођење фискалне консолидације и структурних реформи, који су повећали отпорност домаће привреде на екстерне потресе, омогућили су даље ублажавање монетарне политике. Референтна каматна стопа је у 2016. смањена за 50 базних поена, на 4,0%. На опрезност је упућивала неизвесност на међународном робном и финансијском тржишту, посебно у погледу кретања цена нафте и других примарних производа, као и различитих монетарних политика водећих централних банака.</p> <p>Све док то дозволе фактори инфлације, Народна банка Србије ће водити акомодирајућу монетарну политику – настојаће да пружи подршку економској политици Владе уз очување постигнуте ценовне и финансијске стабилности.</p> <p>Истовремено својим мерама и активностима Народна банка Србије наставиће да подржава процес динаризации, који не само да доприноси повећању ефикасности мера монетарне политике, већ и смањењу девизног ризика, а тиме и стабилности финансијског система. На страни кредитне активности резултати стратегије динаризации огледају се у сталном расту динарских кредита становништву, као и у чињеници да су се у понуди банака појавили стамбени кредити у динарима са роком отплате од 30 година и са каматом нижом од 5%, што су донедавно биле каматне стопе по којима су одобравани девизно индексирани кредити. На страни депозита, динарска штедња становништва се скоро утростручила у протекле три године, и тренутно износи око 48 млрд динара, чиме је степен динаризации депозита становништва повећан за 5,7 п.п. (са 8,8% на крају 2012. на 14,5% на крају августа 2016).</p>
<p>П4. Да ради на решавању питања слабог спровођења капиталних јавних расхода</p>	<p><i>ПСП 2. Унапређење управљања капиталним инвестицијама</i> - На основу анализе тренутног стања планирања капиталних пројеката из свих извора финансирања, припремљен је Извештај са</p>

<p>тако што ће унапредити одређивање приоритета и управљање у тој области; као приоритет, треба остварити значајан напредак у припреми изградње гасне интерконеције Бугарска–Србија и завршити радове на изградњи пута на Коридору Х до краја 2017. године.</p>	<p>препукама за унапређење система управљања капиталним инвестицијама. У току је припрема унапређеног управљања системом капиталних инвестиција, којим би се ова област методолошки и процедурално уредила.</p> <p><i>ПСП 3. Унапређење физичке инфраструктуре за бољу повезаност са тржиштима у ЕУ и региону, пројекти од 3.1-3.4.</i> - На Јужном краку Грабовница - Левосоје (75,2 км) завршено је 43% радова. У току је изградња најтеже деонице кроз Грделичку клисуру дужине 34 км, на којој је у мају 2016. пробијен тунел Предејане (1 км), пробијање најдужег тунела Манајле (1,8 км) на овој деоници очекује се у јулу 2016. године), док се завршетак последње деонице кроз Грделичку клисуру очекује у првој половини 2017. На железничком Коридору 10 у априлу 2016. отпочели су радови на реконструкцији и модернизацији три деонице у дужини од 46 км: Винарци-Ђорђево (15 км), Врањска Бања - Ристовац (17,7 км) и Бујановац-Букаревац (13,7 км), који се финансирају из руског кредита. По завршетку радова брзина возова биће повећана са садашњих 40-50 километара на 100 километара на сат.</p> <p><i>ПСП 3. Унапређење физичке инфраструктуре за бољу повезаност са тржиштима у ЕУ и региону, пројекат 3.6.</i> - Питања финансирања и динамике реализације пројекта изградње гасне интерконеције Бугарска – Србија конкретизована су на састанку представника Министарства енергетике Србије и Бугарске у априлу 2016. године.</p>
<p>П15. Да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције тако што ће развијати транспарентнији и мање оптерећујући систем парафискалних намета, увести програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима и поново покренути „гиљотину прописа“.</p>	<p><i>ПСП 7. Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСПП</i> - развој Програма финансијских инструмената за обезбеђење кредита МСПП финансираних путем банкарских кредитних линија, као једна од мера из Акционог плана Стратегије за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године (СГ РС, 35/2015).</p> <p>НБС је приступила изради регулаторног оквира за функционисање недепозитних финансијских институција које ће створити додатни потенцијал за финансирање МСПП, поготово у делу микро-сегмента и новооснованих („start up“) предузећа.</p> <p><i>ПСП 9. Поједностављење процедура за пословање привреде</i> - у марту 2016. године, започете су активности на реализацији пројекта успостављања јединственог регистра административних процедура и осталих услова пословања, у циљу поједностављења постојећих процедура и смањења трошкова за привреду и грађане. Активности се спроводе у складу са усвојеним стратешким документима - <i>Стратегијом подршке развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности од 2015-2020.</i> (СГ 35/15), <i>Стратегијом регулаторне реформе и унапређења система</i></p>

	<p><i>управљања јавним политикама од 2016-2020. (СГ 8/16), као и Националним програмом за сузбијање сиве економије (СГ 110/15), а у току је и транспоновање Директиве о услугама Европске уније из 2006. у домаће законодавство кроз припрему Закона о услугама (припремљен нацрт), дефинисање националне листе услуга на које ће се закон односити и прецизирање плана секторског усклађивања прописа у овој области.</i></p> <p>Током реализације пројекта, извршиће се и анализа са предлозима за оптимизацију свих пописаних поступака, као и успостављање одговарајућег правног оквира (у форми законског текста).</p> <p>Започете су активности на успостављању ефикасног портала на сајту РСЈП-а, за подношење иницијатива за измену неефикасних прописа, од стране грађана и привредних субјеката. На тај начин, овај механизам континуирано ће омогућавати преиспитивање ефикасности у примени важећих прописа или појединих њихових одредаба.</p> <p>С друге стране, „Анализа ефеката прописа“ представља механизам контроле квалитета прописа, значајан за систем њиховог креирања. Применом овог алата спречава се неконтролисана законодавна активност, као и усвајање неоправданих и скуких решења. На тај начин, „Анализа ефеката прописа“ обезбеђује континуирану, системску подршку „гиљотини прописа“, будући да представља брану настанку нових, неоправданих решења.</p>
<p>Пб. Да унапреди спровођење циљаних мера активне политике запошљавања, посебно како би се омогућила реинтеграција радника који буду проглашени за вишак током решавања питања државних предузећа и рационализације државне управе. Да повећа капацитет Националне службе за запошљавање да прошири спровођење таквих мера како би укључила већи број корисника.</p>	<p><i>ПСР 14. Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене - имплементиран је део препоруке (да унапреди спровођење циљаних мера активне политике радника који буду проглашени за вишак током решавања питања државних предузећа и рационализације државне управе) кроз пакет услуга за вишкове запослених који је припремљен и налази се у Националном акционом плану запошљавања за 2016. годину, а оперативно га спроводи НСЗ. Овај пакет подразумева неколико корака, у зависности од тога да ли су у питању активности којима се реагује унапред, пре престанка радног односа запослених или активности са лицима након пријаве на евиденцију НСЗ.</i></p> <p><i>Имплементација другог дела препоруке (да повећа капацитет Националне службе за запошљавање да прошири спровођење таквих мера како би укључила већи број корисника) је у току, а одвија се кроз пројекат Светске банке „Подршка унапређењу конкурентности и подизање запослености“ (период 2016-2018. године). Једна од компоненти пројекта односи се на реформу</i></p>

	<p>тржишта рада и система социјалне заштите. Кроз ову компоненту се, између осталог, ради на јачању капацитета запослених у НСЗ кроз успостављање система за интерну сертификацију и обучавање саветника за запошљавање, чиме се на одређени начин превазилазе препреке везане за повећање капацитета НСЗ успостављене одредбама Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору (СГ 68/15) и Одлуку о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2015. годину (СГ 101/15).</p>
<p>Реформе у области образовања и вештина</p> <p>(иако ЕК није дала препоруке везане за образовање, због значаја коју ова област има и која је истакнута као приоритет у Програму Владе (експозеу), потребно је извести о:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реформама које су у току - реформама које ће почети са имплементацијом у наредној години - планираним реформама у периоду мандата Владе 	<p>Реформе у току:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Успостављање система националног оквира квалификација у циљу подизања компетенција - Развој и имплементација функционалног образовања у складу са потребама тржишта рада са фокусом на средње стручно образовање и обуке. Реформе у средњем стручном образовању, засноване су на интензивнијем укључивању послодаваца у све фазе процеса образовања – од утврђивања потреба за одређеном квалификацијом односно компетенцијама, развоју програма, реализацији образовања кроз практичан рад и учешћу у завршним односно матурским испитима. Ове реформе укључују и развој националног модела за учење на радном месту (кооперативно образовање, дуално образовање); - Реформе у области информатичког образовања у основном и средњем образовању осавремењивањем наставног програма изборног предмета у основној школи и обавезног предмета у свим средњим школама; <p>Реформе које ће почети са имплементацијом у 2017. години:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Увођење нових образовних профила развијених по захтевима и у сарадњи са привредом по моделу дуалног образовања - Развој модела предузетничког учења у основним и средњим школама. Пилотирање модела - Увођење обавезног предмета Информатике у основно образовање - Развој нових модела школског спорта - Јачање капацитета директора основних и средњих школа <p>Планиране реформе у периоду мандата Владе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Успостављање система националног оквира квалификација у циљу подизања компетенција - Увођење модела дуалног образовања у систем средњег стручног образовања и обуке - Развој предузетничког учења на свим нивоима образовања - Развој предшколског образовања - Даље реформе у области високог образовања